כ"ז אלול תשמ"ב, 15.9.1982 מיספר 2350 שנה 47 המחיר: 40 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

איש
השנה
שרון

איזה קוקטייל זיפ שותים היום?

1) כל המנות המצוינות במרשמים מתיחסות לגודל בינלאומי מקובל והוא 1 אאונס (כ־3 סמ"ק)
2) מכינים ומקררים את הזיפ כבסיס לקוקטיילים.

זיפ טרופיקל

1 מנה שמנת מתוקה
1 מנה ליקר בננות
זיפ תפוזים
2–3 כפיות גרנדין או זיפ פטל
קוקוס טחון
קרח.

- תן במרעד: 1 מנה שמנת מתוקה, 1 מנה ליקר בננות, 1 מנה זיפ תפוזים (עשוי במים), 2–3 כפיות גרנדין ו־2 קוביות קרח. נער היטב.
- טבול שפתי כוס קוקטיילים בצלוחית גרנדין או פטל ואח"כ בתוך הקוקוס.
- סנן המשקה לתוך הכוס. קשט בקש קצר שעליו נעוץ דובדבן.

תפוח זיפ (לב הענין)

1½ מנות קלבדוס (ברנדי תפוחים צרפתי)
או
1½ מנות ברנדי רגיל
זיפ תפוחים
מי סודה
תפוח עץ קטן
2 קוביות קרח.

- מוזגים מעל לקוביות הקרח את הברנדי לתוך כוס גבוהה.
מכינים זיפ תפוחים בסודה ומוזגים לתוך הכוס.
- מערבבים היטב.
- חותכים פרוסה שלמה ממרכזו של התפוח כך שתתקבל צורת לב.
מנקים מהגרעינים, חותכים בצד התחתון ונועצים לקישוט על שפת הכוס.

זיפ סְנוֹאוֹ בּוֹל

1½ מנות ליקר ביצים
זיפ לימון
סודה
1 לימון טרי
דובדבן
אגוז מוסקט טחון.

- מוזגים בכוס גבוהה מנה וחצי ליקר ביצים מקורר.
- סוחטים כמה טיפות לימון טרי.
- ממלאים הכוס בזיפ לימון שעורבב בסודה וצונן קודם לכן במקרר.
- מערבבים היטב ומקשטים בפלח לימון.

חתונה לבנה - זיפ

1 מנה ג'ין
½ מנה בלו קורסאו (ליקר קורסאו רגיל)
½ מנה עראק
זיפ לימון
סודה
תפוז טרי
2 קוביות קרח.

- מוזגים מעל לקרח לכוס גבוהה את הג'ין ואת הבלו קורסאו.
- מכינים את זיפ הלימון בסודה במקום במים ומוזגים ממנו עד לגובה של כשלושה ס"מ משפת הכוס ומערבבים.
- מוזגים בעדינות ½ מנה של עראק על פני כל משטח המשקה העליון. מקפידים שלא יתערבב עם המשקה שמתחתיו אלא יצוף עליו.
- מוסיפים מעט לימונדה עד להלבנת העראק וקבלת הינומה לבנבנה שתצוף בחלקו העליון של המשקה הכחול. מקשטים בפלח תפוז.

זיפ הקוטב הצפוני

1 מנה ליקר מנטה ירוק
זיפ אשכוליות
גבעול נענע יפה.

- ממלאים כוס גבוהה (רצוי בעלת רגל) בזיפ שהוכן קודם לכן וצונן במקרר.
- משקיעים גבעול נענע יפה בתוך הכוס כך שחלקו העליון יבלוט מעל לפני המשקה.
- מוזגים לכוסית קטנה מנה מליקר המנטה, מטפטפים אותו בעדינות ובאיטיות לתוך הכוס הגדולה.
- משקע הליקר לקרקעית, בוחשים בעדינות בעזרת גבעול הנענע עד שהליקר יתרומם וירחף בדרגות סמיכות שונות בתוך מיץ האשכוליות ומקשטים במלפפון.
לכמה גוונים של ירוק הצלחתם להגיע?

נוֹקאַאוּט – זיפ

1 מנה ג'ין
1 מנה וודקה
¾ מנה קמפארי
זיפ תפוזים
גרנדין (תרכיז רימונים) או זיפ פטל
קרח.

- שמים בכוס גבוהה 2 קוביות קרח ומוזגים לתוכה את הג'ין, הוודקה ואת הקמפארי.
- ממלאים את הכוס בזיפ תפוזים.
- מוסיפים מעט גרנדין או זיפ פטל ומערבבים בעדינות עד להיווצרות ענן אדמדם בתחתית המשקה.

טוב לי עם זיפ עלית

וימר יעקבסון טמיר

11.10.81 : אנוור אל־סאדאת נרצח על־ידי מוסלמים קיצוניים במיצעד בקאהיר.

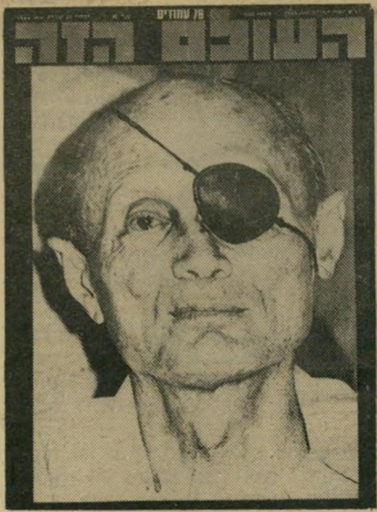

19.10.81 : משה דיין מת מהתקף־לב, שבוע אחרי מות הנשיא אל־סאדאת.

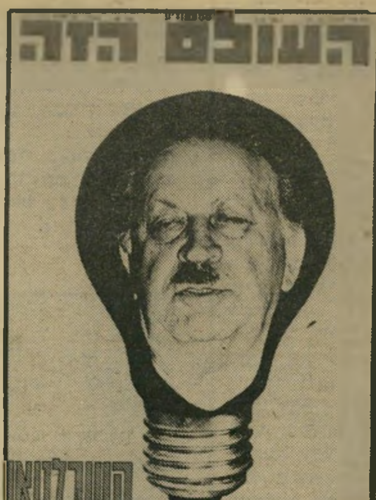

17.3.82 : המדינה כולה צוחקת כאשר מתגלה הבלוף המדהים של יעקוב מרידור.

26.4.82 : ישראל נסוגה מסיני, אחרי פינוי היישובים והחרבת העיר ימית.

9.6.82 : צה"ל פולש ללבנון, אחרי ההתנקשות בשגריר בלונדון והפגזות הגליל.

23.6.82 : אריאל שרון רוצה להסתער על מערב ביירות, שבה כותרו כוחות אש"ף.

קורא יקר,

ישבנו במרכבית הלבנונית. כבר עברנו את המחסומים של הפלאנגות ושל הצבא הלבנוני. לפנינו, במרחק של כ־100 מטרים, בראש הפקק הענקי שנוצר במקום, ראינו מחסום־עפר גדול לרוחב הכביש, ועליו דמויות חמושות, במדי־חאקי. היו אלה אנשי אש"ף. באיטיות איומה התקרבנו אליהם.

ראיתי את פניהן החיוורות־קמעה של שתי חברות־המערכת, שרית ישי ורעות סרגוסטי, שהתנדבו להשתתף עימי בראיון ההיסטורי. הן פחדו, נכון.

סיפרתי להן בדיחה. מיליונר אמריקאי ירד בחוף שאנחליי בסין וראה נזירה קתולית, המטפלת בעשרות מצורעים. "לא הייתי עושה זאת תמורת מיליון דולאר!" קרא האיש. הנזירה הרימה לרגע את מבטה והשיבה: "גם אני לא!"

נדמה לי שבאותם רגעים מתוחים, כשעברנו על פני המוסיאון של ביירות (מבלי לדעת שגם בו נמצאת עמדה של הצבא הפלסטיני), המחשבה את התפיסה העיתונאית של שבועון זה: לשבור את כל המחסומים, לעבור את כל הגבולות, כדי להביא **לך** את המידע הדרוש לך כדי למלא כראוי את חובתך כאזרח בן־חורין המחליט בעצמו מה לחשוב ומה לעשות.

לשמוע מפי מנהיג המחנה היריב את דיעותיו, מחשבותיו ותוכניותיו – זאת היתה משימה חיונית, ובייחוד בעיצומה של מילחמה, שבה באלץ האזרח הישראלי (גם בשלבש מדים) לגשש את דרכו בענן סמיך של חצי־אמיתות וכזבים.

■ ■ ■

הראיון שהעניק יאסר ערפאת, מנהיג אש"ף, לחברי מערכת זו הפך בן־לילה סנסציה לאומית ובינלאומית. במשך כמה ימים עמד <u>העולם הזה</u> במרכז תשומת־הלב בעולם כולו. דווח עליו במאה שפות, באלפי כלי־תקשורת בעולם. התבקשתי להעניק עשרות רבות של ראיונות על הראיון (וגם עדות במישטרה). העיתונים החשובים ביותר בעולם פירסמו את הידיעה עליו בעמודיהם הראשונים, ואחדים מהם ביקשוני לכתוב מאמרים על הראיון, שהוגדר על־ידי טיימס הלונדוני כ"פגישה היסטורית". ואילו בארץ גרם הראיון לוויכוח חסר־תקדים. הואשמתי בבגידה ובשיתוף־פעולה עם האוייב, וברגע זה תלוייה ועומדת נגדי חקירה.

כל זה התחיל בשעה 2 בלילה, בחדר במלון בביירות המיזרחית, כאשר השגתי את המיספר הסודי של לישכת ערפאת במערב העיר. טילפנתי, מסרתי את בקשתי והתבקשתי להמתין לתשובה. כעבור שעה נמסר לי כי אנו מוזמנים לעבור את קו־האש בביירות המערבית ולהיפגש עם "היושב־ראש ערפאת".

בשעות הקשות של הלילה היה עלי לקבל את אחת ההחלטות הקשות ביותר שיכול עורך לקבל. היה עלי לשקול את ההיבט העיתונאי והמדיני של המעשה, את הסכנות הגופניות הכרוכות בחציית קו־האש ואת התגובות הצפויות בארץ.

יכולתי לספר כאן שהתהפכתי על מיטתי ללא מנוח, ששנתי נדדה, ושרק ברגע האחרון ממש החלטתי מה שהחלטתי. אך לא תהיה זאת אמת. האמת היא שנרדמתי תוך כמה דקות וישנתי שנת־ישרים עד הבוקר. לא היה לי הספק הקטן ביותר כיצד עלי להחליט.

■ ■ ■

כי <u>העולם הזה</u> לא היה מעולם עיתון סתם, המוכר ידיעות ושטח־מודעות כדי להעשיר את בעליו. מאז יומה הראשון של מערכת זו, היא מעורבת במאבק על דמות המדינה והחברה. העיתונאות שלנו היא עיתונאות לוחמת – לאמת, ליושר, לצדק, לנקיון־כפיים, לחרות, לזכויות־האדם, ומעל לכל: לשלום.

בעמדנו השנה מול גלי המילחמה, כצוק יחידי בים של שטיפת־מוח, מילאנו את תפקידנו. הראיון בביירות היה פיסגת המגמה הזאת. הוא המחיש, אולי יותר מכל דבר שעשינו במשך 32 שנים, את הסיסמה שאימצנו לעצמנו ביום הראשון: "בלי מורא, בלי משוא־פנים".

שנה טובה!

אורי אבנרי

7.7.82 : יאסר ערפאת מעניק ראיון לחברי מערכת „העולם הזה" בביירות הנצורה.

28.7.82 : אלי גבע מבקש לשחררו מתפקידו, בהתנגדו להתקפת מערב ביירות.

1.8.82 : העניינים בביירות מסתבכים, חביב מנהל מו"מ להתרת ה„פלונטר".

25.8.82 : כוחות אש"ף מתפנים בצורה מסודרת מביירות על נישקם האישי.

מכתבים

חיזוק רוחני

ברכה ממרחקים.

תודה רבה על קיומכם הנותן לי חיזוק רוחני לשפיות הדעת בעולם מסורף. תודה על כי בתוך קלחת העיוורון בישראל המסורפת, אתם מצליחים לשמור על התדמית ה־שפויה והשקולה של התרבות ה־ישראלית המקורית והכוללת.

קולכם הוא קול סהור של שיקול ואיזון, ועל כך תהיו מבורכים, ועם הזמן עבודתכם תישא פרי בלבבות בני־אנוש ובני־ישראל.

תהי הברכה והניצוץ של אש ה־שלום בליבכם תמיד, ובלב כל בן־אנוש באשר הוא.

שלכם בברכות חמות והערכה חמה לעבודתכם המופלאה.

שמואל אבימל, בולדר, קולורדו

● ● ●

לא שלושה ימים

אלא שלושה שבועות

ראש־הממשלה אינו מכיר את ההיסטוריה הפולנית!

מנחם בגין, במאמר מילחמה ב־דלית ברירה, שהתפרסם בידיעות אחרונות ב־20 באוגוסט, כותב: „פולניה נלחמה. במשך שלושה ימים נמחץ הצבא הפולני ומדינת פולין חדלה להתקיים".

בגין היה בזמן ההוא בפולין ו־היה צריך לדעת שפולין נלחמה נגד הגרמנים שלושה שבועות ולא שלושה ימים.

רק ב־8 בספטמבר 1939 הגיעו הגרמנים לוורשה, ובירתה של פו־לין נפלה רק אחרי 27 ימי מילחמה, ב־27 בספטמבר 1939, וברית המו־עצות התנפלה על פולין רק ב־17 בספטמבר, ביום ה־17 של מילחמת פולין נגד גרמניה.

אליעזר גרייבסקי, ראשון־לציון

● ● ●

צה"ל נגד בית־כנסת

אפילו מציאות יהודים ב־עיר לא עזרה לתושבי מע־רב ביירות המופצצת.

אברהם בורג (קצין במיל') טען במסיבת עיתונאים של חיילים נגד שתיקה, כי במצב היפותטי, שערי־לבנון היו מאוכלסות ביהודים, לא היינו מפגיזים ומפציצים ישובים אלה. והנה באה המציאות וטפחה על פניו. במערב ביירות יש קהי־לה יהודית זעירה, החיה במקלטים ובמרתפים. החיים מאוד מסוכנים, יש הפצצות ויש הפגזות. אך היהו־דים בעיר אינם מונעים את הריי־סתה על־ידי צה"ל. היום „נתבשר־נו", כי גם בית־הכנסת היהודי נפ־גע, חור ניבע בגג הבניין בעת ה־הפגזה.

מנחם בגין ושר ביטחוננו, אריק שרון, איתנים בדעתם ומתמידים בדרכם: אין צדיק בעיר ולכן יש להורסה. דיוק מטוסינו ותותחינו הוא רב, אך משום מה, בכל זאת יש פגיעות „עיוורות" ואף יהודי־ביירות יוצאים בשן ועין.

דן יהב, תל־אביב

● המיכתב הגיע למערכת כ־שבראשו התאריך 12 באוגוסט, הוא „יום חמישי השחור".

• עם אשתו עליזה, במדי הצבא הפולני של הגנרל אנדרס, תל־אביב, 1942.

חייל פולני בגין*
לא יודע היסטוריה

● ● ●

פיצוץ בתים

אחרי תום המילחמה, מפ־נה אריק שרון את עיניו בחזרה לגדה המערבית.

לאחרונה חזרו ונשמעו שוב הדי הפיצוצים והריסות הבתים של משפחות שלמות בשטחים הכבו־שים. השיטה הנפשעת והברוטא־לית, שבזמן המילחמה פינתה מקו־מה לזוועות גדולות ממנה, חזרה לנוף חיינו. אריק שרון אינו שבע־רצון, כנראה, מתוצאות המילחמה, והוא שופך זעמו על מישפחות שלמות, ומשאיר אותן ללא קורת־גג. עוזר לו בן־חסותו הנאמן, ראש המינהל האזרחי מנחם מילסון.

המזעזע בכל הפרשה הוא, שה־שילטונות מפוצצים את בתיהם של אנשים שטרם הורשעו, של „חשודים" שיוחסו להם פעולות התנגדות. למשל: הנערים שנח־שדו כי השליכו בקבוק־תבערה על אוטובוס אגד. הם לא הורשעו אלא רק נחשדו, אך בתי מישפחותיהם נהרסו. במה פשעה המישפחה?

מעניין: מדוע אין מפוצצים את בית הוריו של נער חרדי המשליך אבן על מכונית הנוסעת בשבת ב־כביש רמות?

אילן פלדמן, אשקלון

פיקוח שבוי

מכתב גלוי אל המר"ן הגאון, הרב שלמה גו־רן שליט"א:

כבוד הרב הראשי.

איך הממשלה לא נפלה?

העבירו במטוס צבאי את ה־שבויים מלבנון חזרה לישראל בשבת!

לא היה כאן שום פיקוח־נפש, ולפי ההלכה זאת עבירה לא קטנה מטיסות אל על ב־שבתות, המביאות תושבים חזרה לארץ!

רלף הלינגר, תל־אביב

וילה ודמיון

השר לשעבר מודיע כי אי־נו מתכוון לגור בסביון („העולם הזה" 2348), ו־מכריז שיתלה על צווארו שלט: „איני מחפש די־רה!"

יותר משנתיים רגיל אני לקרוא ולשמוע בעיתונות ובכלי־התיקשו־רת סיפורים שונים ומשונים, ה־קשורים בי או במישפחתי. ברוב המיקרים לא הגבתי, משום שהאב־סורד והדמיון שבהם היו זועקים לשחקים.

הפעם, עיתונכם הוכשל ונכשל ועבר את כל גבול הדמיון. ומה שחמור יותר — פירסמתם ידיעה מבלי להמתין כמה ימים כדי לוודא אותה בשיחה עימי.

שר־לשעבר אבו־חצירא
מוסר השכל

אני יודע שהמקור שהיה לו עניין למסור לכם פרטים לא נכונים הוא מקור פוליסי, שהיתה לו כוונה לנגח אותי מתוך נימוקים פוליטיים ואישיים. ואתם, או מתוך תמימות או משום „ריצת האמוק" לכתוב כל רכילות הקשורה באבו־חצירא — נפלתם בפח. על־כן, כמעט רוב הפרטים המופיעים בכתבה אינם נכונים.

לדוגמה, בעל־הדירה אינו קרוב מישפחה של פלאטו־שרון. פלאטו־שרון עצמו אינו דואג לדירה ואין לו כל קשר אליה, ובעל־הבית בוודאי לא שמע על הפדרציה הספרדית ואינו קשור אליה. אבל אלה פרטים שאינם ענייני, ואי־הדיוק שבהם אינו מדיר שינה מעיניי.

מה שמפריע לי אלה הפרטים המופיעים בכתבה הקשורים בי.

בעניין זה רצוני לומר מיד שאין אני עומד לשכור וילה זו כדי לגור בה, וכל הסיפור המופיע בכתבה הוא פשוט דמיון. אולי חבל שזה נשאר בגדר הדמיון, אבל זו עובדה.

ובכל זאת תאמרו: הרי ראו אותך כמה פעמים בווילה זו ב־סביון?

אז ראשית, סביון היא חלק ממדינת ישראל, ועדיין אין צורך בהיתר כניסה מיוחד ליהודי מהמעמד הבינוני, כדי להיכנס אליה, ומה עוד שלא מעטים ממנהיגי הדור הם תושביה.

אם כן מה הסיפור האמיתי?

בעל־הבית, שרכש בית זה לפני מעט יותר משנה, הוא ידיד אישי שלי. מישפחותינו באות „מאותו הכפר" במרוקו, ואנו עצמנו ידידים אישיים ותיקים. בעל־הבית החליט שהוא רוצה לארגן את הבית ולהכין אותו למגורים עבורו ועבור מישפחתו וגם לשפץ את בריכת השחיה. מאחר שהיה זקוק שמישהו קרוב אליו יציץ מדי פעם בקצב־העבודה ובבית עצמו, ביקש זאת ממני. לכן באתי מדי פעם להציץ בבית זה ובסביון עצמה, וכך לפתע התחילו לראות אותי השכנים בסביון.

אם מישהו מהשכנים בסביון נבהל, הוא יכול להירגע — אני ממשיך לגור באשדוד וילדי לומדים בבתי־הספר ובגן־הילדים במקום.

אם כן, זה הסיפור האמיתי. ואם החלטתי הפעם לסטות ממנהגי ולהגיב על כתבה זו, זה לא משום שזו בושה לגור בסביון — לאו דווקא. מה ש„הרגיז" אותי בכל הסיפור הוא, שגם אילו רציתי לגור בווילה זו, בשכר־דירה של 2000 דולר לחודש, הרי שגם אילו מישכנתי עת עצמי לא הייתי יכול לעמוד בזה. אתם רק גיליתם לי עד כמה אני רחוק מכך.

מוסר השכל עבורי — להבא, באשר אבקר באיזו שכונה יותר מפעם אחת, אופיע כששלט גדול על צווארי: „אני לא מחפש דירה להשכיר!"

אהרון אבו־חצירא, ירושלים

נערות הדולרים

בעיקבות הכתבה על נע־רות הבארים („העולם הזה" 2346).

לדאבוני קיים החשש כי ברבות הימים יהפכו נערות הדולרים ל־נערות הסנטים. בקצב האינפלציה הדוהרת בארצנו הקטנטונת, ימצאו לנכון נערות חן נוספות להצטרף לעוסקות במיקצוע עתיק זה. אז נראה כמו ארצות רבות במיזרח הרחוק, שבהן שפע נערות־חן, אשר נוקבות בסכום כסף בתגובה לכל הצעת חיזור תמימה.

הופתעתי לקרוא כי נורמה חב־רתית זו קיימת בארצנו, ואני מע־ריך את יכולתה של העיתונאית להביא את הנערות האלה לכדי חשיפה עצמית שכזאת.

העיתון ראוי לשבחים על כתבות מעין אלה, המבטאות היטב את החופשיות הרבה של העיתון ו־את ההצלחה במילוי ייעודו של עיתון במדינה דמוקרטית. אני מסו־פק אם עיתון אחר במדינה היה מביא לידיעת הציבור התרחשויות שהן חלק חשוב מתמונת החתך החברתי במדינה. העיתון יוצר תק־דים בכך שהוא מגיש לציבור ידי־עות על אנשים אשר נאלצים ל־התפרנס בדרכים שאינן אהודות עליהם ביותר.

עצוב שאנשים נאלצים לעשות מלאכה לשם כסף בלבד. אולי בעתיד נתקל בצורות מוזרות ו־מעניינות אחרות, המבהירות כי־צד נאלצים אנשים להתפרנס, ואז נרחיב את ידיעותינו על החברה שבתוכה אנו חיים.

שלמה, חיפה

דם בכבישים

על תאונות־דרכים ו־פוליטיקה.

הנהג הישראלי מתנהג ב־כביש בדיוק כפי שמדינתו מת־נהגת במרחב. הוא בז לחלשים ממנו, מתעלם מרוכבי הקטנו־עים, מאיים על הולכי־הרגל ו־לוחץ על דוושת־הדלק דווקא כשתמרור־עצור לפניו. למה לא? הרי הזולת אינו נחשב.

אדישות, טימטום, בריונות וגסות־לב קשורים כידוע ב־גסות־המוח ורפיון־השכל. אין הוא מבין, המאצ'ו הישראלי, שבסכנו חיי אחרים הוא גם מסכן את חייו הוא. מה הפלא שכבישי הארץ נשטפים בדם כמעט כמו כבישי לבנון?

אברהם פומרנץ, חיפה

● ● ●

מזון לגוף ומזון לנפש

תקציב עירוני מוסיקאלי בקריית־אתא.

לעיריית קריית־אתא אין תקציב לשלם את משכורות העובדים, ו־אין תקציב לקיים את מיפעל הזי־נת התלמידים, שלרובם זו הארו־חה החמה היחידה ביממה. לכן מפסיקים השנה את המיפעל ו־מפטרים את עובדיו.

בשנת הלימודים החדשה, שנפ־תחה לפני שבוע — בדיוק כמו ב־שנת הלימודים הקודמת — נמצא תקציב לקונסרבטוריון העירוני ל־מוסיקה.

שמעון כהן, קריית־אתא

● ● ●

מיסעדה אחרת

בעלי מיסעדת־החומוס ב־ירושלים מכחישים כל קשר עם המיסעדה הנוש־את אותו שם שנפתחה בתל־אביב („אבו שוקרי בא העירה", „העולם ה־זה" 2343).

באותה כתבה מסופר בין היתר על אחינו, כביכול, יאסר, בנו של אבו שוקרי הירושלמי הידוע, שעל שמו נקראת מיסעדת־החומוס ב־עיר העתיקה בירושלים

ברצוננו להודיע בצורה ברורה ביותר שאף אחד מאחינו לא עבר לתל־אביב ועל כן גם לא מפעיל או עובד או קשור בצורה אחרת כלשהי למיסעדה כלשהי מחוץ ל־מיסעדה שלנו בעיר העתיקה בירו־שלים.

המיסעדה בירושלים מנוהלת ו־מופעלת על־ידי שני בנין של אבו שוקרי המנוח, ואין לנו סניפים, נציגויות וכיוצא באלה קשרים עם אף מסעדה אחרת.

מאז פירסום הכתבה באו רבים מידידנו לשאול אם יש אמת ב־כתבה זו ואנו, כמובן, אומרים שבכל הנוגע לנו כולה שקר.

לנו נגרם נזק ואי־נעימות.

לקוחות ותיקים שלנו, יהודים וערבים כאחד, הביעו באוזנינו תד־המה וכעס אחרי ששמעו על ה־עניין.

פתחי ויאסר מוחמד שוקרי לאהא, ירושלים

● קיימות לפחות שלוש מיס־עדות הנושאות את השם אבו־שוקרי, וזו אשר נפתחה בתל־אביב אינה שייכת למיסעדת אבו־שוקרי שברחוב אל־ואד בירושלים.

● ● ●

גברת תבל

הקורא הבחין בתאריך שגוי ומיהר לתקן („העו־לם הזה", 2346).

כתבתם כי רינה מור זכתה ב־תואר מיס תבל לפני שמונה שנים. האמת היא, שרינה מור זכתה ב־תואר בהונג־קונג ביולי 1976, לפ־ני שש שנים.

שלמה שחר, באר־שבע

● הצדק עם הקורא, כמובן.

מיס־תבל לשעבר מור
הונג־קונג, 1976

עכשיו בישראל

BOND חדש

סכין וידית ש"הולכים" יחד...

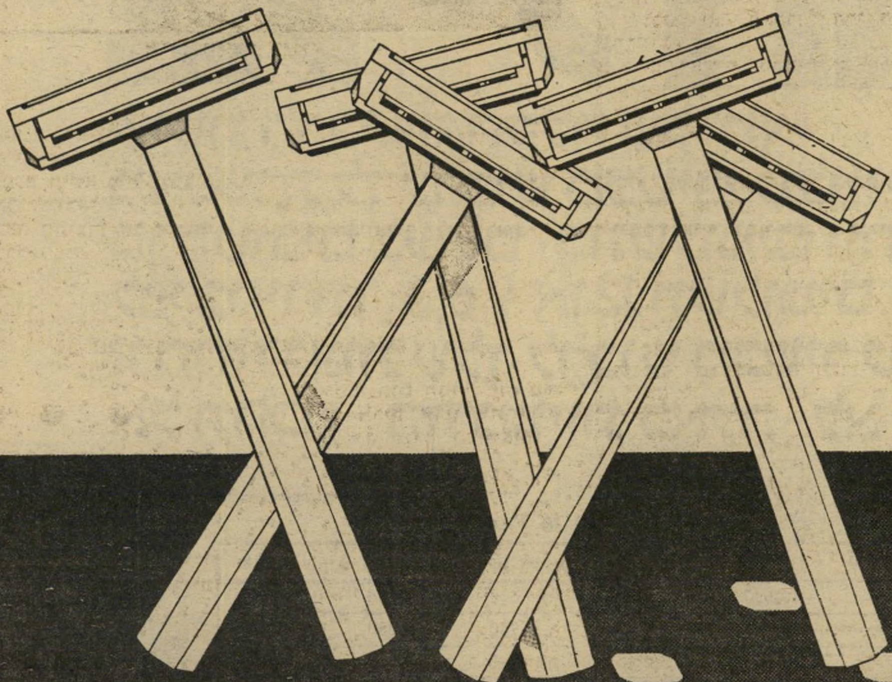

בונד מביא לישראל את שיטת הגילוח
שכבשה את העולם :
סכין וידית שהולכים יחד.
בונד חדש – למספר רב של גילוחים עדינים.
בונד חדש מוגן ע"י כיסוי פלסטיק קשיח–ונוח
לשימוש חוזר כשאתה בנסיעות או במילואים.
התגלח, התגלח והתגלח – זרוק את הסכין עם
הידית וקח לך בונד חדש. חד וחלק.

...השתמש וזרוק

BOND חד וחלק

עד גמר המלאי

משחקי טלויזיה:
2,000 שקל במקום 7,350 שקל
לכל רוכש טלויזיה צבעונית "מץ"
מיוחד
אפשרות למשחק טלויזיה BUILT-IN!

מץ-
בלי להתאמץ

שיטת הרכישה הקלה של "מץ" מאפשרת לך לרכוש מכשירי טלויזיה צבעוניים מן הטובים בעולם-בתשלומים נוחים מאד, לפי בחירתך: 9,6,3 או 12 תשלומים.
זו ההזדמנות שלך לרכוש מכשיר טלויזיה; אל תחכה- הזדמנויות כאלה-לא נשארות זמן רב.

גם את זה כדאי לקרוא:
* המחירים בשקלים - לא כולל מע"מ. המע"מ יחושב בזמן עשית העיסקה.
* האספקה עם גמר התשלומים, אך ניתנת אפשרות לאספקה מיידית
* המחיר כולל אחריות של 5 שנים למנורת המסך ולחלקים. אך ניתן לקצר את האחריות לשנה אחת, ולקבל הנחה של 1,000 שקל.

וידאו VHS MITSUBISHI
בלעדי במץ
אפשרויות לתשלומים
כמו בטלויזיות.

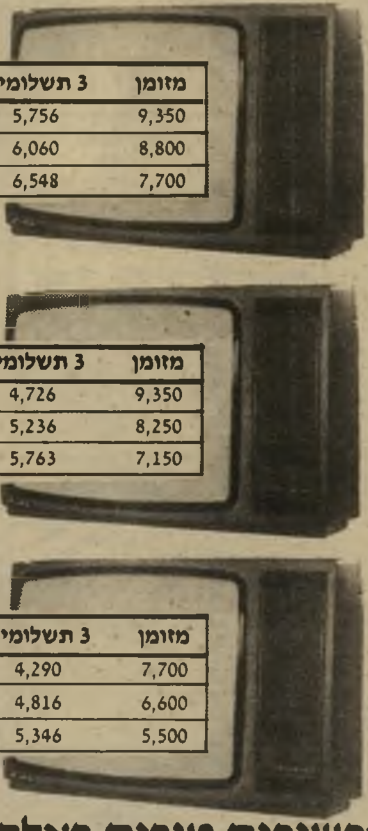

דגם קפרי "26 עם שלט רחוק

מזומן	3 תשלומים	סה"כ*	6 תשלומים	סה"כ *	9 תשלומים	סה"כ *	12 תשלומים	סה"כ
9,350	5,756	26,620	2,878	26,620	1,918	26,620	1,439	26,620
8,800	6,060	26,980	3,030	26,980	2,020	26,980	1,515	26,980
7,700	6,548	27,345	3,274	27,345	2,182	27,345	1,637	27,345

דגם "22 עם שלט רחוק

מזומן	3 תשלומים	סה"כ *	6 תשלומים	סה"כ *	9 תשלומים	סה"כ *	12 תשלומים	סה"כ
9,350	4,726	23,530	2,363	23,530	1,575	23,530	1,181	23,530
8,250	5,236	23,960	2,618	23,960	1,745	23,960	1.309	23,960
7,150	5,763	24,440	2,881	24,440	1,921	24,440	1,440	24,440

5 משחקי-טלויזיה
יוגו'לו בין שולחי התלוש
הזנ'וש מיועד למבוגרים בלבד

דגם "האיטי" "20 עם שלט רחוק

מזומן	3 תשלומים	סה"כ *	6 תשלומים	סה"כ *	9 תשלומים	סה"כ *	12 תשלומים	סה"כ
7,700	4,290	20,570	2,145	20,570	1,430	20,570	1,072	20,570
6,600	4,816	21,050	2,408	21,050	1,605	21,050	1,204	21,050
5,500	5,346	21,540	2,673	21,540	1,782	21,540	1,336	21,540

* ללא שלט רחוק פחות 1,000 שקל מהתשלומים.

מכשירים טובים כאלה בתנאים נוחים כאלה - זה בדיוק מה שאתה צריך. בוא כבר היום!

לכבוד
מץ, ת.ד. 913
בני-ברק 51108
אני מבקש לקבל פרטים נוספים על טלויזיות "מץ" ולהשתתף בהגרלת הפרסים

שם פרטי ______ שם משפחה ______ טלפון ______ כתובת ומיקוד ______ טלפון בעבודה ______

Metz
מץ·בלי להתאמץ
אולם תצוגה ומכירה
רח' מודיעין 19 בני ברק טל. 799114.

איש השנה תשמ"ב

מאת
אורי אבנרי

מילחמת הרפאים

מ יפלצת־פלדה נעה על פני המירקע. כשהיא יורקת אש. ציפור־מוות צללה מן השמיים, והשאירה אחריה פיטריה שחורה של עשן אימתני. נשים זועקות רצו אנה ואנה. מבין ההריסות ביצבצה רגלו של אדם קבור. ילד קטוע־זרועות הובהל על אלונקה אל אמבולנס, כשעיניו קרועות לרווחה באימה. צעירה בלבוש אלגנטי, בעלת מחשוף עמוק ועקבים גבוהים, שכבה ברחוב בלי ראש. זקנה עמדה בין עיי־המפולת, שהיו פעם מחנה־פליטים, הרימה את ידיה השמיימה וקראה לאלוהים לנקום את ניקמת ילדיה.

במאה וחמישים ארצות ישבו בני־אדם לפני מקלטי־הטלוויזיה וראו מחזות־זוועה אלה בצבעים טיבעיים. במאה שפות הכריזו כתבים ופרשנים כי אלה הם מעשי־ידיה של ישראל.

המאורע הגדול ביותר בחיי ישראל בשנת תשמ"ב היה גם המאורע החשוב ביותר של השנה בעולם כולו. כמו בפעמים רבות במשך אלפי שנים, שוב עמד החוף המיזרחי של הים־התיכון במרכז ההיסטוריה.

גם המילחמות הקודמות של ישראל נחרתו בתודעת העולם כולו. מילחמת־העצמאות של תש"ח, מילחמת־סיני של תשי"ז, מילחמת ששת־הימים של תשכ"ז, מילחמת יום־הכיפורים של תשל"ד, ומילחמת הליטאני של תשל"ח הפוך את ישראל למוקד האירועים הבינלאומיים. אך אף אחת מהן לא עוררה רגשות כה עמוקים, לא הביאה בעיקבותיה תגובות כה חדות, כמו מילחמת־הלבנון של תשמ"ב.

אמנם, מילחמה זו לא היתה היחידה על פני כדור־הארץ בשנה זו. בדרום האוקיינוס האלטנטי נערכה מילחמה אחרת, בין בריטניה וארגנטינה. אך העולם התייחס אל מילחמה זו בחיוך סלחני, כימעט משועשע, כאל מילחמת־אופרטה. מצפון למיפרץ הפרסי היתה נטושה מילחמה בין איראן ועיראק, אך העולם ראה בה תופעת־טבע בלתי־מובנת, פנטזיה עקובה־מדם של איית־אללה קנאי, הנמצא מחוץ לתחום האנושות התרבותית.

ואילו מילחמת ישראל בלבנון עוררה בליבם של מאות מיליונים תגובה כימעט אישית, כאילו זה נגע לכל אדם בברלין ובבארצלונה, במוסקווה ובמנהאטן, בלונדון ובלאגוס, בטוקיו ובטימבוקטו.

סערת האש בביירות היתה מלווה בסערת רגשות בעולם כולו. זעקתו של ילד אחד בראשידיה הידהדה מסביב לכדור־הארץ כמו התפוצצות גרעינית המבשרת את סוף־העולם.

מה גרם להתפוצצות אדירה זו של רגשות אנושיים?

● איזבל, נסיכת הצידונים

י יתכן שאחת הסיבות לכך נעוצה בספר שעם־ישראל העניק אותו לעולם כולו: ספר התנ"ך.

מילחמה זו נראתה ונשמעה כאפוס תנ"כי מימי קדם, שלבש צורה חדשה במאה ה־20.

נופים תנ"כיים קמו לעיני הצופים ברחבי העולם, כשהם אפופים עשן ולהבות. ירושלים וצידון, עכו וצור, גבל ודמשק — שמות הידועים למיליונים מן התנ"ך — הופיעו בדיווחים עוצרי־נשימה של כתבי־מילחמה. מיפלצת־הפלדה נקראה מרכבה והזכירה את מרכבות־הברזל של צבאות התנ"ך. רכב ישראל ופרשיו ירדו באש מן השמיים, להבעיר באש את עירה של איזבל בת־אתבעל, מלך הצידונים.

על רקע הנופים האלה עלו כימעט מאליהם דימויים עתיקים. הגר וישמעאל גרו במחנה־הפליטים עין־חילווה, וגורשו משם על־ידי יורשיו של אברהם אבינו אל תוך המידבר חסר־התמלה. דויד ו־גוליית שוב עמדו זה מול זה, והנה — באורח פלא — דויד הוא פלישתי וגוליית ישראלי. הספינות של חירם מלך־צור ושלמה מלך־ישראל נפגשו בנמל ג'וניה. צידון, בנו הבכור של כנען, נרמס על־ידי צאצאיו של עבר, בנו של שם. יעקוב ועשיו התחרו שוב על הבכורה, אך יעקוב הוא החי עתה על החרב, ועשיו החל מדבר בקולו של יעקוב.

במילחמה של סוף תשמ"ב נאבקו זו עם זו אומות המייחסות את עצמן אל העתיקים שבעמים. ישראל החדשה, שהפעילה ב־מילחמה זו כמה מכלי־הנשק המודרניים ביותר בעולם, מזדהה לחלוטין עם שיבטי־המידבר, שחדרו לפני יותר משלושת אלפי שנים אל תוך ארץ־כנען. כאשר פרצו חיילי־צה"ל אל בניין המוסיאון של ביירות — היא העיר הפניקית העתיקה בארות — הם מצאו שם על הקירות מפות־תבליט של מסעות הפניקים, אשר תושבי לבנון המו־דרנית רואים את עצמם כצאצאיהם. ואילו הצלפים שצלפו בהם מן הבניינים הסמוכים

ילדים בורחים מפני הכוחות הישראליים ליד ראשידיה: פרשנות ב־150 שפות

(המשך מעמוד 7)

קראו לעצמם פלסטינים, על שם פלשת הקדומה, וראו בעצמם צאצאי העם הקדום ביותר בארץ־כנען.

צאצאי אחאב מלך־ישראל ובן־הדד מלך־ארם, האוייבים והשותפים במילחמות־קדם, שוב שילחו זה בזה רכב־ברזל בביקעה. יושבי מצריים וארם־נהריים, המעצמות של ימי־קדם, צפו בנעשה בתיקווה ובחשש, כשהם מוכנים לחרוש מזימות ולצבור רווחים כמו בימים עברו. ברבת־עמון ישב מלך מודרני וחשש — כמו קודמו לפני 3000 שנה — שמא יגיע תורו.

יותר ממנהיג פלסטיני אחד דיבר על מעצמת־העל הקומוניסטית במילים הדומות למילות־הלעג שהשמיע פעם מצביא אשורי באוזני מלך־יהודה, בדברו על בעל־ברית אחר שהכזיב: „הנה בטחת לך על מישענת הקנה הרצוץ הזה, על מצריים, אשר יסמך איש עליו ובא בכפו ונקבה."

● הטנק של יהושע

כל הדימויים האלה, ורבים אחרים מסוגם, צצו במשך שלושת חודשי המילחמה בכתבות ובטורי־פרשנות ללא־ספור, בארץ ובעולם. הם התבקשו כאילו מעצמם.

זה יכול היה להיות מישחק פיקאנטי, תבלין לדיווח על אירועים מבעיתים, לולא הרגישו הכל כי אכן מתחבא מתחת למישחקי־המילים יסוד של אמת היסטורית. הסיכסוך, שגרם בשנת תשמ"ב למחזות כה נוראים של הרג והרס, אכן יונק משורשים עמוקים, החבויים בקרקע ההיסטוריה.

העם הישראלי המודרני רואה את עצמו כהמשך ישיר של בני־ישראל הקדומים — לא רק במובן סימלי, מופשט, אלא בצורה המוחשית ביותר. כל ילד בגן־ילדים ובבית־ספר

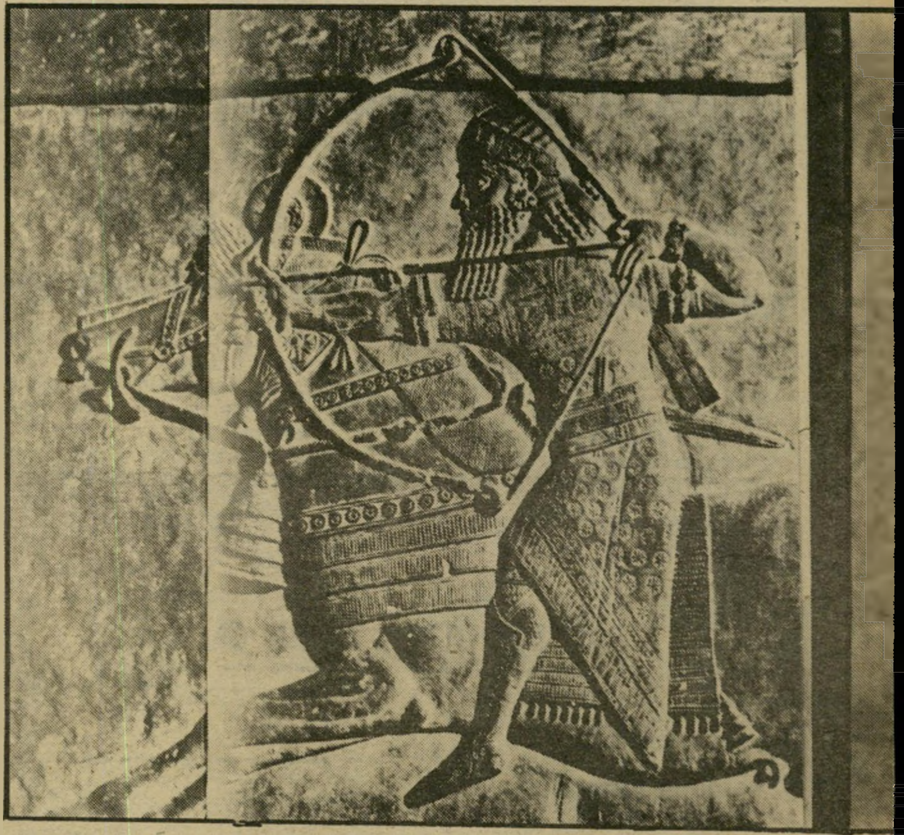

מלך שמי קדום במסע־מילחמה: רכב ישראל ופרשיו

בישראל לומד כי שלשלת ישירה של דורות מחברת אותו אל אבי־האומה, שאלוהים הבטיח לו כי זרעו יהיה כחול הים, וכי יירש את הארץ, „ארץ הכנעני והלבנון, עד הנהר הגדול, נהר פרת."

גירוש בני־יהודה לבבל, ולאחר מכן גירוש היהודים מן הארץ בעיקבות כישלון מרד בר־כוכבא, נראים לחניכי מערכת־החינוך הישראלית כאפיזודות בילבד בהיסטוריה ארוכה ורצופה. חיילי צה"ל, שהסתערו על צידון, הרגישו את עצמם כנושאי התחייה של העם היהודי, ששב למולדתו אחרי שהות ממושכת בגלות. תלמידי ישיבות־ההסדר, חובשי־הכיפות, האמינו בכך בלב שלם, בוודאות גמורה. חבריהם החילוניים בטנק השכן, בני הקיבוצים, האמינו בכך לא פחות. הם היו רק פחות מודעים לאמונתם זו, שאותה ינקו בתת־הכרתם בגן־הילדים.

מדענים בעלי גישה אובייקטיבית יכלו לחייך על אמונות אלה. הגזע היהודי הוא אגדה. לוחמי שימעון בר־כוכבא, שעצמותיהם (אם אכן היו אלה עצמותיהם) נקברו השנה בטכס חגיגי ערב המילחמה, הורישו מעט מאוד תאי־דם ליהודים תכולי־העיניים, שעלו מגדות הוולגה. במשך תקופות ארוכות קלטה העדה היהודית ברחבי העולם המוני כוזארים ברוסיה ועבדים מכל רחבי האימפריה הרומאית, צאצאי־צידונים בקרתגא ושבטים ערביים בתימן. די היה להסתכל בתווי־הפנים של מחלקה מיקרית של חיילי צה"ל בנמל־ביירות כדי לעמוד על השוני העצום של מוצאם הגיזעי.

אך לא היתה לכך שום חשיבות. בניגוד לתיאוריות של אבות תורת־הגזע, אין המוצא הגיזעי קובע דבר. התודעה האנושית היא הקובעת. ההזדהות הנפשית של הישראלים החדשים עם העם שכתב את התנ"ך חשובה לאין שיעור יותר מאשר אילן־היוחסין המישפחתי.

אם הטנקיסט במבואות ביירות והטייס בשמי צידון האמינו כי אבותיהם כתבו את ספר יהושע ושופטים, וכי הכתוב שם מהווה תוכנית־אב אקטואלית להתנהגות האומה, הרי קיים קשר ישיר ובלתי־אמצעי בין כובשי־כנען של אז וכובשי־לבנון של תשמ"ב.

● ויהונתן הוליד את אחמד

האוייב שעמד מולם, ושאותו יצאו „להשמיד", „לכתוש" ו„לחסל", לא היה, בעיניהם, אלא זר, נוכרי, מחבל, „גוי."

הם לא יכלו לדעת כי אוייב זה מייחס לעצמו עבר הדומה מאוד לתמונה ההיסטורית שלהם.

האידיאולוגיה הפלסטינית המודרנית אומרת כי הערבים בני־פלסטין הם הצאצאים הישירים של עם־הארץ הקדום.

לפי תפיסה זו, אמנם עברו על הארץ כיבושים רבים. כובשים באו והלכו. הכנענים כבשו את הארץ מידי התושבים הקדומים ביותר, ואחריהם באו האמורים, הפלשתים, הישראלים והארמים. מצרים ואשורים, בבלים ופרסים, יוונים ורומאים באו והלכו. הפרסים חזרו, כבשו החריבו, ונעלמו כלעומת שבאו. הערבים באו בסערה, נטעו בארץ דת חדשה, תרבות חדשה ושפה חדשה. הצלבנים הופיעו מן המערב, כבשוה והושלכו אל היט כעבור 200 שנה. אחריהם באו הממלוכים והתורכים, שפינו את מקומם לבריטים.

אך בכל התהפכות האלה לא השתנה עם־הארץ. הוא נאחז באדמה והחזיק מעמד.

הכפר הכנעני העתיק ספג את בני־ישראל, שבאו מן המידבר, והתמזג עימם. מעטים, בני שיכבת־העילית בילבד, גורשו על־ידי האשורים והבבלים, שהביאו ארצה כמה מתנחלים מן החוץ, שנטמעו כאן. גם הרומאים, שהחריבו את ירושלים, לא רוקנו את הארץ מתושביה. אלה החזיקו מעמד, שינו מדי פעם את דתם ושפתם, הסתגלו למציאות המשתנית, הרכינו ראש ושרדו.

המישטרים השתנו, העם נשאר.

אתבעל הוליד את יהונתן, יהונתן הוליד את רופוס, רופוס הוליד את אחמד.

טנק ישראלי ברחובות צידון: מרכבות הברזל של התנ"ך

כאשר בא גל חדש של כובשים, שינו בני הארץ את שמותיהם, ולפעמים גם את דתם ושפתם. אך שרשרת הדורות לא נותקה.

לפי תפיסה זו, בסאם אל־שכעה, שסולק השנה על־ידי המושל הישראלי מכהונתו כראש עיריית־שכם, אינו אלא צאצא ישיר של אותם „בעלי שכם," אשר המליכו עליהם לפני 3000 שנה את אבימלך בן־ירובעל, האב־טיפוס של הדיקטטור המודרני, ואשר עליהם אמר התנ"ך באירוניה עדינה: „ויעשו הילולים ויבואו בית־אלוהיהם ויאכלו וישתו ויקללו את אבימלך."

ושוב: לא האמת האובייקטיבית חשובה, אלא הדימוי־העצמי המכוון את מעשי בני־אדם.

בעיני הפלסטינים, היהודים שהופיעו לפתע משיבעים ארצות, ושטענו כי הארץ שלהם היא, אינם אלא הרפתקנים זרים, המבקשים לגזול את מולדתם הניצחית — בשעה שהישראלים רואים בפלסטינים „גויים" שהשתלטו על מולדתם ההיסטורית.

מיתוס היסטורי עמד מול מיתוס היסטורי, כשבעליהם ממטירים זה בזה פגזים ופצצות מעל לראשיהם של הלבנונים, בעלי הדימוי־העצמי הפיניקי.

יכול היה לבוא מורה־הדור וליצור דימוי חדש, המשלב בתוכו את שני הדימויים הלאומיים. בתמונה זו, שני הלאומים החדשים, הישראלי־יהודי והפלסטיני־ערבי, אינם אלא הצאצאים של אותו עם־הארץ העתיק: האחד ששמר על נאמנותו לארץ על־ידי זה שדבק באמונה, והשני ששמר על נאמנותו לה על־ידי זה שדבק באדמה.

אולם דימוי כזה היה רחוק מתודעתם של בני עכו ולוד, הישראלים והפלסטינים, שעמדו והרגו זה את זה בשערי ביירות.

המיבצר הצלבני בנמל של צידון: בציור מראשית המאה ה־19 ובתצלום מימי המילחמה, ליד חורבות של הקסבה

הם הרגו זה את זה — אך לא הכירו איש ברעהו. בעוד שצלפי צה״ל ואש״ף עמדו מאחורי חורים בקירות הבניינים וניסו לתפוס זה את זה במישקפות של רוביהם, עצמו המנהיגים את עיניהם בחוזקה למען לא יראו זה את זה. צה״ל לחם ב„מחבלים״ אש״ף לחם ב„אוייב הציוני.״ פיליפ חביב, השליח שנשלח מעבר לים כדי לסיים את המילחמה, לא יכול היה לזמן יחד את נציגי הלוחמים. מתווכים ובלדרים שונים ומשונים אצו אנה ואנה, במשך שבועות, כדי לקרב את עמדות הלוחמים, שלא הכירו איש ברעהו בשעה שירו זה בזה ממרחק של כמה עשרות מטרים.

המילחמה דמתה משני הצדדים למילחמת־רפאים.

רק לפעמים, לרגע קט, הם ראו זה את זה ממש.

ליד נמל־התעופה בביירות נפגשו קצין של צה״ל וקצין של אש״ף, כדי לדון בגורלו של חייל ישראלי שנפל באותו יום בשבי — ונוכחו לדעת שהם דומים זה לזה.

על גג בנמל ביירות הסתכל קצין־צה״ל במשקפת באנשי אש״ף העולים לאוניות־הפינוי, ובפעם הראשונה ראה את פניהם של „המחבלים״ השנואים שבהם לחם — והם נראו לו כפני החיילים שלו. הטייס השבוי אהרון אחיעז התיידד עם עוזרו הבכיר של יאסר ערפאת, עמאד שקור, יליד הכפר סח׳נין בגליל.

חייל אחר, שנפל בשבי ליד צידון, ושאיש־אש״ף הגן עליו בגופו, חזר למחנה־השבויים שבו הוחזק אותו איש־אש״ף אחרי שהתהפכו היוצרות, ודאג לשיחרורו.

אבל אלה היו הבזקים בודדים בלילה של שינאה וניכור. בני יצחק ובני ישמעאל לא רצו לראות זה את זה.

● טראומה מול טראומה

כי מילחמת תשמ״ב לא היתה רק מילחמה בין שני עמים ושתי תנועות היסטוריות גדולות — הציונות מכאן והתנועה הלאומית הפלסטינית מכאן. היא גם לא היתה רק מילחמה בין שני דימויים־עצמיים היסטוריים.

בראש וראשונה היתה מילחמה בין שתי טראומות.

האומה הישראלית־יהודית, ששלחה את צבאה ללבנון, עוצבה במידה רבה על־ידי חוויית השואה. הטראומה של השואה חולשת על כל מעשיה.

השואה היתה הגדולה בפישעי האנושות המודרנית, והיהודים היו קורבנה. כפי שהיא מצטיירת בתודעת העם היהודי, השואה היא שיא ההווייה היהודית שבכל הדורות, הווייה של רדיפות בלתי־פוסקות, התעללות ופוגרומים. היא מוכיחה כי כל הגויים שונאים את היהודים, כי „העולם כולו נגדנו.״ היא הוכיחה שהיהודים חייבים להגן על עצמם, שאסור להתפשר על צורכי־הביטחון. הצורך בביטחון של מאה אחוזים אינו נראה כאידיאל אפלטוני מופשט שיש לשאוף אליו, אלא כציווי מוחלט, אקטואלי, שיש להגשימו בכל מחיר.

מטרה זו של ביטחון מוחלט מקדשת עתה, בעיני היהודים, את כל האמצעים.

הנרי קיסינג׳ר קבע פעם כי ביטחון מוחלט לצד אחד מחייב חוסר־ביטחון מוחלט לצד השני. ליהודים, הנושאים על חזם את אות השואה, אין זה איכפת. הם מאמינים שהם זכאים לביטחון מוחלט, גם כאשר הדבר שולל כל ביטחון מן הזולת.

בעיקבות השאיפה הזאת לביטחון מוחלט הקימו היהודים לא רק את מדינת־ישראל, אלא גם את צה״ל — מכשיר צבאי העולה ללא שיעור על גודלה של המדינה. הוא הפך את ישראל למעצמת־על מרחבית. אך מכיוון שהתודעה האנושית משתנה באיטיות רבה יותר מאשר ההווייה האנושית, חיה עתה האומה הישראלית־יהודית בשני מישורים שונים, המנותקים כאילו זה מזה: בעוד שלמעשה היא מעצמה צבאית רבת־יכולת, הרודה באחרים, הרי בתודעתה שלה עצמה היא אומה נרדפת, הצפוייה בכל עת להשמדה בנוסח גטו ורשה. הפלסטינים הם „מחבלים״. המחבלים הם נאצים.

האיש המסמל את הטראומה הזאת יותר מכל אדם אחר הוא האיש שכיהן בתשמ״ב כראש ממשלת־ישראל. מנחם בגין השתמש השנה בלי הרף בדימויים מימי השואה. הוא הישווה כמה אלפי אנשי־אש״ף בביירות הנצורה לוורמאכט הכביר של גרמניה הנאצית, את יאסר ערפאת לאדולף היטלר, את ביירות הכתושה לברלין. בעיני העולם זה נשמע כצביעות בלתי־נסבלת, כניצול ציני של זכר השואה למטרות מדיניות נלוזות ביותר. רבים בעולם, וביניהם הקאנצלר היהודי של אוסטריה, ברונו קרייסקי, נגררו אחרי בגין והישוו את ישראל עצמה לגרמניה הנאצית.

אכן, היתה זאת סיבה נוספת להתרגשות העצומה שמילחמת־הלבנון גרמה לה ברחבי העולם. מה שהיה נסלח אילו נעשה בידי איראנים או ארגנטינים, סלוואדורים או ויאט־נאמים, לא נסלח לישראל, מדינתם של שארית־הפליטה. דווקא מראה מגן־דויד, סמל הקורבנות של השואה, על גבי המטוסים העורכים הפצצות־טרור בשמי ביירות, גרם לפלצות. העולם לא היה מוכן ומסוגל לתפוס שיהודים מסוגלים לעשות זאת.

מנחם בגין דיבר עד בוש על סבל הנשים והילדים, על הצורך ליצור מצב שבו שוב לא יישפך דמם. לשם כך החליט, לדבריו, לפתוח במילחמה. כאשר חזה העולם בטלוויזיה בשפיכת דמם של אלפי נשים וילדים, שנקברו תחת הריסות הבתים, שאיבריהם נקרעו מהם על־ידי פיצצות־מיצרר, שנשרפו חיים על־ידי פיצצות־זרחן — לא היה לו מנוס מן המסקנה כי בדברו על נשים וילדים, כוונתו של בגין היא לנשים יהודיות ולילדים יהודיים בילבד.

דם, בלשונו של מנחם בגין, הוא דם יהודי.

היתה זאת אחת מתוצאות הטראומה של השואה, חלק מן הפסיכולוגיה של הקורבנות.

במחזהו המפורסם של ויליאם שקספיר אומר שיילוק, הסוחר מוונציה: „יהודי אנוכי! האין עיניים ליהודי? האין ליהודי ידיים, איברים, מידות, חושים, אהבות, יצרים? האין הוא ניזון מאותו המזון, נפגע באותו הנשק, לוקה באותן המחלות, נרפא באותן התרופות, מחומם ומקורר באותו החורף והקיץ, כמו הנוצרי? כאשר אתם דוקרים אותנו, האין אנחנו שותתים דם? כאשר אתם מדגדגים אותנו, האין אנחנו צוחקים? כאשר אתם מרעילים אותנו, האין אנחנו מתים?״

קריאה זו של היהודי כלפי האנטי־שמים התהפכה, בעיקבות הטראומה של השואה, על פיה. שרידי־השואה מלאים עד כדי כך בזיכרונות של סיבלותיהם, עד כי הפכו אדישים לסיבלות הזולת. נדמה להם עתה שכאשר דוקרים את הזולת, אין הוא שותת דם. כאשר מרעילים אותו, אין הוא מת. כאשר ממטירים עליו פיצצות־מיצרר ופיצצות־זרחן, אין ילדים מרוטשים ונשרפים.

כאשר פקד אריאל שרון על הפצצת ביירות, הוא דמה לילד התולש את כנפיו של זבוב, מבלי להעלות כלל על דעתו שהזבוב הוא יצור חי. זהו ליקוי בכוח־הדמיון, האופייני לשלב האינפנטילי של אדם. אך כאשר בגין עמד מנגד, בחוסר איכפתיות גמורה לסיבלות הלבנונים והפלסטינים, הוא היה קורבן השואה. האדישות המוחלטת לסיבלות הזולת, המגיעה לממדים מיפלצתיים, היא תוצאה של עוצמת הסבל היהודי, אשר בהשוואה אליו כל סבל אחר נראה כמבוטל.

הטראומה של השואה לא מנעה מעשי־אכזריות מצד הקורבנות. נכון ההיפך.

קורבנות השואה כלל לא יכלו להבין את הזדעזעות העולם למראה הזוועות שנגרמו

סיור ישראלי לרגלי מיבצר הבופור: זכר מימי הצלבנים

(המשך מעמוד 9)

על־ידי פעולות צה"ל בביירות, בצידון ובצור. בעיניהם לא היתה זאת אלא עדות נוספת לצביעות הגויים האנטי־שמיים.

הישראלים ראו לנגד עיניהם את הילד שהרים את ידיו מול הרובה של חייל נאצי בגטו ורשה — ולא את הילד הרועד שהרים את ידיו מול הרובה של חייל צה"ל בצידון.

● ציונים וצלבנים

מול הטראומה הישראלית עמדה הטראומה הפלסטינית. טראומה זו נולדה כאשר החלו המתיישבים היהודיים מגיעים במיספרים גוברים והולכים אל פלסטין, שהיתה אז ארץ ערבית, ובה מיעוט יהודי מבוטל. היא התחזקה כאשר פירסמו הבריטים את הצהרת־בלפור, שבה הבטיחו ארץ לא־להם לעם שלא היה בה.

היא הגיעה לשיאה במילחמת־תש"ח, אשר גירשה מאות אלפי פלסטינים מבתיהם ומאדמתם, אל גלות שהחלה מזכירה יותר ויותר את הגלות היהודית.

בעיני הפלסטינים, תהליך זה מצטייר כקנוניה עולמית של האימפריאליזם והציונות, שהפכו את הפלסטינים החפים־מפשע לקורבנם.

אם הנאצים ביצעו פשע כלפי היהודים, כך טענו — מדוע צריכים הפלסטינים לשלם את המחיר? לפלסטינים לא היה כל קשר עם השואה. אם אמנם התנהל רומאן שולי בין המופתי הירושלמי, חאג' אמין אל־חוסייני, ובין הנאצים — הרי זה היה נכון באותה המידה גם לגבי אנוור אל־סאדאת המצרי, שנכלא בשל קשריו עם הנאצים, ולגבי פיאר ג'מייל, שהתרשם עד כדי כך מגרמניה הנאצית שייסד מיפלגה בעלת שם פאשיסטי מובהק. מיפלגה זו — מיפלגת הפלאנגות — היתה השותפה המקומית העיקרית של ישראל במילחמת־הלבנון, שאולי לא היתה אפשרית לולא הוציא אל־סאדאת את מצריים מן העימות עם ישראל.

מילחמת תש"ח גירשה המוני פלסטינים מאדמתם. מילחמת ששת־הימים הביאה לכיבוש כל חלקי פלסטין בידי ישראל. מילחמת־הלבנון גרמה לאובדן המיני־מדינה הפלסטינית, שנוצרה בהדרגה בדרום־לבנון. המוני פליטים פלסטיניים, שנמקו במשך יותר מדור במחנות באיזור זה, נפוצו לכל רוח ותעו בדרך־לא־דרך ברחבי ארץ־ההרים.

לטרגדיה הפלסטינית נוסף עוד דף שחור.

כאשר עלו לוחמי אש"ף בנמל־ביירות לאוניות שהובילו אותם לחצי־תריסר מקומות־גלות חדשים, נראה כאילו הפך גורל הפלסטינים העתק היסטורי מדוייק לגורל היהודים.

הפלסטיני הנודד בא במקום היהודי הנודד. האסון הפלסטיני השתווה — בעיני הפלסטינים עצמם — לשואה היהודית.

לא במיקרה החלו מנהיגים פלסטיניים, ובראשם יאסר ערפאת, להשתמש באופן מודע במושגים יהודיים. הם הישוו את עמידתם בביירות למרד גטו־ורשה, ניבאו שאם יסתער צה"ל על העיר הנצורה תיווצר בה „מצדה פלסטינית."

הטראומה הפלסטינית היקשתה על בעליה להסתגל למציאות ולפעול בה באופן רציונלי, כשם שהטראומה היהודית היקשתה על הישראלים לעשות כן. כשם שלישראלים היה קשה להכיר בפלסטינים כבעם שנעשה לו עוול, ושיש להעניק לו עצמאות לאומית, היה קשה לפלסטינים להתכחש לעמדתם בת מאה השנים ולהכיר בקיומה הלגיטימי של מדינת־ישראל.

הטראומה הפלסטינית במאה ה־20 מתקשרת בנקל עם הטראומה הפלסטינית של סוף המאה ה־11, כאשר פלשו הצלבנים האירופיים לארץ. מילחמת הערבים בצלבנים חזרה אל התודעה בכל שלבי מילחמת־הלבנון. אחד מסימני־הדרך הראשונים שלה היה מיבצר הבופור, שבו עמד קומץ של לוחמים פלסטיניים מול הסתערות נועזת של חיילי צה"ל. טובי הלוחמים משני הצדדים שילמו בדמם — כפי ששילמו אבירים צלבניים ומוסלמיים באותו המקום עצמו לפני 700 שנים.

בכל מהלכי הקרב בלבנון הזדקרו לעיני הלוחמים אתרים צלבניים. אחד הקרבות המרים של המילחמה נערך מול המיבצר הצלבני של צידון. חיילי צה"ל שהצפינו אל איזור הפלאנגות, יכלו לטפס במעלה המדרגות של מיבצר ג'בייל, היא גבל התנ"כית.

המוסלמים לא הכירו מעולם בצלבנים, ונאבקו במשך 200 שנים רצופות כדי לגרשם מהארץ. האוכלוסיה הפלסטינית שהיתה עדיין נוצרית ודוברת־ארמית ברובה כאשר באו הצלבנים ארצה, התאסלמה ברובה ואימצה כולה את השפה הערבית כאשר חזרו המוסלמים והשתלטו על הארץ, בתנופה דתית מחודשת.

הטראומה הפלסטינית המודרנית ניזונה מזיכרונות אלה, כשם שהטראומה היהודית ניזונה מזיכרונות האינקוויזיציה והטבח שערכו הצלבנים ביהודים בדרכם לארץ. קל יותר להידבק לטראומה ולהתפרקד עליה, מאשר להתגבר עליה ולהסתגל לציווי הקר של המציאות.

היהודי הנודד * : האם תפס הפלסטיני הנודד את מקומו?

● כנען, ישראל, פלסטין

המציאות היא ששני עמים ממשיכים להיאבק על הארץ, שהעם האחד קורא לה „ארץ־ישראל" והשני „פלסטין". שני השמות עתיקים במידה שווה — הפלישתים נחתו בחופי ארץ כנען ממערב באותה התקופה שבה חדרו אליה שיבטי־ישראל ממיזרח.

הסיכסוך נמשך מזה מאה שנים. השנה שוב עמד עם מול עם, אידיאל לאומי מול אידיאל לאומי, טראומה מול טראומה.

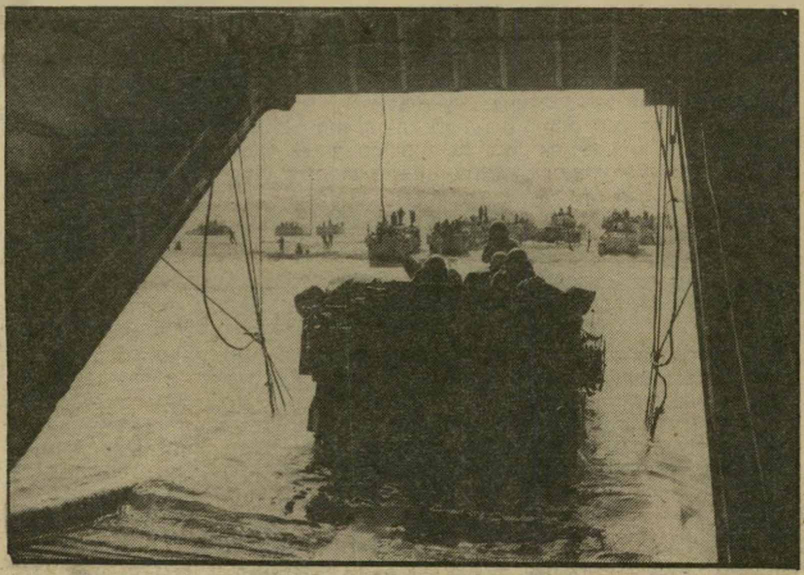

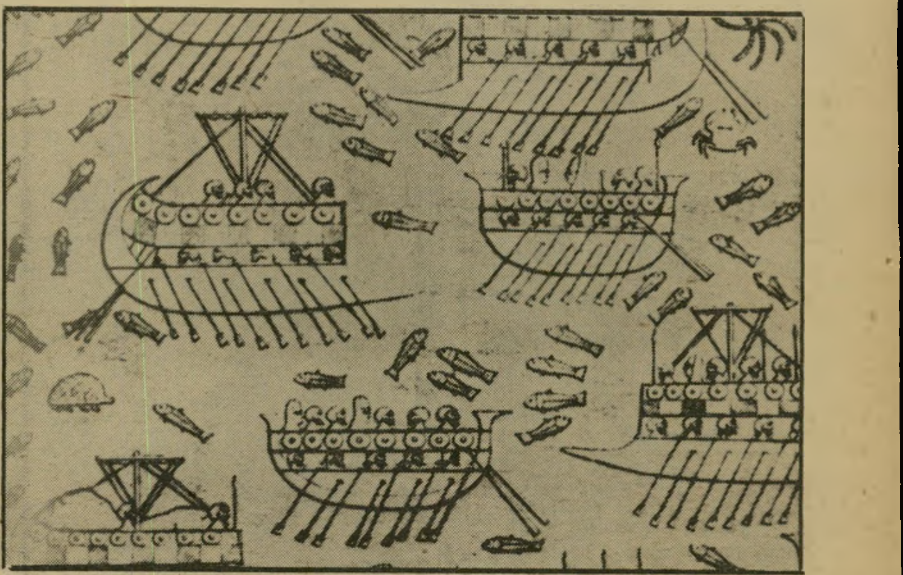

ספינות מיסחר ומילחמה של הפיניקים, ספינה של חיל־הים מנחיתה כוחות בחוף לבנון: דימויים עתיקים בלבוש חדש

מילחמת־הלבנון היתה מילחמה על ארץ־ישראל, כפי שהכריז האיש שניהל את המערכה הצבאית, הרמטכ"ל רפאל איתן. הקרבות היו נטושים בראשידיה ובעין־חילווה, בבקאע ובביירות. אך הקרב היה נטוש על רמאללה ושכם, חברון ועזה.

בפעם הראשונה מאז מאי 1948, נערכה מילחמה גלוייה בין העם הישראלי־היהודי והעם הפלסטיני־הערבי, מילחמה שבה עמד הצבא של אש"ף מול צבא־ישראל.

מילחמה זו הטילה את צילה על השנה כולה. היא היתה, בלי כל ספק, המאורע העיקרי של תשמ"ב, לא רק בארץ ובמרחב השמי, אלא בעולם כולו.

היא נתנה לתשמ"ב את איש־השנה שלה.

* ציור של גוסטאב דורה הצרפתי משנת 1852.

תה נמס על הקרח
משקה של 5 כוכבים
★ טבעי
★ נמס מיד במים קרים
★ טעים
★ מרווה ומרענן
★ תענוג לא יקר - 5 כוסות בשקית
חדש בישראל
Iced Tea Mix
WISSOTZKY · ויסוצקי
תה נמס
עם לימון וסוכר
Iced Tea Mix
להכנה מיידית של
1 ליטר תה קר
מכיל חומרים טבעיים בלבד.
ויסוצקי
תה נמס
גיתם מערכות תדמית

תגיב – עובדה מוצקה

כשמומחי סוכנות החלל האמריקאית חיפשו את החומר הטוב ביותר לציפוי כן השילוח של החללית ״קולומביה״, הם בחרו באותו החומר המשמש לבניית הקירות הפנימיים ב־99% מהבתים באמריקה – לוחות גבס.
גם בישראל גובר השימוש בלוחות גבס המשמשים לקירות פנימיים בפרוייקטים למגורים, לחלוקה מחדש של הדירה ולשיפור פני הבית.
לוחות גבס משוריינים מתוצרת **תגיב** מחליפים את שיטות הבניה המסורתיות והם בעלי כושר בידוד טרמי ואקוסטי, נוחים ומהירים להקמה ומתחרים במחיר מחיצות בלוקים.
קירות **תגיב** שומרים על עמידותם שנים רבות.

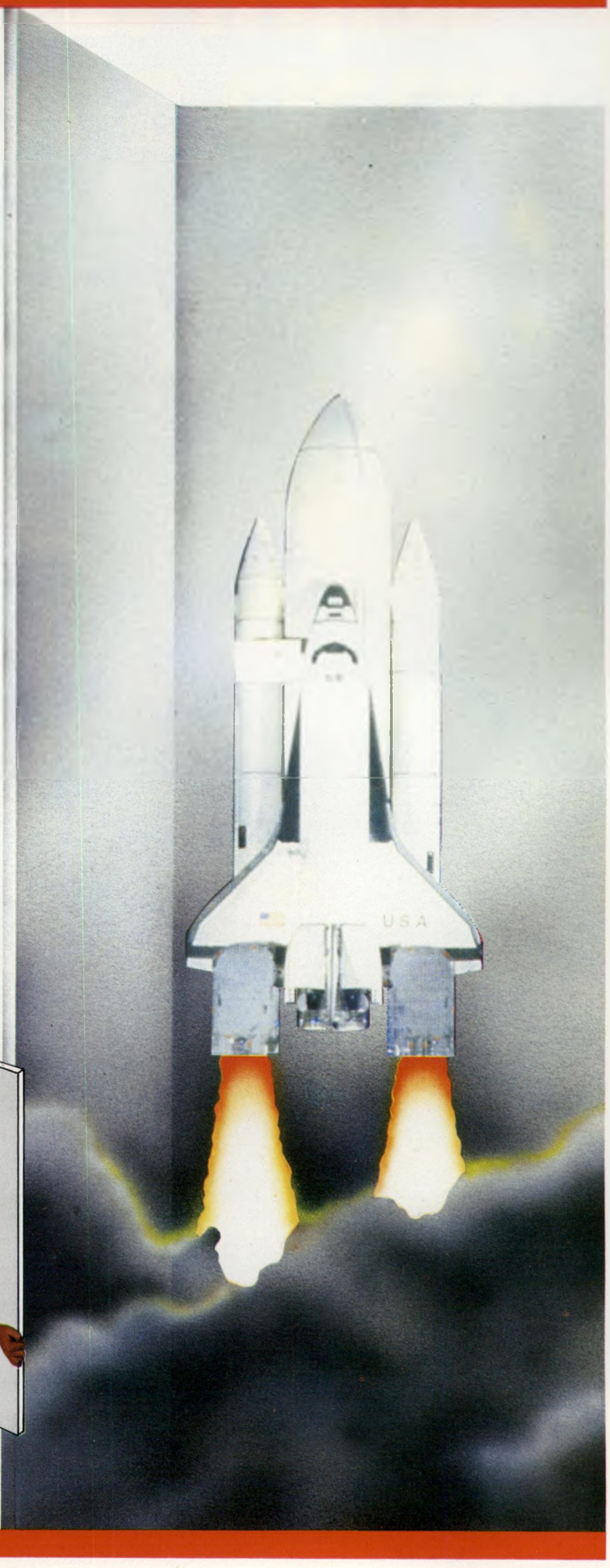

תגיב

פתח תקוה, טל׳ 03-917174

גיתם מערכות תדמית

מקורו בפרי טבעי

מולי מול

- סירופ ממותק בשפופרת.
- מבוסס על חומרים טבעיים.
- כל שפופרת מספיקה להכנת 6 כוסות משקה גדולות (1 1/2 ליטר).
- נוח וקל לשמוש.
- אין צורך להחזיק במקרר.
- פיה מיוחדת מאפשרת מזיגה מדוייקת ללא פתיחת הפקק.
- טעם מעולה במבחר טעמים.
- **וכל זה במחיר מפתיע: מקסימום משקה במינימום מחיר.**

לעבודה ולמשרד

למשפחה ולאורחים

לפיקניק לטיול ולים.

מולי מול

מוציא לפרי את המיץ!

ב־5 טעמים: תפוחים, תפוזים, פטל, אשכוליות ולימון.

ניתום מערכות

ערב טרופי נפלא

בברכת שנה טובה
שנת שמחה

הגנים הטרופיים, הופכים כל אירוע
לחויה בלתי נשכחת, חויה של
סעודה משובחת ושירות מעולה.
החורף בא. ליד כוסית
המחממת את הלב,
נושמים ניחוח צמיחה
רעננה.
בוא אלינו
למקום שעושה את החורף
אביב מתמשך.

גן אורנים
בקרוב אצלכם

גן אורנים לחגיגות משפחתיות, ימי עיון, כנסים וארועים חגיגיים.ת"א, גני התערוכה, שד' רוקה, טל. 479324, 472164

ניתם מערכות תדמית

אנשים ומאורעות: מי לא?

כאשר זזו הטנקים של צה"ל צפונה, ב־6 ביוני, הם מחקו בשרשרותיהם את עיקבות כל מאורעות תשמ"ב שקדמו ליום זה.

כל מילחמה פותחת תקופה חדשה. היא מרעידה את אמות־הסיפים, מטלטלת את המציאות, יוצרת דפוסים חדשים.

מה שנראה חשוב לפני המילחמה, עשוי להיראות למחרת היום כחסר כל חשיבות. אנשים שבלטו קודם לכן, עשויים לשקוע בתהום הנשייה, ואחרים עשויים לזנק אל על.

למילחמת־הלבנון היתה השפעה דומה. תישעה החודשים של תשמ"ב שקדמו לה התגמדו. שלושת החודשים האחרונים, חודשי המילחמה, נראים כתקופה ארוכה יותר לאין שיעור.

● מרידור: רק בישראל

מי היה מסוגל לזכור, בסוף תשמ"ב, את עלילותיה של אותה דמות קומית, שהצחיקה והדהימה את

הבעייה העדתית אל מתחת לשטיח העליונות האשכנזית.

ברעום התותחים, משתתק המרי העדתי. אין פורקן יעיל יותר לזעם המצטבר במעמקי הנפש של בני עדות־המיזרח מאשר הפורקן הניתן לו במילחמה, נגד הערבים.

זוהי תורה עתיקה. כל השליטים הכירוה, מאז ימי האדם הקדמון. בישראל של תשמ"ב היא הוכיחה את עצמה שוב. מיפלגת תמ"י, ההמצאה של תשמ"א, שקעה בתשמ"ב כשם ששקעו לפניה תופעות כמו הפנתרים השחורים.

כל עוד קיימת שיטה פשוטה זו להוצאת הקיטור מן הקטר העדתי־סוציאלי, אין שום סיכוי לגורם פוליטי המבקש להיבנות מתופעות הדיכוי וההפלייה הקיימות בחברה היהודית במדינת־ישראל. תהיה השיטה כאשר תהיה — הסתה עדתית פרועה או נסיון־אמת לחולל שינוי באמצעות מהפך פוליטי — היא תיעלם כמו ארמון של חול כאשר הגל הגואה של ההתלהבות הלאומנית מכסה אותו. בישראל הנתונה בסיכסוך ההיסטורי עם העם הפלסטיני, אין דבר קל יותר לשילטון האשכנזי מאשר לעורר גל כזה. רוב רובם של 250 אלף המפגינים שבאו להריע השנה למילחמתם של מנחם בגין ואריאל שרון בכיכר מלכי־ישראל בתל־אביב באו

הערומים והמתים

המדינה באמצע השנה — דמותו של שר־העל לענייני כלכלה, יעקוב מרידור?

מרידור נראה כהתגלמותה של קאריקטורה אנטי־שמית: הנוכל היהודי העוסק בעיסקי־אוויר, הרברבן והשקרן.

הוא היה תופעה ישראלית מובהקת. בכל מדינה אחרת, היה האיש נקבר תחת בליסטראות הצחוק, אחרי שתרמיתו התגלתה ברבים. פרישתו מן החיים הציבוריים היתה מובנת מאליה. בישראל הוא המשיך בדרכו כאילו לא קרה דבר. הוא נשאר חבר בממשלה, שהחליטה על חייהם ומותם של אלפים ורבבות. הוא הופקד על אחת הגזרות הכאובות ביותר של המילחמה: מצוקת הפליטים בלבנון.

מרידור, מי שהיה המפקד הכושל של האירגון־הצבאי־הלאומי לפני שמנחם בגין קיבל לידיו את הפיקוד, הרפתקן שהסתבך בעסקים רבים ומשונים, ביקש לחזור לחיים המדיניים ולזכות במעמד של יורש־העצר של בגין. לשם כך הפיץ סביבו הבטחות מהבטחות שונות. בין השאר: שהוא גילה מקור־אנרגיה אשר יחולל מהפיכה עולמית, יביס את השייח'ים של מדינות־הנפט הערביות ויפריך את חוקיו של אלברט איינשטיין. הוא גם הבטיח להאיר את רמת־גן כולה בנורה אחת.

בתשמ"ב התגלה מקור־האנרגיה: תיבה שחורה של גרוטאות, שהומצאה על־ידי נוכל פאתולוגי אחר, שזכה אף הוא בפירסום חולף: דני ברמן.

בסוף תשמ"ב, כאשר שמי ביירות לא הוארו בנורה של מרידור אלא באבוקות של צה"ל, הפך מרידור דמות שלא עוררה עוד צחוק, אלא חלחלה. כאשר נשאל בהתייעצות סודית מה יש לעשות ברבבות הפליטים הפלסטיניים בלבנון אשר מחנותיהם נמחקו על־ידי צה"ל מעל פני האדמה, השיב מרידור בתנועת־יד של ציניות מחרידה: לגרש אותם מיזרחה, לעבר הקווים הסוריים.

● אבו־חצירא: השופטת זונה

יבור אומלל אחר של תשמ"ב נאלץ לפרוש מן הממשלה בעל־כורחו.

במישפט הראשון בתולדות המדינה שבו הואשם חבר־ממשלה בפלילים, הורשע אהרון אבו־חצירא בשורה של עבירות שיש עימן קלון.

גם הוא, כמו מרידור, לא הרכין ראש. חסידיו השתוללו בבית־המישפט, הקירות כוסו בסיסמות שהכריזו על השופטת כעל זונה, זעקות־קרב הבטיחו „מוות לאשכנזים" ו„מדינה ספרדית".

אבו־חצירא ניצל מפני מאסר בפועל — עונש שממש התבקש מן ההרשעה — אך הוא נאלץ לוותר על מקומו ליד שולחן־הממשלה, עוד לפני שזו החליטה על המילחמה.

יתכן כי המילחמה מחקה את סיכוייו הפוליטיים לזמן רב. כי הציבור העדתי, שאת תחושות התיסכול והמרי שלו הוא ביקש לנצל, היה הראשון שהשתלהב במילחמה ונהר בהמוניו להריע למנחם בגין, מלך ישראל ומלך עדות־המיזרח.

מילחמת־הלבנון, כמו כל שש המילחמות שקדמו לה בתולדות ישראל, טיאטאה את משכונות המצוקה, והמילחמה תאפשר את המשך מצוקתם לצמיתות.

● בגין: נפילה באמבטיה

לא חסרו בתישעה החודשים הראשונים של תשמ"ב אירועים טראגיים והיתוליים. הם התפרסו לכל רוחב הקשת של ההווייה האנושית.

המדינה כולה השתתפה בגורל מישפחתה של הילדה נאווה אלמליח, שנרצחה בנסיבות מחרידות. היא עקבה בדריכות אחרי שורה של מעשי־רצח, שבאחד מהם נקטל מפקד של בית־מעצר, רוני ניצן, גבר חביב ומסביר־פנים, שהתגלה אחרי מותו כסאדיסט. המושג „רצח כפול" זכה בשימוש כפול, כאשר בוצעו שני פשעים שונים מסוג זה.

כאשר מעד מנחם בגין בחדר־האמבטיה שלו, בנסיבות מיסתוריות, התחדש מישחק־הניחושים הלאומי סביב מצב־בריאותו. אולם בגין, שהוכיח שוב כי השילטון הוא גורם חזק לבריאות פסיכו־סומאטית, התאושש.

הוא הטיל את מרותו על המדינה מכסא־גלגלים, וניהל את המילחמה בעזרת מקל־הליכה.

כאילו לא ידע כי העתיד הקרוב צופן בחובו מאורעות דרמאתיים די והותר, שקע בגין בראשית השנה במלאכתה של בעלת־אוב: הוא העלה מניבכי העבר נשמות מתות. ביגלל פירסום של ספר כלשהו כפה על הממשלה החלטה להקמת ועדת־חקירה ממלכתית, שתחקור את הנסיבות שבהן נרצח לפני 49 שנים המנהיג הציוני חיים ארלוזורוב על חוף ימה של ת"א.

יעקב מרידור עם בגין: חוקי איינשטיין לא הופרכו

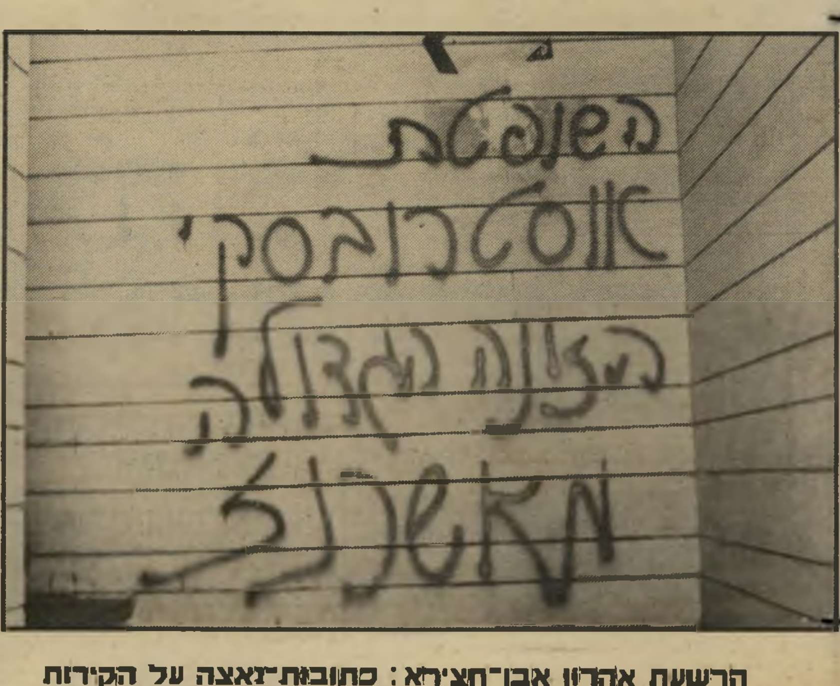

הרשעת אהרון אבו־חצירא: כתובות־נאצה על הקירות

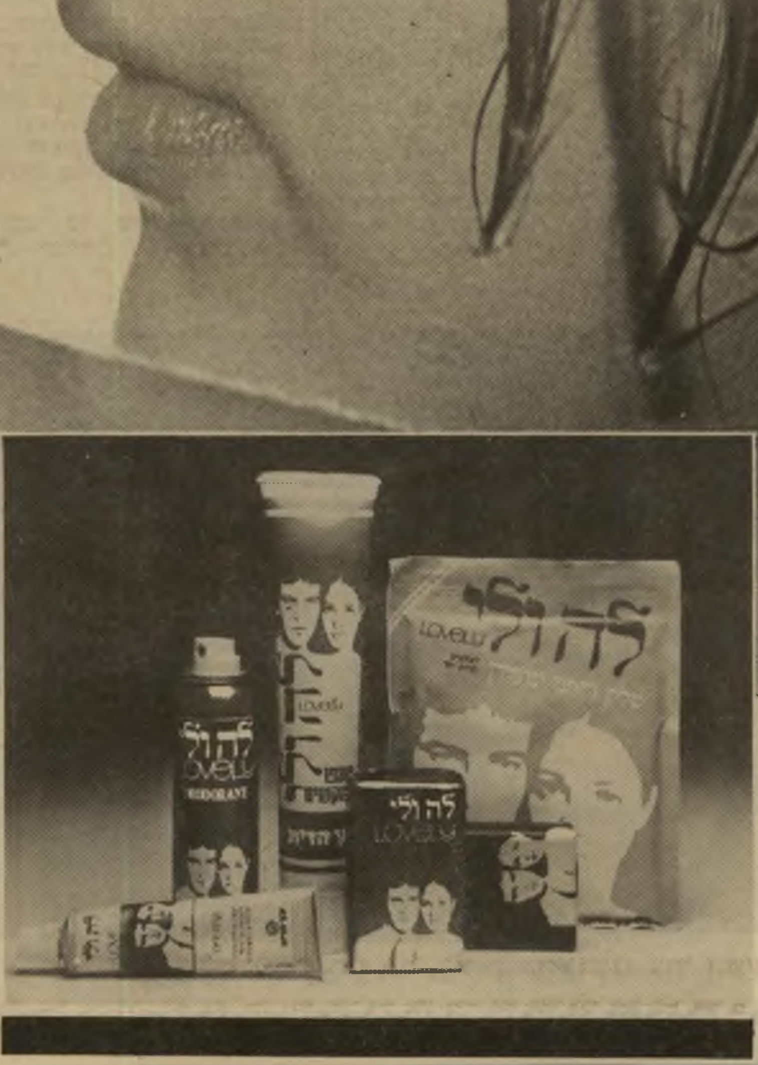

סדרת מוצרי יוקרה
בניחוח האהוב על שניכם.

סבון, שמפו לשיער, דיאודורנט
קרם ידיים, טלק ריחני

לה ולי - לאוהבים להיות יחד.

עץ הזית

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 15)

ההמשך העיד כאלף עדים על מצבה של המדינה בתשמ"ב: החלטה זו אכן התקבלה ובוצעה. נשיא בית־המישפט העליון אכן מינה ועדה כזאת, בהתאם לחוק. בסוף השנה לא זכר איש שוועדה כזאת קיימת, ומי הם חבריה. היא לא העמידה אף פנים כאילו החלה בחקירה.

כאילו לא היה די בבדיחה עגומה זו, הגשימה דמות קומית אחרת, הרב שלמה גורן, את חלום חייה. ערימה של עצמות יבשות, שנמצאו במערות שבהן השתמשו גם לוחמי שימעון בר־כוסיבא, הובאה לקבורה בטכס ממלכתי שדמה לתיאטרון האבסורד.

תוך כדי כך התלהט מחדש הוויכוח על דמותו של אותו בר־כוסיבא — בר־כוכבא כפי מעריציו, בר־כוזיבא כפי שולליו — ועל התכונה ההיסטורית של ממלכות ישראל בכל התקופות להתאבד בסערה של אכסטאזה לאומית־דתית.

מניבכי העבר הועלתה גם דמותו של הד"ר רודולף ישראל קסטנר, העסקן הציוני שנשא־ונתן עם אדולף אייכמן בימי השואה, ושנרצח במדינת־ישראל אחרי מישפט סנסציוני.

עובדי „אל־על" חוסמים את המעבר לפני יהודים דתיים בנמל־התעופה

● שפירא: פיאות מול כנפיים

ריקוד העצמות היבשות של גורן היה רק חלק ממחול־השדים של הכפייה הדתית, שהקצב שלו הוגבר השנה עוד יותר.

במשך כל השנה התחוללו מהומות סביב אתר־החפירות בעיר־דויד בירושלים, שבו חשפו הארכיאולוגים את עבר העיר בימי הבית הראשון, ואילו המון דתי־קיצוני ניסה למנוע זאת באמתלה שזה היה אי־פעם אתר־קבורה.

אותם הלוחמים הדתיים — שאיש מהם לא לחם לאחר־מכן במילחמת־הלבנון — הסתערו בכל השבתות על הנוסעים בכביש־רמות — אתר של מהומות ממושכות, שהעסיק את המישטרה במשך כל תשמ"ב. איש מן הסוקלים הדתיים לא זכה בגורלם של מפגינים אחרים, במרחק של כמה קילומטרים דרומה וצפונה, שנורו למוות כאשר הרימו אבנים כדי לסקול מכוניות.

אך הסכנה האמיתית לחרות האדם החילוני ולציביון המודרני של המדינה לא באה מצד הרב הראשי עתיר־התעלולים או מצד קנאים דתיים זורקי־אבנים.

היא באה מן הכנסת, שבה שלט בכיפה ח"כ אברהם שפירא, נציג אגודת־ישראל.

היעד המיידי היה הפסקת הטיסות של חברת אל על בשבתות ובחגים. התוצאות של צעד כזה יכלו להיות חמורות ומיידיות: הרס המצב הכלכלי של חברת־התעופה הלאומית, המעורער בלאוו הכי, וניתוק ישראל מן העולם בשבתות. אך בטווח הרחוק עלולות התוצאות להיות עוד יותר חמורות: השבתת כל המיפעלים החיוניים בשבתות, והפיכת המדינה למערכת דתית סגורה, נוסח פאקיסתאן ואיראן.

הלחץ הוליד לחץ נגדי. בפעם הראשונה מאז קום המדינה לא הופעל המכבש הדתי נגד ציבור בלתי־מוגדר, בעל מוטיבציה חלושה, אלא נגד ציבור־עובדים שנאבק על פרנסתו וקיומו. עובדי אל על הרימו את נס המילחמה בכפייה הדתית, שהיה מונח על הארץ במשך שנים רבות, ונקטו פעולה נגדית שזיעזעה את המדינה.

כאשר חסמו העובדים את הכניסה לנמל־התעופה לפני כל איש בעל פיאות ואשה בעלת שרוולים ארוכים, היה ברור כי המאבק עבר למישור חדש.

רק החלטה מפתיעה של בית־המישפט העליון, שדחה את השבתת הטיסות בשבתות למשך חודש וחצי לפחות, גרמה להפסקת־אש, והעבירה את הבעייה לשנת תשמ"ג.

● סאדאת: מוות במיצעד

חוץ ממאבק זה, שהגיע לשיאו בעצם ימי הקרבות בלבנון, נראו כל המאורעות שקדמו למילחמה כאילו אירעו בעבר הרחוק. הם היו רחוקים מן המאורע המרכזי, שהפך את תשמ"ב לאחת השנים החשובות ביותר בתולדות המדינה.

לא כן מיקבץ אחר של מאורעות, שאינם קשורים במישרין במילחמה — אך הנראים בדיעבד כמובילים לקראתה בהגיון סמוי.

מייד עם ראשית תשמ"ב נרצח נשיא־מצריים, אנוור אל־סאדאת, בנסיבות מיוחדות במינן — יחידה של חיילים, שצעדה במיצעד חגיגי על פני בימת־ההצדעה שלו, שלפה את נישקה והרגה את המנהיג שקם להצדיע לה.

אל־סאדאת, אחת הדמויות הגדולות של התקופה, שינה במו ידיו את מהלך ההיסטוריה כאשר פתח בראשית תשל"ח — בדיוק ארבע שנים לפני הירצחו — ביוזמת־השלום ההיסטורית שלו. הוא היה גיבור של שלום, שנבדל מכל הבחינות ממנהיגי־המילחמה הבולטים בזירה הישראלית.

לאור הלהבות של מילחמת־לבנון, התחדש בסוף תשמ"ב במלוא הלהט הוויכוח העולמי על תוצאות מעשהו של אל־סאדאת.

ערבים רבים, וכימעט כל הפלסטינים, האמינו כי בקמפ־דייוויד מכר אל־סאדאת לישראל את העם הפלסטיני, תמורת שלווה ושקט לעם המצרי. על פי תפיסה זו, שרבים באינטליגנציה המצרית שותפים לה, דומה הסכם קמפ־דייוויד להסכם־מינכן הזכור־לדיראון משנת 1938, שבו מכרו מדינות־המערב הדמוקרטיות את צ'כוסלובקיה האומללה לגרמניה הנאצית, בתיקווה שניתן להסיח את זעם־הקרב הטבטוני מיזרחה, לעבר ברית־המועצות.

אחרים בעולם הערבי טוענים כי אל־סאדאת ראה את הנולד, העריך נכונה את אי־היכולת המוחלטת של העולם הערבי לעצור את מכונת־המילחמה הישראלית, ועל כן החליט את ההחלטה הנבונה לעצור את ישראל בדרכי־שלום.

כאשר שעטו כוחות צה"ל צפונה, אל לב לבנון, ראו בכך שוללי קמפ־דייוויד בעולם הערבי הוכחה לנכונות

שיחזור מצרי: אחד המתנקשים הדתיים יורה בנשיא אנוור אל־סאדאת, שקם לקראתם על בימת־ההצדעה של המיצעד

איש השנה תשמ״ב

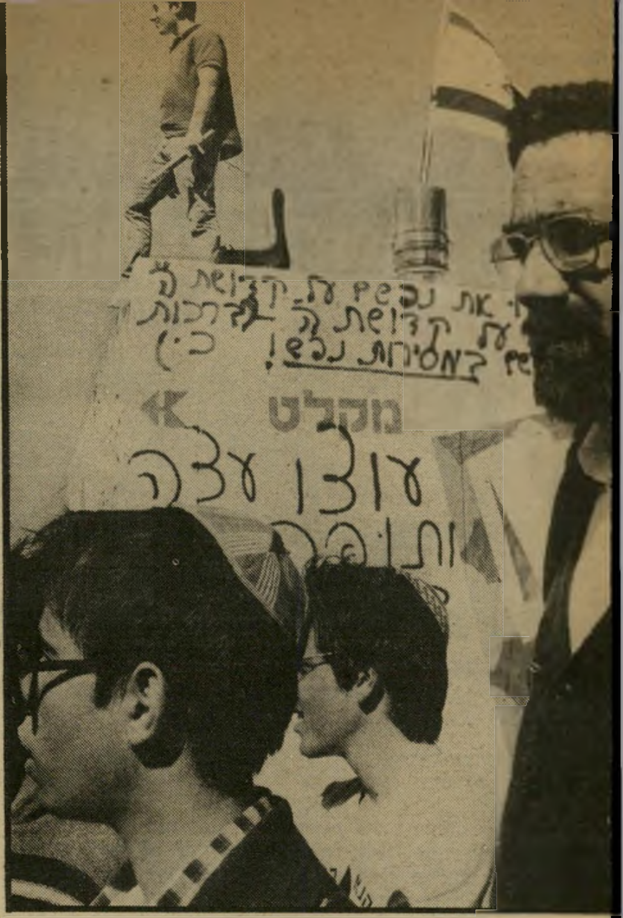

הבונקר בימית: טראגי־קומדיה

(המשך מעמוד 17)

הערכתם. האם היו קברניטי ישראל מעזים לרכז כוח כזה בצפון, אלמלא היו בטוחים שהצבא המצרי לא ינקוף אצבע כדי לחוש לעזרת אחיו הפלסטיניים?

כנגד זה טוענת הגירסה הנגדית שצה״ל הוא כיום צבא כה גדול וחזק, עד כי היה מסוגל להתגונן בדרום מפני סכנה אפשרית, בעודו מנהל במלוא העוצמה את המערכה בצפון.

בליבו של העם המצרי, שתי המגמות התנגשו ויצרו סתירה מכאיבה. מצד אחד שמחו המצרים על כי לא נספגו אל תוך מילחמה זו, ושהפעם לא נדרשו להקריב חיים ורכוש על מיזבח הסולידריות הערבית.

אך מצד שני הרגיש כל מצרי במעמקי נפשו הרגשה עמוקה של אשמה, על כי נטש את אחיו בשעת צרתם — מעשה הפוגע קשה בדימוי־העצמי של האדם המצרי כאיש־כבוד.

רצח אל־סאדאת השפיע על המאורעות — אך בצורה הפוכה מזו שהמתנקשים קיוו לה. מצריים הוכיחה את יציבותה, שאין דוגמה לה בעולם כולו, ושהיא תכונת־יסוד של האופי הלאומי המצרי בן 8000 השנים. במהירות מהממת, ללא שום תקלה, עבר השילטון ליורש המיועד, חוסני מובארכ. זה המשיך בדרך קודמו מבלי לסטות ימינה או שמאלה. השלום החדש עבר את המיבחן הראשון והקשה ביותר שלו.

הוא עבר מיבחן שני, כאשר נסוג צה״ל במחצית תשמ״ב משארית סיני. השילטון המצרי חזר לגבול הקודם, הדגל המצרי הועלה בתורן בטכסים חגיגיים. אילו היה חוזה־השלום מעשה־תרמית גאוני של אל־סאדאת ומובארכ, כפי שטענו אויבי־השלום בישראל — וביניהם כמה מן האישים שהוסיפו למלא תפקידי־מפתח בממשלת־הליכוד — כי אז זה היה הרגע להפר אותו. אך השלום החזיק מעמד.

הוא החזיק גם מעמד במיבחן השלישי והעיקרי של השנה: הפלישה הישראלית ללבנון.

ממשלת־מצריים גינתה אותה, דיפלומטים מצריים יצאו ידי חובה בפעילות פוליטית נגדה, עיתוני מצריים תקפו בשצף־קצף את מנחם בגין ואנשיו. אך השלום נשאר על כנו, הגבול נשאר פתוח, השגרירויות של שני הצדדים הוסיפו לתפקד.

מיפעלו של אל־סאדאת החזיק מעמד.

● דיין: לוע התותח

שבוע אחרי מותו של אל־סאדאת מת אדם שמילא תפקיד מישני בקמפ־דייוויד, ושסימל תקופה שלמה בחיי ישראל: משה דיין.

במשך דור שלם, מאז ראשית שנות ה־50', כאשר המליך אותו דויד בן־גוריון על צה״ל, ועד כשנתיים לפני מותו, היתה לדיין השפעה רבה יותר על עיצוב אופיה של ישראל מאשר לכל אדם אחר מילבד בן־גוריון עצמו.

היה זה דיין שסימל ושהגביר במדינה החדשה את השקפת־היסוד שלא יתכן לעולם שלום בין ישראל והעם הפלסטיני, וכי אל לה לישראל לקבוע אי־פעם גבול להתפשטותה. על קברו של ידיד, שנהרג בגבול עזה, נאם משה דיין ב־1956: „אל נא נטיח היום אשמות אל הרוצחים. מה לנו כי נטען על שינאתם אלינו? שמונה שנים הינם יושבים במחנות־הפליטים אשר בעזה, ולמול עיניהם אנו הופכים לנו לנחלה את האדמה והכפרים שבהם ישבו הם ואבותיהם... דור מתנחלים אנו, ובלי כובע־הפלדה ולוע־התותח לא נוכל לטעת עץ ולבנות בית... זו גזירת דורנו, זו ברירת חיינו — להיות נכונים וחמושים, חזקים ונוקשים — או כי תישמט החרב מאגרופנו, וייכרתו חיינו.״

כאשר מת דיין בראשית השנה, ישב על כיסאו במישרד־הביטחון אדם שהמחיש, בצורה מושלמת, תפיסה זו. בן מושב כפר־מלל הגשים את תורתו של בן מושב נהלל. בביירות. החרב לא נשמטה מן האגרוף, והמתנחל הישראלי הוסיף להפוך את האדמה והכפרים, שמהם גורשו הפלסטינים, לנחלתו. לא רק במחנות־הפליטים של עזה, אלא גם במחנות עין־חילווה וראשידיה, עקבו הפליטים — בניהם, נכדיהם ונiniהם — בשינאה אחרי חיילי צה״ל.

תפיסת־היסוד של דיין — כוח במקום מוסר, תותח במקום פשרה — ניצחה.

מילחמת־לבנון, שנשאה את חותמו האישי של אריאל שרון, דמתה רק למילחמה אחת ממילחמותיה הקודמות של ישראל: מילחמת־סיני של 1956, שנשאה את חותמו האישי של משה דיין.

„מיבצע קדש״ תוכנן חודשים רבים מראש, בשותפות סמוייה עם גורמים זרים — הצרפתים, הבריטים וקבוצה של גולים מצריים. „מיבצע שלום הגליל״ תוכנן חודשים רבים מראש, בשותפות עם גורמים זרים — האמריקאים והפלאנגות הלבנוניות. בשני המקרים הומצאה ברגע האחרון עילה כוזבת: „ביעור קיני הפידאיין״ ב־1956, „הריסת תשתית המחבלים עד למרחק של 40 קילומטרים״ ב־1982. דיין גרר אחריו את בן־גוריון המהסס, כשם ששרון גרר אחריו את בגין המהסס. בשני המיקרים נעשה כימעט הכל מאחרי גב הממשלה הנבחרת.

דיין הוא שהעלה לגדולה את אריאל שרון, כמפקד היחידה 101, והשתמש בו כדי לחמם את הגבול במשך שנים, לקראת הפתיחה במילחמה היזומה. אך דיין רב עם שרון אחרי מילחמת־סיני, שבה הואשם שרון בגרימת אסון צבאי. השניים התפייסו שוב במילחמת יום־הכיפורים, כאשר הציע שרון לדיין לעזור לו להחלץ מן הביצה של האחריות למחדל, תמורת תמיכת השר באלוף השאפתני.

מבחינה היסטורית, דיין היה אחד האבות — ואולי האב העיקרי — לתפיסה המדינית, שהביאה בתשמ״ב למילחמת־לבנון. שרון הוא יורש עיקבי יותר, ברוטאלי יותר, שאפתני יותר של תפיסת דיין — ושניהם היו חניכיו, בני־טיפוחיו ויורשיו של דויד בן־גוריון.

● אריאל: בועת סבון

לולא פרצה מילחמת־לבנון, היה איש־השנה תשמ״ב בא, מן הסתם, משורות האנשים שהיו קשורים במאורע העיקרי של תשמ״ב עד אז — נסיגת צה״ל מסיני ופירוק ההתנחלות היהודית בחבל־ימית ובשארם־אל־שיח׳.

בסוף תשמ״ב היה קשה להאמין כי בראשית השנה חששו אנשים מפני מילחמת־אזרחים ביגלל הנסיגה. כי בסוף השנה היה ברור לחלוטין כי „התנועה לעצירת הנסיגה״, שהילכה אימים על המדינה, לא היתה אלא בועת־סבון, שנופחה במתכוון ובמזיד על־ידי שני האריאלים: שר־הביטחון אריאל שרון והרב ישראל אריאל.

בדיעבד נראו האירועים, שהתלוו לנסיגה, כבדיחות תפלות.

סצנות שנופחו על־ידי כלי־התיקשורת לממדי־ענק נראו

סרט סוריאליסטי: „עוצרי הנסיגה״ ממתינים בים לבוא ספינת של חבריהם

המילחמה המבויימת: חיילת מפנה תינוק של מתנחלים בעת פינוי חצר־אדר

כעבור כמה חודשים כמעשי־תרמית רברבניים מבית־מי־דרשו של יעקוב מרידור: הפארסה של איום־ההתאבדות של מוקיוני „הרב״ מ א י ר כ ה נ א בבונקר של ימית, הפארודיה של מצדה של צ ח י ה נ ג ב י במרומי האנדרטה, ההופעות העגומות של רבנים, מטורפים חברי־כנסת ושאר ליצנים, שנשבעו למסור את נפשם על מיזבח ימית. איש מהם לא הקריב אף לא טיפה אחת של דם, והתנועה כולה התפוצצה על פי פקודה, כבועת־סבון אמיתית.

היו לכל המאורע המפוברק הזה רק שלוש תוצאות רציניות, אחת חיובית ושתיים שליליות:

הציבור כולו ראה כיצד ניתן לפרק עיר וכפרים, ולהחזיר תמורת שלום שטחים נרחבים, מבלי שתצא אש מן השמיים.

הפולחן האלילי של 'קידוש שדות ואבנים הופרך. ה־אימרה המפורסמת של משה דיין בימי זוהרו, שהוא מעדיף את שארם־אל־שייח' בלי שלום על פני שלום בלי שארם־אל־שייח', צילצלה בסוף תשמ״ב כדבר־טירוף.

מבחינה זו היתה שנת תשמ״ב למיפנה בתולדות ההתפשטות הישראלית.

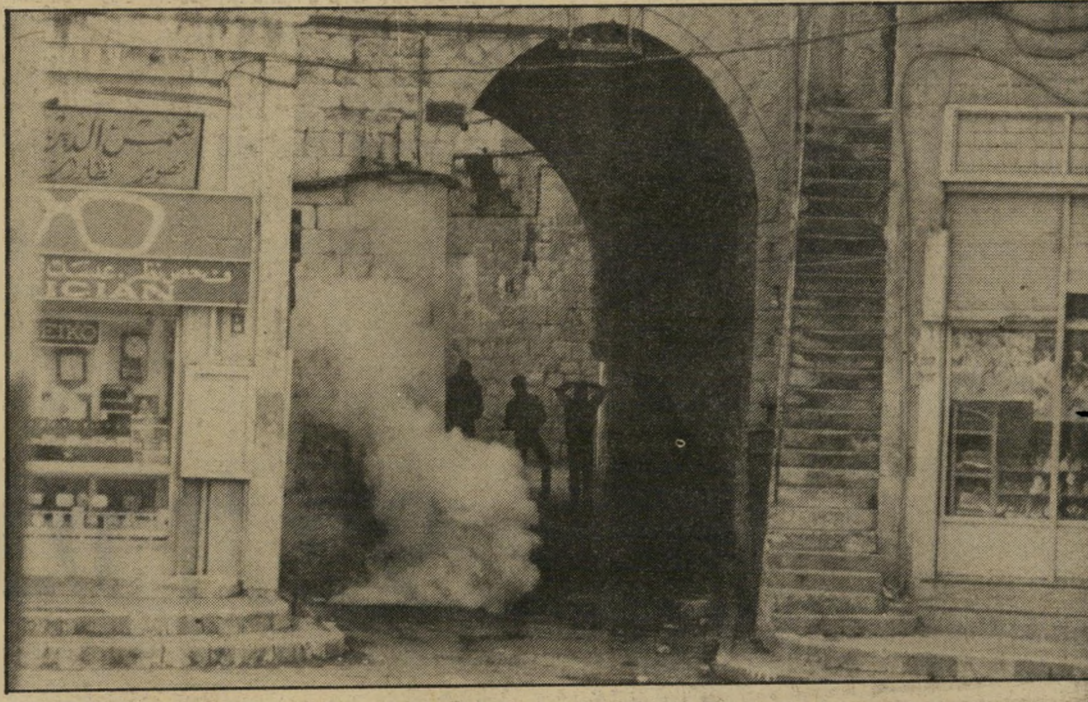

פיצצות גז מדמיע ואבנים: מפגינים פלסטיניים בפתח הקסבה של שכם

מול צד חיובי זה של הנסיגה עומדת תמונה אחרת, מבהילה בברבריותה: מחיקתה של העיר ימית מעל פני האדמה, באורגיה של הרס מטורף וחסר־תכלית, שלא בא אלא לספק יצרים כמוסים של מחולליו.

הצד האפל של אריאל שרון, אבי המעשה הזה, התגלה כו בצורה אימתנית — כמה חודשים בילבד לפני שהתגלה בצורה הרבה יותר נוראה במחיקת עין־חילווה מעל פני האדמה, ובאורגיית ההרס וההרג של יום החמישי השחור בביירות המערבית.

עוד ירושה של עצירת הנסיגה קישרה אותה למילחמת־לבנון: בשיא המילחמה צורף לממשלה הפרופסור י ו ב ל נ א מ ן, „דוקטור סטריינג'לאב הישראלי,״ אחד ממחוללי הפארסה המטורפת של עצירת־הנסיגה. עצם ישיבתו של איש כזה ליד שולחן־הממשלה הופכת את הבדיחה העגומה לסכנה לאומית. היא מטילה אור חד ומפחיד על התפתחותה של מדינת־ישראל.

ואכן, היה זה אך טיבעי שאחרי יום החמישי השחור היה יובל נאמן השר היחידי שתמך בלי הסתייגות באריאל שרון.

● מילסון: פרופסור מגואל בדם

היתה עוד שרשרת־מאורעות בשנת תשמ״ב, שהובילה במישרין אל מילחמת־לבנון. היא קשורה בשמו של אדם שלא היה כימעט ידוע בשנה הקודמת: הפרופסור מ נ ח ם מ י ל ס ו ן.

על מילסון הטיל אריאל שרון לפתוח במיתקפה הגדולה, „במילחמה על ארץ־ישראל״, כהגדרתו של רפאל איתן. הוא פתח באש — תרתי משמע — בגיזרה הראשונה של מילחמה זו — הגדה המערבית ורצועת־עזה — לפני שרפאל איתן פתח באש בגיזרה השניה של אותה המילחמה — לבנון.

בפקודת מילסון, החל מישטר של טרור בשטחים הכבושים. ראשי־העיריות פוטרו. ספרים ועיתונים נאסרו להפצה, האוניברסיטאות נסגרו, חבורות של שכירי־חרב מקומיים גוייסו וחומשו כדי להטיל אימה בריכוזי־האוכלוסיה, חיילי צה״ל נצטוו לפתוח באש על מפגינים בלתי־חמושים, על־מנת להרוג. לא עברו שבועות רבים, ושמו של האקדמאי המגואל־בדם עורר סלידה בארץ וברחבי העולם.

מטרתו המוצהרת של מילסון היתה להכריח את האוכלוסיה בשטחים הכבושים, לפי „שיטת המקל והגזר,״ לפנות עורף לאש״ף ולקבל את מרותם של פלסטינים „מתונים״ — קרי: קווילינגים שכירים.

אולם סיפורו של מילסון לא היה סיפור־ההצלחה של תשמ״ב. הפלסטינים סירבו להתנהג כחמורים הבוחרים בין מקל וגזר. הם גם סירבו להיות ל„ערביי ארץ־ישראל״.

כאשר פלשה ישראל ללבנון, התלכדו תושבי השטחים הכבושים מסביב למנהיגותו של יאסר ערפאת, כפי שלא עשו מעולם קודם לכן. הם התנהגו כפי שהתנהגו עמים כבושים בכל התקופות ובכל הארצות — בניגוד לתחזיתו המלומדת של הפרופסור למדעי־הדיכוי.

ואילו מילסון בילה את זמנו בפעולה קדחתנית שמטרתה היחידה היתה להכריח את התושבים להיפגש עימו ולחלוק לו כבוד.

● פרס ושות': ללא תוחלת

הכל הוביל למילחמה. והמילחמה היתה צריכה להעניק לתשמ״ב את איש־השנה שלה.

הוא לא יכול היה לבוא משורות האופוזיציה.

המיבחן הגדול של זו בא ביום השני של המילחמה. סיעת רק״ח הגישה בכנסת הצעת אי־אמון. הכל הבינו כי ההצבעה היא בעד ונגד המילחמה. אם היה קיים ספק בכך, הרי הכריז בגין בעצמו, דקה לפני ההצבעה, כי הצבעה נגד אי־האמון תהיה הצבעה בעד הממשלה ומדיניותה.

מילבד אנשי רק״ח, לא הצביע איש נגד המילחמה. איש גם לא נמנע. 10 חברי־כנסת „לא השתתפו״ בהצבעה — שיבעת אנשי מפ״ם, י ו ס י ש ר י ד, ש ו ל מ י ת א ל ו נ י ו מ ר ד כ י ו י ר ש ו ב ס ק י.

דגל פלסטיני בידי מפגינים ביום־האדמה

מפגין פלסטיני מרים אבן בעיר העתיקה

כל השאר — כל חברי מיפלגת־העבודה ואמנון רובינשטיין — הצביעו בעד המילחמה, הממשלה ומנחם בגין.

לא היתה זאת הצבעה חד־פעמית. ראשי מיפלגת־העבודה הצביעו בעד המילחמה מדי יום ביומו, במעשים ובדיבורים. ש י מ ע ו ן פ ר ס הוא שהפיץ בארץ ובעולם את הכזבים שסללו את דרכה של הממשלה: שהמילחמה נועדה רק לטהר שטח של ארבעים קילומטרים, שצה״ל לא יעלה על ביירות, שהסורים וה„מחבלים״ הפרו את הפסקת־האש. לבסוף אף הזדרז והקדים את בגין עצמו בהתנגדותו להצבת משקיפי־או״ם לפיקוח על הפסקת־האש בביירות.

התאום הסיאמי של פרס, י צ ח ק ר ב י ן, לא טמן אף הוא את ידו בצלחת.

אם היה פרס לנושא־דברו של בגין, היה רבין לשלישו הפוליטי של אריאל שרון.

אחרי שבמשך חודשים הזהיר מפני מילחמה זו והתריע נגד התוכנית לפתיחתה, הפך לחסידה הנלהב ברגע שפרצה, הצדיק אותה בכל הזדמנות בארץ ובעולם ונתן עצות לכל דורש. תרומתו החיובית היחידה היתה מילה אחת, שהפכה אחת הסיסמות העיקריות של תשמ״ב: „הפ־לונטר״ של ביירות.

מי שקיווה כי צומחת במיפלגה מנהיגות אלטרנטיבית, שתתפוס את מקומם של שני פושטי־הרגל המובילים, אוכזב. מ ו ט ה ג ו ר הימהם, הופיע פעם כנץ ופעם כיונה. באמצע המילחמה ביקש מאריאל שרון להעניק לו מינוי־חירום בצבא. הוא לא חלק על קו הממשלה אלא בפרטים מישניים. שינאתו ארוכת־הימים לאריאל שרון, שמקורה במאורעות המיתלה ב־1956, לא יכלה לטשטש את הסכמתו הבסיסית למילחמה.

גם המנהיג האלטרנטיבי השני — נשיא־המדינה י צ ח ק נ ב ו ן — לא הסתייג אף ברמז הדק ביותר מן הקו של אריאל שרון ומנחם בגין. הוא החמיץ הזדמנות היסטורית להשמיע קול מצפוני, כפי שיכול — וכפי שחייב — היה גם במיסגרת תפקידו הרם. הוא לא פעל כמשרת־המדינה, אלא כמשרת־הממשלה.

את פשיטת הרגל ההיסטורית של המיפלגה גילם אדם, שביקש פעם לסמל את האגף השפוי, האינטלקטואלי, היוני והסביר שלה: הפרופסור ש ל מ ה א ב י נ ר י. בשיא המילחמה נדהם הציבור לשמוע, מפיו של מ י ר ו ן ב נ ב נ י ש ת י, סגן ראש עיריית ירושלים לשעבר, כי אבינרי מתדרך את המסבירים המגוייסים של צה״ל. המסר העיקרי שלו: יש לכבוש את מערב־ביירות. (אלמלא נמנע מעשה זה, הוא היה נרשם בסיפרי־ההיסטוריה כפשע־המילחמה המחריד ביותר בתולדות ישראל).

בסוף תשמ״ב נודע כי הליכוד מוכן להציע לפרופסור שוחר־הקרבות את התפקיד המבוקש של שגריר ישראל בלונדון — במקומו של האיש אשר ההתנקשות בחייו סיפקה את העילה להפצצת־התופת על ביירות, שבה נפתחה המילחמה.

נסיונו של רונלד רגן להשליט שוב את מיפלגת־העבודה בישראל, אחת ממטרות תוכניתו החדשה, יכול היה לעורר רק גיחוך אחרי שנה כזאת.

● גבע: גבורה אחרת

מפ״ם התנהגה בצורה מכובדת יותר — אך איש מאנשיה לא התקרב לאפשרות של מועמדות לתואר איש־השנה.

המיפלגה ביטאה בעדינות את הסתייגותה מן המילחמה, אך נזהרה מאוד שלא לחרוג, חלילה, מתחום הקונסנזוס הלאומי. היא לא רצתה להקריב את שותפותה עם מיפלגת־

לשחרחורת עם הציצים

••••••

ראה עמוד 92

Gali גלי®

גלי זה אופי...וזהו.

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 19)

העבודה העלובה. גם בתוכה פנימה התגלו בקיעים חמורים, כאשר א י מ ר י ר ו ן התייצב בראש מחנה ניכר של חברי־מיפלגה ותמך בגלוי במילחמה, תוך הסתמכות על הכזבים הרישמיים.

המיבחן בא כאשר גיבור־השלום הפלסטיני, ע י צ א ם א ל ־ ס ר ט א ו ו י, הזמין את ו י ק ט ו ר ש ם ־ ט ו ב, יחד עם יוסי שריד, מוטה גור ואחרים, להיפגש עימו בפאריס, אחרי שסרטאווי הודיע בפה מלא על שינוי האמנה הפלסטינית ועל הנכונות להכיר בישראל. בתירוצים שונים סירב שם־טוב להיענות להזמנה — מתוך פזילה מפוחדת לעבר דעת־הקהל המשולהבת בארץ.

גם יוסי שריד נהג כך, בניגוד להצהרה שהשמיע כמה שבועות לפני המילחמה. שריד, שבלט בהתנגדותו העיק־בית למילחמה למן הרגע הראשון, ושהביא על עצמו שינאה רבה, נעצר בכל זאת באמצע הדרך, כדי לשמור על חברותו במיפלגת־העבודה ובוועדת־החוץ־והביטחון רבת־היוקרה של הכנסת. הדבר מנע ממנו לחרוג מהשמעת ביקורת מילולית על המילחמה, ולעשרות מעשים גדולים יותר.

תנועת של"י היתה אף היא עיקבית והשמיעה כמה מדברי המחאה והגינוי החריפים ביותר נגד המילחמה. אך גם בה הבקיעה המילחמה בקיעים מכאיבים.

התופעה המופלאה ביותר של המילחמה — לידתה של תנועת־שלום המונית גדולה, באמ־צע המילחמה, על בסיס מוסרי טהור — לא היתה קשורה בשמו של איש. היתה זאת תנו־עה אמיתית, ספונטאנית, שבה השתתפו רב־בות אלמונים. אף מנהיג לא יזם אותה. המנ־היגים, שהתגלו פה ושם לשעה קלה, לא היו אלא דוברים, שביטאו את רחשי־הלב של הרבים.

כך האירה אלומת־אור בהירה את דמותה של ר ע י י ה ה ר נ י ק, שבנה שוחר־השלום נפל במרומי הבופור, ואת י ע ק ו ב ג ו ט ר מ ן, שנשא בהפגנות שלט אישי מזעזע: „בגין, שרון ורפול רצחתם את בני!" היא האירה את א ב ר ה ם ב ו ר ג, בנו של שר־הפנים החלקלק וההפכפך, שבלט בעל כורחו, ביגלל ייחוסו, מתוך המון החיילים שהתאגדו בפעולות־מחאה נגד המילחמה שבה חירפו את נפשם.

אחרי הפגנה ראשונה של 20 אלף איש במרכז תל־אביב, שאורגנה בידי פעילים כימעט־אלמוניים, שהתגייסו ל„ועד נגד המילחמה בלבנון," העזה גם תנועת „שלום עכשיו" לקרוא להפגנה משלה, שהביאה לכיכר קרוב ל־100 אלף איש — הישג שהידהד מסביב לעולם, ושהחזיר לישראל המוכתמת חלק מן הכבוד האבוד שלה. אנשים כמו מ ר ד כ י ב ר א ו ן, מי שהיה קצין־החינוך הראשי של צה"ל בימי רמטכ"לותו של משה דיין, והפרופסור י ה ו ש ע פ ו ר ת החלו מושכים את התנועה לעבר הכרה פוליטית ברורה יותר בבעייה הפלסטינית.

המעשה האישי הגדול ביותר למען השלום היה מעשהו של אלוף־מישנה א ל י ג ב ע, שוויתר על קאריירה מזהירה בצה"ל כדי להת־ריע נגד הכוונה לתקוף את ביירות המערבית.

אף מעשה יחיד אחד של מחנה־השלום — מילבד הפגישה של חברי מערכת העולם הזה עם יאסר ערפאת בביירות הנצורה, בשיא המילחמה — לא עורר הד כה עצום בארץ ובעולם.

מעשה אישי רב־חשיבות עשה גם מ ת י ת י ה ו פ ל ד, אלוף־במילואים, חבר המטכ"ל של ששת־הימים, שהופיע ברחבי אירופה במסיבות־עיתונאים משותפות עם גיבור השלום של אש"ף, עיצאם סרטאווי, בהפגנה משותפת למען שלום ישראלי־פלסטיני.

אלי גבע התקרב למועמדות לתואר איש־השנה תשמ"ב. הוא היה זוכה בו, אילו צעד צעד נוסף קדימה, והיה מתייצב בראש תנועת־השלום, אשר זעקה למנהיג אשר יאחד את פלגיה ויהפוך אותה לכוח פוליטי ממשי, המסוגל להשפיע על מעשי המדינה במילחמה ואחריה.

למרבה הצער, הסתפק גבע במעשהו הגדול, החד־פעמי, והתעטף בשתיקה. הוא סירב לקבל על עצמו את התפקיד שקרא לו.

זהו תפקיד שחיפש בסוף תשמ"ב את גיבורו — והגיבור לא נמצא. בשנת תשמ"ב לא ניתן היה להעניק את התואר לאיש מחנה־השלום.

איש־השנה היה, בלי ספק, איש־המילחמה.

● בגין: על סוס משתולל

לכאורה, היה מנחם בגין, איש־השנה תשל"ז, צריך להיות גם איש־השנה תשמ"ב. הוא היה ראש־הממשלה אשר ניצחה על המילחמה. הוא מילא בה תפקיד חשוב. האחריות העליונה היתה מוטלת עליו.

אולם מנחם בגין מילא במילחמה זו תפקיד נחות. בכל שלב ושלב הוא נגרר על־ידי האיש שיזם אותה: אריאל שרון.

אלפים במיצעד של „הוועד נגד המילחמה בלבנון" ברחובות תל־אביב

לא פעם כאשר רוכב פרש על סוס חזק ועצמאי מדי, הסוס הוא הקובע את הכיוון ואת המהירות. במיקרים כאלה, דאגתו העיקרית של הפרש היא להישאר על גבי החיה, כדי שמיפרקתו לא תישבר בעת הנפילה. היחסים בין אריאל שרון ומנחם בגין היו דומים למצב זה.

לא ברור — ויתכן כי לא יתברר לעולם — באיזו מידה הכיר בגין את תוכניותיו האמיתיות של שרון, ובאיזו מידה היה שותף להן. לא ברור גם באיזו מידה היה שותף להידברויות הסודיות בין שרון והאמריקאים, שאיפשרו את המילחמה.

באחת הסצנות היותר מבישות של המילחמה נראה מנחם בגין, כשהוא מדדה על מקלו במיבצר־הבופור, זמן קצר אחרי כיבושו. הערותיו של בגין היו כימעט ילדותיות, והעידו על ריחוקו המוחלט מכל קשר עם המילחמה האמי־תית. היה נדמה שהוא חי לו בעולם משלו, המנותק מן המציאות האכזרית.

גרוע מזה: כדי שלא לקלקל את מצב־הרוח המרומם של בגין במרומי הבופור, העלים דובר־צה"ל באותה שעה שהיו לצה"ל חללים בכיבוש המוצב, וביניהם ג ו נ י ה ר נ י ק ור ז ג ו ט ר מ ן.

בגין לא היה בובה בידי שרון, והוא לא נגרר בעל־כורחו. אחרי שיצר שרון את העובדות, ידע בגין לנצל את המצב החדש ולשלב אותו בתפיסתו המדינית. כאשר איים שרון להטיל את המדינה למשבר מסוכן ביותר עם ארצות־הברית, היה זה בגין שעצר בעדו. כאשר התנשא שרון יותר מדי, היה זה בגין שהוריד לו את הראש. בקרב המוני־ישראל, ובייחוד בקרב ישראל השנייה שהריעה לו בכיכרות, היה בגין גיבור המילחמה, ולא שרון.

אך לא בגין יזם את המילחמה, ולא הוא נתן לה את הכיוון. הוא לא היה איש־השנה האמיתי של תשמ"ב.

● ארליך ושות': ממשלת בובות

עוד פחות יכלו לייחל לכבוד זה חברי ממשלת־ישראל.

אם כנסת ישראל התגלתה השנה כחותמת־גומי, המתאימה יותר למישטר של דמוקרטיה עממית, הרי ממשלת ישראל התנהגה כממ־שלת־בובות, שמופעלת על־ידי אריאל שרון.

אילו היתה ממשלת־ישראל המוסד שבו מתקבלות ההח־לטות האמיתיות, אפשר היה רק להיחרד. קשה היה להשלים עם מצב שבו מתקבלות החלטות הקובעות את גורלם של רבבות בני־אדם, לחיים ולמוות ממש, בידי אדם בלתי־מאוזן כמו י צ ח ק מ ו ד ע י, נוכל מתרברב כמו י ע ק ו ב מ ר י ד ו ר, ציניקן לא־איכפתי כמו י ו ס ף ב ו ר ג, קנאי כמו י צ ח ק ש מ י ר, עסקנים אפורים כמו ז ב ו ל ו ן ה מ ר, ג י ד ע ו ן פ ת, א ל י ע ז ר ש ו ס ט ק, מ ש ה נ י ס י ם ו מ ר ד כ י ב ן ־ פ ו ר ת, שלא לדבר על פאנאטיקן שלוח־רסן כמו י ו ב ל נ א מ ן.

אולם ממשלה זו קבעה אך מעט. היא רקדה לפי חלילו של מנחם בגין. ההחלטות האמית־יות התקבלו על־ידי אריאל שרון, על דעת עצ־מו, או על־ידי שרון בהתייעצות עם בגין.

היו רגעים שבהם היתה קבלתן של החלטות בממשלה תלוייה בשיקולים פוליטיים לעתיד. מול שרון קמה קוא־ליציה של עסקני תנועת־החרות, ובראשם ד ו י ד ל ו י, י ו ר ם א ר י ד ו ר ויצחק שמיר בעזרת ש י מ ח ה א ר ל י ך המתפתל, כדי למנוע משרון את ההילה, שהיתה עלולה להפכו לטריבון עממי ולדיקטטור־בדרך. כל עוד נתמך מאמץ זה מאחרי הקלעים על־ידי בגין, הוא יכול היה להשיג תוצאות כלשהן. אך ספק אם יכול היה להיות לו כל ערך, אילמלא שלט בגין בכיפה.

על המילחמה השפיעו תימרונים עלובים אלה רק מעט. אף איש בחבורה מדכאת זו, המהווה את ממשלת־ישראל, לא יכול היה אף להיזכר בשעת בחירתו של איש־השנה תשמ"ב.

● איש השנה תשמ"ב

איש השנה היה, בלי כל ספק, האיש שיזם את המילחמה, שתיכנן אותה, שכפה את ההחלטה על הממשלה ועל ראשה, שניצח עליה והאחראי לתוצאותיה, לטובה או לרעה.

יותר מכל אדם אחר הוא הטביע את חותמו האישי על מאורעות תשמ"ב — לא רק בממדים ישראליים, אלא בממדים כלל־עולמיים.

היה זה האיש שזכה בתואר איש־השנה תשל"ג, אחרי שכפה על מיפלגות־הימין את הקמת הליכוד, ובתואר איש־השנה תשמ"א, אחרי שכפה בשנה שעברה על בגין למסור לו, כימעט בעל־כורחו, את תפקיד שר־הביטחון. לא היה מנוס מלהעניק לו את התואר בפעם השלישית.

איש־השנה תשמ"ב היה אריאל שרון.

יעקב גוטרמן נושא את השלט על בנו

הכישלונות הצבאיים והמדיניים שיבשו לחלוטין את תוכנית שרון

כמה ימים לפני ראש־השנה תשמ״ב, בספטמבר 1981, ישב שר־הביטחון החדש, אריאל שרון, בלישכתו במישרד־הביטחון, והסביר לחוג־מקורבים את תוכניתו.

היתה זאת תוכנית של מילחמה — פשוטה, מקיפה, חותכת.

לא תהיינה עוד פעולות קטנות, אמר שרון, ברמזו בבוז לקודמיו בתפקיד — שימעון פרס, עזר וייצמן ומנחם בגין עצמו.

לא עוד פעולות־קומנדו. לא עוד פשיטות. לא עוד הפצצות בודדות. אלא מילחמה אמיתית.

מילחמה זו לא נועדה לפתור בעייה אחת בלבד. המטרה צריכה להיות, הסביר שרון, לפתור בבת אחת את כל הבעיות גם יחד.

באוזני המאזינים המתפעלים, שנדהמו מרוחב הראייה ומבהירות התפיסה של השר, פיתח אריאל שרון את מטרות המילחמה הבאה. הן היו שלוש.

● המטרה הראשונה

מטרה ראשונה: להשמיד את אש״ף.

הצבא ישעט קדימה, יכבוש את המיני־מדינה שהקים אש״ף בדרום־לבנון, וישלול מאש״ף את בסיס־הקיום העצמאי היחידי שיש לו.

שרון לא האמין כי ניתן להרוג את כל אנשי אש״ף בפעולה כזאת. היה ברור לו שהם יברחו. לאן?

המצב הגיאוגרפי נתן לשרון את התשובה: לפני אנשי אש״ף, חייליו ומנהיגיו, יהיה פתוח רק נתיב אחד של בריחה.

מדרום אמור היה צה״ל להתקדם. במערב יש הים, שבו שולט חיל־הים הישראלי. מצפון נמצאים כוחות הפלאנגות, בעלי־ברית של ישראל. הכיוון היחידי שבו יוכלו לברוח יהיה צפון־מיזרח: לסוריה.

מילחמת הפלונטרים

שרון היה מעוניין בכך. לדבריו, לא תיתכן פעולה עצמאית של אש״ף בסוריה, שבו שולט מישטר דיקטטורי נוקשה. הסורים לא יוכלו לסבול ריכוז גדול של פלסטינים בדרום־סוריה. הם ירצו לסלק אותם. ויש רק כיוון אחד שבו הדבר אפשרי: דרומה, לירדן.

זה היה היעד שאריאל שרון התר אליו: פלישה של אנשי אש״ף אל תוך ירדן.

שם יפילו את המישטר של המלך חוסיין, יקימו ממשלה פלסטינית בהנהגת יאסר ערפאת. המדינה הירדנית תיקרא אז פלסטין, דיגלה יהיה הדגל הפלסטיני, הבעייה הפלסטינית תבוא על פיתרונה.

שרון נזהר מלבטא את המשך הרעיון, מחשש פן יואשם בסתירה לדיעותיו של מנחם בגין. אך מאזיניו הבינו את ההמשך: כאשר תקום מדינה פלסטינית בירדן, בהנהגת אש״ף, יהיה שרון מוכן לשאת ולתת עימה גם על המצב בגדה המערבית וברצועת־עזה. למשל: הערבים שם יהיו אזרחי המדינה הפלסטינית, ייקבע להם מעמד מיוחד שיאפשר להם קשר כלשהו עם פלסטין־שמעבר־לירדן. הבעייה שוב לא תהיה מילחמת־חורמה בין שני העמים, שאינם מכירים זה בזכות־הקיום של זה, אלא בעייה בין שתי מדינות, שיוכלו להסתדר ביניהן על הבעיות התלויות ועומדות ביניהן.

שרון לא דיבר בהקשר זה על בעייתם של חצי מיליון הפליטים הפלסטיניים בלבנון. אך מאזיניו יכלו לנחש כי בסערת המילחמה ניתן יהיה לנפנף גם אותם, וגם הם יצטרפו לתנועה הגדולה מלבנון לסוריה, ומסוריה לירדן.

תהיה זאת נדידת־עמים גדולה.

● המטרה השנייה

מטרה שנייה: הוצאת הסורים מלבנון.

זה נראה כיעד פשוט, שניתן להשיגו באמצעים צבאיים. צה״ל יעלה על הכוח הסורי בלבנון, יביס אותו במכה אחת, ישמיד את הטילים הסוריים בלבנון, ועם קצת מזל — גם את הטילים הסוריים בצד הסורי של גבול סוריה־לבנון, ששרון ראה בהם סכנה חמורה יותר לאינטרסים הביטחוניים של ישראל.

שרון לא הטיל אף לרגע קט ספק בכך שיצליח למשוך את הסורים אל תוך המילחמה. במשך שנים, בהיותו ראש המטה של פיקוד הצפון, הוא התמחה במיקצוע זה. בכל פעם שהיה מעוניין בכך, הוא הכריח את הסורים לפתוח באש על צה״ל.

השיטה, שבה התפאר שרון לא פעם בפה מלא, היתה זאת: בין הקו הסורי והקו הישראלי היה שטח מפורז, שנוצר על פי הסכם שביתת־הנשק הישראלית־סורית. ישראל טענה אז שזהו שטח ישראלי לכל דבר, מילבד היותו מפורז. הסורים טענו שזהו שטח־הפקר, שאינו שייך אף לאחת משתי המדינות.

האדמות בשטח זה היו בבעלות ערבית. ישראל טענה שהיא זכאית לעשות באדמות אלה ככל העולה על רוחה. כל אימת שאריק רצה לגרום לתקרית, הוא היה שולח טרקטור משוריין לעבד אדמות אלה. לפני כן היתה ניתנת אזעקה לכל היישובים הישראליים בסביבה, והתושבים היו יורדים למיקלטים.

הטרקטור היה יוצא לעבודה, ובדייקנות של שעון היו הסורים יורים בו. צה״ל היה עונה בהפגזה מוכנה מראש, כדי להגן על הטרקטור. הסורים היו משיבים בהפגזה מאסיווית על היישובים הישראליים בעמק. כך, התגאה שרון, עלה בידו בסופו של דבר להזיז את הגבול עד לקו הסורי, ולעבד כל דונם של אדמה בשטח־המריבה.

כשהוא מצוייד בנסיון זה, היה שרון בטוח לגמרי כי יוכל למשוך את הסורים למילחמה שהוא תיכנן, בתנאים, במועד ובצורה ששרון עצמו יקבע אותם.

● המטרה השלישית

מטרה שלישית: הפיכת לבנון למדינת־חסות ישראלית.

אחרי גירוש אש״ף והצבא הסורי, היתה אמורה לקום בלבנון ממשלה שתמונה, למעשה, על־ידי ישראל.

המועמד להנהגת ממשלה זו נקבע על־ידי שרון מראש: בשיר ג׳מייל, מנהיג הפלאנגות, ששיתף פעולה עם ישראל כבר במשך זמן רב. אנשיו של ג׳מייל אומנו וצויידו בישראל. הרמטכ״ל של צה״ל ואישים ישראליים אחרים ביקרו במיני־מדינה הנוצרית שמצפון לביירות. ג׳מייל ומנהיגים מארוניים אחרים ביקרו בישראל והתראו עם

(המשך בעמוד 27)

אני אף פעם לא מגיעה לבנק בזמן

ככה זה יוצא לי: פתאם מצלצל הטלפון, או שמישהו נכנס עם בעיה דחופה, או שסתם שקעתי במשהו ולא שמתי לב לזמן שחלף. ואז, אני מציצה בשעון, וזהו, הבנק סגור.

זה הפסיק להטריד אותי. פשוט מאוד, התחלתי להשתמש ב"כספומט", ועכשו יש לי בנק פתוח 24 שעות ביממה.

בהתחלה הייתי משתמשת ב"כספומט" בעיקר למשיכת מזומנים.

כעת, אני גם מפקידה שיקים, מבררת יתרת חשבון ומבצעת כמעט את כל הפעולות הבנקאיות, בעזרת כרטיס נחמד זה.

אני משוחררת משעות הבנק המקובלות וגם חוסכת לי זמן, (כי ה"כספומט" הוא הבנקאי הכי מהיר בעיר.)

ולרשותכם למעלה מ־170 מכשירי כספומט וש.ב.א.בכל רחבי הארץ ככה זה, אני זקוקה לשרותי הבנק אבל, אם אפשר לא לבזבז זמן, אז חבל על כל רגע ... פשוט מאוד.

כספומט
ויזה
חיש בנק
הוראות קבע
ושרותי מחשב ישירים
(mini on line)

בנק לאומי פשוט מאוד

אנשים לשירות אנשים

בנק לאומי

מטבח של הביטאט.

וימר יעקבסון טמיר

רואים מייד.

רואים מייד:
שהמטבחים של
הביטאט יפים יותר
ממטבחים אחרים.
רואים מייד:
שלמות של עיצוב, גימור
ואיכות.

רואים מייד:
שפע של אביזרים
בלעדיים ל„אלנו"
שטרם נראו כמותם
בארץ.

רואים מייד:
מגוון עצום של מטבחים
ואין סוף של אפשרויות.
התאמה מוחלטת לכל
טעם ולכל מידה.

מה שלא **רואים מייד**
הוא שמטבחים כל כך
מושלמים הם לא
בהכרח יקרים.
בואו להביטאט ותראו
מיד, בעצמכם.

את כל היתרונות
הבלעדיים האלו של
„אלנו" – יצרן
המטבחים הגדול
והמבוקש ביותר
בעולם – מעמיד
הביטאט לרשותכם.

ALNO®

habitat
הביטאט. רואים מייד.

שעות הפתיחה:
9.00–13.00, 16.00–19.00.
הביטאט, רח' אבן־גבירול 2 ת"א,
בית־אליהו, טל' 262297.
חניה בחניון בית־אליהו.

הביטאט חיפה, גאולה 25.
בירושלים, אצל גאנז מוביליה,
הרצוג 61.

אפשר לקנות מכונית
ואפשר לקנות מכונית עם אופי.

פיאט ריתמו

יש לך אפשרות לקנות מכונית מקורית, עם אישיות משלה: פיאט ריתמו כוללת כל יתרון ותכונת אופי שאתה דורש ממכונית מסוגה - ואף יותר מזה:

- **אופי מעוצב:** לריתמו עיצוב מקורי ומיוחד. מילים אינן מספיקות כדי לתאר אותו. צריך לבוא ולראות.
- **אופי נוח:** קשה להאמין - אך זו עובדה: 82% מנפח הריתמו - מוקדשים לנוסעים ולמטען. יותר מאשר בכל מכונית מסוגה.
- **אופי שקט:** כתוצאה מניסויים וחומרי בידוד מיוחדים, שקטה נסיעתה של ריתמו בהשוואה לכל מכונית בגודלה - בכל מהירות.
- **אופי יציב:** מערכת משוכללת של מתלים ובולמי זעזועים מבטיחה נסיעה "רכה" בכל דרך.
- **אופי חזק:** תא נוסעים מחוזק במסגרת פלדה עם אזורי ספיגה מלפנים ומאחור - מבטיחים הגנה במקרה של תאונה.
- **אופי משפחתי:** שפע מקום ל־5 נוסעים ותא מטען רבגוני עם כושר קיבול גדול יותר מכל מתחרה - עושים את ריתמו למכונית משפחתית אידיאלית.
- **אופי רשמי:** עם עיצוב וגימור קפדניים כאלה - ריתמו מתאימה לשמש כרכב ייצוג למנהלים, ובמיוחד דגם סופר 75.
- **אופי ספורטיבי:** עיצוב אירודינמי ותכנון חכם מביאים לזינוק של 0-100 קמ"ש ב־14.2 שניות בדגם סופר 75.
- **אופי חסכוני:** הילוך קדמי חמישי, מקדם התנגדות נמוך לרוח - מביאים לצריכה של ליטר דלק אחד ל־16.4 ק"מ ב־90 קמ"ש בתנאי ניסוי של ביהח"ר.

בחר לך מכונית עם אופי:
ריתמו 1100, 1300 - רגיל או סופר ו־1500 עם הילוכים רגילים או אוטומטיים. קח ריתמו לנסיעת נסיון. לא תרצה אחרת.

Ritmo

ריתמו? - יש לה אופי!

פיאט. כך נוהגים בכל העולם. FIAT

תל אביב: סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ - רח' יצחק שדה 30, טל. 03-330971; **חיפה:** מוסמך בע"מ - דרך יפו 146, טל. 04-522258; **ירושלים:** גולדין בע"מ - רח' שלומציון המלכה 7, טל. 02-222231; **באר שבע:** ש.ח.ן. - רח' הדסה 46, טל. 057-74040; **נתניה:** רכב נתניה - רח' הרצל 44, טל. 053-23453; **פתח תקוה:** אלי שולרוף - רח' בר כוכבא 15, טל. 03-919937; **חדרה:** קריצ'מן - איזור התעשיה, טל. 063-32729; **נהריה:** וינסקוביץ - רח' הרצל 86, טל. 04-925419; **אשקלון:** אוטו אשקלון בע"מ ע"י בנין העיריה, טל. 051-24774; **רחובות:** בוקסר לרנר בע"מ, רח' הרצל 208, טל. 054-76823; **עפולה:** רכב הוד - רח' הרב לוין 17 טל. 065-91480; **קרית שמונה:** מוסך החולה - איזור התעשיה טל. 067-40574; **נצרת:** פריד דאהר - אזור התעשיה, טל. 065-55266; **רמת־גן** רכב רמת גן - רח' ז'בוטינסקי 30, טל. 03-719939; **אילת:** בית הרכב - איזור התעשיה א' טל. 059-73945; **עזה:** מוחמד גזל - רח' עומר אל מוכתר טל. 051-60718.

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 22)

מנהיגיה. שרון עצמו סיפר לא מכבר בטלוויזיה כי בראשית 1982 ביקר בביירות וסייר בשטח.

ממשלת־לבנון זו תהיה, לפי תפיסת שרון, כפופה לישראל לחלוטין. היא תכרות חוזה־שלום עם ישראל, ותאפשר לצה"ל להשתמש בשטח הלבנוני לצרכיו, בכל משבר עתידי.

שרון לא השתמש במושג „ממשלת קוויזלינגים", אך זו היתה כוונתו הברורה.

מאחרי שלוש המטרות האלה עמדה, כמובן, המטרה המרכזית והעיקרית: לאפשר את סיפוח הגדה המערבית ורצועת־עזה לישראל, לסלק כל התנגדות פלסטינית ובינלאומית למהלך כזה, לאכלס את השטחים האלה באוכלוסיה ישראלית, ובכך לפתור, אחת ולתמיד, את הבעייה הזאת.

מי שרצה יכול היה להוסיף בדמיונו מטרה נוספת, כימעט מובנת־מאליה: הפיכת אריאל שרון עצמו למנהיגה האחד והבלתי־מעורער של מדינת־ישראל.

אחרי ניצחון מכריע כזה, בתום מילחמה נועזת ותכליתית, לא יהיה כוח בישראל — ובליכוד — שיוכל לחסום את דרכו של אריק מלך ישראל, המנצח הגדול, אל השילטון העליון.

לא היה לשרון גם ספק לגבי משך המילחמה. היא תהיה קצרה, כמו כל מילחמות ישראל.

במילחמה תופעל כל עוצמתו האדירה של צה"ל, למרות כוחו המצומצם של האוייב. לדברי שרון: „המחבלים" אינם מהווים בעייה צבאית רצינית, וקשה אף להגדירם כאוייב במובן הצבאי. הצבא הסורי הוא אגוז קשה יותר. אך רק חלק ממנו יכול להיות מופעל בלבנון, ביגלל הצורך של נשיא סוריה לשמור על חלק מכוחו בדמשק, להגנה על המישטר מפני אוייבים פנימיים, ולהגנה על דמשק עצמה מפני התקפה אפשרית של צה"ל מכיוון רמת־הגולן.

ברית־המועצות לא תתערב, ביגלל פחדה מפני ארצות־הברית.

אף אוייב אחר לא נראה בשטח.

עיראק עסוקה במילחמתה עם איראן, שקיבלה — לשם כך — נשק מישראל. מצריים נמצאת במצב של שלום עם ישראל, ולא תתערב. ואילו ירדן — אם תתערב, יהיה זה רק לברכה. כי אז יוכל צה"ל לבצע התקפת־בזק על ירדן עצמה, ולאפשר לאריאל שרון לבצע את תוכניותיו בירדן ביתר קלות.

מילחמת־האזרחים: מוסלמים בורחים מכפרם הבוער, מתחננים לפני איש־מיליציות

● משהו התקלקל בדרך

זאת היתה התוכנית. היא היתה אפשרית. היא הקיפה את כל הבעיות. היא היתה צמודה למטרות פוליטיות ברורות.

לפי תורתו של הגנרל הפרוסי קארל פון־קלאוזביץ, המילחמה אינה אלא המשך המדיניות באמצעים אחרים. אריאל שרון התכוון לפתוח במילחמה יזומה, שנועדה כולה להשיג יעדים מדיניים מסויימים.

האנשים ששמעו תוכנית זו היו מלאי הערצה. הם השתכנעו כי הנה־הנה יושב בלישכת שר־הביטחון אדם היודע מה הוא רוצה, הרואה את הבעיות המדיניות בצורה ברורה, שיש לו כוח־הדמיון הדרוש כדי לתכנן מהלך מדיני־צבאי גדול ונועז, וכוח־הביצוע הדרוש כדי לכפות את דעתו על זולתו.

איש מהם לא שאל את עצמו שאלה פשוטה: האם יש בכלל פרופורציה בין מטרות המילחמה ובין המאמץ שהיה כרוך בה?

שרון התכוון לרכז עוצמה אדירה לשם השגת שלושה יעדים, שהיו לכל היותר שוליים. גם אילו נמשכה המילחמה כמה ימים בילבד, כפי שציפה שרון, הרי היתה כמכה של פטיש־ירוח ביתוש.

היה צריך להיות ברור מראש שאת אש"ף ניתן יהיה לכל היותר להזיז, לא להשמיד. התועלת שבהוצאת הסורים מלבנון היתה מפוקפקת, ובוודאי שנויה במחלוקת — שהרי ישראל עצמה תרמה ב־1976 תרומה מכרעת להכנסת הסורים לזירה הלבנונית. בלי הסכמת ממשלת־רבין, לא היו הסורים נכנסים ללבנון כלל. ואילו הקמת שילטון־קוויזלינגים בלבנון לא יכלה להיות יותר מאשר בעלת ערך שולי וחולף.

ואכן, בראש־השנה תשמ"ב, שנה אחרי אותה הרצאה, נראו הדברים באור שונה. כי בינתיים ביצע שרון את תוכניתו — אך תוצאות המילחמה היו שונות מאוד מאותן ששרון תיכנן.

משהו התקלקל בדרך.

המילחמה ארכה הרבה יותר זמן מכפי שסבר אריאל שרון. היא הפכה המילחמה הארוכה ביותר בתולדות ישראל, מאז מילחמת תש"ח. האבידות היו גדולות מכפי שציפה. היעדים שקבע לעצמו הושגו רק חלקית, וחלקם לא הושגו כלל.

המטרה הראשונה: אש"ף לא הושמד בצורה ששרון התכוון לה.

אמנם, המיני־מדינה של אש"ף בדרום־לבנון נכבשה כולה, כוחות אש"ף פונו מחלק מלבנון. אולם אש"ף לא נדחף לסוריה, ואין כל סיכוי כי יידחף מסוריה לירדן. תחת זאת עברה הנהגת אש"ף מערבה, לתוניסיה, שם תיהנה ממידה רבה של עצמאות מדינית. היא תוכל לפתח שם את היוזמות המדיניות שאריאל שרון ביקש למנוע אותן בכל מחיר, מכיוון שהן עלולות לסכן את מעמד ישראל בגדה וברצועה.

כוחו המדיני של אש"ף בעולם לא קטן בתום המילחמה, ושליטתו בעם הפלסטיני לא נשברה. התנאים לסיפוח הגדה והרצועה לישראל לא שופרו, אלא הורעו.

הבעייה הפלסטינית לא סולקה מסדר־היום הבינלאומי, אלא להיפך. בסוף השנה הכריז הנשיא רונלד רגן שהיא תעמוד במרכז מאמציו להשיג שלום במרחב. היוקרה של אש"ף לא פחתה, אלא גדלה, ובוועידת הפיסגה של ראשי המדינות הערביות בעיר פאס במארוקו, בסוף השנה, היה יאסר ערפאת הדמות המרכזית.

יוזמותיו המדיניות לא נבלמו, אלא ניתנה להן הזדמנות הרבה יותר טובה.

הרעיון של סיום המהפכה הפלסטינית על־ידי הנפת הדגל הפלסטיני בעמאן לא התגשם, אלא הופרך לחלוטין. לכל היותר הסתיים פרק אחד במאבק הפלסטיני, ונפתח פרק אחר — אולי מסוכן יותר לתפיסתו של שרון.

המטרה השנייה: הסורים לא סולקו מלבנון.

הם הורחקו, אמנם, מן הגבול הדרומי של לבנון, וצה"ל תפס עמדות טובות, המאיימות על דמשק. אך הצבא הסורי לא נשבר, ואף לא ספג תבוסה מוחצת. הוא נשאר בשדה ככוח צבאי יעיל, בעל גאווה עצמית.

בתום המילחמה — או השלב הראשון של המילחמה — נשאר הצבא הסורי כשהוא מחזיק בידו את כל צפון לבנון ומיזרחה, כ־40% משטח לבנון.

אם יישאר שם וגם אם ייצא במיסגרת של הסדר מדיני פנים־ערבי — תהיה לסוריה השפעה רבה על עתיד לבנון, בניגוד גמור לכוונות שרון. האלטרנטיבה היא מילחמה נוספת.

המטרה השלישית: שרון הצליח למנות את בשיר אל־ג'מייל כנשיא לבנון, אך לא בתנאים שהוא קיווה להם.

בשיר מושל עתה רק על כרבע משטח לבנון, הכולל

„העולם הזה" ידע מראש

היעדים האמיתיים של מילחמת־הלבנון, והמאורעות של השבוע האחרון, פורסמו על־ידי „העולם הזה" זמן רב מראש, לפרטי־פרטיהם.

בספטמבר 1981 ערך אורי אבנרי מחקר מקיף מאוד על כוונותיו של אריאל שרון, לקראת כתיבת מאמר־הענק על שרון עם בחירתו כאיש־השנה תשמ"א של „העולם הזה". במיסגרת הכתבה הזאת פורסם תסקיר, שהיה פרי חקירה יסודית, שהגיעה עד לדרגים הגבוהים ביותר. התסקיר, שנשא את השם „המפה המדינית של אריק שרון" („העולם הזה" 2300, מיום ה־27 בספטמבר 1981, עמוד 36) כלל את הפרק „לבנון: פיתרון כולל". נאמר בו:

בעיניו (של אריאל שרון) יש בלבנון ארבע בעיות, הקשורות זו בזו קשר עז:

- בעיית הטרור,
- בעיית הטילים הסוריים,
- עתידה של לבנון כמדינה,
- החדירה הסובייטית.

...אריק שרון מתנגד לפיתרונות חלקיים, למילחמות קטנות ולפעולות אד־הוק. לדעתו, יש לפתור את כל הבעיות האלה ביחד, בבוא העת. השעה אינה דוחקת. אין צורך לקפוץ.

פיתרון בעיית לבנון צריך לכלול, לדעת אריק, סילוק הסורים משיטחה. הוא שואף ללבנון מאוחדת, שתהיה תחת שילטונם של פיאר ג'מייל ואנשי הפלאנגות הנוצריות.

ההגיון אומר שניתן להשיג זאת רק במילחמה — לא פעולה קטנה להשגת יעד זה או אחר, אלא מילחמה ממש, שנועדה לפתור את כל בעיות הלבנון, אליבא דשרון: גירוש ההשפעה הסובייטית, סילוק הסורים, חיסול מחנות אש"ף וכינון לבנון מאוחדת, תחת שילטון הנוצרים הקשורים בישראל.

הנימוק שמילחמה זו לא תפתור את הבעייה הפלסטינית, מפני שרק תזיז את המימסד של אש"ף ואת כוחותיו הצבאיים מלבנון לסוריה, אינו יכול להרתיע את הדוגל בתפיסתו של אריק. כי לפי תפיסה זו, מוטב שכוחות־אש"ף יישבו בסוריה הדרומית, על גבול ירדן, מאשר בלבנון, על גבול ישראל.

הסיכום: ...אפשרות של מילחמה גדולה בלבנון ובסוריה, אם התנאים הבינלאומיים (קרי: הסכמה אמריקאית) יאפשרו זאת, מתוך מגמה להוציא את הסורים מלבנון, למסור את לבנון לנוצרים ולהעביר את אש"ף לעמאן.

■ ■ ■

עד כאן חיזוי „העולם הזה" לפני שנה בדיוק.

שלושה שבועות לפני פרוץ המילחמה ניתח „העולם הזה" (2333, עמוד 7) מחדש את תוכניתו של אריאל שרון, תחת הכותרת „המילחמה הדחויה". בכתבה נאמר, בין השאר:

הרוגי המילחמה הזאת — חיילי צה"ל, לוחמים לבנוניים ופלסטיניים, ובעיקר אזרחים חפים־מפשע בכפרים ובעיירות משני עברי הגבול — שומעים עליה מדי יום במהדורת החדשות, קוראים עליה בעיתונות. מעולם לא דובר כל־כך הרבה על מילחמה לפני שפרצה...

ישראל תפלוש ללבנון, תכבוש את כל השטח עד לביירות המיזרחית והמיני־מדינה הנוצרית במרכז הלבנון. היא תנסה לגרור אל תוך המילחמה את סוריה וירדן, כדי להנחית גם עליהן מכה מוחצת. היא תגרש את כוחות אש"ף ואת מאות אלפי הפליטים הפלסטיניים, מלבנון אל תוך סוריה. היא תמסור את כל לבנון לידיה של ההנהגה הימנית הנוצרית, כדי להפוך את לבנון כולה למדינה נוצרית מאוחדת, בחסות ישראל.

כדי לאפשר מילחמה כזאת, דרוש תיאום בין שלושה גורמים:

- ממשלת־ישראל, הצריכה להתיר את הרצועה של אריק ולאפשר לו לבצע את זממו.
- ממשלת ארצות־הברית, הצריכה לתת לכך את האור הירוק.
- ההנהגה הנוצרית בלבנון, הצריכה לשתף פעולה במילחמה, ובעיקר אחריה.

...לגבי אריאל שרון, העניין כולו פשוט: ישראל פולשת בכוח־אש עצום, נוחלת ניצחון קל, מאבדת אנשים מעטים (אך הורגת רבבות בצד השני), מקימה מדינה נוצרית בלבנון, מחסלת בהזדמנות זו את כוחות סוריה ואולי גם ירדן, משמידה את אש"ף או משליטה אותו בעמאן. פשוט.

...שרון מקווה, כמובן, שאחד מאירגוני אש"ף יבצע פעולה רצינית כלשהי, שתאפשר לו לשכנע את בגין והאמריקאים כי „מוכרחים להגיב."

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 27)

את ביירות. אך בכך לא נפתרו בעיותיה של ישראל כמדינת־חסות. להיפך.

יותר מכפי שישראל כבשה את לבנון, לבנון, כבשה אותה.

לפני ישראל עומד עתה סבך של בעיות, הדומה למבוך אטום. אחת הבעיות: היריבות הטיבעית בין סעד חדאד, שנמסר לו רוב השטח שנכבש על־ידי צה"ל, והפועל בו כנציב מטעם ישראל לבין בשיר ג'מייל. בשיר לא יוכל לסבול מצב כזה, והדבר כבר העמיד את ישראל לפני בעייה קשה ביותר.

הסיכסוכים בין המארונים בינם לבין עצמם, בין המארונים והדרוזים, בין המארונים והמוסלמים הסונים והמוסלמים השיעים — כל אלה משבשים את התמונה הפשוטה שעמדה לעיני שרון לפני שנה.

גרוע מזה: בשיר יצטרך לשקול מחדש את מהלכיו לאור הצורך שלא להינתק מן העולם הערבי, ושלא להיכלא בגטו שבו נמצאת ישראל.

הוא יצטרך להתחשב באינטרסים הסוריים. הוא תלוי במידה רבה בסעודיה. הוא לא ירצה להיראות כקוויזלינג. הוא ירצה לטשטש את הנסיבות שבהן נבחר, בעזרת הכידונים הישראליים. הוא חפץ מאוד להתקבל בציבור לא כדיקטטור צבאי, הסומך על הפחד מפני אכזריות הפלאנגות, אלא כמי שמסוגל להביא להתפייסות בין העדות בלבנון.

משום כך סירב לחתום מייד על חוזה־שלום עם ישראל, כדרישת בגין ושרון, והחל עימות העלול להביא לקרע גלוי בין ממשלת־ישראל והאיש שהיא עצמה המליכה איתו בלבנון.

זוהי תמונה שונה מאוד מזו שהצטיירה ליד השולחן בלישכת שר־הביטחון לפני שנה. משהו שיבש את מהלך הדברים במילחמה.

שיבוש זה שמו: ביירות.

איך זה קרה?

● ביירות - היעד הלא־נכון

השלב הראשון של המילחמה התקדם כמתוכנן, ובקלות יחסית. הצבא הפלסטיני בדרום־לבנון לא היה מסוגל לעמוד מול כוח־המחץ האדיר של צה"ל שהופעל נגדו. אנשיו לא אומנו למילחמת־שדה, ולא היו מסוגלים לבצע בשטח הפתוח אף את המהלכים שהיה בכוחם לבצע, כגון חסימת דרכים בעמקים צרים, שהעניקו יתרון טיבעי לכוח מתגונן קטן. מבחינה זו הם דמו ליחידות אצ"ל בראשית מילחמת־העצמאות. הם לחמו היטב בשטח בנוי, ושם רשמו כמה פרקים שיש בהם כדי לשמש מקור־השראה לעמם לעתיד לבוא. אך הם לא יכלו להילחם בשדה הפתוח ולעצור את צה"ל בביצוע משימותיו.

אלא שאז קרה דבר שאריאל שרון לא ציפה לו, וששינה לחלוטין את כל מהלך המילחמה — לא רק מבחינה צבאית, אלא גם מבחינה פוליטית ופסיכולוגית.

תחת לברוח לעבר הקווים הסוריים, כמצופה, התבצרו הכוחות הפלסטיניים בביירות. יאסר ערפאת עצמו, ויחד עימו רוב חברי המנהיגות הפלסטינית, נשארו בביירות, תחת להימלט על נפשם.

לפתע עמד צה"ל לפני בעייה שהוא לא התכונן לה כלל: הצורך להטיל מצור על עיר־בירה גדולה, המוגנת על־ידי אלפי לוחמים בעלי החלטה נחושה, שלא ניתן לכבוש אותה אלא בקרב ממושך, במחיר כבד ביותר: מחיר של הרוגים מקרב חיילי צה"ל, מחיר של הרס והרג בקרב אוכלוסיה אזרחית גדולה, מחיר של מחלוקת פנימית בישראל ומחיר של נזק נורא לשמה ולמעמדה המדיני של ישראל בעולם.

זה היה ה„פלונטר" המפורסם, שהפך סיסמת המילחמה.

באותו זמן קרה עוד משהו, ששיבש לחלוטין את תוכניותיו של אריאל שרון.

כלל בסיסי הוא במילחמה שאסור לנתק את נתיב־הנסיגה של האוייב, אלא אם כן יש ביכולתו וברצונו של התוקף להשמידו כליל. כל מם־כף לומד שאין נכנסים לבית בקומה התחתונה, אם יש אפשרות להיכנס אליו מן הגג. כי במיקרה הראשון, האוייב מתבצר בקומה העליונה, ואין לו מוצא. ואוייב היודע שאין לו דרך־נסיגה, ושגורלו נחרץ במילא, יילחם עד טיפת־דמו האחרונה, בכוח היאוש.

ביירות כולה הפכה לבית כזה.

גם בלאו הכי היתה לכוחות אש"ף בביירות מוטיבציה חזקה. מנהיגיהם הלאומיים נמצאו עימם, והתחלקו בגורלם. עצם קיום העניין הפלסטיני היה מונח על כף־המאזניים. אנשי אש"ף בטחו בכוחם להגן על העיר במשך זמן רב, ולנהל בה קרב אשר יסב לצה"ל אבידות כבדות מאוד. למרות המצור, עמדו לרשות חיילי אש"ף כמויות של תחמושת, מזון ומים שהספיקו להם לעמידה ממושכת מאוד.

על כל אלה הוסיף צה"ל עצמו גורם מכריע:

הוא ניתק את דרך־הנסיגה של אש"ף ובעלי בריתו מביירות.

● הפאשלה הגדולה

עובדה פשוטה זו מדהימה ממש, אם לוקחים בחשבון את המטרות שעמדו לנגד עיניו של אריאל שרון. מכיוון שרצה לדחוף את אנשי אש"ף לעבר סוריה — איך זה ניתק במו ידיו את נתיב־הנסיגה לשם?

הסיבה לקילקול יסודי ומכריע זה נעוצה בליקוי בעצם מחשבתו של אריאל שרון — טעות קלאסית של קונספציה.

היו לאריאל שרון שלוש מטרות מדיניות — ובשערי ביירות הן סתרו זו את זו.

אשה פלסטינית, שהגברים במישפחתה נעצרו, ליד חורבות ביתה בראשידיה

כדי לבצע את תוכניתו לגבי אש"ף, היה עליו להשאיר לאש"ף דרך־נסיגה פתוחה. ואילו כדי להשיג את שתי המטרות האחרות — לגרש את הסורים ולהשליט את המארונים — היה על צה"ל להתחבר עם צבא הפלאנגות במיני־מדינה המארונית שמצפון לכביש ביירות—דמשק.

אך ברגע שצה"ל כבש קטע של הכביש — נותקה אוטומטית דרך־הנסיגה מביירות מיזרחה, והוטל מצור על ביירות המערבית — מצור שאיש לא רצה בו, שאיש לא לקח אותו בחשבון מראש, וששינה לחלוטין את פני המילחמה מבחינה צבאית ומדינית כאחת.

היה עוד גורם שהביא להתפתחות זו: הכישלון הצבאי הגדול הראשון של המילחמה. הוא אירע בגיזרה המיזרחית, הסורית.

כוחות צה"ל התקדמו שם בהתאם לתוכנית, תוך כדי לחימה עיקשת, כאשר אירעה תקלה — תקלה העלולה לקרות במילחמה, שיש בה שני צדדים. במרכז הגיזרה המיזרחית נקלעה עוצבה של צה"ל למצב קשה ביותר. כתוצאה מכך נעצרה התקדמותה של עוצבה אחרת, שעמדה להגיע לכביש ביירות—דמשק בגיזרה המיזרחית. עוצבה זו הוחזרה כדי לעזור לחברתה. אחרי שהתגבר צה"ל על תקלה זו, כבר היה זה מאוחר מדי. לא ניתן היה עוד להגיע אל הכביש בגיזרה זו ללא קרב קשה ביותר.

אז הוחלט, בלית ברירה, לתפוס את כביש ביירות־דמשק בקטע אחר: באיזור עאליי בחמדון, בקירבת ביירות.

תוך הפרת הפסקת־האש, שעליה הוכרז בינתיים, פרצו כוחות צה"ל משפלת־החוף צפונה־מיזרחה, והכביש אכן נותק. צה"ל התחבר עם הפלאנגות — וכך נותקה ביירות.

לפני כן עוד ניתנה אזהרה לכוחות הסוריים — ובעקיפין גם לכוחות הפלסטיניים — לנטוש את העיר ולסגת מיזרחה, לאורך הכביש. חלק מן הכוחות הסוריים נענו להזמנה. הפלסטינים לא עשו כן.

לפתע, בלי כל מחשבה מוקדמת, עמד אריאל שרון לפני בעייה שהוא לא חלם עליה, ושאיימה לשבש את כל תוכניותיו: ביירות־המערבית היתה למיבצר פלסטיני, ועלולה להפוך למצדה או לסטלינגראד פלסטינית.

מילחמה שהיתה צריכה להיות מיבצע קל־יחסית, ולהסתיים תוך כמה ימים בניצחון ברור וחד־משמעי — קיבלה לפתע ממדים שונים לגמרי.

● למכור מילחמה

לתכן שכל זה לא היה מתרחש, אילמלא חל שיבוש יסודי בדרך שבין התוכנית המופשטת במוחו של אריאל

פליטים פלסטיניים בצד הדרך ליד ראשידיה, מסתכלים בטנקים של צה"ל

שרון ובין הפעולה המעשית בשטח.

כדי להבין איך זה קרה, יש לחזור אל ההתפתחות שקדמה למילחמה.

מאז שפיתח את התוכנית שלו, בסוף תשמ"א, ביקש שרון לבצע אותה בהקדם ה־אפשרי. אך הוא נתקל בשתי בעיות — אחת חיצונית, אחת פנימית. היה עליו לשכנע את האמריקאים, והיה עליו לשכנע את ממשלת־ישראל.

במשך חודשים ארוכים ומייגעים ניסה אריאל שרון, בעקשנותו המפורסמת, לקבל את אישור האמריקאים למיבצעו המתוכנן. פשוט לא ניתן לבצע מיבצע כזה בלי הסכמה אמריקאית.

כי ישראל אינה מדינה עצמאית במעשיה הצבאיים. היא זקוקה לאספקה מאסיווית של נשק אמריקאי, והשימוש בנשק זה תלוי בהסכמת האמריקאים — לא רק מבחינת החוק האמריקאי, אלא גם למעשה. במילחמה יש גורם של בלאי, וכל צבא זקוק לאספקה רצופה של תחמושת וחלפים במהלך של מילחמה ומייד אחריה. אילו הרגיזה ישראל את אמריקה בפתיחת מילחמה שאינה לרוחה, היתה מסתכנת באמבארגו מסוכן ביותר.

יתירה מזאת, כל מילחמה היא הרפתקה פוליטית, העלולה לגרור לתוכה גורמים זרים רבי־עוצמה. ישראל לא יכלה להיות בטוחה בפאסיוויות של ברית־המועצות, שהיתה — לפחות להלכה — בעלת־החסות של סוריה ושל אש"ף. על כן היתה מילחמתו של אריק זקוקה הן למיטריה פוליטית, בצורת הווטו האמריקאי במועצת־הביטחון, שאכן הופעל פעמיים במהלך המילחמה; הן למיטריה צבאית, בצורה של הרתעה גרעינית ושיגרתית, לשם מניעת התערבות סובייטית.

משום כך לא יכול היה אריאל שרון לסמוך על התחכמות או תרמית. הוא היה זקוק ל־אישור אמריקאי ממש, לאורך כל החזית.

שרון נסע לוושינגטון שוב ושוב. הוא השיג „הבנה איסטראטגית" ו„מיזכר הבנה". אלה „הושעו" כבר כעבור כמה חודשים, ביגלל משבר חולף ביחסים. הוא דיבר על מרחב־ביטחון ישראלי המשתרע מפאקיסטאן ועד אפריקה

אך כל זה היה בעיקרו מסך־עשן. מאחוריו פעל שרון כדי להשיג את הדבר האחד שהיה חשוב לו: אישור לפלישה הגדולה ללבנון.

הדרומית.

ולא אישור של איש אחד, כמו שר־החוץ אלכסנדר הייג, שהיה מכור לישראל, אלא של הפנטאגון ושל הצמרת המדינית האמריקאית כולה. כלומר: הנשיא ואנשיו.

מסיבות השמורות עימם, התמהמהו האמ־ריקאים. העיתוי לא היה נוח להם.

בינתיים גברו חששותיו של שרון. היה להם גורם מוחשי מאוד: הגיע אליו מידע מוסמך על תהליך של התקרבות אש"פית־אמריקאית. באיטיות אך בהתמדה התקרב יאסר ערפאת לקראת יוזמה מדינית מכרעת, שב־מהלכה עמד למלא אחרי שני התנאים שהעמידו האמריקאים להכרה באש"ף: הכרת אש"ף בזכות־קיומה של ישראל ובהחלטה 242. שליחו, עיצאם סרטאווי, ניהל באמצעות הנשיא התוניסי חביב אל־בורגיבה משא־ומתן עם מישרד־החוץ האמריקאי.

העיתוי לפריצת־הדרך המדינית נקבע ליום ה־14 ביוני 1982. בעיקבותיה היו האמריקאים עשויים לפתוח בהי־דברות עם אש"ף, שהיתה יכולה להוביל בסופו של דבר להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל.

היה מנוי וגמור עם שרון, וגם עם שותפיו בצמרת האמריקאית, לקדם את פני הרעה ה־זאת.

באותה שעה ניסה שרון „למכור" את המילחמה שלו לממשלה, על־ידי גיוס דעת־הקהל. במשך חודשים ראתה ישראל מחזה בלתי־רגיל בתולדות המדינה, וגם בתולדות מדינות אחרות: שר־הביטחון והרמטכ"ל שלו התרוצצו מעיר לעיירה, מבית־ספר למועדון, והסבירו מדוע יש לפתוח במילחמה לחיסול „תשתית המחבלים" בלבנון.

מעולם לא דובר כה הרבה, ובצורה כה גלוייה, על מילחמה שהתכוונו לפתוח בה.

הדבר לא היה קל, כי מאז קיץ 1981 שרר בחזית הצפון שקט מוחלט. שביתת־הנשק, שהושגה באמצעות האמריקאים, נשמרה על־ידי אש"ף בקפדנות שהפתיעה אף את הפלסטינים עצמם. אחת האגדות — שאין בכוחו של יאסר ערפאת להטיל את מרותו על האירגונים היותר קיצוניים באש"ף ולקיים הפסקת־אש יעילה — התבדתה. כל האירגונים קיבלו את מרותו של ערפאת לגבי הפסקת־האש, כי הכל הבינו שאריאל שרון אך ממתין לאמתלה כדי לפתוח במילחמה שהוא הודיע עליה תחת כל עץ רענן ועל כל גיבעה רמה. למרות שהסורים תבעו מערפאת לשים קץ להפסקת־האש, החזיק ערפאת מעמד.

בחודש מאי עשה שרון נסיון לשבור מצב זה. הוא הפציץ את ביירות, וכוחות אש"ף השיבו בהפגזה של צפון־הגליל. הפגזה זו היתה מבוקרת, ולא גרמה לשום אבידות או נזקים בישראל. לא היתה בה אמתלה למילחמה.

אך היא הוכיחה לפחות דבר אחד: ש־אפשר לגרות את אש"ף לתגובה, באמצעות פעולה שתהיה די מאסיווית. לקח זה נרשם היטב.

ואז ניתן האות. אריאל שרון ביקר בוושינגטון. לאחר מכן, בעיצומה של מילחמת־הלבנון, סיפר בעצמו כי „עשרה ימים לפני פתיחת המילחמה הודעתי לאמריקאים על כוונתנו." לשון אחרת: עשרה ימים לפני ה־6 ביוני 1982 נתנו האמריקאים את הסכמתם למילחמה.

היתה זאת הודאה רבת־משמעות, כי כלול בה אישור לכך שמה שקרה בעשרת הימים הבאים לא בא אלא כדי להצדיק מילחמה, שכבר הוחלט עליה לפני כן.

● הפרובוקציה

כל מילחמה — ועל אחת כמה וכמה מילחמה תוקפנית ויזומה — זקוקה לעילה טובה, שתשכנע את הציבור במדינה התוקפת ואת העולם בצידקתה. מדינה כמו ישראל, שצבאה הוא צבא עממי ושקיים בה מישטר של חופש־הביטוי, זקוקה לכך שיבעתיים.

העילה נמצאה באורח פלא: טרוריסטים פלסטיניים התנקשו בחייו של השגריר הישראלי בלונדון, שלמה ארגוב.

המילחמה נפתחה ב־6 ביוני. לדברי שרון, הוא הודיע לאמריקאים על המילחמה עשרה ימים לפני כן, כלומר ב־27 במאי. ההתנקשות בחיי השגריר בוצעה ב־3 ביוני — שיבעה ימים א ח ר י ששרון הודיע זאת לאמריקאים.

התנקשות זו היא אחד האירועים הסתומים ביותר — ואולי האירוע הסתום מכל — הקשורים במילחמה.

ברור כי היא בוצעה בחיפזון מוזר, ללא הכנה מספקת, על־ידי אירגונו של צברי אל־בנא, המכונה אבו־נידאל. כל המתנקשים נתפסו על־ידי המישטרה הבריטית בלי קושי, דבר שהוכיח שלא היתה לאבו־נידאל השהות להביא למקום צוות מיקצועי ולהכין את הפעולה כראוי. החיפזון היה כה רב, עד כי נאלץ להקריב בפעולה זו את בן־אחיו, שלא התאים למשימה כזאת. גם זה נתפס.

מה הניע את אבו־נידאל לבצע בחיפזון פעולה, בשעה שכל בר־דעת הבין כי אריאל שרון אך ממתין לתירוץ כזה כדי לפתוח ב־מילחמה?

אבו־נידאל פועל בהשראת ממשלות סוריה ועיראק גם יחד — עובדה מוזרה למדי, לאור האיבה הקיצונית השוררת בין שתי המדינות. הוא פרש מאש"ף ומאירגון פת"ח, נשבע להרוג את „הבוגד יאסר ערפאת", בשל נכונותו של זה לעשות שלום עם ישראל. השמדת אש"ף וראשיו היא אחת ממטרותיו המוצהרות.

היו שסברו כי אבו־נידאל פעל בחופזה לפי הוראות העיראקים, שרצו לגרום למילחמה בלבנון כדי שתהיה להם אמתלה מכובדת להציע שלום לאיראנים, שעמדו לפלוש לעיראק. היו שסברו כי ההוראה היתה סורית, מפני שדמשק רצתה לדחוף את ערפאת למילחמה. אנשי אש"ף עצמם משוכנעים כי אבו־נידאל הפך מזמן סוכן ישראלי, אם במודע, אם בעיקבות הסתננות סוכנים יש־ראליים לצמרת האירגון. אנשים פחות קיצוניים מאמינים כי סוכנות־הביון האמריקאית, הסי־איי־אי, קיבלה על עצמה לארגן את הפרובוקציה הדרושה, אחרי שהאמרי־קאים נתנו את האור הירוק למילחמת־שרון.

על כל פנים, פעולתו המוזמנת של אבו־נידאל מילאה תפקיד מכריע בפתיחת המיל־חמה. היא היוותה את הנפץ, שהביא להפעלת הפצצה.

למחרת הפגיעה בשגריר יצא חיל־האוויר הישראלי לנקום את ניקמתו. אף שמישטרת בריטניה כבר הודיעה לממשלת־ישראל כי המתנקשים שייכים לאירגונו של אבו־נידאל, וידוע לכל כי אירגון זה הוא האוייב המושבע של אש"ף, העמידה ממשלת־ישראל פנים כאילו היתה זאת פעולה של אש"ף. מילת־הקסם „המחבלים" מילאה תפקיד חשוב בטישטוש האמת, בעזרתם האדיבה של כל כלי־התיקשורת הישראליים. „המחבלים" התנקשו בחיי השגריר, יש להעניש את „המחבלים".

ההפצצה של ביירות, שאירעה ביום השישי, ה־4 ביוני, היתה מהממת באכזריותה. כ־500 אזרחים, גברים, נשים וטף, ניספו בה. היתה זאת הקדמה למה שעמד להתרחש, בחודשים הקרובים, בעיר מוכת־הגורל.

כפי שציפה שרון לא יכלה צמרת אש"ף לשבת בחיבוק ידיים אחרי טבח זה. עצם הברוטאליות המתוכננת שלו הכריחה את ערפאת וחבריו — בניגוד לשיקול־דעתם — להשיב בהפגזת ישובי הגליל. זו בוצעה ב־5 ביוני, והיתה מישגה פאטאלי.

אמנם, ההפגזה עצמה לא היתה חמורה. הנזק היה בינוני, ולא נהרג בה אלא חייל אחד בנוסעו בכביש. אך זה הספיק. כלי־התיקשורת יצאו בזעקה: אי־אפשר

הורים שכולים ליד קברו של בנם

מנחם בגין ואריאל שרון ליד מיבצר הבופור, לפני פירסום אבידות הקרב

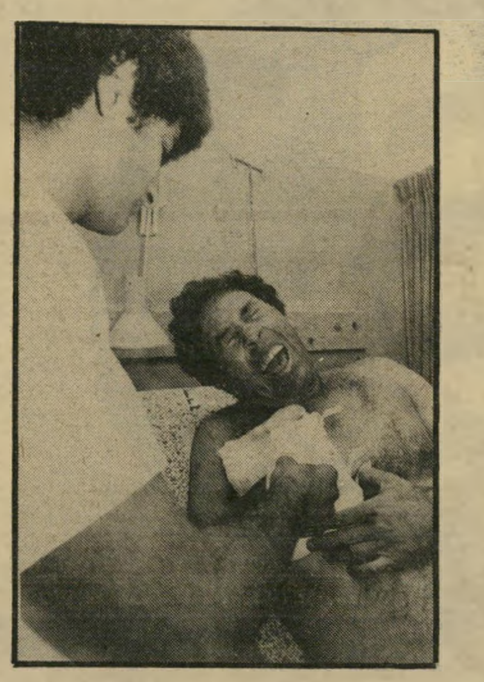

פצוע צה"ל זועק בשעת הטיפול

(המשך מעמוד 29)

לסבול עוד התגרות זו של המחבלים! תושבי הגליל זכאים להגנה!

מסע זה היה כה יעיל, עד כי כעבור יומיים־שלושה לא זכר עוד איש בישראל שקדם משהו להפגזת צפון־הגליל. ההיסטוריה כאילו התחילה באותו יום.

אחת התוצאות: בעוד שבמניין הישראלי החלה המיל־חמה ב־6 ביוני, הרי במניין הפלסטינים ושאר הערבים החלה המילחמה יומיים לפני כן, ב־4 ביוני, עם הפצצת ביירות.

מהרגע שנפלו פצצות־הקטיושות על קריית־שמונה, התנהל הכל ביעילות של מכונה משומנת. נמצאה העילה למילחמה: הצורך להרחיק את המחבלים, אחת ולתמיד, מטווח־האש של יישובי־הגליל. בתיחכום שהיה ראוי ליצי־רתו של ג'ורג' אורוול, 1984, נקראה המילחמה „מיבצע שלום־הגליל".

עתה לא היתה עוד כל בעייה בשיכנוע ה־ממשלה ודעת־הקהל. הממשלה אישרה את מילחמתו של שרון, והרוב העצום של דעת־הקהל הישראלית תמך בה בהתלהבות, כאקט מוצדק לחלוטין של הגנה לאומית עצמית.

● 4 מילחמות שונות

אריאל שרון השיג את מבוקשו, בצורה האופיינית לו, אך בנסיבות שעמדו להיות לו לרועץ. מבלי שהבין זאת, היתה למערכת־הכיזוב, שקדמה למילחמה, השפעה רבה על מהלכה.

כי שרון לא קיבל אישור למילחמה שהוא חפץ בה. הוא קיבל אישור למילחמה אחרת. והסתירה בין שתי המילחמות עמדה להתנקם במיבצע כולו.

מילחמת הלבנון, שהחלה ב־6 ביוני 1982, קיפלה בתוכה, למעשה, ארבע מילחמות שונות זו מזו:

- **המילחמה שאותה תיכנן אריאל שרון,**
- **המילחמה שאותה אישרו מנחם בגין וממשלתו, בתמיכת האופוזיציה וה„קונסנזוס הלאומי",**
- **המילחמה שתיכנן צה"ל,**
- **המילחמה כפי שהיא אירעה למעשה.**

זו היתה שונה מכל שלוש המילחמות המתוכננות.

המילחמה של שרון היתה בעלת קונספציה ברורה. היא כבר היתה לקוייה ביסודה, כי שלוש מטרותיה השונות אמנם השלימו זו את זו בתיאוריה, אך סתרו זו את זו למעשה. הגשמתן הצבאית בשטח יצרה „פלונ־טר", שהיה בעוכרי התוכנית כולה.

פלאקאט של ג'מבלט: ילדים בהפצצה

מילחמתו של בגין, שאושרה בהחלטת הממשלה, היתה שונה לגמרי. בגין התרגש באמת ובתמים למראה ההפגזה של יישובי־הגליל בידי אש"ף. המבט הסלקטיבי שלו איפשר לו להתעלם מכל מה שקדם לכך, ומן הפרו־בוקציה המתוכננת־היטב של שרון. בגין הוא איש רגשי, ומראה הילדים היהודיים במיקלטים אכן ניגן על מיתרי נפשו — כפי שציפה אריאל שרון.

החלטת הממשלה, שנתנה את האור הירוק לאריאל שרון, לא איפשרה לו אלא לכבוש את השטח שממנו ניתן להפגיז את יישובי־הגליל. כך נולדה האגדה של „ארבעים הקילומטרים", שעמדה לאחר מכן לגרום לשרון צרות כה רבות בדעת־הקהל, בקרב חיילי צה"ל עצמם, ובעולם כולו. מילחמת „שלום הגליל" היתה מילחמתו של בגין, ובימים הראשונים ביטאה בלי ספק קונסנזוס לאומי כימעט מלא.

הממשלה לא ידעה באותו רגע שמנוי וגמור עם אריאל שרון לגרור את הסורים למילחמה, וכי זה היה חלק חיוני ובלתי־נפרד של תוכניתו.

מילחמתו של צה"ל היתה שונה לגמרי, והוכתבה על־ידי מניעים שונים בתכלית.

כל צבא מכין בכל עת תוכניות למיבצעים צבאיים, שהוא עשוי להידרש לבצעם. תוכניות אלה באות לקדם פני בעיות צבאיות משוערות.

לנגד עיני המתכננים של צה"ל, שהכינו את תוכניותיהם בלי קשר לבעיות פוליטיות אקטואליות, עמדו הבעיות הצבאיות שהיו קיימות, לפי הערכתם, בלבנון.

הם לא האמינו באגדה, שהופצה לאחר מכן במיסגרת מערכת־הכיזוב, כאילו עמדו הסורים והפלסטינים לתקוף את ישראל במיתקפה צבאית גדולה, להשמיד את חיפה, לכבוש את הגליל ושאר דיברי־הבל מסוג זה. אך היה להם מקור לדאגה.

הם ידעו כי הצבא של אש"ף, שהיה נתון בדרום לבנון בתהליך המעבר מצבא־גרילה לצבא סדיר, אינו מסוגל לנהל מילחמה נגד ישראל, או אף לעצור את צה"ל אם זה יפלוש ללבנון. בוודאי לא היתה כל אמת בדיברי־הכיזוב על „הציוד לשלוש דיוויזיות" שנמצא במחסני אש"ף בלבנון.

אך לפי הערכת המתכננים, הצבא הפלסטיני בדרום־לבנון יכול היה להתפתח במשך הזמן לכוח רציני, המסוגל לעכל לפחות נשק בלתי־מתוחכם, מן הסוג שנמצא בלבנון. עם חיזוקו של הצבא הסורי, עלולים היו הסורים — לפי הערכה זו — להתבצר בלבנון בעמדות חזקות, שכיבושן היה עולה במחיר רב. כשהם מבוצרים כך, יכלו לשגר קדימה את הכוחות הקלים של אש"ף כדי להטריד את ישראל, ובצורה זו להכריח את צה"ל לעלות על קווי־ההגנה שבהם היה הצבא הסורי ממתין לו. סכנה זו היתה גוברת פי כמה, אילו היה הצבא העיראקי מסוגל אז לחוש לעזרת הצבא הסורי — דבר שלא היה אפשרי כל עוד היתה נטושה, מילחמת איראן—עיראק.

התוכנית של צה"ל באה לקדם פני סכנות אלה. ציר המאמץ העיקרי שלה היה נגד ה־צבא הסורי, כדי לשבור אותו. הפעולה נגד הצבא הפלסטיני נועדה להיות רק מאמץ מיש־ני. העיר ביירות לא מילאה בתוכנית זו כל תפקיד.

כאשר ניתנה הפקודה ערב ה־6 ביוני, פעל צה"ל — כמובן — לפי התוכנית שלו.

● הסורים לא רצו

כך הסתבכו המגמות והצרכים של שלוש מילחמות שונות לגמרי, ויצרו לא רק פלונטר רגיל — אלא את מלך מלכי הפלונטרים.

צה"ל התקדם נגד הפלסטינים. לפי הוראות שרון, נעשה הכל כדי למשוך את הסורים למילחמה. אמנם, אלה לא התלהבו לרעיון כלל וכלל, ולא רצו לפתוח באש. אריאל

שרון הורה לפתוח באש עליהם, וכך הכריח אותם להשיב.

רק אז השיג מן הממשלה, באיחור ניכר, ואחרי ויכוח ממושך, את האישור למילחמה בסורים.

ביום השלישי למילחמה עדיין האמינו רבים בצמרת הקואליציה כי „לא ניתן לאריק להשתולל נגד הסורים." באותה שעה כבר היו הקרבות עם הסורים בעיצומם.

בינתיים פרץ צה״ל לשפלת־החוף, והתקדם שם צפונה בעזרת נחיתה מן הים. כאשר נעצרה ההתקדמות בחזית שהיתה העיקרית לדעת צה״ל — החזית הסורית — ניתנה לכוחות בחוף הפקודה לפרוץ לעבר כביש ביירות—דמשק, כדי לאיים על עורף הצבא הסורי. כך, כימעט בהיסח־הדעת, קרה הדבר שהפך מייד לעובדה המרכזית של המילחמה כולה: ניתוק ביירות־המערבית.

מבחינה צבאית, פוליטית ופסיכולוגית, הפך המצור על „המחבלים" בביירות הזירה העיקרית של המילחמה כולה. בגללו נמשכה המילחמה 77 ימים, תחת להימשך חמישה־שישה ימים. בגללו רבו האבידות. בגללו הפך ניצחון בטוח וקל לניצחון־פירהוס, הנושא בחובו כישלון מדיני ראשון במעלה.

● בוקר אחד, ביירות

יתכן שכל זה היה נמנע, אילו היה קיים בישראל מוסד הדומה למועצה לביטחון לאומי של ארצות־הברית — מוסד שבו ניתן לחבר את המטרות המדיניות של המילחמה אל הצד המיבצעי שלו, תוך השתתפות כל הגורמים הקשורים בכך.

יתכן שכל זה היה נמנע גם אילו גילה שרון לממשלה את תוכניתו האמיתית, ואלמלא משך אותה באף בדרך שהוא רצה בה; ואילו היה מנחם בגין מבין דבר וחצי־דבר בענייני צבא; ואלמלא היה צה״ל מנותק מן הזירה הפוליטית.

בקיצור: אילו היתה מוכנה מראש תוכנית־מילחמה אחת, מקובלת על הכל, שבה היתה הפעולה הצבאית צמודה בכל השלבים למטרות פוליטיות מוסכמות.

כל זה לא היה קיים. המילחמה תוכננה באווירה של כיזוב, נפתחה באווירה של כיזוב והתנהלה באווירה של כיזוב. הערפל המכוון, שבו עטף שרון את תוכניותיו, נוסף על ערפל־הקרב, שהוא תופעת־קבע בלתי־נמנעת בכל מילחמה.

אך יתכן מאוד שגם אלמלא היו קיימות כל הנסיבות האלה, היתה המילחמה מתקדמת כפי שהתקדמה, בלי קשר לתוכניות.

כי לכל מילחמה יש חיים משלה, חוקיות פנימית משלה. ברגע שהיא מתחילה, היא לובשת צורה משלה, התלוייה רק באופן חלקי בתוכנית המקורית.

„שטרן": ילד קטוע־זרוע בביירות

כי מילחמה היא עניין דו־צדדי. יש בה אוייב. מעשיו של האוייב משפיעים בהכרח על ניהול המילחמה. ומכיוון שאי־אפשר לתכנן מראש את כל מעשי האוייב — כל תוכנית עלולה להשתבש.

מעשי האוייב הם רק גורם אחד המשפיע על מהלך המילחמה, בצורה שלא תוכננה מראש. יש גורמים רוחניים משני הצדדים, גורמים של כוח־עמידה, מיבנה השטח, השוני ברמת־הלוחמה של יחידות שונות, ואלף ואחד גורמים אחרים המתעוררים בשעה שהמונים גדולים של בני־אדם נאבקים זה בזה לחיים ולמוות.

באחד מפירקי האפוס המילחמתי הגדול שלו, מילחמה ושלום, מתאר לייב טולסטוי את התנהגותו של המצביא הרוסי, מיכאיל קוטוזוף, בקרב של בורודינו בשערי מוסקווה. בשיא הקרב יושב הגנרל על כסא בראש גיבעה, חוזה במתרחש ואינו עושה דבר. לדבריו, כאשר מתחילה ההתנגשות בין שני צבאות, שוב אין למצביא מה לעשות. הכל תלוי בכוחות הטמונים במאסות של בני־אדם.

כך קורים בכל מילחמה דברים שאיש לא תיכנן או שיער אותם מראש. הם מתרחשים, כאילו, מעצמם, על פי הגיון פנימי של המילחמה עצמה. המצביא הנבון יודע זאת.

דוגמה בולטת לכך ניתנה במילחמת ששת־הימים. צה״ל רדף אחרי הצבא המצרי המוכה, והגיע אל גדות־התעלה — בניגוד לכוונתו המפורשת של שר־הביטחון, משה דיין, שרצה לעצור את הצבא במרחק־מה מן התעלה, כפי שעשה (על פי דרישת הבריטים והצרפתים) במילחמת־סיני. היערכות צה״ל לאורך התעלה, שאיש לא התכוון לה מראש, שינתה לאחר מכן את כל מהלך ההיסטוריה.

כך קרה גם בהמשך. מבלי שאיש החליט על כך אי־פעם, כאילו מעצמו, בתוקף הנסיבות, קם מה שנקרא לאחר־מכן „קו בר־לב", והתפתחה מילחמת־ההתשה.

אפשר להביא דוגמות מכל המילחמות להתפתחות כזאת, כשם שנהר מתאים את עצמו למיבנה הקרקע, בחיפושו הבלתי־נלאה אחר המוצא אל הים, כך מחפשת לה המילחמה, כאילו מעצמה, את ההתפתחות המתאימה למהותה.

איש לא רצה במצור על ביירות. יום אחד התעוררו אריאל שרון, מנחם בגין והרמטכ״ל — והנה היתה ביירות נצורה.

הפלונטרים השונים הולידו את הפלונטר האחד, הגדול מכל.

● שדה־הקרב האידיאלי

אילו היה ניתן לאש״ף לבחור לעצמו שדה־קרב, לא יכול היה לבחור באתר מתאים לו יותר מאשר העיר ביירות.

אף צבא סדיר נורמלי אינו בוחר מרצונו החופשי להילחם בעיר. כי רוב היתרונות של צבא כזה מתבטלים בשטח הבנוי בצפיפות, המעניק יתרונות עצומים לכוח בלתי־סדיר או סדיר־למחצה.

חבורה של לוחמים נחושי־החלטה יכולה לעצור צבא שלם ברחובות ובסימטאות של עיר. המטוסים, התותחים והטנקים של הצבא הסדיר אינם יכולים לפתח את מלוא יכולתם בכרך. הם יכולים לנפץ ולכתוש עיר, אך גם בכך אין תועלת רבה. כפי שהוכח במילחמת־העולם, בית הרוס מעניק מסתור ומגן למגינים לא פחות, ואולי יותר, מאשר בית בנוי לתלפיות.

בביירות הבנוייה בלטו כל היתרונות של הצבא־בדרך של אש״ף. לחייליו היתה מוטיבציה חזקה ביותר. הוא לחם כשגבו אל הקיר. לא היתה לו דרך־נסיגה. מנהיגיו הלאומיים ישבו בקירבו.

לרבים מחיילי אש״ף היו בעיר נשים ו־

(המשך בעמוד 33)

"אין כמו עסיס"
כי עסיס זה עסיס.
עסיס
כבר 35 שנה
מיצים טבעיים ■ מיצים ממותקים ■ אבקות שתיה ■ מעדנים וריבות
■ שימורי פירות ■ שימורי דגים ■ מוצרי עגבניות
■ קטשופ ■ שימורי ירקות ■ רוטבים וסלטים

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 31)

ילדים, והם לחמו על חייהם, פשוטו כמשמעו.

יתירה מזו. בביירות נמצאה אוכלוסיה גדולה של מאות אלפים, ברובה הגדול מוסלמית־לבנונית ופלסטינית, שאהדתה ללוחמים היתה בטוחה. לוחמי אש"ף בביירות ישבו בקרב עמם. לא רק הפלסטינים תמכו בהם בכל לב, וראו בהם את צבאם הלאומי ומגינם, אלא גם הלבנונים. הכוחות הלבנוניים המוסלמים, שיש להם ברית־דמים עם הפלסטינים מאז 1975, היו קיצוניים אף מאנשי אש"ף. היה להם מקום רב לחשש שאם יובסו, יעשו אנשי הפלאנגות שפטים נוראים בהם, במישפחותיהם ובאוכלוסיה המוסלמית כולה.

לצד היתרונות הצבאיים עמדו למגיני ביירות המערבית יתרונות פוליטיים, שהיו חשובים עוד הרבה יותר. הקרב על ביירות היה אירוע דרמאתי, כמו הקרב על כל עיר גדולה, והדבר הבטיח לאש"ף מראש סיקור מירבי בכלי־התיקשורת של העולם.

הגנת־ביירות הפכה בהכרח מוקד של עלילה הירואית, והיה זה בלתי־נמנע שיום אחרי יום תהיה למוקד ההתעניינות הכל־עולמית.

היה זה גם בלתי־נמנע שבמהלך הקרב הזה ייהפכו כימעט כל העיתונאים הזרים אוהדים מושבעים של העניין הפלסטיני, ושונאים מושבעים של הפלאנגות וצה"ל.

כך השיג אריאל שרון, עם הטלת המצור על מערב־ביירות, את היפוכם של היעדים שהציב לעצמו. תחת להיעלם בשקט מן המפה, הפך אש"ף הנצור בביירות למוקד־ההתעניינות של כלי־התיקשורת, גיבורם של מיליוני צופים וקוראים ברחבי העולם. העניין הפלסטיני, שרוב העולם התייחס אליו עד כה באדישות, הפך עניין אקטואלי מאין כמוהו. ברגע שהוטל המצור על ביירות, היו כל המהלכים לטובת אש"ף.

● קרניים של דילמה

כלל יסודי בתורת־המילחמה הוא — כפי שניסח זאת הגנרל פיליפ הנרי שרידן, אחד ממצביאי מילחמת־האזרחים האמריקאית — שיש להושיב את האוייב „על הקרניים של דילמה". כלומר: להביאו למצב שבו כל האופציות הפתוחות לפניו הן לרעתו.

כאשר ריכז ערפאת את שארית כוחותיו בביירות, וכאשר הטיל שרון מצור על העיר, הושיבו השניים בכוחות משותפים את ממשלת־ישראל על קרני הדילמה.

כל האופציות שלה היו גרועות.

צה"ל יכול היה להסתער על ביירות. אך מול ההתנגדות הנחושה של לוחמי אש"ף ובעלי־בריתם, היה הדבר מוכרח להוביל לקרב אכזרי ביותר. כדי לחסוך בקורבנות בשורותיו, היה על צה"ל להפציץ ולהפגיז את העיר באופן מאסיווי, תוך הריסת מאות רבות של בתים. הקרב היה מתנהל מבית לבית. רבבות לבנונים, גברים, נשים וילדים, היו ניספים בו. האבידות הצפויות של צה"ל היו עלולות להגיע, לפי אומדן זהיר, ל־700 הרוגים. צה"ל היה צריך להשקיע במיבצע כמויות של כלי־נשק ותחמושת, שספק אם עמדו ביכלל לרשותו. והרבה זמן לפני שקרב ממושך כזה היה מגיע לסיומו, היתה ההזדעזעות העולמית מכריחה את ממשלות העולם להתערב ולשים לו קץ.

התוצאה הבלתי־נמנעת: אובדן כל שארית של אהדה לישראל בעולם, זעזוע עמוק בחברה הישראלית עצמה, יצירת מיתוס פלסטיני שהיה מגיע לממדי המיתוסים של מצדה וסטאלינגראד.

האופציה השניה היתה להרעיב ולהצמיא את העיר, תוך הימנעות מפעולות צבאיות יקרות. גם זה היה יוצר זעזוע עולמי נורא. מכיוון שבמצב כזה היתה ניתנת עדיפות במזון ובמים ללוחמים, היו כוחות־אש"ף עצמם סובלים אך מעט, וכוח־הלחימה שלהם לא היה נפגע. גרוע מזה: הדבר היה דורש זמן רב, וכל יום נוסף של מצור היה מגביר את מעמדו המדיני של אש"ף.

האופציה השלישית לא היתה קיימת במציאות, אף שיתכן מאוד כי אריאל שרון קיווה להגשמתה: הפעלת הכוחות של הפלאנגות למילחמה בכוחות אש"ף בביירות.

טיב ההידברות בין שרון והפלאנגות, שקדמה למילחמה, נשארה בתשמ"ב לוטה ערפל. יש הסבורים כי הפלאנגות הבטיחו לשרון לטפל בכוחות אש"ף בביירות, וכי הפרו התחייבות זו ברגע המכריע. אם נכון הדבר, היתה להם אמתלה מצויינת. כי כאשר ניתנה ההבטחה — אם אכן ניתנה — היה מדובר לכל היותר על כמה כוחות עורפיים מבודדים של אש"ף ובעלי־בריתו המקומיים. ואילו לפתע נוצר מצב שבו התרכזו בביירות מיטב הכוחות של אש"ף, וביכללם גדודי צבא־השיחרור הפלסטיני, בכושר קרבי מלא.

הפלאנגות הובסו על־ידי כוחות אש"ף ובעלי־בריתו במילחמת־האזרחים ב־1976, וניצלו רק ברגע האחרון, על־ידי הכוחות הסוריים שפלשו ללבנון לפי בקשת המנהיגות הנוצרית, בעזרת ישראל וארצות־הברית. לא היה לראשי הפלאנגות שום חשק לחזור על מיבחן זה בביירות. וכך נוצר מצב מוזר: שני צבאות זרים לחמו בבירת לבנון — צה"ל והצבא הפלסטיני — בעוד שרבבות חיילי הפלאנגות וחיילי סעד חדאד לא נקפו אצבע, ועמדו מן הצד עד אחרי שהכל נגמר — ואז נקפו את האצבע רק כדי לעשות „תנועה מיזרחית" כלפי הכוחות הפלסטיניים והסוריים הנסוגים.

האופציה הרביעית היתה להפציץ ולהפגיז את העיר, מתוך תיקווה שזה יקומם את האוכלוסיה נגד הלוחמים. זוהי האופציה שנבחרה, והיא הזיקה לישראל הרבה יותר מכפי שהועילה.

המטרה עצמה לא הושגה. לולא היו קברניטי ישראל ומצביאיה חדורים בבוז עמוק לערבים, היו יודעים זאת מראש. ההיסטוריה מוכיחה כי אף עיר מופצצת אינה קמה על מגיניה, אלא להיפך. הסבל מלכד את הציבור סביב הלוחמים. הזעם למראה ההרג וההרס מגביר את המוטיבציה של לוחמים ואזרחים כאחד. ואילו העולם מזדעזע למראה שיטת־פעולה שאינה אלא שיטת־טרור במובנה האמיתי של המילה. התדמית של אנשי אש"ף כטרוריסטים, ושל ישראל כמדינה הלוחמת בטרור, מתה בין ההריסות של ביירות, ופינתה את מקומה לתדמית ההפוכה. ישראל נראתה עתה כמדינה טרוריסטית. ואילו אש"ף, שנכנס לביירות כאירגון של מחבלים, זכה בה למעמד של תנועה לאומית מכובדת, בעלת צבא סדיר.

המצור על ביירות נמשך יותר מ־70 ימים ולילות, וכל יממה היתה רווח נקי לאש"ף.

בזעם גובר, שהגיע בסופו של דבר להתפרצות־הטירוף של שני הימים השחורים, יום ד' ויום ה', ה־11 וה־12 באוגוסט, הפעיל אריאל שרון את המטוסים והתותחים. מדי יום נראו על מיליוני מירקעים בעולם תמונות־הזוועה, ששינו את תדמית ישראל בעולם. הבתים המופצצים, הילדים המרוטשים, הנשים הזועקות הפכו אורחים קבועים בכל בית ברחבי העולם.

● הזוועה שנמנעה

בישראל עצמה גברה מיום ליום אי־הנוחות, שהגיעה לממדים של התקוממות מוסרית של רבים. נוצר קונסנזוס לאומי נגד ההסתערות על ביירות, שהגיעה לשיאה כאשר התנגדות זו הושמעה בפי החיילים שפשטו

ביירות המערבית: בניין־מגורים שנהרס

את מדיהם, ואף בפי לובשי־המדים עצמם. פרשת אלוף־המישנה אלי גבע היתה רק קצה הקרחון הזה — והיא גילתה את מעמקי התחושה.

בעורף דיברו עיתונאים על „כתישה" של ביירות. אך למעשה נכתשו תודעתה של ישראל ותדמיתה.

לשווא הטילה הממשלה את מלוא כוח־הכפייה שלה על כלי־התיקשורת. בטלוויזיה הישראלית נראה רק חלק זעיר מן הזוועות, שהצופים ברחבי העולם חזו בהן מדי יום. פרופסורים מכובדים, כמו שלמה אבינרי, בכורסותיהם הנוחות, יכלו להטיף להסתערות על ביירות. אך בעיני החייל בחזית הפכה אפשרות זו לסיוט, כימעט לגזר־דין שביצועו נדחה מיום ליום.

אחרי הקרב נולדה האגדה כאילו לא רצה כלל שרון לכבוש את העיר, וכאילו כל ההכנות לכך היו רק אחיזת־עיניים, כדי להפחיד את אש"ף ולהניעו לצאת מרצון. המטיפים לזוועה זו אימצו לעצמם גירסה זו בדיעבד, כאליבי לעצמם.

אך העובדה הפשוטה היא שאריאל שרון רצה להסתער, בכל מחיר.

שרון הבין כי סיום המילחמה בלי כיבוש ביירות, ובלי השמדתם הטוטאלית של מנהיגי אש"ף ואנשיו בעיר, ימנע ממנו את הניצחון הגדול, הברור והחזותי שהוא היה זקוק לו. ככל שנמשך המצור, כן גברה האכזריות של ההפצצות וההפגזות חסרות־התועלת. על העיר הומטרה כמות של כלי־מוות, שלא נפלה מן ההפצצות הנוראות של ערי גרמניה במילחמת העולם השניה. והכל היה לשווא.

כניגוד לאגדה, שאריאל שרון ניסה בכל כוחו להפיצה באמצעות המכונה הגדולה של שטיפת־המוח, לא היה קשר בין הפצצות אלה ובין נכונות אש"ף לצאת.

נכונות זו לא היתה מוטלת בספק מן הרגע שבו נסגר הכיתור. הפסיכולוגיה היסודית של ראשי אש"ף אינה זו של תסביך־מצדה. הם היו מוכנים למות, אך לא היה להם כל רצון להתאבד. כראשי תנועה פוליטית, הבינו כי המישחק בלבנון אבוד, וכי יהיה עליהם לבחור במקומות אחרים ובשיטות אחרות להמשך מאבקם.

מטרת אש"ף, בימי המצור, היתה רק לקבוע בביירות עובדה של עמידה איתנה, שתעניק להם ולעמם יוקרה חדשה בעולם, ולהשיג תנאים שיאפשרו להם יציאה בכבוד, בראש מורם ובתנאים בטוחים.

אש"ף השיג את היעדים האלה.

הזוועה הסופית בביירות נמנעה, על אפו ועל חמתו של שרון, על־ידי שילוב של כמה וכמה גורמים, שהתאחדו במאבק זה: תנועת־השלום הישראלית, שהגיעה לעוצמתה הגדולה ביותר בהתנגדות להסתערות על ביירות; הדיעה הנחושה של נגד ההסתערות; תחזית האבידות והנשק הדרוש; ההתנגדות הצבאית העיקשת של כוחות אש"ף ובעלי־בריתם בעיר — וההתנגדות האמריקאית.

● מבין מלתעות התבוסה

במשך כל המילחמה, תמכה ארצות־הברית ללא סייג בפעולות שרון, תוך השמעת גינויים מן השפה ולחוץ. אך בהסכמה זו היה טמון תנאי מובן מאליו: שהמילחמה תהיה מהירה, קצרה ומוחצת, ותיגמר לפני שידידיה של ארצות־הברית בעולם הערבי יוכלו להפעיל לחץ נגדי.

תנאי זה הופר ברגע שהוטל המצור על ביירות. מבחינה אמריקאית, היה הבדל עצום בין מילחמה של שיבעה ימים, ובין מילחמה של 77 יום.

ככל שנמשך המצור, כן גבר בוושינגטון החשש מפני פגיעה חמורה באינטרסים האמריקאיים במרחב הערבי. ההזדעזעות של דעת־הקהל האמריקאית למראה הזוועה היומיומית יצרה לחץ נוסף. מריאד, מקאהיר ומבירות ערביות אחרות הגיעו לוושינגטון קריאות אס־או־אס: אם הדבר יימשך, אין לדעת איך יגיבו ההמונים הערביים.

לרונאלד רגן לא היתה ברירה. אלכסנדר הייג סולק, גם על רקע זה. ידיד אישי של הנשיא, פיליפ חביב, נשלח לביירות כדי להשיג בכל האמצעים הסדר אשר ישים קץ למצור, על־ידי הסדרת יציאתם של אנשי אש"ף.

יציאה זו היתה הישג תעמולתי ופוליטי גדול של אש"ף. לעיניו הנזעמות של שרון, יצאו „המחבלים" מביירות כצבא מסודר, שהרשים את העולם.

עד הרגע האחרון ניסה שרון להרוג את יאסר ערפאת על־ידי הפצצת כל אתר שבו סביר היה להניח כי יימצא.

יום אחרי יום הופיעו על המירקעים של העולם חיילי אש"ף, כשהם יוצאים מביירות בדגלים מתנופפים, כחיילים ממושמעים הנושאים נשק, שהחזיקו מעמד מול אוייב כביר, ושלא נכנעו.

אריאל שרון יכול היה לחזור עד בוש על כמה מילות־מפתח: „מחבלים", „גירוש", „ניצחון כביר". האמת הפשוטה, כפי שנראתה מעל מירקעי הטלוויזיה, היתה אחרת. מבחינה צבאית הסתיים הקרב על ביירות בתיקו — ובנסיבות אלה, לאור יחסי־הכוחות, תיקו פירושו ניצחון לנצורים.

בספרות הצבאית קיים הפסוק „למלט את הניצחון מבין מלתעות התבוסה." אש"ף הנצור בביירות נתן דוגמה לכך.

● פנטום לובש צורה

אם היתה מילחמת־הלבנון „קרב על ארץ־ישראל", כהגדרתו של רפאל איתן, הרי הסתיימה בכישלון. אש"ף לא נשבר ולא סולק ככוח פוליטי. הוא רק סולק מכיברת־ארץ. זהו הישג חשוב לממשלת־בגין, אך לעומתו בולטת העלייה המכרעת במעמדו הבינלאומי של אש"ף, ביוקרתו בעולם הערבי, בביטחון העצמי שלו, ובביצור מנהיגותו של יאסר ערפאת.

כל אלה מהווים גורמים חשובים בקרב על ארץ־ישראל. המילחמה לא חיזקה את סיכויי ממשלת־בגין בקרב זה, אלא החלישה אותם בטווח הרחוק.

יש לכך צד נוסף, שקשה להעריכו במושגים כמותיים. רבבות רבות של חיילי צה"ל נפגשו בשדה־הקרב בפעם הראשונה עם המציאות הפלסטינית. עד אז היו „המחבלים" בעיניהם דמויות מופשטות, משהו השייך לעולם של רוחות ושדים. הפנטום הפלסטיני לבש עור וגידים בשדה־הקרב.

המילחמה גרמה לדה־דמוניזציה של אש"ף בעיני חלק גדול של הציבור הישראלי. „המחבלים" נראו לפתע כיצורים של בשר־ודם, בעלי שאיפות לאומיות והנכונות להקריב את עצמם למענן.

אחת התמונות שנחרתו השנה בזיכרון היתה זו של אלוף פיקוד־הצפון, אמיר דרורי, היושב במכוניתו והמסתכל, ממרחק של שניים־שלושה מטרים בילבד, בלוחמי אש"ף, המניפים דגלים פלסטיניים ותמונות של ערפאת, כשהם עוברים על פניו בכביש ביירות—דמשק, במהלך הפינוי.

על פניו של האלוף לא הצטיירו בוז וזילזול. להיפך, באותו רגע הנציחה המצלמה הבעה מהורהרת מאוד.

כך נזרע זרע שינבט, במוקדם או במאוחר.

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 33)
בצורה שלא תמצא חן בעיני מנחם בגין ו־אריאל שרון.

● הדילמה הסורית

אם הסתיימה המילחמה באש"ף בלבנון בתוצאות בלתי־ברורות, ללא ניצחון של ממש, הרי נוצר מצב דומה גם במילחמה באוייב השני — הסורי.

עם תום המצור על ביירות, עמדה לפני

חזיון אורקולי: פצצות־תאורה של צה"ל מאירות את ביירות המערבית החשוכה

אריאל שרון ומנחם בגין ברירה קשה בחזית זו. גם בה הם יושבים על „קרניה של דילמה".

הסורים מחזיקים עתה במרחב המתקרב למחצית שיטחה של לבנון. על הממשלה לבחור בין שתי אפש־רויות: פתיחת מילחמה חדשה לגירושם, או השלמה עם ישיבתם שם.

פירוש הדבר: חלוקת הלבנון בין מחצית ישראלית ומחצית סורית.

חלוקה כזאת אינה כה בלתי־סבירה, כפי שהיא נראית לאור התעמולה של שרון. הסורים נכנסו ללבנון ב־1976 על פי הזמנת הפלאנגות, בשעה שהכוחות המוסלמיים והפלסטיניים עמדו לכבוש את כל האיזור הנוצרי. הכניסה הסורית בוצעה תוך הסכמה מלאה של ממשלת־רבין, באישור האמריקאים. חיל־הים הישראלי שיתף פעולה עם הצבא הסורי, והטיל מצור על חופי דרום־לבנון.

גם עתה יתכן הסדר דומה. צה"ל יחזיק בחלק שלו של לבנון, שבו ישלטו להלכה בשיר אל־ג'מייל (בצפון) וסעד חדאד (בדרום). הסורים יחזיקו בחלק שלהם, בעזרת בעלי־בריתם המקומיים — המארונים של סוליימאן פראנג'יה, המוסלמים והפלסטינים. צה"ל יאיים מקרוב על דמשק, והסורים יאיימו על צה"ל.

זוהי אפשרות — אך בעיני אריאל שרון זהו סיוט. כי פירוש הדבר שגם בגיזרה זו תסתיים המילחמה בלי ניצחון, במצב של תיקו.

האפשרות השניה היא מילחמה נוספת. דבר זה מתאים למיזגו של שרון, אך יש בו סכנות רבות.

אין ביטחון כי ברית־המועצות תמשיך לשבת בחיבוק־ידייב לאורך־ימים, כאשר בעלת־בריתה החשובה היחידה בעולם הערבי תותקף. לא ברור גם אם האמריקאים יתנו לשרון את האור הירוק לכך. יתכן מאוד שהאמרי־קאים יסכימו ששרון ינסה להנחית על הסורים מכה מהירה ומוחצת, כדי להחליש עוד יותר את יוקרת ברית־המועצות. אך יתכן גם שהאמריקאים מעדיפים להשאיר את „שרון הנוראי" כמקל־חובלים באמתחתם, כדי להגיע להסדר אמריקאי־סורי, בתיווך הסעודים.

האפשרות השלישית — והסבירה ביותר — היא שהסורים ייצאו מלבנון בדרכי־שלום, תמורת יציאתו של צה"ל. אך לדבר הזה יהיה מחיר פוליטי, שיסכל לגמרי את מטרות שרון. כי הלבנונים יצטרכו לשלם עבור יציאת הסורים במטבע משלהם: התקרבות סורית־לבנונית, והשפעה סורית פוליטית על ממשלת־לבנון. אין הדבר מתיישב עם חלומו של בגין: שלום ישראלי־לבנוני רשמי ותלות בילעדית של לבנון בישראל.

● מילחמה כושלת

כך אי כך, בתום תשמ"ב נראות תוצאות המילחמה באור שונה לחלוטין מכפי שנראו בתום תשמ"א, כאשר פיתח אריאל שרון את תוכניתו בחוג מקורביו.

מבחינה צבאית, לא היתה לאיש מקברניטי ישראל ומצביאיה עילה כלשהי להתגאות בי מילחמה זו.

אחד מקני־המידה לבדיקתה של מילחמה, כדי לברר אם הסתיימה בניצחון או בכישלון, הוא קנה־המידה הכמותי הפשוט. כמה כוחות הושקעו כדי להשיג אילו יעדים?

מבחינה זו, אין דומה למילחמת־הלבנון בתולדות ישראל. ויתכן כי אין דומה לה בתולדות המילחמות המודרניות.

הושקע כוח אדיר כדי להשיג מטרות זעי־רות, במילחמה שנמשכה 11 שבועות — וגם מטרות אלה הושגו רק בחלקן הקטן.

מול צה"ל עמד במילחמת־הלבנון צבא פלסטיני שלא מנה אלא כ־10 אלפים איש, ושלא הפעיל שום נשק כבד, וחלק של הצבא הסורי, שלא קיבל שום עזרה משום כוח ערבי אחר.

מול כוח זעיר זה הפעיל אריאל שרון את צבא־היבשה הרביעי בכוחו בעולם, יחד עם חיל־האוויר המשובח ביותר בשמי תבל, שנהנה משליטה מוחלטת באוויר, ואת חיל־הים, שלא היו לו שום יריבים על פני המים.

קשה להעלות על הדעת את הדיספרופורציה של הכוחות משני הצדדים, ואי־אפשר כלל להגדיר אותה במיספרים. לא היה זה יחס של 1 ל־100, וגם לא של 1 ל־1000, כי אי־אפשר למדוד את השליטה המוחלטת באוויר ובים, ואת העדיפות הכבירה בטנקים ובתותחים.

לפי הפירסומים הזרים, הפעיל צה"ל בלבנון כוח אשר מנה בין 100 אלף ל־200 אלף חיילים.

כדי לתת מושג על מילחמת־הלבנון: צה"ל הפעיל בלבנון יותר טאנקים מאשר ביום־השיא של מילחמת יום־הכיפורים, כאשר עמד צה"ל מול המאסות של השיריון המצרי והסורי גם יחד.

כוח אדיר זה לא שבר את הגייסות הסוריים בלבנון, שהיו רק חלק מן הצבא הסורי, ולא הגיע אל כביש ביירות־דמשק במיזרח לבנון. הוא לא ניצח את הכוחות הפלסטיניים, ואלה לא הושמדו ולא נכנעו, אלא יצאו מביירות באופן מסודר, על פי הסכם שסיים את המילחמה בתיקו.

לאור עובדות אלה, ההופכות את מילחמת־הלבנון לכושלת שבכל מילחמות־ישראל עד כה, נשמעים דיברי ההתפארות העצמית של שלושת מנהיגי־המילחמה כגרו־טסקיים.

הרמטכ"ל, רפאל איתן, השמיע דבריו שהיו מתאימים יותר אילו נאמרו על־ידי יצחק רבין בתום מילחמת ששת־הימים, כאשר צה"ל הקטן ניצח בכמה ימים שלושה צבאות ערביים סדירים. אך רבין הסתפק אז בנאום צנוע והומאני, שנוסח בידי מרדכי בר־און, שבלט השנה כאחד ממנהיגי שלום עכשיו.

מנחם בגין הישווה את עצמו — במרומז — לווינסטון צ'רצ'יל, ואת מצור־ביירות, מיבצע כושל מאין כמוהו, לכיבוש ברלין בידי הצבא הסובייטי. לשיא הגיע בגין כאשר הישווה את עצמו בעקיפין לאחד מגדולי המצבי־אים שבכל התקופות, חניבעל איש קרתגא. בדברו על פעולת צה"ל בגיזרה המיזרחית נגד הצבא הסורי הזכיר בגין את הקרב של קאנה בשנת 216, שבו השמיד חניבעל את הצבא הרומאי בתימרון קלאסי של איגוף משני הצדדים.

המילחמה בוודאי סיפקה את ה„אגו" של מנחם בגין. נדמה לו שהשיג את מטרת חייו: הוא השיג שלום וגם ניצח במילחמה, וכך עלה על דויד בן־גוריון. אך בהשוואה למילחמת־העצמאות, שבה עמד היישוב הדל והקטן בתנאים קשים ביותר, לא היתה מילחמת־הלבנון אלא טיול צבאי שהתקלקל בדרך.

פחות מכל היתה לאריאל שרון סיבה להתפארות. הוא ניצח על מילחמה כושלת, שבה בוזבזה העדיפות העצומה של התוקף, שהיו לו היוזמה וגורם ההפתעה, ושנעצר בשערי העיר ביירות.

הוא ניסה לחפות על כך בדיברי־רהב שלוחי־רסן. בראיון שערורייתי עם העיתונאית אוריאנה פאלאצ'י (ראה מיסגרת) התפאר שרון בסוף תשמ"ב שהוא „נתן ליאסר ערפאת ולאנשיו את חייהם במתנה," והתלונן שהם כפויי־טובה. הוא חזר כמו תוכי על המילה „גירוש", כשהכוונה היתה ליציאת הפלסטינים — תוך הסכם — ובתנאי־כבוד — מביירות הנצורה.

האמת הפשוטה היא כי אריאל שרון, שהיה מפקד קרבי טוב במילחמת ששת־הימים, ומפקד־אוגדה מצויין במילחמת יום־הכיפורים, היה מצביא כושל במילחמת־הלבנון — מילחמה שהוא עצמו יזם ותיכנן אותה.

● הפלונטר הגורדי

מילחמת־הפלונטרים הסתיימה בפלונטר — הן במיגזר הפלסטיני, הן במיגזר הסורי, ויתכן מאוד שגם במיגזר הלבנוני פנימי.

הפלונטר המפורסם ביותר בתולדות העולם הומצא ביוון העתיקה. על פי האגדה, היה ציר מרכבתו של מלך גורדיום קשור בקשר סבוך. הנבואה אמרה שמי שיצליח להתיר קשר זה, ישלוט באסיה.

אלכסנדר הגדול נענה לאתגר. הוא שלף את חרבו וחתך את הקשר הגורדי במכה אחת.

אריאל שרון ניסה לחתוך את הקשר הגורדי בלבנון במכה אחת של חרב־צה"ל.

הוא נכשל.

הסיום: בדגלים מתנופפים ובסדר מופתי יוצאים כוחות אש"ף מביירות באוניית־הפינוי

KEGLEVICH
קגלביץ.כל הכ...וודקה!
חדש מקגלביץ
קולה קוקטייל
עכשיו גם
בישראל
KEGLEVICH
LEMON VODKA
וודקה לימון
KEGLEVICH
VODKA
וודקה קגלביץ
KEGLEVICH
קולה קוקטייל

גם לי יש להב

מיני להב
אופנה לילדים ונוער
להשיג בחנויות המובחרות
וברשת חנויות **להב**

פרסום מליק

איש השנה תשמ"ב

האיש ומעשיו: מהם המניעים הנסתרים שלו?

ובא המלך דויד עד בחורים, והנה משם איש יוצא, ממישפחת בית־שאול, ושמו שימעי בן־גרא, יוצא יצוא ומקלל.

ויסקל באבנים את דויד, ואת כל עבדי המלך דויד, וכל העם וכל הגיבורים מימינו ומשמאלו.

וכה אמר שימעי, בקללו: „צא, צא, איש־הדמים ואיש־הבליעל!"

מאות אלפי ישראלים. ומיליוני בני־אדם בעולם כולו. ראו את אריאל שרון בעיניו של שימעי בן־גרא.

אף אדם לא הצליח מעולם לפלג את הציבור הישראלי כמו איש־השנה תשמ"ב. בעיני מחצית העם היה גיבור־חיל, מנצח עטור־תהילה, מדינאי מרחיק־ראות. בעיני המחצית השניה היה איש־דמים ואיש־בליעל, אדם ששמו עורר פחד, תיעוב, ולפעמים גם חלחלה ממש.

רק על דבר אחד הסכימו ביניהם אלה וגם אלה: אריאל שרון הטביע את חותמו על השנה, על המדינה ועל מעשיה. מילחמת־הלבנון היתה כל־כולה מילחמתו של איש אחד, יותר מכל מילחמה אחרת בתולדות המדינה.

לא זה בילבד שאיש אחד הגה את המילחמה, תיכנן אותה, קבע לה את יעדיה, כפה אותה על ממשלת־ישראל ועל ממשלת־ארצות־הברית, ניהל אותה וניצח עליה. איש זה גם הטביע על המילחמה את סיגנונו האישי, שאין דומה לו. ולא רק סיגנון מילולי, שהתבטא בהסברה שליוותה את המילחמה למן הרגע הראשון, אלא גם סיגנון מעשי, שהתבטא בכל פעולות המילחמה, כאילו ישב איש זה בכל מטוס, מאחרי כל תותח, בכל טנק, בכל ג'יפ.

מילחמת־הלבנון היתה התגלמות אישיותו של האיש מכפר־מל"ל — כשם שמילחמות טנקים, פצצות גרעיניות. תוך כדי כך הוא מתעלם מבני־האדם, בעל־החרב וקורבנות־החרב. הבוז העמוק, שהאיש הדמוני רוחש לכל בני־האדם — ידידים ואויבים כאחד — הוא בסופו של דבר בעוכריו.

אריאל שרון בז לבני־אדם, בלי הפלייה, החל במנחם בגין וכלה באחרון המפגינים של שלום עכשיו. אך הוא בז כפל־כפליים לערבים. את הבוז הזה ינק מאמו יחד עם חלב־האם. מאז שקראו מתנחלי כפר־מל"ל למישטרה הבריטית כדי לגרש מן האדמה המיועדת להם את הבדואים, שגרו עליה מדורי־דורות, ראתה ורה שנרמן את הערבים רק „דרך הכוונת: „פורעים" בשנות ה־20, „כנופיות" בשנות ה־30 וה־40, ו„מחבלים" מאז.

בעיני בנה, אריאל שרון, הפלסטינים אינם ציבור של בני־אדם, אלא אובייקט טורדני שיש לחסלו או לסלקו מן הדרך בדרך האחת האפשרית — הכוח.

הוא שלח את צה"ל כדי „לבער קיני־מחבלים", כשם שמבערים קיני־כינים, לא כדי להילחם בבני־אדם. תפיסה

כדם קר, את הפקודה לערוך מרחץ־דמים כזה, ביודעו כי תוך כמה שעות ירוטשו, ייקברו, יישרפו וייחנקו מאות ילדים, נשים וגברים כי תוצאה ישירה מפקודתו זו?

איזה מין אדם הוא זה המחליט לשגר את צבאו למילחמה, שאינה נובעת מצורך קיומי של עמו ומדינתו, כדי לבצע מדיניות שהוא דוגל בה, ביודעו כי במילחמה זו ייהרגו מאות צעירים מבני־עמו, שלא לדבר על הקורבנות ללא־ספור בקרב האוייב והאזרחים החפים־מפשע?

מנחם בגין ואריאל שרון מסוגלים לכך שניהם. אבל הם אנשים שונים מאוד.

בגין נגרר אל המילחמה ואל מהלכיה. אין הוא אדם דמוני. אין הוא נפוליון ישראלי. הוא פאנאטיקן בעל אופק צר ביותר, המכותן בדל"ת האמות של עולמו הרוחני המוגבל, שאין בו ספקות ואין בו פיקפוקים. כמו רובספייר בשעתו, הוא „הפשטן הנוראי". היה קל לשרון לשכנע אותו, כי שרון מסמל בעיניו את איש־

„צא, צא, איש הדמים!"

נפוליון היו התגלמות אישיותו של ההרפתקן הקורסיקאי.

● האדם הדמוני

אריאל שרון הוא איש הכוח. הוא חי על הכוח, שואף אל הכוח, נהנה מן הכוח, מפעיל את הכוח, מדבר בשפת הכוח. כל חייו חתר אל הכוח, בדרכים ישרות ועקלקלות, כשם שנהר שואף אל הים. שום כמות של כוח אינה יכולה לספק אותו, כי נגזר עליו להמשיך כל חייו במירוץ אחר הדבר שאינו קיים במציאות: הכוח המוחלט.

ההיסטוריה האנושית הכירה הרבה אנשים כאלה, גדולים וקטנים: קיסרים, מצביאים, דיקטטורים, משיחי־שקר. אנשים שהריצה שלהם אחר הכוח היתה כריצת־אמוק. התנ"ך תיאר אותם בצורה מושלמת, בדמותו של האטד ההרסני במשל של יותם בן־ירובעל.

לאנשים כאלה, שכל חייהם מתרכזים בשאיפת־הכוח, יש תמיד כוח מיוחד, שמקורו בעצם ההתרכזות הזאת. הם מסוגלים לכפות את רצונם, לשכנע המונים, לגרור אחריהם עמים שלמים בדרך המסתיימת, כימעט תמיד, באסון סופי.

משום־כך ייחסו להם בני־זמנם תמיד כוחות בלתי־אנושיים, ככוחם של ה„דיימונים" העל־אנושיים במיתולוגיה היוונית.

רק הבדל דק מפריד בין ה„על־אנושי" וה„בלתי־אנושי". „האדם הדמוני" נראה כגדול מזולתו, אם כי יתכן כי הוא קטן מזולתו. כמו האטד במשל, תאוות־השילטון שלו כרוכה באי־יכולתו לשאת פרי כשאר העצים. תאוות־השילטון שלו היא בחזקת התמכרות.

התמכרות זו היא הגוזרת על האדם הדמוני את סופו, שהוא כימעט תמיד כישלון ותבוסה. כי המנהיג הכל־יכול, הכופה את רצונו על המציאות והלש אותה כחומר ביד היוצר, אינו מבין את המציאות. מכיוון שאין הוא רואה אלא את הכוח הגס, הוא מתעלם מכל שאר המרכיבים. כל עוד הוא מצליח, נדמה שהוא רואה יותר מאחרים. רק בדיעבד מסתבר כי ראה פחות מהם.

החיים הפוליטיים — היחסים שבתוך עם ובין עם לרעהו — מורכבים ממעשי בני־אדם. רוחם של בני־אדם, הרגשות של בני־אדם, המחשבות של בני־אדם — הם המהווים את החומר האמיתי של הפוליטיקה. אך האיש הדמוני, המרוכז כולו בהפעלת הכוח הגס, נוטה תמיד להתעלם מכל אלה. הוא חושב על חרבות, רובים, זו היא שגרמה, בסופו של דבר, להכשלת מטרותיו של אריאל שרון, כאשר הסתבר כי מול צה"ל אין עומדים כינים, חיות דו־רגליות או רוחות־רפאים, אלא בני־אדם המגיבים כבני־אדם, והמוכנים להילחם בעוז־רוח. זה היה הדבר האחד שאריאל שרון לא היה מוכן לו — כפי שנפוליון לא היה מוכן לו.

מילחמת־הלבנון, מילחמתו של אריאל שרון, מדגימה זאת. הופעל בה ריכוז אדיר של כוח גס — מטוסים, תותחים, ספינות, בני־אדם — נגד אוייב זעיר. מילות־המפתח של המילחמה היו „לכתוש", „לבער", „לטהר", „להשמיד", „לחסל". אך בסופו של דבר נמנעה ההכרעה המבוקשת, ולא הושג הניצחון המוחץ והחד־משמעי, בגלל סיבות שאינן קשורות בכוח המטוסים והטנקים, אלא ברוחו של האדם: הרוח של חיילי צה"ל, שנרתעו מפני הזוועות, והעמידה של הלוחמים הפלסטיניים, שהחזיקו מעמד בתופת ההפצצות וההפגזות, והרוח של מיליוני בני־אדם בעולם, שנחרדו מן המראה.

מבחינת הממדים, אי־אפשר כמובן לערוך השוואה כלשהי בין המסע של נפוליאון בונאפארט למוסקווה והמסע של אריאל שרון לביירות. אך מבחינת המהות, יש דמיון ביניהם, כשם שיש דמיון בין יורש המהפכה הצרפתית ויורש המהפכה הציונית.

● לרמוס, לחנוק, לשרוף

בחודש השלישי של המילחמה, ביום הרביעי וביום החמישי השחורים, שיגר אריאל שרון את מטוסי צה"ל כדי להנחית על ביירות המערבית הפצצה שלא היתה עוד כדוגמתה באכזריותה שלוחת־הרסן. העולם כולו נרתע, בהרגשה של תיעוב וחלחלה.

רגשות אלה, למראה התמונות שהופיעו על מירקעי־הטלוויזיה, היו כה חזקים, עד כי מנהיגי ארצות־הברית, בעלי־חסותו של שרון לכל אורכה של מילחמה זו, נקטו צעד בלתי־רגיל ביותר. הם הודיעו, באמצעות דובריהם, כי אינם מוכנים עוד להיפגש עם האיש הזה.

חרם זה נשבר לאחר מכן בצורה האופיינית לאיש: שרון הופיע בוושינגטון, בלא־הזמנה, ופשוט הכריח את שליטיה להתראות עימו. אך היתה להפצצת־הדמים תוצאה הרבה יותר חשובה ומיידית. הרתיעה העולמית, יחד עם הרתיעה בישראל עצמה, הכריחו את ממשלת־ישראל להיכנע לתכתיב האמריקאי ולאפשר לכוחות אש"ף לצאת מביירות בתנאים של תיקו.

איזה מין אדם הוא זה הקם בבוקר ונותן, הכוח הצברי, מין קוזאק ישראלי, שאותו הוא מעריץ ושבו הוא מקנא בסתר ליבו. וברגע ששרון שיכנע אותו, הגיף בגין את כל הדלתות והחלונות של ביתו הנפשי, לבל יראה את ההרס וישמע את הזעקות. הוא לא ביקר בשדה־הקרב אף לא פעם אחת, מילבד הביקור במיבצר הבופור, שבו נערכה סצנה מגוחכת.

שרון מסוגל לקבל את ההחלטות האלה בלי כל פיקפוק, מפני שבני־אדם ביכלל, ובני־אדם ערביים בפרט, משולים בעיניו כחיפושיות. בצעדו בתלמי חוותו, בצעדי־האיכר הכבדים שלו, אין הוא מסתכל כדי לוודא שאינו דורך על נמלים. כך לא יעלה על דעתו לחשוב על הקורבנות של החלטותיו.

נכון, יש והוא יודע לחוס על חייהם של חיילי צה"ל. לפעמים הוא רגשני, סנטימנטאלי, כימעט רומנטי. במילחמת יום־הכיפורים, כאשר קיבל פקודה לתקוף את המוצב המצרי שנקרא בצופן הצה"לי בשם מיסורי, בכה בטלפון כדי להביא לביטול הפקודה — אבל רק אחרי שהשתכנע כי ההתקפה לא תצלח, וכי האנשים מוקרבים לשווא.

מעולם לא ראה ולא שמע איש את אריאל שרון בוכה על חיי קורבנות אחרים של מעשיו. להיפך — הסיגנון הברוטאלי של המצור על ביירות אופייני לשרון מאז ראשית דרכו הצבאית.

בכל דרכו הארוכה השאיר אחריו עקבות של דם, שאינן דומות לעקבותיו של אף קצין ישראלי אחר.

● לילה שחורה

זה התחיל, בסתיו 1953, בפעולה ששמה מעורר עד היום חלחלה בלב רבים: פעולת קיביה. בראש היחידה 101 נכנס שרון לכפר שליו זה, מעבר לגבול הירדני, במיסגרת של „פעולת־תגמול" על פגיעה כלשהי של חוליית־פידאיון. שרון עצמו השתתף בפיצוץ בתי הכפר. תחת הריסותיו נקברו 70 בני־אדם — ילדים, נשים וגברים עובדי־אדמה — במעשה שהיה בלי ספק, על פי ההגדרה המישפטית הבינלאומית, פשע־מילחמה ראשון־במעלה.

בלילה האחרון של פברואר 1955 יצא שרון, בראש גדוד הצנחנים, לתקוף מחנה מצרי ליד עזה. בפעולה זו נהרגו 37 מצרים, שכימעט אף לא אחד מהם נהרג תוך כדי לחימה ממש.

ניתן היה להסביר טבח זה במושגים צבאיים. במהלך של קרב, אין שליטה על הקטל הנגרם בו כתוצאה

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 37)
מהתפתחות בלתי־צפוייה. אך כתם זה של דם, שנוסף על קודמו, נדבק אל מיצחו של הקצין הצעיר, שכבר יצא לו שם של חייל אכזרי, שאינו יודע חמלה.

אל ראשו של שרון החלה נקשרת הילה שחורה של אדם דמוני, אדם שאינו אנושי לגמרי.

ברוח נבואית רשם משה שרת המזועזע ביומנו הפרטי כי יחידתו של שרון הפכה „מכשיר־נקם קיבוצי", ושהיא מהווה גם „מרחשת הסתה ובלע נגד השילטון האזרחי."

גם לאחר מכן הוסיף ריח האכזריות לדבוק בו. במילחמת־סיני

במילחמת ששת־הימים, שבה יצא לו לראשונה שם של מצביא מחונן, התנגד שרון לרעיון שהועלה כאשר הסתיימו הקרבות, ואלפי מצרים בודדים תעו במידבר, על סף המוות בצימאון, וניסו להגיע בחזרה למצריים. הוצע אז להצניח להם מהאוויר מיכלי־מים, כדי שיוכלו להציל את חייהם. שרון התנגד לכך. אז, כמו במילחמת־הלבנון, סבר כי הסיסמה „להשמיד את האוייב" פירושה להרוג את חיילי האוייב.

אחרי מילחמה זו קיבל שרון על עצמו „להשליט סדר" ברצועת־עזה, שבה רבו הפיגועים של המחתרת הפלסטינית. הוא עשה זאת באמצעים, המעוררים עד היום חלחלה — ולא רק אצל הערבים. כל „מחבל"

לפני מילחמת יום־הכיפורים, שגם בה הצטיין כמצביא, התפרסם שמו בקשר למיבצע גירושם של הבדואים מן האיזור שבו עמדה לקום ההתנחלות של פיתחת־רפיח. הוא השתמש בשיטות כה אכזריות עד כי גם ממשלת גולדה מאיר, שלא לקתה במידה מופרזת של הומאניות, הגדירה אותם בהחלטה־נזיפה יוצאת־דופן כ„חריגים". שרון עצמו סיים פרק זה כאשר החליט, בדם קר, ובלי אישור הממשלה, למחוק מעל פני האדמה את כל העיר ימית ולא להשאיר בה אבן על אבן.

ואם כך עשה לעיר עברית, שעליה היתה תיפארתו — כיצד זה יירתע שרון מהחרבת עיר כמו ביירות?

● האדם החד־ממדי

איך צומח אדם כזה?

קרקע־גידולו האישית של אריאל שרון־שנרמן ידועה היטב.* הוא גדל תחת שילטונה של אם קשוחה

המגע האנושי היחידי שלו הוא עם אשתו, לילי, הממלאת את כל מחסורו בקשר עם בני־אדם.

שרון מהווה דוגמה קלאסית לטענתם של הפסיכו־לוגים שהמחסור באהבה ובתשומת־לב בגיל הרך גורם למום נפשי חמור, מדלדל את נפשו של אדם ומעוות את עולמו.

אריאל שרון מסוגל להבין רק שפה אחת — שפת הכוח — ורק היא שגורה בפיו.

כמו נפוליון בונאפרט, שגדל בנסיבות דומות מאוד, בעוני רב תחת שרביטה של אם קשוחה דומה, לסיציה בונאפארט, בהיעדר האב במשך תקופה ארוכה, משוכנע גם אריאל שרון משחר נעוריו כי הוא נועד לשילטון העליון. מעולם לא היה מסוגל להפריד — ולו רק בתיאוריה — בין ענייני האישי ובין העניין הלאומי. מעולם לא היה מסוגל להבין כיצד זה מעז מישהו לחסום את דרכו אל השלטון העליון, תחילה בצה"ל ואחר־כך במדינה כולה. הפגיעה באריאל שרון והבגידה בעם־ישראל אחת הן בעיניו, כי עם־ישראל זקוק לאריאל שרון, ורק הוא לבדו, יחיד בדורו, מסוגל להושיעו.

אצל אדם אחר יכולה גישה כזאת להעיד על שיגעון־גדלות. אצל איש דמותי כמו אריאל שרון זהו מרכז האישיות — יתרה מזו, זוהי האישיות כולה.

מי שאינו מבין זאת, אינו מסוגל להבין את שרון. המבקרים המזלזלים בו רואים לפניהם אדם פרימיטיבי, בעל תפיסה פשטנית להחריד. השכלתו שואפת לאפס. כושר־הביטוי שלו בכל השפות, וגם בעברית, מוגבל. התבטאותו היא וולגרית, ולא פעם צורמת. חוץ מן החקלאות, הצבא והפוליטיקה — מיקצועות המשתלבים זה בזה לעיתים קרובות — אין לו תחומי־התעניינות. בעיני המבקרים, הוא אדם חד־ממדי, שטוח, רדוד.

אולם לגבי האדם הדמוני, כל אלה הן מעלות. הן מאפשרות לו להתרכז כל־כולו בדבר האחד, שהוא חפץ בו. הדבר מעניק לו כוח־מחץ שאין לעמוד בפניו. מוטיבציה שאינה נרתעת מפני שום דבר.

זהו אדם המסוגל לכל, שאף מעצור אנושי אינו יכול לבלום אותו — מפני שאין לו כזה.

● העידן החדש

איך הופך אדם כזה לדמות הדומיננטית במדינה שלמה? היכן מתחברת קרקע־הצמיחה האישית של הנער המקופח מכפר־מל"ל לקרקע־הצמיחה הלאומית?

אין ספק שאריאל שרון ענה בשנת תשמ"ב על צורך נפשי לאומי. הוא לא יכול היה להט־ביע את חותמו על המדינה, אלמלא היתה המדינה מוכנה לאיש כזה, ולוא רצתה בו.

הכל חשו כי עלייתו של אריאל שרון בשמי המדינה פותחת דף חדש בתולדותיה. תחושה זו לא התבטאה רק בהערצת ההמונים שהריעו לקראתו, אלא גם בהת־נגדות הסרת־התקדים לו ולמעשיו, שהצמיחה השנה תופעה שאין לה אח ורע בתולדות המדינה: הפגנות המוניות נגד המילחמה, בעוד המילחמה בעיצומה.

משה דיין ויצחק רבין, מאשר לאסכולה של ז'בוטינסקי ובגין, יעקוב מרידור ויצחק שמיר.

אם פתח שרון בתשמ"ב עידן חדש, הרי אינו אלא המשך של עידנים קודמים.

ואכן, ניתן לחלק את תולדות המדינה לעידנים, המצטרפים זה לזה ברצף הגיוני:

העידן הראשון, עד להקמת המדינה: יצירת בסיס־הכוח היהודי בארץ־ישראל והכשרתו לחיים ממלכתיים.

העידן השני, מאז נובמבר 1947 ועד יוני 1967: ביסוס המדינה וביצורה בגבולות שנכבשו במילחמת־העצמאות. בעידן זה נעשה נסיון אחד לפרוץ החוצה, במילחמת־סיני, אך נסיון זה נכשל.

העידן השלישי, ממילחמת ששת־הימים ועד יוני 1982: כיבוש כל שטחי ארץ־ישראל, הגולן וסיני, עיכול השטחים האלה והקמת בסיס לאימפריה ישראלית. בקמפ־דייוויד ויתר בגין על סיני תמורת שלום נפרד עם מצריים, כדי להשיג חופש־פעולה בכל שאר המיגזרים.

העידן הרביעי, שנפתח במילחמת־הלבנון, יוקדש להפיכת ישראל למעצמה הדומיננטית במרחב, לכתישת העולם הערבי ולשבירת כוחו.

מדינת ישראל הפכה אימפריה, ואריאל שרון הוא האימפרטור החדש, אף שהוא מוכן להעניק לפי שעה למנחם בגין את הזכות לעמוד „מרכבה הראשונה במסע־הטריאומף.

החלק הרגיש של הציבור הישראלי חש בכך. ההתנג־דות הפנימית הבלתי־רגילה למילחמת־הלבנון נבעה מן ההרגשה כי זוהי המילחמה הראשונה בתולדות ישראל שלא היתה מעוגנת בהרגשה של „אין ברירה" (להבדיל מן המציאות של „אין ברירה").

בפעם הראשונה נעשה בגלוי נסיון להשתמש בצה"ל כמכשיר לביצוע מדיניות תוקפנית וכובשנית, ולא כמכשיר להגנה על המדינה.

בפעם הראשונה — אך לא בפעם האחרונה.

כי מעתה והלאה, יהיה צה"ל בלי ספק מכשיר להתפשטות ולהשתלטות, לא בחזית אחת, אלא בכל המיגזרים.

● מהודו ועד כוש

כבר בראשית השנה פירסם אריאל שרון ראיון מדהים. הדברים שנאמרו בו נראו לרבים כפליטות־פה או כהתרברבות חסרת־כיסוי.

שרון הוזמן בדצמבר 1981 לפתוח כנס של המרכז למחקרים איסטראטגיים באוניברסיטת תל־אביב. הוא לא היה יכול לבוא, מפני שבאותה עת דנה הכנסת באישור סיפוח רמת־הגולן. הוא שלח את הנאום בכתב, ולאחר מכן פורסם הנאום בעיתונים.

פירט שרון: „יש להרחיב את תחום האינ־טרס האיסטראטגי והביטחוני של ישראל, כדי שיכלול בשנות ה־80 מדינות כמו תורכיה, איראן ופאקיסתאן, ואיזורים כגון המיפרץ ה־פרסי ואפריקה, ובפרט מדינות אפריקה הצפו־נית המרכזית."

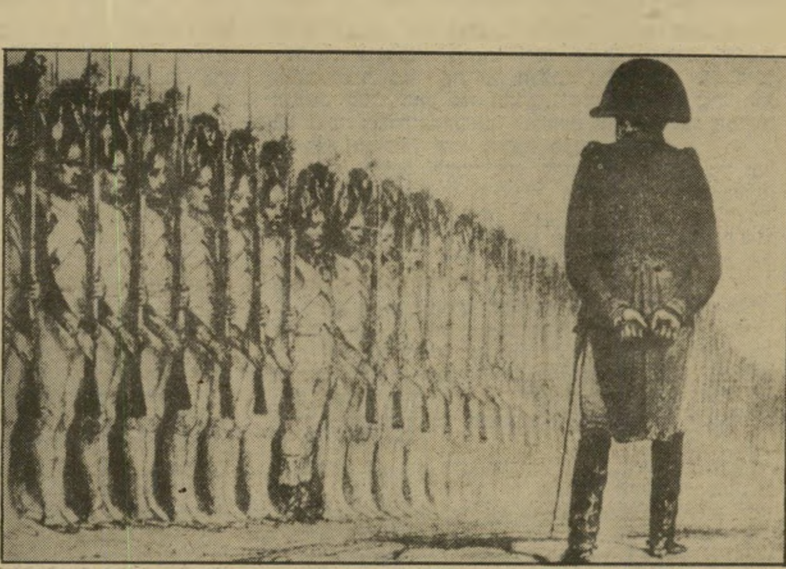

נאפוליון בונאפרט סוקר את חייליו לפני הפלישה הגדולה לרוסיה, אריאל שרון מנפנף לחיילים היוצאים לפלישה ללבנון

ונוקשה מאין כמוה, עקשנית וחסרת־פשרות, אשת ריב ומדון, אשר ניתקה את אריאל בנה מכל מגע עם שכניו מגיל צעיר ביותר. האב, שהיה רך יותר אך לא פחות עקשני, נעדר מן הבית ברוב השנים שבהן עוצב אופיו של הילד.

ילדות קשוחה זו, בתנאים ספארטאיים, ש־היתה עשירה בעבודה קשה ועניה במגעים אנושיים, גרמה לאריאל שרון קיפוח רוחני חמור.

הוא לא הכיר השפעות עדינות ומעדנות. הוא לא למד מעולם לקשור יחסי־קירבה עם בני־אדם. מעולם לא היו לו ידידים אמיתיים. יש לו מעריצים המשועבדים לו לחלוטין, בלב ובנפש, ויש לו אויבים שיש לדרוס אותם ברגל גאוה. אלה לא ישבו השנה רק בביירות המערבית, אלא גם ליד שולחנה של ממשלת־ישראל.

---

* סיפורו המלא של שרון, מוצאו וילדותו, הופיע בכתבה על איש־השנה תשמ"א (העולם הזה 2300).

מהי טיבה של התקופה החדשה, שנפתחה בחיי ישראל ב־6 ביוני 1982? איך היא מתקשרת לתקופות קודמות? האם היא מהווה ניגוד חותך להן, כפי שסברו רבים בארץ ובעולם, או שאין זה אלא המשך טיבעי באמצעים חדשים?

אריאל שרון עצמו לא בא מן החוץ. שלא כמו מנחם בגין, לא היה שייך לתנועת־שוליים, שהיתה במשך שני דורות מחוץ למחנה, ושעצם בואה לשילטון היווה „מהפך".

אריאל שרון אינו תלמידו של זאב ז'בוטינסקי, ותורו־תיהם של „ראש בית"ר" ויורשו בזכות־עצמו, מנחם בגין, אינן אומרות לו דבר.

שרון בא מלב ליבה של ארץ־ישראל העו־בדת: מושב־העובדים. הוא יציר־כפיו האישי של דויד בן־גוריון, שטיפח אותו מאז צעדיו הראשונים ביחידה 101, ושאצלו היה במשך זמן־מה גם בן־בית ותלמיד אישי. הוא שייך יותר לאסכולה של בן־גוריון וישראל גלילי,

היתה זאת תחזית עוצרת־נשימה, שעוררה חיוך אצל פרופסורים רבים. אך החיוך נמחק מכל הפיות במילחמת־הלבנון — הפעולה הראשונה של אריאל שרון במיסגרת התפיסה שהכריז עליה.

(אופיינית דרכו של האיש שניהל את הכנס, שבו היה שרון אמור להשמיע את נאומו זה. האלוף (מיל') אהרון יריב היה אז יונה מופלגת. אחרי שקרא בעצמו את נאומו הכתוב של שרון, סירב לאפשר את השמעתו בכנס, באמצעות קריין. אך במהלך המילחמה הפך יריב עצמו נץ קיצוני ואחד מנושאי־הדברים העיקריים של אריאל שרון.)

לדויד בן־גוריון היתה תפיסה מרחבית הרבה יותר מצומצמת. אך לא לחינם הושוותה מילחמת־הלבנון רק למילחמה אחת של ישראל שקדמה לה: מילחמת־סיני. כי היה דמיון רב בין השתיים.

מילחמת־סיני היתה מילחמה יזומה. בשפתו של מנחם בגין, שהישווה גם הוא את שתי המילחמות: מילחמה של „יש ברירה". היא תוכננה ובוצעה בתיאום הדוק

אריאל ולילי שרון אחרי המילחמה: קשר אנושי

מפת־הביטחון של שרון לפי הראיון שלו לפני המילחמה

ביותר עם מעצמות זרות: בריטניה וצרפת. אחת ממטרו־תיה הסמויות, אך העיקריות, היתה להשליט במצריים שילטון של קוויזלינגים, אשר ישרת את האינטרסים הבריטיים. ואילו בן־גוריון ביקש לשבור בה את הכוח הערבי העיקרי, שהפריע לו לעכל את כיבושי מילחמת־העצמאות.

מילחמת־הלבנון היתה אף היא מילחמה יזומה. היא תוכננה ובוצעה בתיאום הדוק ביותר עם ארצות־הברית. אחת ממטרותיה היתה להשליט בלבנון שילטון קוויזלינגיי אשר ישרת את האינטרסים של ארצות־הברית וישראל גם יחד. אך המטרה העיקרית של אריאל שרון היתה לשבור את הכוח הערבי העיקרי, המפריע לו לעכל את השטחים שנכבשו ב־1967: אש״ף.

אך היה הבדל בין שתי המילחמות — ה־הבדל זה מסמל את ההבדל המהותי בין שתי התקופות.

מילחמת־סיני הסתיימה בהישג של אפס. שתי מעצמות־העל, אשר בחסותן קמה מדינת־ישראל ב־1948, עשו ב־1967 יד אחת כדי לגרש את ישראל מכל השטחים שכבשה במילחמה. הדבר בוצע באופן דראסטי ביותר, בעזרת אולטימטום גרעיני סובייטי ותכתיב אמריקאי גס וחד־משמעי. לבן־גוריון לא היתה ברירה אלא להיכנע תוך כמה שעות.

במילחמת־לבנון עמד אריאל שרון לפני מצב שזנה לגמרי.

אחת משתי מעצמות־העל, ארצות־הברית, היתה בעלת־בריתו ובעלת־חסותו. היא דחפה אותו קדימה, סיפקה לו את כל הדרוש, הפעילה למענו וטו באו״ם, והפריעה לו רק פעם אחת, בשערי ביירות, כאשר המילחמה התארכה. ואילו מעצמת־העל השניה, ברית־המועצות, לא נקפה אצבע כדי לעצור את שרון, לא איימה עליו במעשים או בהצהרות, ונמנעה בקפדנות אף מן הפעולה הזעירה ביותר אשר יכלה לעזור לפלסטינים.

אף מדינה ערבית לא עשתה דבר כדי לחוש לעזרת הפלסטינים הלוחמים, והמדינה האחת שהשתתפה במיל־חמה — סוריה — נגררה אל תוכה בכוח. על־ידי פעו־לות יזומות של אריאל שרון, ומיהרה להפסיק את האש ברגע שיכלה, תוך הפקרת הפלסטינים, אשר לא נכללו בהפסקת־אש זו.

שרון הוכיח במילחמה זו כי המפה הגיאופוליטית־צבאית שצייר לא היתה מופרכת. ישראל שופעת־הכוח נמצאת עתה בתוככי מרחב שהוא חלל ריק מכוח.

מגי וגמור עם שרון למלא בכוחו את החלל הריק הזה — ולהפוך את ישראל לאימפריה מרחבית ממארוקו ועד פאקיסתאן, מגבול ברית־המועצות עד גבול אפריקה הדרומית.

עוד בראשית שנת תשמ״ב זה עלול היה להישמע כחזון מטורף של גנרל פרימיטיבי. בסוף תשמ״ב זה נראה לרבים כאפשרות סבירה.

מה גם שמכון איסטראטגי מכובד מאוד בלונדון הודיע כי צה״ל הוא עתה הצבא הרביעי בגודלו בעולם כולו על פני הקרקע, מייד אחרי ארצות־הברית, ברית־המועצות וסין. לפי קביעה זו, עומדים עתה לרשות צה״ל 4000 טנקים, 600 מטוסי־קרב, 120 אלף חיילים סדירים ו־330 אלף חיילי־מילואים.

במרחב שבין הודו והאוקיינוס האטלנטי, זהו כוח כביר.

● 1093 חלל לנפש לצבא

הטבע אינו סובל חלל ריק, והוא הדין גבי הטבע הפוליטי.

בני־ישראל הקדומים חדרו לארץ־כנען והתבססו בה, בשעה שעממי כנען היו מפולגים ומסוכסכים בינם לבין עצמם, ומעצמת־העל המצרית היתה במצב של חולשה ונסיגה. המיפעל הציוני המודרני הצליח ושיגשג מפני שהעולם הערבי מפולג, חלוש וחסר־אונים. הוא נמצא במעבר מכאיב בין עידן של התנוונות בת מאות בשנים ועידן ההתאמה העצמית לצורכי החברה המודרנית, הטכ־נולוגית־התעשייתית.

מעולם לא היתה חולשתו הזמנית של העולם הערבי בולטת יותר מאשר במילחמת־הלבנון. מדינות־ערב הוציאו הון־עתק על בניין חילות־אוויר, אך אף מטוס ערבי אחד לא המריא לעזרת הפלסטינים. נשק־הנפט לא נשלף מנדנו, ביגלל השפע העולמי בנפט. מילבד התערבות חלושה של סעודיה אצל האמריקאים, לטובת פינוי כוחות אש״ף מביירות, לא עשתה אף מדינה ערבית אחת דבר.

במציאות זו מהווה ישראל עתה מעצמת־על מרחבית. אריאל שרון לא יצר מצב זה. הוא גם לא השפיע עליו. כאשר נכנס לתפקידו, כבר מצא את צה״ל מוכן לכך.

אבל שרון, איש־הכוח המבין את שפת־הכוח, הרגיש באפשרויות הגלומות במצב זה. באינטואיציה החדה, שהיא תכונתו הצבאית והפוליטית הבולטת ביותר, חש שישראל יכולה עתה לעשות במרחב כאוות נפשה, לפחות כל עוד אינה פוגעת באינטרסים אמריקאיים בסיסיים.

מצב זה יוצר פיתוי, שאף ממשלה אינה מסוגלת לעמוד בפניו — ובוודאי לא ממשלה שאריאל שרון הוא חבר בה, או עומד בראשה.

לפי דו״ח של הבנק העולמי, שפורסם בסוף תשמ״ב, מוציאה ישראל על המכונה הצבאית שלה יותר מכל מדינה אחרת בעולם. היא מקדישה לביטחון 30% מן התוצר הלאומי הגולמי שלה — הסך־הכל של פעולות במשק. להשוואה: ארצות־הברית וארצות מערב־אירופה הוציאו על ביטחון פחות מ־4% מהתוצר הלאומי שלהם. סוריה, העומדת במקום השני, אחרי ישראל, הוציאה רק 14.4% מהתוצר הלאומי על ביטחון, וירדן 14.2%.

תמונה דומה נוצרת אם משתמשים בקנה־מידה מוכר אחר: חלקם של הוצאות־הצבא בכלל „ההוצאות הציבו־ריות", כומר — התקציב. ב־1979 הוציאה ישראל 40% מסך ההוצאות הציבוריות על הצבא. ארצות־הברית ושאר הארצות התעשייתיות המערביות הוציאו על ביטחון רק שליש מזה: 13.5%.

מאלפת עוד יותר ההוצאה הצבאית לנפש. גם כאן עומדת ישראל במקום הראשון בעולם כולו: כל ישראלי — גבר, אשה ותינוק ב־עריסתו — הוציא ב־1979 סכום של 1093 דולר על הצבא. ארצות־הברית נתנה לישראל סיוע מכל הסוגים — אזרחי וצבאי — כסף 750 דולר לנפש בישראל.

המדינה העומדת במקום השני, כוויית, העשירה ודלת־האוכלוסין, מוציאה על ביטחונה רק 432 דולאר לנפש, פחות ממחצית ההוצאה הישראלית. ארצות־הברית הוציאה על ביטחון 376 דולאר לנפש, ובריטניה 249 דולאר לנפש.

צבא הבולע חלק כה עצום של המאמץ הלאומי — אי־אפשר שלא ישתמשו בו. אין זה רק פיתוי מתמיד, זהו כימעט ציווי מעשי לכל ממשלה.

ברגע שנטשה ישראל, כדיברי ראש־הממשלה שלה, את העיקרון שמותר לפתוח במילחמה רק במצב של „אין ברירה", ושמוטב לנהל מילחמות של „יש ברירה", נפתח השער לרווחה.

כל הסיבות — או האמתלות — שהיו ל־אריאל שרון כדי לפתוח במילחמה בלבנון קיימות גם במיגזרים אחרים. הן קיימות לגבי סוריה. הן קיימות לגבי ירדן. אין צורך בדמיון רב כדי להבין כי יש עילה סבירה מאוד להפעלת צה״ל נגד סעודיה, ששדות־הנפט שלה מממנים את הוצאות־הביטחון של כמה מדי־נות ערביות.

מנחם בגין הפעיל את חיל־האוויר בתשמ״א בעיראק. אריאל שרון הציע לאמריקאים בגלוי להפעיל את צה״ל, בשעת־הצורך, באיראן ובארצות־המיפרץ. אחרי שהכוחות הפלסטיניים הוצאו מדרום־לבנון ופוזרו בכמה ארצות, קיימת האפשרות שתבוצענה פעולות־איבה פלסטיניות נגד ישראל מבסיסים בסוריה ובלוב, באלג׳יריה ובדרום־תימן. אין כימעט גבול להפעלת צה״ל כלפי עשרות מדינות קרובות ורחוקות.

כאשר יש מכשיר כזה, הוא משתוקק לפי־עול, ואין כימעט ממשלה המסוגלת לעמוד ב־פני הפיתוי. ואילו לממשלה שיש בה אריאל שרון — הכניעה לפיתוי היא כימעט אוטו־מטית. ישראל שלאחר מילחמת־הלבנון היא מדינה צבאית — וזוהי תכונתה העיקרית.

● לצבא יש מדינה

הרוזן אונורה מיראבו, מראשי המהפכה הצרפתית הגדולה, טען כי „המילחמה היא התעשייה הלאומית של פרוסיה." הוא הוסיף כי „בארצות אחרות יש למדינה צבא. בפרוסיה יש לצבא מדינה."

בסוף תשמ״ב, ניתן היה לאמר דברים דו־מים על ישראל.

הצבא, הבולע 30% מן התוצר הלאומי של המדינה, הוא בלי ספק הענף העיקרי של הפעילות הלאומית. הוצאה אדירה כזאת צריכה להצדיק את עצמה במונחים מדיניים, כלכליים ואחרים. מכיוון שאף מדינאי אינו יכול להתעלם מקיומו בעת הגדרת מדיניותו, משפיע הצבא בהכרח על כיוון המדיניות.

מערכת־ביטחון כזאת, גם כשהיא כפופה לגמרי לביקורת המדינית, יש לה חיים משלה — וביחסי־הגומלין בינה ובין המערכת המדינית, תגבר תמיד בטווח הרחוק, המערכת הצבאית. זה היה כך גם לולא היה נתון מכשיר זה בידי איש כמו שרון, אותו איש ששרת כבר אמר עליו לפני דור שהוא מהווה „מרחשת הסתה ובלע נגד השילטון האזרחי".

הביקורת האזרחית על הצבא היתה ב־ישראל תמיד חלושה בפועל, בניגוד למראית־העין. למעשה אין בישראל אף מוסד אחד ה־מסוגל לקבוע את המדיניות הביטחונית, מיל־בד צה״ל עצמו.

מנחם בגין נזף במהלך המילחמה, באחת מישיבות הממשלה, באריאל שרון, והעמידו על כך שהממשלה כולה, ולא שר־הביטחון, היא „המפקד העליון" של צה״ל. לפי הלכה זו, שר־הביטחון אינו אלא מעין בלדר, המוסר את הוראות הממשלה לצבא. זוהי התיאוריה.

זוהי שטות גמורה, ותמיד היתה כזאת.

ממשלת ישראל וראש־הממשלה כ„שווה בין שווים," אינם מסוגלים לפקח על הצבא ולהנחות אותו, מפני שחסרים להם כל המכשירים הדרושים לכך. אין מוסד במדינה המסוגל לסתור את הערכות צה״ל, דרישות צה״ל ועצות צה״ל. גם אילו היו רוב השרים בישראל גאונים, ולא עסקנים אפורים בעלי אינטליגנציה מוגבלת ביותר, לא יכלו לשנות מצב זה.

הפלונטר האיסטראטגי, שנוצר במילחמת־הלבנון, היה אחת התוצאות של מצב זה.

אין בישראל מועצה לביטחון לאומי, כפי שהיא קיימת בארצות־הברית ובמדינות דמוקרטיות רבות אחרות, שבה נוצר המגע הטיבעי בין הדרג המדיני והדרג הצבאי. זהו המקום היחידי שבו ניתן לדון באופן סביר בשילוב הגורמים המדיניים והצבאיים.

הפלונטר של מילחמת־הלבנון לא היה אפשרי, אילו היה קיים בישראל מוסד כזה, ואילו תיפקד כראוי. הסתירות שבמחשבתו של אריאל שרון עצמו, והסתירה שבין כוונותיו, מצד אחד, ובין הכוונות של מנחם בגין, מצד שני, וצה״ל, מצד שלישי, היו מתגלות בעוד מועד ובאות לידי פיתרון בהחלטה ברורה ומחייבת.

תחת זאת נוצר סבך של יחסים בין שלושת מנהיגי המילחמה — אריאל שרון, הרמטכ״ל ומנחם בגין, בסדר זה — ובסופו של דבר הכ־ריע אריאל שרון ברוב המיקרים על דעת עצמו. לא הגנרל הכריע ולא הפוליטיקאי, אלא הגנרל הפוליטי, החותר אל השילטון העליון.

● פרוסיה של המיזרח התיכון

כל זה הזכיר מאוד את הפסוקים של מיראבו — ולא במיקרה. יש דמיון רב בין פרוסיה, מהמאה ה־17 והלאה, ובין ישראל, ברבע האחרון של המאה ה־20.

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 39)

ההיסטוריה של פרוסיה, כמו זו של ישראל, התחילה בטראומה. הגרמנים, שהביאו על היהודים שואה נוראה, היו בעצמם קורבן של שואה, שלוש מאות שנים לפני כן.

זה היה במילחמת־שלושים־השנה (1618־48). גרמניה המפולגת וחסרת־האונים הפכה שדה־הקרב לכל הצבאות האירופיים שחדרו אליה מארבעת הכיוונים, הרגו, הרסו, שרפו ובזזו. כאשר הסתיים הטבח, נותרו בגרמניה ארבעה מיליוני נפש, לעומת 12 מיליון בראשית המילחמה. שני שלישי העם ניספו, ערים וכפרים ללא־ספור נהרסו, רבים מהם יותר מפעם אחת. הארץ התרוששה, שארית־הפליטה הגרמנית היתה מוכת הלם, שממנו לא התאוששה לגמרי עד היום.

היהודים הסיקו מן השואה שלהם את הלקח „לעולם לא עוד!" הם משתוקקים מאז לביטחון מוחלט, בכל מחיר. הגרמנים הסיקו מן השואה שלהם מסקנות דומות.

גרמניה נמצאת בלב אירופה. היא היתה מוקפת אויבים פוטנציאליים — צרפתים ורוסים, בריטים ופולנים. אין הרים גבוהים, אין ים או מידבר, אין מחסום של נהרות אדירים המגנים על השפלה הגרמנית הגדולה.

הגרמנים — ובראשם הפרוסים — החליטו להקים מחסום מלאכותי, שיבוא במקום המידברים, הימים, ההרים והנהרות. זה היה הצבא. לא סתם צבא קטן של שכירים, כמו המדינות השכנות, אלא צבא אדיר, שהעם כולו יתגאה בו ויקח בו חלק, צבא שיגלם את האידיאל הלאומי, שכל גרמני יבין כי הוא הערובה היחידה לקיום הלאומי.

היתה זאת תגובה טיבעית, וסבירה מאוד. אולם ממילחמה למילחמה, ממשבר למשבר, התפתח הצבא הפרוסי וחדל מלהיות מכשיר להבטחת הקיום הלאומי. הוא היה למרכז המדינה, ולעיתים נדמה שהוא בא במקום המדינה.

הצבא הפך אליל, והעם כולו סגד לו. משוררים ופילוסופים, מדינאים וכוהני־דת, סופרים ומחנכים, הקדישו את חייהם לטיפוח הפולחן של המדינה והצבא.

גיאורג וילהלם הגל, הפילוסוף הגרמני החביב כל־כך על שלמה אבינרי, היונה המפא"יית שהסיפה לכיבוש ביירות המערבית בדם ואש, הציג את המדינה כערך עליון, שכל אדם חייב לשרת אותו. דורות של אנשי־רוח גרמניים עשו כמוהו. פיתגם גרמני עתיק אומר „החייל הוא האיש הטוב ביותר במדינה" — ובמשך עשרה דורות האמין בכך כל אדם גרמני מקרב לב.

הלמוט פון־מולטקה, המצביא הגרמני הגדול ששמו הוזכר השנה בישראל בקשר עם פרשת אלי גבע, מפני שהתנגד בשעתו להפגזת פאריס, כתב על המילחמה: „השלום הניצחי הוא חלום, ואף לא חלום יפה. המילחמה היא חלק מן הסדר שקבע אלוהים לעולם. בה מתפתחות המידות הטובות ביותר של האדם — אומץ־הלב וההסתפקות במועט, הנאמנות לחובה והנכונות להקרבה עצמית, תוך חירוף הנפש. לולא המילחמה, היה העולם שוקע בביצת החומרנות."

מולטקה וחבריו עיצבו מכשיר עילאי — הצבא הגרמני המודרני. הוא היה כה יעיל, כה חזק ותכליתי, עד שאי־אפשר היה לעמוד בפני הפיתוי להשתמש בו לפיתרון כל הבעיות החיצוניות והפנימיות שגרמניה נתקלה בהן.

הצבא הזה הוליד את הרייך הגרמני השני של אוטו פון־ביסמארק, וגם את הרייך השלישי של אדולף היטלר.

מדור לדור גדל השיגעון הצבאי הגרמני, עד שהפך לא רק לתעשיה העיקרית של גרמניה, אלא גם לפורקן העיקרי של המרץ הגרמני. התשוקה הטיבעית לביטחון הגיעה לממדים של מיליטריזם דורסני, שביקש להטיל על אירופה, ולאחר מכן על העולם כולו, את ההגמוניה הגרמנית.

הגרמנים מילאו תפקיד חשוב בתהליך שהביא למילחמת־העולם הראשונה, הנוראה, והם לבדם גרמו למילחמת־העולם השניה, הנוראה שיבעתיים.

קו ישר מוביל מן הנסיך הגדול, שהקים את הצבא הפרוסי אחרי מילחמת־שלושים השנה, דרך פרידריך הגדול וביסמארק, אל אדולף היטלר. אי־אפשר היה לעצור את התהליך, עד הטירוף הסופי.

השואה הגרמנית הולידה כעבור 300 שנים את השואה היהודית. והשואה היהודית הולידה, תוך זמן קצר, את השואה הפלסטינית.

● שוודיה הדרומית

התהליך הגרמני יכול לשמש אזהרה למדינת־ישראל. אך יש אזהרה טובה עוד יותר לישראל דווקא: ההיסטוריה של שוודיה.

אחד הצבאות שלחמו על אדמת גרמניה במילחמת־שלושים־השנים, ושתרמו את תרומתם לשואה הגרמנית, היה הצבא השוודי, שהיה אז בשיא תהילתו. במשך 200 שנים הילכו השוודים אימים על אירופה, והיו המעצמה הצבאית הגדולה ביותר בצפונה.

גם המיליטריזם השוודי נולד על ברכי ההכרח. שוודיה הקטנה והעניה נפלה קורבן להתקפות של שכניה, מכל העברים: הדנים, הנורווגים, ואף הפינים. אחרי שסבלו מפלישות רבות לשיטחם, לא היה לשוודים מנוס מיצירת מכשיר צבאי יעיל, שיוכל להגן על המולדת.

הם עשו זאת בכישרון רב, ובהדרגה השתכלל הצבא השוודי עד כי הפך הטוב ביותר בעולם. מלכי שוודיה לא יכלו לעמוד בפני הפיתוי להשתמש בו, ויצאו לסידרה של הרפתקות ששוב לא היה להם קשר עם הצורך הקיומי שהוליד צבא זה. הם פלשו לדנמארק ולגרמניה, לפולין ולרוסיה, עד שמלך שוודי אחד, קארל ה־12, מצביא מחונן ונערץ, הגיע ברגל לאיסטנבול — אחרי שצבאו הובס בפולטאווה שבאוקראינה, הרחק מארצו.

כאשר שאל השנה חייל ישראל כזבנון בנימה לגלגנית את אריאל שרון אם ייעצר לפני תורכיה, הוא לא הגזים.

השיגעון הצבאי של שוודיה נמוג, בסופו של דבר, אחרי שהתיש את המדינה. שוודיה שילמה מחיר יקר עבור התהילה. מאז היא מסתפקת במעמדה כמדינה קטנה וניטרלית, בעוד שאויבותיה משכבר הימים הפכו מעצמות עולמיות.

הדוגמה השוודית מתאימה לישראל יותר מאשר הדוגמה הגרמנית ביגלל ממדיה. המיליטריזם הגרמני הגיע לשיאו כאשר מנתה גרמניה כ־80 מיליון נפש, ונהנתה מתשתית כלכלית אדירה ותעשייה פורחת. המיליטריזם השוודי היה בשיאו כאשר מנתה האוכלוסיה השוודית כמיליון וחצי נפש. לא היה כל יחס בין התשתית הלאומית ובין המאמץ הצבאי.

מבחינה כלכלית, עומד המיליטריזם הישראלי על כרעי־תרנגולת. הוא תלוי כל־כולו בחסדיה של מדינה זרה, ועל כן אינו יכול להיות, בסופו של חשבון, אלא קבלן־מישנה של אינטרסים זרים.

המשק הישראלי, המייצר את המרכבה, הטנק הטוב ביותר או השני בטיבו בעולם (אחרי מתחרהו הסובייטי), אינו יכול לעמוד לאורך־ימים במעמסה זו, כשם שגשר של קורות־עץ אינו יכול לשאת במישקל המרכבה.

אולם שיקולים מסוג זה מעולם לא הרתיעו בעוד מועד מדינה, שיצאה לדרך המיליטריזם. בטווח הקרוב, מסוגל הצבא תמיד לפתור את הבעיות, לאחד את הציבור, להעלים בעיות פנימיות של עוני וקיפוח, להשיג שווקים וכוח־עבודה, ליצור תמונה כוזבת של פריחה כלכלית. הצבא הוא מכשיר רב־תכליתי.

משואה לשואה: מילחמת 30 השנים *

רק דבר אחד אין את צבא מסוג זה יכול לעשות: לעצור.

● ניצחונות פירהוס

כי השיכרון המיליטריסטי דומה לשיכרון של שחקן־הרולטה.

ההימור הצבאי דומה לכל הימור אחר: הוא ניזון מעצמו. כאשר המהמר ליד שולחן־הרולטה מרוויח, הוא אינו יכול להפסיק. הוא מוכרח להמר עוד פעם אחת, ושוב עוד פעם אחת. וכאשר הוא מפסיד, אינו יכול להפסיק על אחת כמה וכמה. כך נגזר על המדינה המיליטריסטית ללכת עד הסוף המר, שהוא תמיד אסון, כמו סופו של שחקן־הרולטה.

נפוליון לא היה מסוגל להפסיק, עד שהגיע למוסקווה הבוערת. וגם אז נגזר עליו להמשיך עד לרגע האחרון ממש, בכפר ששמו ווטרלו. קארל ה־12 לא הפסיק, גם אחרי שהובס וברח לתורכיה. היטלר לא היה מסוגל להפסיק, כאשר מרבית אירופה כבר היתה מוטלת לרגליו. זוהי הקללה הרובצת על כל מדינה המתמכרת לסם הזה, שאין גמילה ממנו.

אריאל שרון הוא התגלמות הנארקומן המיליטריסטי. התהליך שבו פתח כאשר חצה את הגבול במטולה, בהפעילו צבא אדיר כדי לפתור בעייה לאומית שאין לה פיתרון באמצעים צבאיים, כימעט ולא ניתן לעצירה.

בראשית תשמ"ב שימש הצבא לדיכוי ההתנגדות בשטחים הכבושים ולהפיכת שטחים אלה לזירת־ההתנחלות יהודית. הוא שוגר לבצע את סיפוח הגולן הלכה למעשה, על־ידי דיכוי ההתנגדות של ארבעה כפרים דרוזיים.

בסוף השנה שימש הצבא לשבירת תשתית אש"ף בלבנון, כדי לאפשר את סיפוח הגדה המערבית ורצועת־עזה. הוא שימש גם כדי לכפות סדר פוליטי חדש על לבנון, וכדי להוציא מלבנון את הסורים, שהגיעו לשם לפני שש שנים בעזרת צה"ל.

מכאן והלאה האפשרויות הן כימעט בלתי־מוגבלות. אפשר להשתמש בצה"ל כדי לשנות את המישטר הסורי ולצרף ארץ זו לתחום האמריקאי. או כדי לכפות מישטר חדש על ירדן, או כדי להפכה, סוף־סוף, ל„ארץ־ישראל המיזרחית". אפשר להשתמש בו כדי להסדיר את בעיית הכורדים בעיראק, או כדי להילחם בטרור בלוב ובתימן.

מה שנראה כמטורף בשנה אחת, הופך לסביר בהחלט בשנה הבאה, כאשר המכונה הצבאית משתכללת, החלל הריק מסביב מתרוקן עוד יותר וההתודעה הלאומית הולכת ומשתבשת, בהשפעת הסם המשכר של הניצחון הצבאי.

אלא שזהו תמיד ניצחון למראית־עין. כל ניצחון צבאי, שהוא צבאי בילבד, הופך בהכרח ניצחון־פירהוס, כניצחונו של מלך אפירוס לפני 90 דורות, שניצח את הרומאים בקרב רב־קורבנות וקרא: „עוד ניצחון כזה, ואבדתי!"

יש לכך סיבה מעשית, הטמונה בעצם מהותו של המיליטריזם, והמסבירה את אי־יכולתו של המיליטריסט להפסיק בעוד מועד במסע־ניצחונותיו.

המילחמה היא, מטבע מהותה, המשך המדיניות באמצעים אחרים. משום־כך, כל ניצחון צבאי גרידא הוא אשליה. כל ניצחון אמיתי במילחמה הוא ניצחון מדיני — הצלחת המדיניות אשר אותה באה המילחמה לשרת.

יכולה מדינה לנחול ניצחון צבאי מזהיר, ולהפסיד במילחמה. יכולה מדינה לנחול תבוסות בכל הקרבות, ולנצח במילחמה — אם היא משיגה את יעדיה המדיניים.

נפוליון בונאפארט נחל סידרה מהממת של ניצחונות צבאיים, והפסיד במילחמה. ואחרי שנפוליון הרס את צרפת והביא לכיבושה בידי אויביה, הפך טאליראן, נציג צרפת המובסת, את המפלה לניצחון, באמצעות תימרונים דיפלומטיים גאוניים.

כי בניגוד לאמונתו העמוקה של המיליטריסט, הכוח אינו עונה על הכל. לכל היותר יכול השימוש בכוח לשרת השגת יעדים מדיניים, כאשר הוא מופעל בתבונה ובמידה. אך דווקא לכך אין המיליטריסט מסוגל. הוא פועל על פי הפיתגם הישראלי החדש: „מה שלא הולך בכוח, הולך ביותר כוח!"

שחקן־הרולטה יכול, לכאורה, לקום בכל רגע מהשולחן הירוק, להמיר את אסימוניו בכסף, לצאת ברכוש גדול ואולי לייסד עסק משגשג. אבל אין הוא מסוגל לכך. עוד פחות מסוגל לכך המיליטריסט. משום כך יוצר ניצחון אחד את הצורך במילחמה הבאה. מילחמה גוררת מילחמה, ניצחון גורר ניצחון, עד אשר מתגבשים ומתלכדים לבסוף הכוחות הנגדיים, מתוך צורך גס של הגנה עצמית, ושמים קץ למסע־הניצחונות.

כך קרה לצלבנים על אדמת ארץ־ישראל. כך קרה לצרפתים, לגרמנים, ליפאנים, ולעמים רבים אחרים בהיסטוריה, שנפלו קורבן לסם המיליטריסטי.

● יהודה הצבאית

מילחמת־הלבנון היא המילחמה השישית בתולדות ישראל. בכולן השיגה ישראל ניצחונות צבאיים מופלגים — וכל אחת מהן זרעה את הזרע למילחמה הבאה, הבלתי־נמנעת.

מילחמת־העצמאות, הארוכה והאכזרית מכולם, החלה כמילחמת־קיום. הסיסמה „אין ברירה" היתה אמיתית ומיידית. העם הפלסטיני, ולאחר מכן גם המדינות הערביות השכנות, רצו למנוע בכוח את הקמתה של מדינה יהודית. אך במהלך המילחמה, ככל שגבר כוחו של צה"ל החדש, השתנתה תמונת המילחמה. ישראל כבשה שטחים ומאות אלפי ערבים ברחו וגורשו משטחים אלה.

כאשר הסתיימה המילחמה יכלה ישראל להגיע לשלום עם העולם הערבי — אילו היתה מוכנה לפתור את בעיית הפליטים, ולהחזיר לפחות חלק מהם לתחומי המדינה.

אבל דויד בן־גוריון, שרצה במדינה יהודית הומוגנית, לא היה מוכן לכך. כך הוקרב השלום על מיזבח של עיקרון, שהופר על־ידי יורשי בן־גוריון אחרי מילחמת ששת־הימים.

מילחמת־העצמאות, אשר יכלה להסתיים בניצחון אמיתי אילו קם השלום, הסתיימה בשביתת־נשק רופפת, שהפכה את הניצחון הצבאי למפלה פוליטית. העולם הערבי החרים את ישראל, בן־גוריון חשש שמא מצריים מתעצמת מדי, והוא החליט לפתור את הבעייה באמצעים צבאיים, בהזדמנות הראשונה.

מילחמת־סיני של 1956 הסתיימה בניצחון צבאי, שהימם את העולם. במכה אחת הגיע צה"ל לקירבת תעלת־סואץ — הישג שהיה משול אז לכיבוש הירח.

אך התוצאה המדינית היתה הרסנית. על־ידי הצטרפותה למילחמה קולוניאלית של בריטניה וצרפת, הכריזה ישראל כי היא עומדת לשירות האימפריאליזם המערבי.

היא הפכה אויבת אוטומטית של העולם השלישי

* המצור על העיר מאגדבורג, שהסתיים בהריסה גמורה של העיר.

כולו. ואילו המצרים, שהיו עד אז אדישים למדי למילחמת הפלסטינים, החלו רואים במאבק בישראל מילחמה לאומית.

מילחמת סיני הרסה כל בסיס לשלום. היא הפכה את גמאל עבד־אל־נאצר גיבור העולם הערבי, והידקה את הברית בינו ובין הסובייטים. היא זרעה את הזרע למילחמה הבאה.

היתה זאת מילחמת ששת־הימים ביוני 1967. העולם עצר את נשימתו מרוב התפעלות למראה הניצחונות הצבאיים של ישראל. שלושה צבאות ערביים נמחצו תוך ימים. שטחים גדולים נכבשו בדרום, במיזרח ובצפון.

אילו השכילה ישראל להמיר שטחים אלה מייד בשלום, או אילו ניצלה את ההזדמנות כדי לעשות שלום עם העם הפלסטיני, היתה מילחמה זו מסתיימת בניצחון אמיתי.

תחת זאת הביא הנצחון הצבאי לאסון מדיני: ישראל התאהבה בשטחים שכבשה, וצעדה את הצעד הראשון להקמת אימפריה ישראלית. בכך זרעה את הזרע למיל־חמות נוספות, בלתי־נמנעות.

הזרע הראשון נבט כימעט מייד, במילחמת־ההתשה. היתה זאת מילחמה מוזרה, כי לא היו לה כל מטרות מדיניות ברורות. ישראל הפליאה את מכותיה במצריים, ולפי עצת האמריקאים, שהועברה על־ידי השגריר יצחק רבין, „הפציצה את מצריים בעומק”.

התוצאה היתה מפלה מדינית כבירה: ה־סובייטים הציבו את הטילים שלהם במצריים, וכך הוכשרה הקרקע למילחמה הבאה.

מילחמת יום־הכיפורים היתה תוצאה ישירה של אי־נכונות ממשלת־ישראל לוותר על השטחים שכבשה. משה דיין הכריז שהוא מעדיף את „שארם־אל־שייח׳ בלי שלום על פני שלום בלי שארם־אל־שייח׳.” על פי דרישתו, הוחל בהקמת העיר ימית על אדמה מצרית. גולדה מאיר התעלמה בבוז מהכרזות הנשיא המצרי החדש, אנוור אל־סאדאת, על נכונותו להסדר של שלום.

במילחמה זו ספגה ישראל תחילה מהלומה צבאית קשה, בשתי חזיתות, אך בכישרון צבאי עילאי היא הפכה את הקערה על פיה והשיגה ניצחונות מזהירים.

אך מבחינה צבאית, הסתיימה המילחמה בדרום בתי־קו: צה״ל עמד במערב לתעלה, אך שתי הארמיות המצ־ריות, שהצליחו לחצות את התעלה, נשארו בצד המיז־רחי של נתיב־המים.

דווקא העדרו של ניצחון חד־משמעי גרם לכך שהיתה זאת המילחמה היחידה שלא הסתיימה בהפסד מדיני של ישראל. היא הצ־מיחה את הסכם־השלום עם מצריים, כעבור חמש שנים.

מילחמת־הליטאני של 1978 יכולה להיחשב כניצחון צבאי, אף שישראל הפעילה בה כוח רב נגד אוייב חלוש. מבחינה פוליטית לא השיגה דבר. ישראל הקימה מדינת־חסות זעירה, שבה השליטה הרפתקן לבנוני.

אך שום בעיה לא נפתרה, וכעבור ארבע שנים יצאה, השנה, למילחמה נוספת באותה החזית.

מילחמת־הלבנון הסתיימה בניצחון צבאי, שהושג תוך הפעלת כוח כביר נגד אויבים בעלי כושר צבאי זעיר. אך ההישגים הפוליטיים היו כימעט אפסיים. אש״ף לא נשבר, הבעייה הפלסטינית לא נפתרה, ולכל היותר תצליח ישראל לכפות על לבנון מישטר פרו־ישראלי רופף.

פרשת היחסים בין ממשלת־ישראל ובין הנשיא־הנבחר של לבנון, בשיר אל־ג׳מייל, מדגימה את כל אפסותה של שיטת־הכוח. אל־ג׳מייל נבחר בעזרת צה״ל, שגרר בכוח לאולם־הבחירה את חברי־הפרלמנט הסרבניים, ושעזר לח־סום את הדרך לפני צירים מתנגדים. לכן ציפתה ממשלת־ישראל כי הנשיא־הנבחר יחתום מייד על חוזה־שלום עימה וימלא אחרי כל פקודותיה.

אולם ברגע שנבחר, פעל אל־ג׳מייל לפי האינטרסים של לבנון ושל עצמו. הוא השתדל להתרחק מישראל, סירב לחתום עימה על חוזים פורמליים, אף כי היה מוכן לנור־מליזציה בלתי־פורמלית של היחסים.

מדינה חכמה היתה משתדלת במצב זה להבין את שי־קוליו של הצד השני, לבנות עימו יחסים הוגנים, המבוססים על פשרה בין האינטרסים ההדדיים. זוהי המהות של כל דיפלומטיה טובה.

אך הצמד בגין־שרון לא היה מסוגל לכך. הם כפו את אל־ג׳מייל על לבנון, והם רצו לכפות את רצונם על אל־ג׳מייל. הם זימנו אותו אליהם כאילו היה נער־שליח, הש־פילו אותו, איימו עליו שצה״ל לא ייצא מלבנון אם לא ייחתם מייד חוזה־שלום, סירבו לאפשר את הפעלת נמל־התעופה הבינלאומי בביירות אם לא תהיה בו נוכחות ישר־אלית מאסיווית, אסרו כינוסים מיפלגתיים של הפלאנגות מפני שלא הונפו בהם שלטים הקוראים לשלום עם ישראל. צה״ל השתמש בכוחו כצבא־כיבוש — ובכך הרס את כל ההישגים שניתן היה להשיגם בלבנון.

„הסדר החדש” לא היה אלא סדר קולוניאלי כפוי — כמו „הסדר החדש” של מי שהמציא מושג זה לפני שני דורות.

ברור לגמרי שמילחמה זו לא קירבה את ישראל לשלום, וכי רק הכשירה את הקרקע למילחמות חדשות, בלתי־נמנעות.

● הוויקינג היהודי

בסרט קלאסי, שהוכן על־פי סיפרו של ז׳ול ורן, ב־80 ימים מסביב לעולם, מתואר כיצד נחפז אדם מאמריקה לבריטניה, במהירות המירבית, כדי לזכות בהתערבות. בלב ים הוא נותר בלי פחם להסקת המכונות של הספינה. בלהט המירוץ מתחיל האיש לפרק את הספינה עצמה, כדי להזין בעצי־הדפנות את הדוודים. בסוף לא נותרים אלא שלד הספינה והמכונה.

מילחמת־הלבנון של אריאל שרון דמתה ל־מסע זה. הספינה הצבאית הגיעה לאן שהגיעה — אך תוך כדי כך השליכו שרון ובגין את מיטב הנכסים של המדינה אל תוך הכיבשן.

האהדה העולמית למדינת־היהודים, שהיתה פיצוי על פישעי הנאצים ופרי ההערכה לחלוצים הראשונים, נמחצה תחת מהלומות הדיווחים הטלוויזיוניים על זוועות ביירות. בדעת־הקהל העולמית חלו שינויים עמוקים — שינויים שהשפעתם הפוליטית תתגלה בשנים הבאות. זהו אובדן של נכס שאין לו תחליף, ושחשיבותו אינה ניתנת כלל להערכה.

ישראל החלה מצטיירת בעיני העולם כמדינה צמאה־לדם ושוחרת־מילחמות, שאינה נרתעת מפני ביצוע מעשי־זוועה כדי להשיג את מטרותיה. ההיסטוריון הרו־מאי פובליוס קורנליוס טאקיטוס, שתיאר את צימאון הקרב של הגרמנים הקדומים, טבע את המושג FUROR TEUTONICUS, „זעם־הקרב הטבטוני”. השנה התחיל העולם כולו לייחס למדינת־ישראל תכונה דומה, מעין FUROR HEBRAICUS.

אריאל שרון נראה בעולם כהתגלמות ה־תכונה הזאת, מעין ויקינג יהודי.

באותו זמן נולדה אהדה עולמית חדשה לתנועה הל־אומית הפלסטינית. האדישות העולמית לעניין הפלסטיני היתה, עד כה, נכס רב־ערך לטובת המדיניות של ממ־שלות־ישראל. בשטח זה עשה שרון שרות עצום לפלס־טינים.

אך הנכסים הפנימיים שנזרקו אל תוך ה־אש, כדי להסיק את מכונת־המילחמה, היו יק־רים עוד יותר.

בכל מילחמה חוגג הכזב ונוצר ערפל של תעמולה. בשעה שבני־אדם הורגים ונהרגים, מחיר האמת יורד. אך מעולם לא היתה בישראל ממשלה, שהפעילה שיטה כה מאסיווית של שקרים כלפי עמה שלה. מערכת זו של

פון־מולטקה: צבא שיש לו מדינה

„כיזוב” היתה אחד מסימני־ההיכר הבולטים של המילחמה, והיא שברה את אחד מעמודי־התווך של הדמוקרטיה: ה־אמון של הציבור בדיברי הממשלה, והאמינות של הודעות צה״ל.

היחס אל צה״ל — אולי אחד הנכסים החשובים ביותר של ישראל הלוחמת — התערער השנה כפי שלא התערער מעולם. בעיצומה של המילחמה הפגינו נגדה אנשי־מילואים, שפשטו את המדים שעה קלה לפני כן. חיילים חתמו על עצומות. מעשהו של אלוף־המיש־נה אלי גבע, קצין קרבי מעולה, שביקש לשחררו מתפ־קידו ערב קרב, עשה רושם עמוק. הורים שכולים, חיילים־לעתיד, אלמנות ונשות־חיילים הפגינו בכיכרות.

הקונסנזוס הלאומי נשבר במילחמה. זה מול זה עמדו שני מחנות, שהאשימו זה את זה בבגידה, בהרס המדינה, כסגידה לאלילים זרים — ולא בקשר לעניינים שוליים או מיש־ניים, אלא לגבי השאלות הקיומיות המרכזיות ביותר של המדינה.

● סדום ונינווה

אך על מזבח המולך של המילחמה הוקרבו קורבנות יקרים עוד יותר, הנוגעים לערכים העמוקים ביותר של המסורת היהודית.

יתכן שהדבר הואר בצורה הגוראה ביותר באור ההתפוצציות של ה־12 באוגוסט בביירות, כאשר נהרסו מאות בתים, ונהרגו ונפצעו אלפי בני־אדם, כדי לזרז — כפי שטען שרון — את יציאת אנשי־אש״ף מביירות.

לפי המוסר היהודי, זה היה פשע.

בסיפור על השמדת סדום ועמורה, מספר הספר היש־ראלי העתיק ביותר — ספר בראשית — כיצד מתמקח אברהם עם אלוהיו על חייהם של בני־סדום. „ויגש אברהם ויאמר: האף תיספה צדיק עם רשע?... חלילה לך מעשות כדבר הזה, להמית צדיק עם רשע, והיה כצדיק כרשע”. בסוף הוויכוח הבטיח אלוהים לאברהם, כי לא ישחית את סדום אם יימצאו בה עשרה צדיקים בילבד. ואת הצדיק האחד שמצא — לוט — הוציא מן העיר.

ואילו באחד הספרים היותר־מאוחרים של התנ״ך, ספר יונה, נערך ויכוח דומה — אך הפעם בחזיתות הפוכות. במשך מאות השנים התפתחה הדת היהודית והיתה לדת הומאנית. לפי הסיפור הקצרצר אך ה־מעמיק, נשלח יונה הנביא לשליחות: „קום לך אל נינווה, העיר הגדולה, וקרא עליה כי עלתה רעתה לפני!” אחרי הרפתקות רבות משמיע יונה את הנבואה באוזני נינווה, ובני העיר האשורית חוזרים בתשובה. כאשר אלוהים מוחל להם ומבטל את נבואות־הזעם של נביאו, זועם הנביא על כך שאלוהים הוא „אל חנון ורחום, ארך־אפיים ורב־חסד, וניחם על הרעה.”

אלוהים נותן ליונה שיעור, הטומן בחובו את המוסר היהודי בגילויו היפה ביותר: יונה יושב בשמש הלו־הטת בצילו של קיקיון, ואלוהים משמיד את הקיקיון. יונה מתעלף בחום השמש, „וישאל את נפשו למות.” ואז אומר לו אלוהים: „אתה חסת על הקיקיון, אשר לא עמלת בו, ולא גידלתו, שבן־לילה היה ובן־לילה אבד. ואני לא אחוס על נינווה, העיר הגדולה, אשר יש בה הרבה משתים־עשרה ריבוא אדם, אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה?”

אריאל שרון לא חס על ביירות המערבית, שהיו בה הרבה יותר מ־120 אלף נפש, וביניהם ילדים רבים אשר „לא ידעו בין ימינם לשמא־לם” ובהמות רבות.

אך במדינת־ישראל של תשמ״ב לא נמצא אף רב יהודי חשוב אחד, שיסיף לו מוסר על כך. הדת היהודית הממוסדת נזרקה אל תוך האש להסקת דוד־המילחמה, כמו כל שאר הערכים של עם־ישראל.

עם ישראל איבד במילחמה זו 350 צעירים. המילחמה עלתה בהון־עתק. אך המחיר הכולל של המילחמה היה הרבה יותר יקר. הוא כלל את יחס העולם למדינה, יחס האזרחים לממשלה וזה לזה, והערכים העמוקים ביותר של המוסר הלאומי.

● המהר״ל בכפר מל״ל

ישראל של סוף תשמ״ב שונה מאוד מישראל אשר בראשיתה. היא התקרבה לדמותו של איש־השנה.

כמו אריאל שרון, היא התרגלה לדבר בשפת־הכוח, ובשפת־הכוח בילבד. היא התרגלה ללשון־הכזבים. היא אחוזה בולמוס צבאי יותר מאשר אי־פעם בעבר.

אולם אריאל שרון אינו רוצה רק לסמל את המדינה, ולעצב אותה בדמותו. הוא רוצה גם לשלוט בה — שילטון אישי עליון ובלי־מצרים.

אחת השאלות הגדולות של סוף השנה היתה: האם שרון יגיע למקום־חפצו? האם יש מישהו המסוגל לעצור בעדו?

בסוף תשמ״ב עדיין קיים אדם המסוגל לכך: מנחם בגין. היו שחשבו כי שרון הגדיש את הסאה, וכי בגין ינהג כלפיו כפי שנהגו קיסרי רומא וביזנטיון כימעט תמיד כלפי מצביאים מנצחים: הם הוציאו אותם להורג, היגלו אותם או הרחיקו אותם בדרך אחרת.

אך בגין שיב אינו מסוגל לכך. הוא יכול רק לחסום את דרכו של שרון. כל עוד בגין חי ומסוגל לתפקד, לא יוכל שרון לפגוע בו, וגם לא יעז לעשות כן.

אך אחרי בגין — מה?

רכילאים פוליטיים דיברו על קנוניות שונות של עסקני־חרות, שנועדו לחסום בבוא העת את דרכו של שרון. אך היו אלה תחזיות נאיוויות. אחרים תלו תיקוות במיפלגת־העבודה הכושלת, המבקשת לחזור לשילטון בעזרת האמריקאים.

אם לא יחול בישראל שינוי יסודי ביותר, מהפך רוחני ופוליטי עמוק ונוקב, אין בישראל כוח, או צירוף של כוחות, שיהיה מסוגל למנוע מאריאל שרון להגיע אל השילטון העליון.

כי בישראל החדשה, ישראל הצבאית, מי שמחזיק בצה״ל יגיע לשילטון — לא על גבי הטנקים, כפי שניבא פעם בגין על שרון, אלא על גלי ההתלהבות של ההמונים האחוזים אכסטאזה מילחמתית.

שרון לא הפריד מעולם בין עניינו האישי ובין עניינו של עם־ישראל. השניים הולכים ומתמזגים עתה במציאות. ריגשי־הגדלות האישיים של שרון מתמזגים עם ריגשי־הגדלות הלאומיים של המדינה. סיגנון שרון וסיגנון ישראל הולכים ומתקרבים זה לזה.

בסוף תשמ״ב החל סיפורה של מדינת־ישראל להידמות יותר ויותר לאחת האגדות היהודיות הידועות — סיפור הגולם מפראג.

גולם זה נוצר מחומר בידי ר׳ יהודה ליווא, המהר״ל, כמכשיר למילחמה בשונאי־ישראל. הרב נתן בו רוח־חיים על־ידי שמות קדושים ששם בפיו. הגולם הצטיין במיל־חמה, הביס את אויבי ישראל והביא לביטול העלילות של הצוררים.

בכל ערב־שבת היה המהר״ל מוציא מפיו את השם הקדוש ומיד נפל הגולם אין־אונים ארצה, עד מוצאי־השבת.

פעם אחת שכח המהר״ל להוציא את השם. כשישב בבית־הכנסת בקבלת־שבת נפוצה הידיעה כי הגולם עובר ברחובות פראג, משתולל ומאיים להחריב את כל העיר. בחיפזון יצא המהר״ל מבית־הכנסת, מיהר אל הגולם והוציא את השם מפיו. הגולם צנח ומת.

האיש מכפר־מל״ל, הלוחם בעל הממדים הגדולים, שהשתולל בביירות ואיים להחריבה, הושווה השנה לא פעם ליצירתו של המהר״ל. רבים תמהו איך ניתן להו־ציא את השם מפיו, ומי יעשה זאת — לפני שיהפוך לגולם מפראג

בסוף תשמ״ב היתה המדינה זקוקה באופן דחוף למהר״ל חדש.

איש השנה תשמ"ב

הצד השני של המטבע

ששים ושמונה ימים אחרי שהטנקים של צה"ל עברו את הגבול ליד מטולה ופתחו במילחמת־הלבנון, עלה גבר נמוך־קומה בכבש של אוניה יוונית בנמל ביירות.

העולם כולו עקב בדריכות, באמצעות מצלמות הטל־וויזיה, אחרי כל תנועה מתנועותיו. הוא הגיע לסיפון, פנה אל העיר והרים את שתי אצבעות ידו בסמל־וי, אות הניצחון.

זה היה ביום השני, ה־30 באוגוסט 1982. יאסר ערפאת, יושב־ראש הוועד־הפועל של אירגון־השיחרור הפלסטיני והמפקד העליון של כוחותיו המזויינים, עזב את ביירות כגיבור לאומי ובינלאומי.

במשך תישעת הימים שקדמו לכך חזה העולם — וגם הציבור הישראלי — בהשתאות רבה ביציאת כוחותיו מביירות בדרך הים והיבשה. לא היתה זאת חבורה של טרוריסטים עלובים ופרועים. היה זה צבא ממושמע, מסו־דר, לבוש היטב, בעל מורל גבוה. אחרי 70 יום של מצור, שבו עברו עליהם הפצצות־תופת והפגזות־אימים, שמנחם בגין עצמו הישווה אותו להריסת דרזדן ולחורבן ברלין, לא נראו הלוחמים שבורים או תשושים. הם יצאו כשדגליהם מתנופפים מעל לראשיהם ונישקם בידם.

אפילו אריאל שרון עצמו נאלץ להודות, בראיון שנתן לאוריאנה פאלאצ'י, שמבחינה צבאית אנשי אש"ף לא נכשלו.

לפני כן נערכו בחוצות ביירות המערבית סצנות המו־ניות של פרידה ואחווה. בכי המישפחות, דמעות העוברים־ושבים, השירים והריקודים, החיבוקים והנשיקות, הציגו תמונה של צבא לאומי המעורה בקרב עמו, היוצא בכבוד אחרי קרב ארוך שבו עמד מול הצבא המשוכלל ביותר בעולם.

כל זה נראה מדי יום במיליוני טרקלינים מסביב לעו־לם. בכל תולדות התנועה הלאומית הפלסטינית לא ניתן לבני־אדם כה רבים, בצורה כה מוחשית, שיעור כה חזק על מהותה של תנועה זו.

היא יכולה להודות על כך לאריאל שרון, איש השנה תשמ"ב.

ביצירתו המונומנטלית, פאוסט, שם וולפגאנג פון־גתה בפי מפיסטו את המילים: „אני שייך לאותו כוח, הרוצה תמיד את הרע, והמביא תמיד את הטוב." בסוף השנה יכול היה סופר פלסטיני לשים מילים אלה בפי אויבם הנחרץ ביותר של הפלסטינים, שר־הביטחון של ישראל.

אריאל שרון יצא למילחמה כשמטרתו הרא־שונה והעליונה היא למחוק את אש"ף, אחת ולתמיד, כדי לפנות את הדרך לסיפוח שארית השטחים הכבושים לישראל. אך במהלך מיל־חמה זו הגיעו יוקרתו של אש"ף ומעמדו הבינ־לאומי לגבהים שלא ידע כמותם.

● כפיש נגד רוח

כישלון זה לא נבע מליקוי בביצוע הצבאי. הוא נבע מ־טעות יסודית ביותר בעצם תפיסתם של שרון ועמיתיו.

אפשר להשיג הרבה דברים בטנקים ובתותחים, במטו־סי־קרב ובספינות־מילחמה. אפשר להשתמש בהם כדי להרוג, לכתוש, לחסל, לבער, לטהר, למחוק מעל פני ה־אדמה. אפשר לקטול בהם בני־אדם ולהשמיד בניינים.

אולם אי־אפשר להרוג בהם תנועה לאומית. כי תנועה כזאת היא עניין שברוח — ועדיין לא הומצא התותח המסוגל לכתוש רעיון ולהרוס רוח.

גם אילו נמנע „הפלונטר של ביירות," ואלמלא הוטל על העיר מצור דרמאתי, שמסר בידי אש"ף את כל היתרונות האפשריים — גם אז לא יכלה המילחמה להשיג את יעדה העיקרי. גם אילו ניתן לשרון להסתער על העיר, ולהרוג בה את כל ראשי אש"ף ולוחמיו, כפי שרצה, לא היה הדבר משנה כימעט במאומה את מהלך הדברים. כי תנועה לאומית אינה תלוייה באיש מסויים או בהנהגה מסויימת. היא מולידה, על פי הצורך, מנהיגים חדשים.

אריאל שרון, איש־הכוח המסוגל לחשוב רק על דברים מדידים, אינו יכול לתפוס את חשיבותם של כוחות מופ־שטים. הוא דיבר על „תשתית המחבלים," על „קיני מחב־לים" על „מצבורי־הנשק של המחבלים," כאילו היתה הסכנה הפלסטינית טמונה, איכשהו, באלה. כאשר הוריד את המקבת האדירה של צה"ל על „תשתית המחבלים" וניפץ אותה לאלף רסיסים, היה נדמה לו שפתר את ה־בעייה, אחת ולתמיד.

היתה זאת אמונה נאיווית מאין כמוה.

אין להאשים את שרון בנאיוויות זו, כי כל קודמיו ו־עמיתיו שותפים לזה.

הצד השני של המיתרס: מה התרחש במחנה הפלסטיני כתוצאה ממילחמתו של אריאל שרון

מזה 34 שנים רודפת מדינת־ישראל אחרי רוח־רפאים, כאשר המקבת בידה והיא הולמת שוב ושוב ברוח המתחמקת.

מילחמת־העצמאות החלה כמילחמה בין שני העמים ההיים בארץ. העם הפלסטיני, שלא הסכים לחלוקת הארץ, שבה כולה ראה את מולדתו, תקף את היישוב היהודי. היישוב עמד על נפשו, הפך את הקערה על פיה ועבר להתקפה נגדית, שבה הובסו בהדרגה הכוחות הפלסטיניים.

במאי 1948 פלשו הצבאות הערביים לארץ, ומאותו הרגע היה נדמה למנהיגי ישראל החדשה כי הפלסטינים נעלמו מן המפה. בתום מילחמה ארוכה ומייגעת חתמה ישראל על הסכמי שביתת־נשק עם מצריים, ירדן, לבנון וסוריה. העם הפלסטיני נעלם.

שום מקום על המפה לא נקרא עוד „פלס־טין".

ערפאת: סמל לטראומה לאומית

מאות אלפי הפליטים, שברחו וגורשו מן השטחים שנשארו בידי ישראל, חדלו אף הם מלהיות בעלי זהות לאומית, ונקראו „פליטים ערביים," ואילו הפלסטינים שנשארו בישראל עצמה נקראו „ערביי ישראל."

● הקרב על כראמה

הפלסטינים נעלמו ברובם הגדול. אך הם חזרו, כמו רוחות־רפאים, בלילות, בצורת „מסתננים" ו„פי־דאיון," תחילה כדי לקצור את התבואה בשדות שהשאירו אחריהם, ואחר־כך כדי להרוג ולחבל.

דויד בן־גוריון לא רצה לראות את הפנטום, החוזר אליו בלילות. הוא החליט כי הפידאיון אינם אלא שליחי המדינות הערביות, ובעיקר מצריים. הוא החליט לעקור את הרע משורש, על־ידי הריסת המישטר המצרי. לכן פתח במילחמת־סיני, שהוכשלה על־ידי שתי מעצמות־העל.

במשך כמה שנים ניתן היה להתעלם מן הרוח הפלס־טינית. במרחב גאה הגל הכל־ערבי, בהנהגת גמאל עבד־אל־נאצר המצרי, וגם הפלסטינים נסחפו בו. היו שהאמינו כי כל העמים הערביים ייטמעו באומה ערבית האחת, אשר תקים מדינה ערבית גדולה ומאוחדת. אך חלום זה התבדה — לא מעט באשמת ישראל עצמה, שפעלה בכל כוחה כדי לשבור את הגל הזה. דויד בן־גוריון ראה בתנועה הכל־ערבית סכנה גדולה, מכיוון שהיתה עלולה לרכז, בבוא היום, את כל הכוחות הערביים נגד ישראל, כפי שעשה צלאח אל־דין כשיצא להרוס את ממלכת־הצלבנים.

כאשר נמוג החלום הכל־ערבי, וכל עם ערבי חזר לעסקיו הפרטיים, מצא העם הפלסטיני את עצמו בודד, עזוב ונטוש.

התוצאה היתה הקמת הגוף הלאומי הפלסטיני, שמאס באפוטרופסות של העולם הערבי. הוא קרא לעצמו פת"ח — שם שפירושו כיבוש קדוש, אך המהווה גם, במהופך, את ראשי־התיבות של „תנועה לאומית פלסטינית." בראשו עמד מהנדס צעיר בשם רחמאן עבד־אל־ראוף אל־קודווה, שנודע לימים בשם יאסר ערפאת. הוא אימץ לעצמו את שם־המחתרת „אבו־עמאר."

כמה שנים לאחר מכן הקימו המצרים גוף מדיני בשם „ארגון־השיחרור הפלסטיני," הוא אש"ף, כדי לייצג את העניין הפלסטיני במישפחת העמים הערביים. המצרים קיוו שיהיה כפוף להשפעתם, ומינו איש משלהם — אחמד שו־קיירי — כמנהיגו.

החל בראשית שנות ה־60 החל פת"ח מבצע פיגועים בישראל, בעזרת הסורים. מכיוון שראשי ישראל לא יכלו להכיר בקיומם של פלסטינים, הטילו את האחריות על דמשק בילבד. הם איימו על סוריה בפלישה. זו הזעיקה את ברית־המועצות, אשר הזעיקה מצידה את מצריים. התוצאה היתה המשבר שהוביל למילחמת ששת־הימים, אשר בה כבשה ישראל את כל שאר השטחים של הארץ אשר נקראה לפני 1948 פלשתינה (א"י). כך התאחדו מחדש, תחת שילטון ישראל, ירושלים המיזרחית, הגדה המערבית ורצועת־עזה. כמחצית העם הפלסטיני מצוי מאז באיזור־השליטה הישראלי.

היתה למילחמה עוד תוצאה: אחרי הבסת הצבאות ה־ערביים הסדירים, הזדקר פת"ח ככוח הערבי היחידי שלא הובס. הקרב על כראמה שמעבר לירדן, בנובמבר 1967, הצטייר בעיני הפלסטינים כניצחון הצבאי הראשון של הפלסטינים על צה"ל.

פת"ח השתלט על אש"ף, אירגוני־המילחמה התמזגו עם הגוף המדיני, ויאסר ערפאת הפך מנהיג עליון של המערכת כולה.

● פאנטום באוניה

המצב החדש נתן בידי ישראל את האפשרות לדבר פנים־אל־פנים עם העם הפלסטיני, ולהציע לו הצעות לפיתרון. אך היה מנוי וגמור עם ממשלת־ישראל שלא לנהוג כן. במאמץ אדיר היא התעלמה מעצם קיום הבעייה („אין עם פלסטיני," קבעה גולדה מאיר החלטית) והעמידה פנים שאין לה מילחמה אלא עם מדינות־ערב. מילחמת יום־הכיפורים, שבה עמדה ישראל מול מצריים וסוריה, חיזקה אותה בטענה זו.

אך באותה שעה הילכה רוח־הרפאים הפלס־טינית בעולם כולו, עד שמיספר המדינות ה־מכירות באש"ף עלה על מיספר המדינות המקיימות יחסים רישמיים עם ישראל.

ביקורו של אנוור אל־סאדאת בירושלים יצר מצב חדש. הנשיא המצרי עמד בדיבוריו על מרכזיות הבעייה ה־פלסטינית והטיף לישראל בעניין זה. בקמפ־דייוויד נאלץ בגין להכיר בקיום העם הפלסטיני, ואף לחתום על מיסמך שדיבר על „זכויותיו הלגיטימיות וצרכיו הצודקים." אך בגין הוסיף על כך מייד נייר שעליו רשם כי הוא מתכוון ל„ערביי ארץ־ישראל." כך הציל את נפשו.

הסכם קמפ־דייוויד הבטיח לפלסטינים אוטונומיה, אשר יכלה להיות הרבה, מעט או לא־כלום. מנחם בגין מיהר להבהיר שכוונתו היא ללא־כלום. בחסות ההסכם, שהוציא את האיום המצרי ממערכת השיקולים הצבאיים, זורזה ההתנחלות היהודית בגדה המערבית וברצועת־עזה, ונעשה הכל כדי לשבור את התשתית הלאומית, המדינית, האינ־טלקטואלית והכלכלית של האוכלוסיה בשטחים אלה.

מילחמת־הלבנון נועדה להוות את גולת־הכותרת של מאמץ זה. בעזרת ריכוז אדיר של נשק וחיילים התכוון אריאל שרון לפרק את רוח־הרפאים הפלסטינית ולפזר את אבריה לכל רוח. הפנטום המרגיז, שהטריד את כל ממשלות־ישראל במשך 34 שנים, עמד סוף־סוף להיעלם מן הבמה, אחת ולתמיד.

אריאל שרון רצה להצליח במקום שבו נכשלו דויד בן־גוריון ומשה דיין, לוי אשכול וגולדה מאיר, יצחק רבין ומנחם בגין.

והנה, לפתע, עמד הפנטום על סיפון של

יאסר ערפאת בעת הראיון עם „העולם הזה" בביירות הנצורה: רוח־רפאים לבשה לפתע עור וגידים והפכה אדם בשר ודם

אוניה בנמל ביירות, חייך את חיוכו המרגיז והרים את אצבעותיו בסימן־וי.

● מנהיג בשר ודם

יאסר ערפאת, „ראש המחבלים," היה תמיד דמות רחוקה ומעורפלת בעיני הציבור הישראלי, דוחה ומפחידה. הכפייה, מישקפי־השמש והזקן הבלתי־מטופח הגבירו רושם זה. מנחם בגין, שבעצמו אינו כליל־היופי הגופני, הגדיר אותו כ„האיש בעל השערות על הפנים," מנהיגן של „חיות דו־רגליות."

השנה, תודות למילחמה, התקרב יאסר ערפאת לפתע לתחום־הראייה של האזרח הישראלי. הוא הופיע תכופות על מירקע הטלוויזיה הישראלית. כמה עיתונאים ישראליים ריאיינו אותו והביאו לציבור התרשמות בלתי־אמצעית.

כשם שהעניין הפלסטיני עצמו עבר השנה מעולם השדים והרוחות ולבש עור וגידים, כך חדל גם יאסר ערפאת מלהיות פנטום ערטילאי, והפך אדם, מנהיג בשר ודם.

הציבור ראה לפניו אדם נמוך־קומה, בן 53, בעל עיניים גדולות ובולטות במיקצת, המרבה לחייך לעיני המצלמה חיוך מריר של „למרות הכל."

מה הפך איש זה למנהיג עליון של עם בן ארבעה וחצי מיליון נפש, העומד במאבק בן מאה שנים, שאיבד את כל מולדתו ושכל בניו חיים תחת שילטונות זרים ומדכאים, ללא זכויות לאומיות, ואף אנושיות בסיסיות?

רק מי שרואה אותו פנים־אל־פנים, מתחיל לתפוס את מהות כוחו של האיש. ואת מהות היחס המיוחד אליו של האנשים בסביבתו.

יאסר ערפאת אינו מנהיג פוליטי או צבאי, במובנו הרגיל של המושג. הוא תופעה הנובעת מן המציאות הקיומית של העם הפלסטיני.

יאסר ערפאת הוא בראש וראשונה סמל. הוא התגלמות ההווייה הפלסטינית, כפי שהפלסטינים עצמם חשים בה.

לב ליבה של החווייה הפלסטינית המודרנית הוא תחושת־העוול. כל פלסטיני מאמין באמונה שלמה ומוחלטת כי נעשה לו ולעמו עוול מיפלצתי, נורא ויחיד־במינו. בעודו יושב במולדתו, שליו ונינוח, ירדה עליו מפולת אנושית של עם אחר, שנותק מביתו על־ידי צוררים זרים בארץ רחוקה. בתמונת־העולם הפלסטינית, נדרשו הפלסטינים לשלם תשלום נורא עבור מעשה־הזוועה שביצעו הגרמנים ביהודים.

הנאצים חוללו שואה, והעם הפלסטיני גורש כתוצאה מכך ממולדתו.

היסטוריון יהודי, אייזק דויטשר, צייר בשעתו תמונה שונה, אך דומה: הוא הישווה את היהודים לאדם הקופץ מחלון של דירה בוערת, הנוחת על ראשו של עובר־אורח תמים והפוגע בו. משמעות המשל חופפת את התודעה הפלסטינית.

לעיתים נדמה כי יותר מאשר לכל פיתרון מעשי שהוא, נכספים הפלסטינים להתנצלות היסטורית, להכרה בעוול שנעשה להם, למרפא רוחני לפצעיהם הנפשיים. יתכן שגם בכך הם דומים לא־מעט ליהודים, שאת מקומם בהיסטוריה הם ירשו מכמה בחינות.

התגובה הפלסטינית על האתגר של אסונם היא „אף על פי כן." יהיה גודל האסון כאשר יהיה, תהיה עוצמת המהלומות היורדות על העם הפלסטיני כאשר תהיה — הוא לא ייכנע לגורלו. הוא לא יוותר על מולדתו. הוא לא ייטמע בין עמי־ערב, גם אם יינתן לו הדבר. הוא לא יחדל מן המאבק, ויימשך כפי שיימשך, ייראה חסר־תוחלת כפי שייראה.

מול הכוח שאינו־ניתן־לעצירה של התנועה הציונית עומד החומר שאינו־ניתן־להזזה של העם הפלסטיני.

את הרוח הזאת מסמל יאסר ערפאת, עד כי נדמה שהוא מגלם אותה בגופו.

סיגנונו הרגשני, התנהגותו, לבושו — כל אלה אומרים לעם הפלסטיני: אנחנו פה. לא נוותר. לא ניעלם.

מכאן התופעה, שאינה מובנת בישראל: ככל שישראל הפליאה את מכותיה בפלסטינים, כן גדלה דמותו של יאסר ערפאת.

כאשר עלה יאסר ערפאת על כבש האוניה בנמל ביירות, שעמדה להביאו לגלות חדשה בדרך הנדודים הארוכה שלו ושל עמו, היתה מנהיגותו בקרב העם הפלסטיני חזקה ובלתי־מעורערת, כפי שלא היתה מעולם. כאשר ירד בכבש המטוס בעיר המארוקאית פאס, שם נערכה כעבור כמה ימים ועידת־הפיסגה הערבית, הסתבר שקומתה גדלה גם בעולם הערבי כולו.

● „אלטלינה" פלסטינית

אפשר להדיח מנהיג ולפטר מפקד. אך איך אפשר להדיח או לפטר סמל?

סמל אי־אפשר אף להרוג. אילו נפל יאסר ערפאת קורבן לאחד הנסיונות הרבים שעשה שרון להרגו, בדרכים שונות, בעת המצור על ביירות, לא היה הדבר שם קץ להשפעתו, אלא להיפך.

כקדוש מת היה כוחו גובר עוד יותר. מזה נבע יחסו הפאטאליסטי לתוצאות האפשריות של המצור.

אולם יש לסוג זה של מנהיגות מיגבלות משלו. הן ליוו את התנועה הפלסטינית מאז קום אש"ף.

העם הפלסטיני מפוזר עתה בארצות רבות. חוץ ממתי־מיספר בארצות המערב, כל בני העם הפלסטיני חיים תחת עיניהם הפקוחות של מישטרים דיקטטוריים. לא רק בשטחים הכבושים בידי ישראל, אלא גם בירדן, בכוויית, בסוריה, במצריים, בסעודיה ובתריסר ארצות אחרות אין הפלסטיני חופשי להרים את קולו, להתארגן כרצונו, להביע את דעתו, להתווכח באופן חופשי.

משום־כך לא תיתכן מנהיגות פלסטינית סמכותית, היכולה להביא במהירות להכרעה, דמוקרטית או אחרת. אין גם מנהיגות פלסטינית המסוגלת לכפות את רצונה על העם בכוחם של מכשירים שילטוניים. כל התהליך של שינוי עמדות בעם הפלסטיני הוא בהכרח תהליך איטי, ארוך, מורכב ומסורבל.

כאשר אומרים הפלסטינים שהם העם הערבי היחידי שבו קיים מישטר דמוקרטי, הם מתכוונים לכך: רק בכוח של קונסנזוס לאומי רחב, המתגבש בהדרגה בכל התפוצה הפלסטינית, יכולה המנהיגות לפעול ולתפקד.

מכיוון שכל החלטה של אש"ף נוגעת לאינטרסים של מדינות ערביות אחרות, התהליך קשה עוד יותר. כל מדינה ערבית מקיימת את סוכניה בתוך אש"ף, וכמה מדינות ערביות אף הקימו אירגונים פלסטיניים משלהם, הלוחמים את מילחמתן בתוך אש"ף. כך הפך אש"ף, למרבה אסונו, זירת־הקרב בין המדינות הערביות השונות — דבר המגביל עוד יותר את יכולת מנהיגיו לגבש עמדות לאומיות עצמאיות וברורות.

בכל הסבך הזה, מזדקרת מנהיגותו של יאסר ערפאת, וקבוצת מייסדי־פת"ח שסביבו, ככוח המלכד העיקרי. הוא מסמל, בו־זמנית, את המצוקה הפלסטינית, את אחדות התנועה ואת עצמאותה — עצמאות כלפי האפוטרופסות של מדינות־ערב השונות.

אולם ערפאת שילם מחיר יקר עבור האחדות. כדי לשמור על הקונסנזוס ולקיים מידה של ליכוד במיסגרת אש"ף, נאלץ לתמרן ולהתפשר בלי הרף. הוא התקדם, בדרך שבחר לעצמו, רק בצעדים קטנטנים, זהירים. בהיתקלו במחסום נעצר, ולפעמים אף נסוג. כימעט תמיד, אחרי שהוא או אחד מאנשיו השמיע הצהרה המסמלת פריצת־דרך, באה אחריה הכחשה שנועדה להרגיע את המתנגדים.

בעיני משקיפים זרים, בייחוד בעולם המערבי, שיטה זו של מנהיגות נראית תמוהה ביותר. היא מעוררת אצלם לא פעם זעם, תיסכול ואף שאט־נפש. אך מקורה בהווייה הפלסטינית.

בראשית תשמ"ב אמר על כך מדינאי אירופי דגול, אוהד אש"ף: „זה לא יכול להימשך כך! אחדות לאומית היא דבר רצוי, אך לא אם מחיר האחדות הוא ויתור על מנהיגות, ועל היכולת לקבל החלטות חיוניות."

הוא לא היה האדם היחידי שסבר כי על ערפאת להפעיל את סמכותו, לכפות על אש"ף החלטות אמיצות, גם במחיר פילוג ומילחמת־אחים בינו ובין הקבוצות הקיצוניות.

לא פעם הוזכרה בוויכוחים אלה פרשת אלטלנה. אך מבקרי־ערפאת שכחו עובדה חשובה: בן־גוריון ירה באונייתו של בגין, והביא לתיסול אצ"ל ולח"י, רק אחרי שקמה מדינת־ישראל, ואחרי שיכול היה להצביע על הישגו הגדול: כינון העצמאות העברית.

● האמנה האומללה

למעשה הצליח יאסר ערפאת להוביל את תנועתו ואת עמו בשיטה זו בדרך ארוכה למדי לקראת עמדות מציאותיות.

העמדה ההתחלתית של אש"ף היתה שלילה מוחלטת של חלוקת הארץ ושל כל זכות יהודית בה. זאת היתה העמדה ההיסטורית של העם הפלסטיני במשך שלושה דורות: היהודים הם פולשים זרים, הציונות היא תנועה נחלנית אירופית ומכשיר בידי האימפריאליזם, הצהרת־בלפור היתה בלתי־חוקית, וכמוה הקמתה של מדינת־ישראל על פי החלטת האו"ם.

עמדה זו מצאה את ביטוייה במיסמך שהזיק לעם הפלסטיני יותר מכל דבר אחר: האמנה הלאומית הפלסטינית שהנוסח הסופי שלה התקבל במושב המועצה הלאומית הפלסטינית שנערך בקאהיר בין ה־1 וה־17 ביולי 1968. היא שללה את חלוקת הארץ, את קיום מדינת־ישראל, את זכותם של היהודים בארץ (מילבד אותם שהיו בארץ לפני „הפלישה הציונית"), את עצם היות היהודים אומה נפרדת. היא קבעה כי המאבק המזויין הוא הדרך היחידה לשיחרור פלסטין.

מבחינה היסטורית, היתה זאת הצהרה של „אף על פי כן", קריאת־תיגר של העם הפלסטיני בשעה שהיה בנקודת־השפל של ההיסטוריה שלו, אחרי שכל הארץ נכבשה בידי ישראל וכל המדינות הערביות הוכו והובסו.

כעבור כמה שנים גיבשה התנועה קונסנזוס חדש, שהתבטא בסיסמה „מדינה דמוקרטית לא־עדתית, בכל שטח פלסטין, שבה יחיו יחד בשלום ובשיוויון מוסלמים, נוצרים ויהודים." בעיני ישראלים נראתה סיסמה זו, בצדק, כשינוי טכסיסי בילבד — הלבשת הרעיון של השמדת ישראל בלבוש תעמולתי אופנתי יותר. אך בעיני הפלסטינים עצמם היה בסיסמה זו שינוי גדול: לראשונה הכירו בזכותם של כל היהודים להישאר בארץ, והביעו — לפחות בתיאוריה — את הנכונות לחיות עימם בשלום.

אך בין עמדה זו ובין הנכונות להשלים עם קיום מדינת־ישראל הפרידה תהום. עוד ב־1970 הגדירו פירסומים רשמיים של אש"ף את הרעיון של הקמת מדינה לאומית פלסטינית בחלק מן הארץ כמזימה ציונית נגד המהפכה הפלסטינית*.

השינוי הגדול בא אחרי מילחמת יום־הכיפורים. יתכן שהושפע מן הרוחות החדשות שהחלו נושבות ממצריים. יתכן גם שהיתה זאת תוצאה של התפתחות אותנטית איטית, שהזמן עשה פשוט את שלו.

המנהיגות המרכזית של פת"ח — שהיא גם המנהיגות המרכזית של אש"ף — התרגלה לרעיון שיש להשלים עם קיום ישראל ולחתור להקמת מדינה פלסטינית לצידה.

אילו נאמרו הדברים אז בגלוי, בצורה חדשה וברורה, היו מעוררים בעם הפלסטיני הלם. התנועה היתה מתפרקת, ההתפוצצות היתה קוברת תחתיה אישים ומוסדות. כדי להשריש את הרעיון היה צורך בתהליך הדרגתי, איטי וזהיר — וזה התאים מאוד לאופיו של יאסר ערפאת.

● פיגומים לבניין

בחודשים הראשונים אחרי מילחמת יום־הכיפורים החל נציג אש"ף בלונדון, צעיר יליד־יפו בשם סעיד חמאמי, לפרסם בעיתוני בריטניה מאמרים שעוררו הד רב.

---

* בין השאר בספר ערבי שהופיע בהוצאה הרשמית של אש"ף בביירות, בשם אורי **אבנרי והציונות החדשה**, שבו נערך ויכוח נוקב עם מה שנקרא אז „תוכנית אבנרי."

(המשך מעמוד 43)

בפעם הראשונה הציע נציג רישמי של אש"ף הסדר ישראלי־פלסטיני, שיביא להקמת מדינה פלסטינית בשטחים הכבושים. רק מעטים ידעו כי מאמרים אלה אושרו מראש, על־ידי ערפאת, וכי היוזמה כולה באה מצידו.

בעיקבות הפירסומים נקשר הקשר הראשון בין אש"ף ובין מחנה־השלום הציוני בישראל. חמאמי נפגש עם אחד מאנשי מחנה־השלום בישראל *, וכך נקשר חוט ראשון ועדין שהתעבה והתחזק במשך השנים, ושהוביל בשיא המצור של ביירות לפגישה בין ערפאת ובין ישראלי. עם אתו האיש שעימו קשר חמאמי את הקשר הראשון.

בכמה מושבים של המועצה הלאומית הפלסטינית התקבלו החלטות, שהקימו בהדרגה פיגומים לבניין החדש.

ביוני 1974 התכנס המושב ה־12 של המועצה בקאהיר, והחליט על הקמת „שילטון־העם הלאומי, העצמאי והלוחם בכל חלק של שטח פלסטין שישוחרר." כעבור שלוש שנים, במושב ה־13 של המועצה שהתקיים במארס 1977, אף הוא בקאהיר, נאמרו דברים מפורשים יותר: להמשיך במאבק עד להקמת „מדינתו הלאומית העצמאית של העם הפלסטיני על אדמתו החופשית," כשהכוונה הברורה היא לשטחים הכבושים מאז 1967.

סעיף זה שלל לחלוטין את רוח ה„אמנה", שקבעה כי הארץ אינה ניתנת לחלוקה. „מדינה לאומית" אינה מתיישבת עם הסיסמה של „מדינה דמוקרטית לא־עדתית בכל הארץ". החל עידן חדש.

כדי לגשר על פני התהום, ולמנוע פילוג בין ההנהגה ובין הקיצוניים, אנשי „הסירוב," נאמר כי זהו רק שלב לקראת הגשמת המטרה הסופית. אך הכל הבינו כי זוהי שטות: מדינה פלסטינית בחלק מן הארץ אינה יכולה לקום למעשה אלא בהסכמת ישראל, ובמיסגרת של הסכם חוזה־שלום עימה.

כדי לאפשר זאת, שונתה העמדה שקבעה כי „המאבק המזויין הוא הדרך היחידה" לפעולה פלסטינית. הוחלט על כינון דו־שיח עם „הכוחות הדמוקרטיים והמתקדמים בישראל" השוללים את הציונות. אך למעשה קם דו־שיח עם גוף בעל עמדה ציונית רישמית ומוצהרת — המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני. באותה שעה ניסה אש"ף ליצור קשרים עם ארצות־הברית — אך כל נסיונותיו הושבו ריקם.

כל זה היה מלווה בהרבה הצהרות קיצוניות ודו־משמעיות, שנועדו להקהות את העוקץ. אך חוק־הכיוון היה ברור. ערפאת דחף את התנועה קדימה, לפי שיטתו.

● צעד אחרי צעד

החל בסתיו 1977 הצליח יאסר ערפאת להעביר במוסדות תנועתו שורה של החלטות, שהחישו את התהליך לקראת הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה, בתיקווה לרכוש את לב הישראלים והאמריקאים לרעיון זה.

באחד באוקטובר 1977 פירסמו ממשלות ארצות־הברית וברית־המועצות הודעה משותפת, שנועדה לסלול את הדרך לחידוש ועידת־ז'נבה למען שלום ישראלי־ערבי, בהשתתפות אש"ף בצורה זו או אחרת. הצהרה זו דיברה על „פיתרון הבעיה הפלסטינית, וביכלל זה הבטחת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני... הכרה הדדית של עקרונות הריבונות, השלמות הטריטוריאלית והעצמאות של המדינות... אמצעים להבטחת הביטחון של הגבולות בין ישראל והמדינות הערביות השכנות..."

ההצהרה החרידה את ממשלת־ישראל, ומשה דיין, שר־החוץ של ממשלת־בגין החדשה, מיהר לוושינגטון. הוא שיכנע את ממשלת הנשיא ג'ימי קארטר לבטל למעשה את ההודעה.

אך מוסדות אש"ף פירסמו החלטה רשמית, שקיבלה אותה בברכה. היתה זאת הפעם הראשונה שאש"ף הכיר באופן רשמי במיסמך שדיבר במפורש על קיום ישראל וביטחונה

יוזמתו של אנוור אל־סאדאת, שנועדה בין השאר למנוע את ההליכה לוועידת ז'נבה, שינתה את המפה. בנובמבר 1978, אחרי השגת ההסכמים של קמפ־דייוויד, התכנסה בבגדאד ועידת־פיסגה של ראשי מדינות־ערב. בוועידה זו שלטה קואליציה של סעודיה ואש"ף. התקבלה בה החלטה שגינתה את מצריים על כינון השלום הנפרד. אך היא קיבלה החלטה מפורשת בזכות „שלום צודק ובר־קיימא במיזרח התיכון," שיתבסס על הקמתה של מדינה פלסטינית. במיסמך שהתקבל פה אחד, ושאושר על־ידי אש"ף, הוזכרו בפירוש הגבולות שקדמו למילחמת ששת־הימים.

כך, בדרך עקיפה אך רשמית, הכיר אש"ף בקיום ישראל בגבולות אלה.

בפברואר 1981 נשא הנשיא ליאוניד ברז'נייב נאום חגיגי בוועידה ה־26 של המיפלגה הקומוניסטית הסובייטית. הוא כלל בו קריאה לשלום במיזרח התיכון, שיתבסס על שלושה עקרונות: „סיום הכיבוש של כל השטחים הערביים שנכבשו ב־1967," „הבטחת הזכויות שאינן־ניתנות־לערעור של העם הערבי הפלסטיני עד כדי כינון מדינה משלו, ועד ביכלל," ו„הבטחת הביטחון והריבונות של כל מדינות האיזור, ו ב י כ ל ל ז ה י ש ר א ל."

כעבור חודשיים, באפריל 1981, כונס בדמשק מושב המועצה הלאומית הפלסטינית, וקיבל את הצהרת ברז'נייב פה אחד. היה זה רוב יותר גדול מכפי שהיה דרוש לשינוי האמנה הפלסטינית, על פי סעיף 33 של האמנה עצמה (שני שלישים של חברי המועצה הלאומית).

החלטה זו ביטלה, למעשה, את רוב סעיפי האמנה.

בסוף 1981 פירסם יורש־העצר הסעודי, האמיר פאהד — שעלה במרוצת תשמ"ב לכס המלוכה — תוכנית־שלום. היה זה סוד גלוי כי התוכנית היתה, בעצם, תוכנית־ערפאת. היא נוסחה על פי הוראתו של ערפאת על־ידי אחד מיועציו, חאלד אל־חסן, המקשר בין אש"ף ובין כוויית וסעודיה. תוכנית זו כרכה אף היא ביחד את הקמתה של מדינה פלסטינית ואת ההכרה בישראל, אך מבלי להזכיר את שם המדינה במפורש.

סביב תוכנית זו התלקח מאבק, שהטיל אור על בעיותיו של ערפאת. אף כי היה ידוע לכל כי הוא עצמו יזם אותה, ואף שהוא בירך אותה רשמית אחרי שפורסמה, החלה בצמרת אש"ף פעולה חריפה נגדה, בהדרכת הסורים. נוצרה חזית רחבה נגד התוכנית.

כאשר כונסה ועידת־הפיסגה של השליטים הערביים בעיר המארוקאית פאס, לא התייצב אש"ף לימינה. הוועידה נדחתה מבלי לקבל החלטות, שעות מעטות אחרי שנפתחה.

● סאדאת פלסטיני?

אם היה ערפאת מוכן להכיר בזכות־הקיום של ישראל ולחתור לשלום כדי להביא להקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה, מדוע לא הכריז על כך בפשטות, בצורה חד־משמעית, גלוייה ובולטת, תחת להסתפק בהצהרות עקיפות ובטכסטים דיפלומטיים?

שבוי פלסטיני ליד צידון מובל למעצר

מדוע לא חיקה את מעשהו של אנוור אל־סאדאת, או אף הקדים אותו, ביצירת אירוע בינלאומי דרמאתי?

מדוע לא פנה במישרין אל דעת־הקהל הישראלית, כדי לרכוש את ליבה לרעיון זה, ולהפריך את חששותיו?

שאלות אלה נשאלו בשנים האחרונות פעמים אין־ספור, לא רק על־ידי ישראלים, אלא גם על־ידי אירופים ואמריקאים.

דוברים פלסטיניים רגילים להשיב על כך שההכרה בישראל היא הקלף האחרון והיחידי שנותר בידי הפלסטינים, אחרי שכל מולדתם נלקחה מהם. אם יזרקו אותו על השולחן, ללא כל תמורה, מה יישאר להם למישחק המכריע ליד שולחן המשא־והמתן?

קל לפלסטינים להצביע על ההבדל המהותי בין מצבו של אל־סאדאת ומצבו של ערפאת. אל־סאדאת עמד בראש מדינה כימעט־דיקטטורית, יציבה ומגובשת, והוא יכול היה לכפות את החלטותיו על עמו. בכל זאת לא פתח ביוזמתו, ולא בא לירושלים, אלא אחרי שקיבל מפי בגין, במיפגש סודי של משה דיין עם שליח מצרי, הבטחה מחייבת כי ישראל מוכנה להחזיר לו את כל סיני, עד המילימטר האחרון.

ואילו ערפאת לא זו בילבד שאינו יכול לכפות את החלטותיו על עמו בכוח, אלא שהוא חייב לשכנע מיליוני פלסטינים, הפזורים במרחב. ואילו בגין הבטיח לו מראש שהוא לא ינהל עימו שום משא־ומתן, גם אם אש"ף יאמץ לעצמו מצע של שלום.

אך מעבר לנימוקים הגיוניים אלה, מנע המצב האובייקטיבי של העם הפלסטיני בעד ערפאת מלעשות מעשה דרמאתי כזה.

לאש"ף קמה בהדרגה מיני־מדינה בדרום־לבנון, שבה יכול היה לפעול בחרות יחסית. אולם למעשה היתה מיני־מדינה זו נתונה לכיבוש סורי. ביגלל כושר־התימרון של ערפאת, ששמר על קשרים הדוקים עם סעודיה, לא יכול היה נשיא סוריה להכתיב את הקו שלו לאש"ף — אך היתה לו בפועל מעין זכות־וטו. היה זה כימעט בלתי־אפשרי לערפאת לעשות מעשה דרמאתי, שהסורים התנגדו לו בחריפות.

גם המצב בתוך אש"ף, שבו התרוצצו קבוצות שונות שמילאו את שליחותן של מדינות ערביות זרות, מנע מעשה מרחיק־לכת כזה. אם מתוך כורח, אם ביגלל אופיו הפשרני — ערפאת יכול היה להתקדם רק צעד אחרי צעד.

מראשית תשמ"ב והלאה התקדרו ענני המילחמה באופק הדרומי של אש"ף. היה זה סוד גלוי כי אריאל שרון זומם לפתוח במילחמת־השמד נגד „התשתית של המחבלים" בלבנון. ערפאת, שראה זאת היטב, הבין שעליו להחיש את צעדיו, כדי לקדם את פני הרעה.

● הצב והטנק

התפקיד הוטל על איש שהתבלט במשך שש שנים כראש מחנה־השלום באש"ף. ד"ר עיצאם סרטאווי לא היה רק חלוץ המגעים עם מחנה־השלום הציוני, מאז קיץ 1976, אלא גם ביטא בצורה חד־משמעית את התוכנית לשלום ישראלי־פלסטיני. הוא פעל בשם ערפאת ורבים מראשי אש"ף. אך בעוד שאלה נשארו בערפל, פרץ סרטאווי קדימה וסיכן מדי יום את חייו. הוא עמד בראש רשימת המועמדים־להירצח, שהוכנה על־ידי הקבוצה הטרוריסטית של אבו־נידאל כדי למנוע כל התקדמות לקראת שלום. סעיד חמאמי, שפתח במגעים עם הישראלים, נרצח בכדורי הרוצחים בינואר 1978, שבועות מעטים אחרי שהוא וסרטאווי השתתפו בלונדון בסמינר לדיון בשלום הישראלי־הפלסטיני, לצד מישלחת ישראלית *.

מאז ינואר 1982 הכין סרטאווי, באישורו של ערפאת, יוזמת־שלום גדולה. היא היתה צריכה להגיע לשיאה בפירסום הצהרת־שלום מפורטת ומפורשת של סרטאווי, בשם אש"ף, שתספק את האמריקאים. בתגובה על כך היתה ממשלת ארצות־הברית צריכה להודיע על פתיחת הידברות בינה ובין אש"ף, כשהמטרה היא הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל.

הדברים הוכנו בסודיות רבה. לפי הוראת הנשיא אל־חביב בורגיבה, נסע ראש ממשלת תוניסיה, מחמוד אל־מזאלי, לוושינגטון, כדי להשיג מראש את הסכמת האמריקאים למהלך זה. כמה ממשלות אירופיות היו בסוד העניין. לבסוף נקבע תאריך להשמעת הצהרתו ההיסטורית של סרטאווי: היום השני, ה־14 ביוני, 1982.

יודעי־דבר חשו כי נערך עתה מירוץ נואש בין צעדי־השלום של אש"ף ובין תוכנית־המילחמה של אריאל שרון, שמטרתה העיקרית היתה בדיוק זאת: למנוע יוזמה של אש"ף שתוכל לבלום את סיפוח הגדה והרצועה לישראל, ולהביא להסדר פלסטיני־אמריקאי.

היה זה מירוץ בין צב ובין טנק.

הטנק ניצח. ב־6 ביוני, שמונה ימים לפני התחלת היוזמה של אש"ף, עבר הטנק את הגבול ליד מטולה.

● כבלים מנופצים

אילו הצליח שרון להבריח את ראשי אש"ף לסוריה, כפי שקיווה, או להרגם במכה אחת, היה מחניק את יוזמת־השלום של אש"ף ומכשיר את הקרקע לסיפוח הגדה והרצועה. אך נוצר מצב שונה לגמרי.

במשך יותר מחודשיים ישב ערפאת בביירות המערבית הנצורה, במרכז תשומת־הלב העולמית. וכאופן פאראדוכסלי, בשעה שמסביבו התפוצצו הפגזים והפצצות, היה חופשי ועצמאי יותר מכפי שהיה אי־פעם, לכל אורך דרכו הארוכה.

היו לכך כמה סיבות:

ראשית, הלחץ הסורי על אש"ף נשבר לחלוטין, מבחינה מעשית ומוסרית כאחת. היה זה דווקא אריאל שרון שניפץ את הכבלים הסוריים, שכבלו את ידי אש"ף. כי הסורים ערקו משדה־הקרב, וחתמו על הפסקת־אש נפרדת עם אריאל שרון, שהכריז כי הסכם זה אינו חל על „המחבלים". שרידי הצבא הסורי שנשארו בביירות קיבלו על עצמם את המרות הקרבית של אש"ף.

שנית, בעוד שיוקרתו של ערפאת הרקיעה שחקים, צנחה יוקרתן של כל מדינות ערב אל מתחת לאפס. מכיוון שאף מדינה ערבית לא נקפה אצבע כדי לעזור לפלסטינים בשעתם הקשה ביותר, הן יכלו רק לעורר בוז. אף מנהיג פלסטיני לא רצה עוד להיחשב כסוכנה של מדינה ערבית כלשהי. ואילו ערפאת, שנשאר בביירות ושהתחלק באומץ־לב בגורל אנשיו, לא היה צריך עוד לחשוש מפני חשדות והשמצות. ראשיהם של אירגוני־הסירוב, כמו ג'ורג' חבש ואחמד ג'בריל, שנשארו אף הם בביירות, קיבלו ללא־עירעור את מרותו לגבי הפינוי.

שלישית, גם הוטו הסובייטי התנדף. בשנים האחרונות מילאה ברית־המועצות תפקיד מפוקפק ביותר לגבי הבעייה הפלסטינית. בעוד שבהצהרות רישמיות היא דגלה באופן עיקבי בפיתרון־שלום סביר, שהתבטא בנאומו של ברז'נייב, הרי למעשה, בתוך אש"ף עצמו, ובעולם הערבי ביכלל, היא תמכה ביסודות הקיצוניים ביותר של חזית־הסירוב. בני חסותה במרחב היו מועמר קד'אפי ותאפט' אל־אסד, אויבי השלום ופטרוני הטרור, ובתוך אש"ף אנשים כמו פארוק קדומי ומאגד אבו־שראר. כאשר נהרג זה האחרון, פירסם הארכי־טרוריסט, אבו־נידאל, רוצחו של חמאמי, האיש שנתן את ההוראה להתנקשות בחייו של השגריר שלמה ארגוב, הספד לזיכרו, שבו התברר כי

(המשך בעמוד 47)

---

* אורי אבנרי.

* שכללה את מתי פלד ואורי אבנרי.

צלצלי לאבא.

*אוטוביאנקי, לבת שאתה כל כך אוהב.

חשוב לדעת: מחירי האוטוביאנקי משתנים לפחות פעמיים בחודש * חשוב לדעת: מחירי האוטוביאנקי משתנים לפחות פעמיים בחודש * חשוב לדעת: מחירי האוטוביאנקי משתנים לפחות פעמיי

טל-ארווי

האופנה שתרוץ אתכם כל היום... פייר קרדין עם כיתן.

ללבוש פייר קרדין?
ברצינות?...עכשיו? כן!

מבחר מקסים של בגדי ג'וגינג לכל המשפחה, לכל ספורט — בעיצוב הנפלא והידוע של פייר קרדין.

כן! עכשיו אפשר להתחיל לרוץ... עם פייר קרדין.

לרשותכם בחנויות כיתן, ברשתות השווק ובחנויות המובחרות.

Pierre Cardin

כיתן

אבנת|קרמון|שיפרין|נעמן

(המשך מעמוד 44)

מנהיג פרו־סובייטי זה היה בחשאי אחד מראשי אירגון הטרור הנתעב.

משרתי ברית־המועצות באש"ף הם שחיבלו במשך השנים בכל דו־שיח ישראלי־פלסטיני, שלא עבר בצינורות קומוניסטיים. בדרך זו מנעו כמה מצעדי־השלום החשובים ביותר מצד אש"ף, ותרמו את תרומתם לתוכניות אריאל שרון.

עתה, בביירות הנצורה, יכול היה ערפאת להתעלם מכל אלה. הערבים הכזיבו, ברית־המועצות לא נקפה אצבע, הסורים בגדו. הוא היה חופשי — והוא ניצל את החופש הזה בשורה של צעדים דרמאתיים.

● צעדים בלב המצור

הראשון בא בעיקבות גילוי־דעת, שפירסמו שלושה מן היהודים הגדולים ביותר בעולם: פיאר מנדס־פראנס, מי שהיה ראש־ממשלת צרפת, פיליפ קלוצניק, מראשי היהדות האמריקאית, והד"ר נחום גולדמן, מי שהיה נשיא ההסתדרות הציונית ומייסד הקונגרס היהודי העולמי, שנפטר בימים האחרונים של תשמ"ב. בהצהרה זו, שתואמה מראש עם סרטאווי ושנוסחה בהשתתפותו, יצאו השלושה בדרישה להכרה הדדית בין ממשלת־ישראל ואש"ף, על בסיס של זכות ההגדרה העצמית של שני העמים.

הצהרה זו פורסמה ב־2 ביולי בעיתון לה מונד (בגליון הנושא את תאריך יום־המחרת), יחד עם תגובתו החיובית של סרטאווי, שגם היא תואמה מראש.

כן ביום קרא ערפאת לנציג העיתון הצרפתי

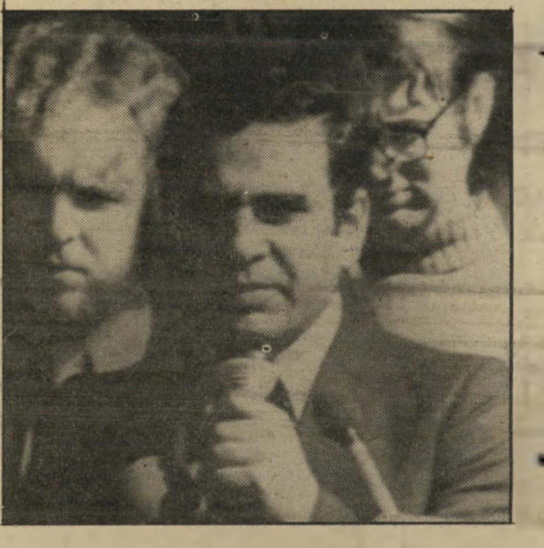

סעיד חמאמי: נרצח על־ידי אבו־נידאל

בביירות, ומסר לו ביוזמתו הצהרת־תמיכה במיסמך זה.

למחרת היום עשה ערפאת מעשה מהפכני עוד יותר. בפעם הראשונה הסכים להעניק ראיון לעיתונאים ישראליים, חברי מערכת העולם הזה. היתה זאת פניה ישירה לדעת־הקהל הישראלית ולמחנה־השלום הציוני, שאותו העלה בדבריו על נס.

מעולם לא עשה ערפאת אקט אישי כה דרמאתי בכיוון של הכרה בישראל.

באותו ראיון פירט ערפאת את שורת ההחלטות של אש"ף, המהוות הכרה בישראל והנושאות בחובן את הנכונות לעשות שלום עם ישראל, שיכלול את הקמתה של מדינה פלסטינית בחלק מן הארץ.

ב־13 ביולי השמיע סרטאווי, באיחור של חודש, את ההצהרה שהתכוון למסור קודם לכן. בשם אש"ף הודיע כי האירגון מוכן להכרה הדדית רשמית עם ישראל. הוא גם קבע כי הסעיפים השליליים באמנה הפלסטינית בוטלו זה מכבר, מאחר שכל ההחלטות של המועצה הלאומית, שהתקבלו ברוב הדרוש, והסותרים את סעיפי האמנה, משנים אותה אוטומטית.

בעיקבות הצהרה זו הופיע סרטאווי בשורה של מסיבות־עיתונאים, ברחבי אירופה, לצידם של אישים של מחנה־השלום הציוני בישראל*, וחזר בהן על הודעתו.

ב־16 ביולי העניק חאלד אל־חסן, אחד מראשי אש"ף, ראיון ל"העולם הזה" והודיע באמצעותו, חד־משמעית, כי אש"ף מוכן להפסיק את כל פעולות־האיבה נגד ישראל (המוגדרים בישראל כפעולת־טרור) ברגע שתקויים ההכרה ההדדית בין ישראל ובין האירגון.

כמה ימים לאחר מכן קיבל ערפאת את פניהם של פול מק־קלוסקי ועמיתיו, חברי בית־הנבחרים של ארצות־הברית, ומסר להם הצהרה בכתב שבו הודיע כי אש"ף מקבל על עצמו את „כל החלטות האו"ם הנוגעות לעניין הפלסטיני." ממשלת ארצות־הברית מיהרה לטעון כי אין הצהרה זו מספקת, מאחר שלא הוזכרה בה בפירוש החלטת מועצת־הביטחון 242.

* מתי פלד ואורי אבנרי.

אולם מבחינה עקרונית לא היתה כל חשיבות לכך: כל החלטות האו"ם מבוססות על ההכרה בישראל, שהיא עצמה קמה בתוקף החלטה של האו"ם.

לבסוף הזמין אליו ערפאת כתב של לה מונד הצרפתי, ועמד על כך שיהיה זה כתב ישראלי דווקא. בראיון שהעניק לאמנון קפליוק, צבר ירושלמי, חזר ערפאת חד־משמעית על נכונותו לשלום עם ישראל והכרה הדדית, והוסיף נקודה רבת־משמעות חדשה: ההצעה לכנס אחרי המילחמה, באירופה, סימפוסיון של הוגי־דיעות פלסטיניים, ישראליים וערביים, כדי לבדוק מחדש את האמנה הפלסטינית ולהציע את השינויים הדרושים בה.

היתה זו פנייה ישירה אל דעת־הקהל הישראלית. אך אף עיתון ישראלי אחד, מילבד „העולם הזה", לא פירסם את נוסח הראיון הזה.

אם קיווה ערפאת כי הצהרות אלה ישברו את החרם האמריקאי על האירגון, הוא התאכזב. ארצות־הברית, שהיתה שותפה נאמנה למילחמתו של אריאל שרון בלבנון, טענה שכל ההצהרות האלה אינן מספיקות. היא נשארה דבקה בהתנגדותה המוחלטת לאש"ף.

נשאלה שוב השאלה: מדוע לא הכריז ערפאת בביירות הכרזה פשוטה שהוא מכיר בישראל ומקבל את ההחלטה 242, כפי שדרשו — כביכול — האמריקאים?

גם בביירות פעל ערפאת במיסגרת של מיגבלה מסויימת: הוא לא רצה להצהיר שם הצהרות שלא הסתמכו בפירוש על ההחלטות הקודמות של המועצה הלאומית הפלסטינית. היו לו לפחות שתי סיבות לכך: השמירה על הליגאליות של מוסדות אש"ף, ואי־הרצון לעורר את הרושם כאילו הוא נכנע ומצהיר בביירות המכותרת הצהרות שלא השמיע קודם לכן, כדי למלט את נפשו. לכן הקפיד להצביע שוב ושוב על ההחלטות הקודמות של המועצה.

על כל אחת מהצהרות ערפאת בביירות ניתן להעמים תל של פילפולים בעד ונגד. אך העובדה הפשוטה היא כי בביירות הנצורה עשה והשמיע יאסר ערפאת דברים חד־משמעיים לחלוטין על השלום וההכרה ההדדית.

● שדרת המסע הארוכה

במסיבת־העיתונאים הראשונה שנתן ערפאת בהגיעו לאתונה, בדרכו מביירות, שאל אותו עיתונאי מערבי אם דרכו אינה מזכירה לו את „המסע הארוך."

כוונתו היתה למסע הארוך של מאו טסה־טונג, המהפכן הסיני, שלחם במשך דור שלם על השילטון בארץ־הענק. באמצע שנות ה־30, כאשר הובס על־ידי הממשלה הימנית של צ'אנג קיי־שק, ביצע מאו את אחד מפילאי־ההיסטוריה, שריתק את דמיון העולם כולו. הוא הוביל את לוחמיו במסע רגלי מפרך, תוך קרבות בלתי־פוסקים, במסע של 9000 קילומטרים שארך שנים, אל מעוז חדש בצפון המדינה.

מסעם האישי של יאסר ערפאת ועמיתיו דומה זה מכבר למאורע זה. תנועת פת"ח נולדה בכוויית, עברה לקאהיר, משם לדמשק, משם לעמאן. אחרי „ספטמבר השחור" של 1970 עברה ללבנון. עתה נדדה משם ליעדים חדשים. הפלסטיני הנודד, שבא במקום היהודי הנודד, שוב אחז במקל־הנדודים.

אך יש משמעות שניה לדימוי המסע הארוך. מבחינה מסויימת, נמצא העם הפלסטיני כולו במסע ארוך בנוף האידיאולוגי — מסע המוביל מן העמדה הנוקשה ההיסטורית, המוקפאת ב„אמנה הפלסטינית", אל הפשרה ההיסטורית, שפירושה הגשמת המאוויים הלאומיים במדינה פלסטינית עצמאית, בגדה המערבית וברצועת־עזה, שאינה יכולה לקום אלא בהסכמת ישראל ותוך שלום עימה.

העם הפלסטיני צועד בשדרת־מסע ארוכה, מפוזרת ומתמשכת. אין הוא צועד בסך, לקולו של מתופף דיקטטורי, ולא בצעד אחיד. יש המקדימים ויש המאחרים.

בראש־השדרה צועדים האנשים האומרים בפה מלא שפני העם להתפייסות היסטורית עם ישראל, ולהסדר־שלום שיתבסס על דו־קיום של שני עמי־הארץ בשתי מדינות לאומיות, ישראלית ופלסטינית, זו בצד זו, לאורך גבולות ה־4 ביוני 1967. הם מוכנים להצהיר שזהו ההסדר הסופי.

הנציג הבולט ביותר של חיל־חלוץ זה הוא עיצאם סרטאווי. בשטחים הכבושים מושמעת דיעה זו באומץ־לב על־ידי אישים כמו אליאס פרייג' בבית־לחם ורשאד אל־שווא בעזה. אך רבים בקרב אש"ף, בפזורה ובשטחים הכבושים, דוגלים עתה במגמה זו, ופועלים מאחרי־הקלעים כדי שתתקבל רשמית ומפורשות במוסדות המוסמכים של אש"ף.

בקירבה רבה לחיל־חלוץ זה צועדים רוב מנהיגי פת"ח, בהנהגת יאסר ערפאת. הם דוגלים באותה הדיעה עצמה, אך הם רגילים להוסיף את מישאלתם כי אי־פעם בעתיד, בדורות הבאים, יוותרו שני העמים מרצון על מדינותיהם ותקום המדינה המשותפת אשר תאחד את הארץ כולה. את המישאלה הזאת ביטא ערפאת, למשל, בחלק המוסרט של הראיון שהעניק לחברי מערכת העולם הזה.

אין משמעות רבה לדברים אלה, כאשר נאמר בפירוש שהדבר יכול להתבצע רק מרצון, בהסכמת שני העמים, בדרכי שלום. מכיוון שבעתיד הנראה־לעין אין כל סיכוי לכך, נראית מישאלה זו יותר כטכסיס פסיכולוגי כדי לרכוש את ליבם של הצועדים בחלק האחורי של שדרת־המסע, המתקשים עדיין להשלים סופית עם חלוקת־הארץ.

מאחורי קבוצה מרכזית זו צועדים אנשים כמו ג'ורג' חבש ונאיף חוותמה, ראשי החזית העממית והחזית הדמוקרטית. אלה קיבלו השנה את מנהיגותו של ערפאת, ונראה כי גם קיבלו את רעיון הפיתרון הדו־מדינתי. אך הם מדברים עדיין, ספק ברצינות, ספק מן השפה ולחוץ, על רעיון „השלבים" — תחילה תקום המדינה הפלסטינית בגדה וברצועה, אך אחרי שלב זה יתנהל מאבק מהפכני לאיחוד הארץ.

בסוף השדרה צועד — או עומד קפוא על מקומו — חיל־המאסף הפלסטיני — אותם שלא שכחו דבר ולא למדו דבר, הדוגלים באמנה הפלסטינית כלשונה. אלה הם סוכני המישטרים הערביים הקיצוניים, אנשי הסירוב המוחלט, טרוריסטים חסרי־תקנה כמו אבו־נידאל ודומיו, קנאים ורומנטיקאים.

ממשלת־ישראל מסתכלת בשדרת־מסע זה במשקפת, ומטווחת את תותחיה על החלק הקידמי.

אין היא חוששת מפני אנשי־הסירוב. אלה יכולים, לכל היותר להטריד את ישראל בפיגועים חסרי־חשיבות. למעשה הם משרתים את בגין ושותפיו. כי כל מעשה־זוועה פלסטיני עוזר להצדיק את סיפוח הגדה והרצועה, כשם שההתנקשות בשגריר הישראלי בלונדון, שבוצעה על־ידי אבו־נידאל, סיפקה לאריאל שרון את העילה למילחמה. ואילו כל הצהרה ומעשה, המביעים את הרצון לשלום ולהסדר, פוגעים בסיפוח ומשבשים את תוכניותיהם של בגין ושרון.

המסקנה היא פשוטה ומעשית: יש להשתמש בתותחים כדי לערוף את שדרת־המסע ולחסל את הכוחות המתונים באש"ף, וביניהם יאסר ערפאת עצמו. מבחינה היסטורית, זאת היתה המטרה האמיתית של מילחמת־הלבנון.

● אידיאולוגיה וגיאוגרפיה

לאן יצעד העם הפלסטיני מביירות? לאן יפליג יאסר ערפאת?

השאלה אינה גיאוגרפית, אלא אידיאולוגית.

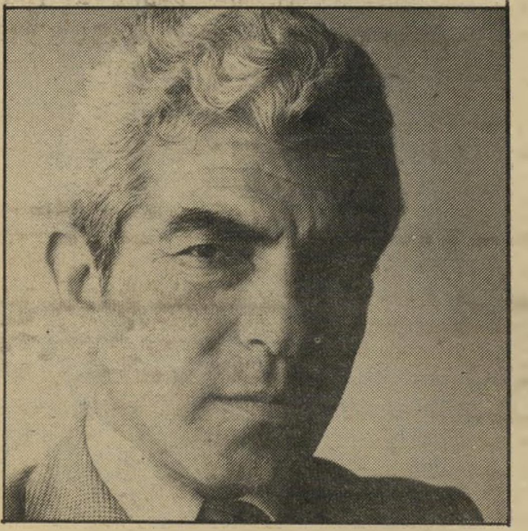

עיצאם סרטאווי: מועמד להירצח

אך במיקרה זה, ניתן לאמר כי האידיאולוגיה היא עניין של גיאוגרפיה.

היא מתמצית בשני שמות: דמשק ותוניס.

דמשק היא בירת־המילחמה. תוניס היא בירת־השלום.

החלטה להקים את המרכז החדש של אש"ף בדמשק — שם כבר קיימים מוסדות מקבילים לכל מוסדות אש"ף — היא הכרעה להמשכת המאבק המזויין, תחת פיקוח סורי. יהיה בה, לפחות, ויתור על כל עצמאות מדינית של אש"ף והימנעות מהליכה בדרך השלום. כי סוריה רוצה באש"ף שיהיה מכשיר עיוור בידיה, להשגת יעדיה הלאומיים. אף שלום עצמאי של הפלסטינים לא נכלל בחשבונם.

ואילו תוניס היא אחת מבירות־השלום הערביות. מנהיגה, אל־חביב בורגיבה, היה המנהיג הערבי הראשון שהעז, עוד ב־1965, להציע בנאום במחנה־הפליטים ביריחו שהערבים יכירו בישראל ויסתדרו עימה. רק מנהיג אחד אחר בעולם הערבי — חסן ה־2 מלך מארוקו — נקט עמדה דומה.

עמדת בורגיבה היא שעל הפלסטינים לקבל — במאוחר — את החלטת החלוקה של עצרת האו"ם משנת 1947, המעניקה לגיטימיות הן למדינה יהודית, הן למדינה ערבית בפלסטין. גם בורגיבה יודע, כמובן, כי במציאות הנוכחית רק גבולות ה־4 ביוני 1967 יכולים לשמש בסיס להסכם.

תוניסיה עוזרה לסרטאווי במאציו לגשר בין אש"ף לארצות־הברית, כפי שפעלה במשך השנים פעמים רבות מאחורי הקלעים למען השלום.

אם יקבע ערפאת את מרכזו הקבוע בתוניסיה, שאליה עבר גם מרכז הליגה הערבית אחרי נידוי מצריים, פירושו של דבר הוא הכרעה חד־משמעית להתקדמות בדרך־השלום.

כבר למחרת היציאה מביירות התלקח הוויכוח על הכרעה זו. נאיף חוותמה השמאלני וצלאח („אבו־איאד") ח'לף תבעו לרכז את אש"ף בדמשק. ערפאת התעלם מהם.

אין שמץ של ספק בכך שערפאת הסיק את הלקח מן המילחמה, ושהגיע למסקנה כי על אש"ף להתקדם בדרך המדינית. כבר בחניית־הביניים באתונה דיבר לראשונה על האפשרות להקמת ממשלה פלסטינית זמנית — מוסד שעצם הקמתו יעיד על הרצון להשגת שלום של פשרה.

איש השנה תשמ"ב

(המשך מעמוד 47)

אך המחסומים העומדים לפניו בדרך זו הם עצומים.

● המיבחן האמיתי

ה מיכשול הראשון טמון בעצם פיזור הכוחות ה־פלסטיניים ומנהיגיהם ברחבי העולם הערבי.

אחד מהוגי־הדיעות הערביים הנבונים ביותר, הסופר המצרי מוחמד (כאשר יידומו התותחים) סיד־אחמד, אמר פעם כי על ישראל להודות לאלהים על קיומו של אש"ף. שהרי אם אש"ף יתרסק, יהיה על ישראל להתדיין עם עשרות, ואולי מאות, רסיסים.

יוצאי־ביירות התפזרו בכמה מדינות. בכל מדינה יהיו אנשי אש"ף כפופים לאינטרסים של הממשלה המקומית. אם חברי הצמרת העליונה של אש"ף יהיו מפוזרים בין תוניס ודמשק, עדן ובגדאד, כוויית וקאהיר, יהיה קשה שיבעתיים להגיע במועצה הלאומית הפלסטינית לידי החל־

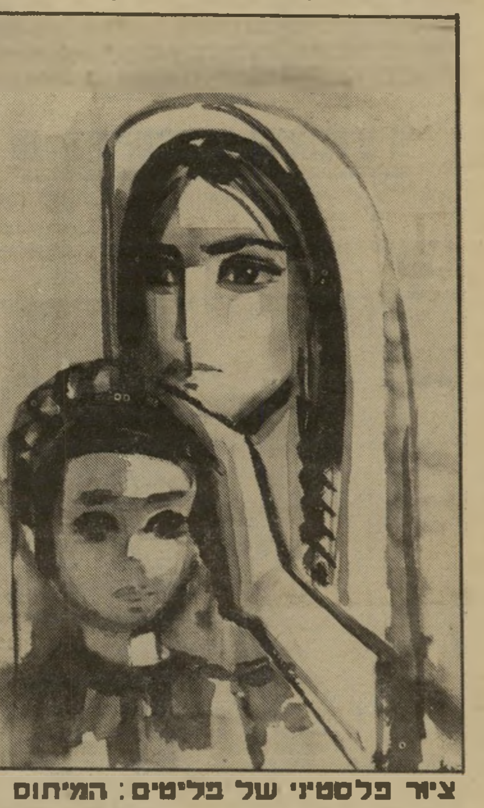

ציור פלסטיני של פליטים: המיתוס -

טה מוסכמת כלשהי. כאשר מדובר על הצורך לקבל החלטות מרחיקות־לכת, המשנות עמדות עקרוניות, יהיה קשה עוד יותר.

הדבר היה קשה גם אילו נתנה ארצות־הברית את מלוא תמיכתה להנהגה המתונה של אש"ף, ואילו התגברה בישראל הנטייה לשאת ולתת עימה. אך המצב הפוך: ארצות־הברית ממשיכה במילחמתה באש"ף, מתוך תיקווה אווילית שניתן לסחור בגורלו של עם שלם תוך התמקחות עם מלך זר זה או אחר. יוזמת הנשיא רונלד רגן, למחרת היציאה מביירות, לא הותירה כל מקום לאש"ף. ואילו הנוקשות האנטי־פלסטינית של המימסד הישראלי — הקואליציה והאופוזיציה כאחת — אך גברה.

במצב זה עשויה לגבור באש"ף הנטייה להתקרב שוב אל ברית־המועצות, ולוא רק מחוסר ברירה, או לפחות שלא להעמיק את הקרע שנוצר במילחמה.

קשה להעלות על הדעת שטות גדולה יותר מצד האמריקאים מאשר החמצת ההזדמנות ההיסטורית של התקרבות לאש"ף, וזריקת העם הפלסטיני שוב לזרועות הסובייטים שהכ־זיבו. אך הדבר יתכן בהחלט. הפלסטינים עשויים להחליט כי מישענת קנה רצוץ טובה מחוסר כל מישענת.

כדי להתמיד בדרך להסדר מדיני, דרושים לפלסטינים הרבה מאוד סבלנות, הרבה מאוד כוח לעמוד מול פיתויים קלים, דמגוגיה זולה והתגרויות.

יהיה זה המיבחן הגדול ביותר בחייהם של יאסר ערפאת ושל התנועה כולה.

● המיתוס של ביירות

מ ול פני כל המיכשולים האלה, יהיה ערפאת מצוייד בכמה יתרונות, הנובעים מן החווייה של ביירות.

מעל לכל: יוקרתו האישית בקרב העם הפלסטיני הגיעה לשיא. במידה מסויימת קרה לו מה שקרה לגמאל עבד־אל־נאצר, אחרי שספג מפלה מוחצת במילחמת ששת־הימים והתפטר. ההמונים זרמו לרחובות והפכוהו לאליל — בהבינם כי דווקא בשעה קשה זו הם זקוקים למנהיג בעל שיעור־קומה. אחרי היציאה מלבנון הדרומית, מבינים ההמונים הפלסטיניים כי הם זקוקים עתה למנהיגותו של ערפאת יותר מאשר אי־פעם. הוא הדגל היחידי שסביבו יוכלו להתלכד.

הישארותו בביירות הנצורה, השתתפותו בסכנות ובסבל של אנשיו, וגם העובדה שהצליח להוציא אותם ממלכודת־המוות כשהם בריאים ושלמים מבחינה אישית וצבאית, הגביהו את קומתו בעיני עמו.

בעיני הפלסטינים, יצטייר המצור של ביירות כניצחון לאומי גדול. אחרי המיתוס של כראמה, נוצר עתה המיתוס של ביירות, העולה על קודמו פי אלף.

הפלסטינים רואים את הדברים באופן שונה מכפי שהם מצטיירים בעיני הישראלים. אריאל שרון מדבר על „גירוש המחבלים מביירות." ואילו בעיני הפלסטינים, הם החזיקו מעמד במשך 77 ימים מול מכונה צבאית כבירה, מבלי להישבר — בעוד שכל הצבאות הערביים נשברו, בעבר, מול ריכוזים קטנים יותר של צה"ל תוך שעות וימים.

יש צורות מדעיות שונות לקבוע מי ניצח בקרב מסויים. המומחים הצבאיים חלוקים על כך. אך קביעה מסוג זה חשובה רק להיסטוריונים. לבני־אדם חיים חשובה הרבה יותר הרגשתם שלהם.

במילחמת יום־הכיפורים נחל צה"ל ניצחון כביר, בתנאים קשים. אך בתודעת העם המיצרי נותר המיבצע של חציית־התעלה וכיבוש קו בר־לב כהישג לאומי היסטורי. הוא זקף את גוום הלאומי, והקל עליהם לעשות שלום.

משהו כזה קורה עתה לפלסטינים. עמידתם במצור של ביירות נראית להם כניצחון לאומי היסטורי. היא זקפה את גוום. יתכן שהיא תעניק לערפאת את הכוח הדרוש כדי להתקדם בדרך לשלום.

ההפסד המעשי הגדול ביותר של הפלסטינים במילחמה זו — אובדן השליטה בדרום־לבנון — עשוי להתגלות, בדיעבד, כרווח הגדול ביותר שלהם. כי ההרפתקה הלבנונית לא הועילה לאש"ף. היא גרמה להם להיספג אל תוך מילחמת־אזרחים מקומית, שלא היה להם כל עניין בה, היא פיתתה אותם להסתבך בבעיות מקומיות, להקים צבא סדיר חסר־תועלת, לקלוט כמויות של נשק כבד שלא היה להם שימוש סביר בו ולהקים מימשל מקומי שהשניא אותם על האוכלוסיה המקומית.

כל אלה הסיחו את דעת אש"ף מן הזירה האמיתית: הגדה והרצועה. בשנים האחרונות הפכו אלה, לגבי אש"ף, זירת־מישנה. לבנון

- והמציאות: חייל צה"ל ליד פליטים ממחנה ראשידייה שנהרס במילחמה

היתה הזירה המרכזית. בה הושקעו — ובוזבזו — המשאבים של התנועה הלאומית הפלס־טינית.

בניגוד לתנועה הציונית, שסירבה להשתקע ולהתבזבז בארגנטינה, באוגנדה או באל־עריש, השתקעו הפלסטינים בלבנון. זה היה מישגה היסטורי.

יתכן כי אריאל שרון עשה לתנועה הלאו־מית הפלסטינית טובה גדולה, כאשר שיחרר אותה מן הצרה הזאת.

● פריצה בפאס

ע רפאת הוכיח במהרה כי הוא מודע ליתרונות חדשים אלה. הוא כפה את רצונו כפי שלא עשה בעבר.

בהגיעו לתוניס, זימן לשם ישיבה של הוועד־הפועל של אש"ף. בניגוד לרצונם של אנשי־הסירוב, שנשארו בדמשק, הוחלט להמשיך בקו שנקבע על־ידי ערפאת בביירות: הנכונות להכרה הדדית עם ישראל ולכינון שלום המבוסס על הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל.

כשהוא מצוייד בהחלטות אלה, הופיע ערפאת בפאס לא רק כגיבור של ביירות, אלא גם כמנהיג המוביל את העולם הערבי בדרך להסדר מדיני. הברית המרובעת של ערפאת, המלך פאהד, הנשיא בורגיבה (שנעדר בשל מחלתו) והמלך חסן הובילה להישג היסטורי בפאס. ועידת השליטים הערביים קיבלה — פה אחד! — סידרה של החלטות, המהוות פריצת־דרך.

היא קיבלה את גישת בורגיבה, המקבלת את „החוקיות הבינלאומית" כבסיס לפיתרון הבעייה הפלסטינית — קרי החלטת האו"ם, שדיברה על מדינה יהודית ומדינה ערבית בפלסטינה. הוועידה קיבלה גם את תוכנית פאהד, שההחלטה עליה נדחתה במושב הקודם של הפיסגה לפני המילחמה.

החלטה זו, שהפכה עתה תוכנית־השלום של העולם הערבי כולו, ושל אש"ף בפרט, מדברת על נסיגת ישראל מהשטחים שכבשה ב־1967, ועל פירוק ההתנחלויות בשטחים אלה — כלומר, היא מכירה בגבולות ישראל שמלפני מילחמת ששת־הימים.

ובעיקר: היא קבעה כי „מועצת־הביטחון תערוב לשלום בין כל המדינות באיזור" — כלומר, לשלומן של ישראל והמדינה הפלסטינית העצמאית, שתקום בגדה המערבית, ברצועת־עזה ובירושלים המיזרחית.

„זה פותח דף חדש!" הודיע המלך חסן עצמו. והעולם כולו הבין: העולם הערבי מוכן עתה להסדר מדיני עם ישראל, שיהיה מבוסס על דו־קיום בין ישראל ומדינה פלסטינית. חלוץ התוכנית הזאת הוא יאסר ערפאת עצמו.

● הגורם החשוב ביותר

מ משלת ישראל דחתה כמובן את ההחלטות האלה „על הסף" — כי טמונה בהן הסכנה הגדולה ביותר לגישתו של בגין. הערבים, שלא דחו בפאס את תוכנית רגן, ושרמזו על נכונותם לאחד את כל תוכניות־השלום כדי להגיע להסדר, מסכנים בפעם הראשונה את המשך שליטתה של ישראל על הגדה המערבית ורצועת־עזה.

הקרב על ארץ־ישראל השלמה, שבגין ושרון פתחו בו בלבנון, נחל תבוסה פוליטית.

בפאס נחתם הכישלון המוחץ של איש־השנה תשמ"ב, אריאל שרון, במיבצע הגדול שהטביע את חותמו על השנה.

אך מה שקרה בפאס אינו כישלונה של ישראל. הוא ניצחונה של ישראל אחרת. יתכן שאי־אפשר היה לקבל החלטות אלה, אלמלא קרה השנה דבר שנחרת עמוק בתודעה הפלסטינית והערבית.

ביטא זאת מנהיג פלסטיני בשיחה עם ישראלי, בעצם ימי המצור: „בכל האיזור הזה, ממארוקו ועד עיראק, מתורכיה ועד תימן, נערכו רק בארץ אחת הפגנות המוניות נגד המילחמה. הארץ הזאת היא ישראל!"

תנועת־השלום הישראלית, שרשמה במילחמה זו דף כה מזהיר בספר ההיסטוריה היהודית, חרשה תלם עמוק בתודעת העם הפלסטיני. אין עם שוכח את מי שקם לעזרתו בשעתו השחורה ביותר. כשם שהיהודים זוכרים את חסידי־אומות־העולם, שחירפו את נפשם כדי להציל יהודים בימי השואה, כך זוכרים הפלסטינים את ההמונים שהפגינו בתל־אביב נגד המילחמה.

בכל ויכוח על דרכה של התנועה הלאומית הפלסטינית מכאן והלאה, ייזכר גורם זה וישפיע.

יתכן שאחרי שעשן המילחמה יתנדף, ואבק הקרבות ישקע — הזיכרון הזה של תשמ"ב הוא שיישאר. כי בו טמון המסר לעתיד של שלום.

אנשים אלה סימלו בשנת תשמ"ב את הישגיהם וכישלונותיהם של ישראל והעולם.

הם נבחרו על־ידי „העולם הזה" תוך בחינת כל מאורעות השנה.

אנשי השנה תשמ"ב

העולם

רגן: מישחק חדש

בראשית תשמ"ב נראה **רונלד רגן** בישראל כנשיא חלוש, חסר־דיעה, בור בענייני העולם, אשר קל להובילו באף. מנחם בגין סמך על שר־החוץ האמריקאי **אלכּסנדר הייג**, שאכן יעשה זאת, מול פני מזימותיו של שר־ההגנה **קספאר ויינברגר**. לעיני ישראל הצטייר מחזה פורימי, שבו עמד הייג־מרדכי מול ויינברגר־המן, ובתוך המלך רגן־אחשוורוש, השיכור והטיפש.

בסוף תשמ"ב היתה תדמיתו של רגן בישראל שונה לחלוטין. לא היה עוד ברור מי הובילו את מי באף — הישראלים את האמריקאים, או להיפך.

לאריאל שרון היה נדמה שהוא הצליח לגרור את האמריקאים למילחמה שלו בלבנון, וכי השיג את הסכמתם להרפתקה שבאה כולה לשרת את האינטרסים הישראליים. ואכן, האמריקאים הניחו לצה"ל להשתמש בנשק האמריקאי בניגוד לחוק האמריקאי. הם חיפו על ישראל על־ידי הפעלת הווטו האמריקאי במועצת־הביטחון, פעם אחרי פעם. הם הניחו לשרון לפעול במשך חודשיים ושבוע — עד ליום החמישי השחור, שבו הנחית שרון מהלומת־תופת על ביירות הנצורה.

ואז, לפתע, השתנה המחזה כולו בצורה מוזרה. וגם דמותו של השחקן רגן השתנתה תכלית שינוי.

רגן תבע לדבר עם בגין. בגין התחמק. ואז התגלה לפתע רגן חדש. הוא ירד על בגין בחימה שפוכה, הציג לו אולטימטום מוחץ, שסיים תוך דקות לא רק את ההפצצה — אלא למעשה את המילחמה כולה.

רק בתום המילחמה התגלה המישחק האמריקאי במלואו — והתברר כי היה רחוק מלהיות טיפש. הפתאים במישחק לא היו רגן ואנשיו, אלא שרון ובגין.

אחרי שהישראלים פלשו ללבנון, בהסכמת האמריקאים, ופינו את הדרך לשילטון ימני פרו־ישראלי, התברר כי השילטון אינו פרו־ישראלי כלל, אלא פרו־אמריקאי. „הגשנו לכם את לבנון על סס של כסף," אמר בגין במרירות לשגריר האמריקאי. ואכן, על־ידי האולטימטום האמריקאי לישראל, שהפסיק את המילחמה, רכשו האמריקאים יוקרה חדשה בעולם הערבי. מאחר שהאמריקאים השליכו את יהבם על המלך חוסיין, נגד אש"ף, שירת גם סילוק אש"ף מביירות את האמריקאים.

בנאום דרמאתי, קשוח ונמרץ, הודיע רגן על תוכניתו החדשה. הוא גם גילה כי הכין את התוכנית הזאת באמצע המילחמה, כאשר היה נדמה לשרון ולבגין שהם נהנים מתמיכה מלאה של האמריקאים התמימים. באותם הימים שלח רגן בסתר את שליחיו למדינות הערביות, מאחורי גבו של בגין, והשיג את הסכמתן ליוזמתו. עיקריה היו הפוכים ממטרות־המילחמה של בגין ושרון: הוצאת הגדה והרצועה מידי ישראל, העברת השילטון לידי חוסיין, ניהול משא־ומתן על ירושלים המיזרחית, וקודם כל — הקפאה מיידית של ההתנחלויות. האמריקאים גם לא הסתירו כי יעדם המיידי הוא הפלת שילטונו של בגין עצמו, והחלפתו בשילטון המערך.

בסוף תשמ"ב היה הכל מוכן לעימות פנים־אל־פנים בין בגין ורגן.

ליד הנשיא האמריקאי פעלה קבוצה מלוכדת, שבאה כולה ממקום אחד: הנהלת חברת־ענק, שיש לה קשרים הדוקים עם סעודיה. אל ויינברגר הצטרף שר־החוץ החדש, **ג'ורג' שולץ**, ואל שני אלה, בעלי השמות הגרמניים, הצטרף בעל שם ערבי: **פיליפ חביב**, הדיפלומט הנוקשה, שכפה על שרון ובגין את התנאים לנסיגה־בכבוד של כוחות אש"ף מביירות.

בהשוואה למישחק אמריקאי זה התגמדו שאר מאורעות תשמ"ב בעולם, ובכללם מילחמה שגרמה במשך כמה שבועות להתרגשות רבה. אחרי שהארגנטינים כבשו בלי קרב את איי־פוקלנד — הקרויים בשפתם איי־מאלווינאס — שיגרה **מרגרט תאצ'ר**, מין מהדורה בריטית של גולדה מאיר, כוח־מישלוח ימי שכבש את האיים בחזרה במיבצע שהעמיד בספק את יעילותם של חילות־הים המודרניים, לפחות מעל לפני המים.

באל־סלוואדור נמשך הרצח ההדדי, אך העולם מאס בזוועות אלה וכימעט שכח אותן. תשומת־לב עולמית רבה יותר הוקדשה לפולין, שם ניסו שרידי סולידריות, התנועה הרומנטית של שוחרי החרות, חסידיו של **לך ואלנסה** העצור, לשווא לפרוק את עול המימשל הצבאי הקומוניסטי.

רק תופעה אחת היתה חשובה מכל המילחמות והמרידות — השפל הכלכלי המחמיר והולך בעולם המערבי, מארצות־הברית ועד גרמניה. הוא עלול להשפיע, בשנה הקרובה, על דרך העולם כולו.

המרחב

ערפאת: עוף החול

כמו עוף־החול האגדתי, הנשרף והקם מן האפר של עצמו, חזר **יאסר ערפאת** למרכז המאורעות בעולם הערבי אחרי שיצא מביירות.

האיש שהיה צריך להיות גמור, על פי הודעותיו היומיומיות של אריאל שרון, נראה בסוף תשמ"ב במצב בלתי־גמור מאוד.

בביירות עלה ערפאת בכבש של אוניית־הפינוי, שהוציאה אותו מן העיר הנצורה, וסימן בידו את האות „ו". כעבור כמה ימים ירד בכבש המטוס בפאס אשר במארוקו — ומישלחת של מלכים ונשיאים ערביים הצטופפה למרגלותיו. ערפאת התחבק עם כולם, עמד דום למשמע ההמנון הפלסטיני, שהושמע לראשונה בנסיבות כאלה, וצעד על פני מישמר־כבוד, לצד **חסן** ה־2, מלך מארוקו, כשתותחי־מארוקו רועמים במטחי־כבוד, כפי שתותחי־צה"ל רעמו בביירות.

ערפאת התקבל בוועידת הפיסגה הערבית כמנצח, כגיבור ההמונים של העולם הערבי, כמי שעצר את מכונת־המילחמה הכבירה של צה"ל והצליח יותר מכל צבאות־ערב גם יחד. אם סברו איש־השנה אריאל שרון ואיש־העולם רונלד רגן כי ערפאת גמור — נראה כי בשנת תשמ"ג מצפה להם הפתעה מרה. כמקדמה על כך הוזמן ערפאת, בימים האחרונים של תשמ"ב, לפגישה עם האפיפיור.

מילחמת־הלבנון המחישה את כל החולשות של העולם הערבי בשלב היסטורי זה. אחת הסיבות שהעלו את דמותו של ערפאת היתה נעוצה בעובדה שכל מדינות־ערב נטשו את הפלסטינים במילחמתם, וכי אף אחת מהן לא היתה מסוגלת לנקוף אצבע למענם. עובדה זו הורידה את יוקרתם של כל המנהיגים הערביים גם יחד, לעומת יוקרתו של ראש־אש"ף.

לשיא הצחוק הגיע **מועמר קד'אפי** הלובי, ששלח במילחמה שדר לערפאת, ובו תבע ממנו להילחם עד מוות. ערפאת השיב לו באיגרת שהיתה כולה כתובה ברוח של אירוניה מרה, המהולה בבוז. הוא רמז על אי־נכונותו של קד'אפי עצמו, וכל שאר השליטים, להתייצב בשדה־הקרב. קד'אפי בלע את העלבון הצורב.

לא הרבה יותר טוב היה מצבו של **האפט' אל־אסד** הסורי. אמנם, חייליו לחמו היטב בלבנון, לפחות על הקרקע, אך בשיא המערכה הוא הסכים להפסקת־אש עם אריאל שרון, שלא כללה את הפלסטינים. הוא הפקיר אותם לגורלם. באותו רגע איבד את עולמו. בסוף תשמ"ב התעלם ממנו ערפאת במופגן, וסירב לקבל את מרותו על התנועה.

יותר טוב היה מצבו של **חאלד** מלך סעודיה. הוא היה השליט היחידי שניסה לפעול, לפחות בדרכים מדיניות נמרצות, לטובת הפלסטינים הנצורים בביירות. הוא מילא תפקיד חשוב במאמץ הדיפלומטי של פיליפ חביב, שהביא בסוף לנסיגת כוחות־אש"ף ללא כניעה והשפלה. אולם חולשתה של סעודיה נחשפה במילחמה במלואה. היא לא היתה מסוגלת להפעיל את נשק־הנפט, מפני ששפע־הנפט בעולם היקהה את להב החרב הזאת. בסוף תשמ"ב היו קיימות הערכות שונות לגבי עתיד שוק הנפט — של סעודיה בשנה הבאה יהיה תלוי בשאלה איזו מן ההערכות היא הנכונה. אך ניצחון סעודיה בוועידת־הפיסגה בפאס הוכיח כי בעולם הערבי כוחה רב מאוד.

סדאם חוסיין העיראקי נשאר מסובך במילחמה באיראן, שהוא עצמו פתח בה. מזל־המילחמה פנה נגדו, והוא עמד מול פלישה של הצבא האיראני המנצח. האיית־אללה האיראני, **רוח־אללה חומייני**, איש־השנה תשל"ט, הפך את הדחת חוסיין עצמו למטרת־המילחמה העיקרית שלו. לפי אחת הגירסות, מילא סדאם חוסיין תפקיד חשוב בהתלקחות מילחמת־הלבנון — על־ידי שיגור הטרוריסטים של אבו־נידאל להתנקש בחייו של השגריר הישראלי בלונדון — במאמץ נואש

(המשך מעמוד 49)
למצוא אמתלה להפסקת־אש חד־צדדית. אולם חומייני לא הסכים להפסקת־האש גם בנסיבות אלה.

בעל־בריתו של חוסיין העיראקי, **חוסיין** מלך ירדן, נמצא בסוף תשמ״ב במצב טוב יותר. המפלה העיראקית יכלה לפגוע בו, אך מנוי וגמור היה עם האמריקאים להושיעו. מול האיום של אריאל שרון בהפלת מישטרו של חוסיין כדי להקים בעמאן מדינה פלסטינית, קם איש־העולם של תשמ״ב ופירסם תוכנית, שנועדה להחזיר לחוסיין את השילטון בגדה המערבית. חוסיין, מפוכח וזהיר כדרכו בשנים האחרונות, השתדל להפיק מהצעה זו את מלוא התועלת המדינית, אך מבלי להתנגש עם כוחו החדש של ערפאת.

גם הנשיא החדש של מצריים, **חוסני מובארק**, שירש בראשית השנה את מקומו של **אנוור אל־סאדאת** שנרצח, התהלך בין טיפות הגשם. הוא שמר בקפדנות על חוזה־השלום המצרי־ישראלי, גם אחרי שמצריים חזרה לגבול הבינלאומי, וגם אחרי שצה״ל פלש ללבנון. מילחמה זו יצרה לגביו מצב קשה: היה ברור לכל ערבי בעולם כי השלום הישראלי־מצרי, שהבטיח את ישראל בפועל מפני כל התקפה מדרום, דירבן את בגין להתקיף בצפון. הבגידה המצרית בפלסטינים בלטה עוד יותר, ורבים במצריים חשו בריגשי־אשמה עמוקים. אך המצרים שמחו גם שנשארו הפעם מחוץ למעגל המילחמה. וכאשר נקט הנשיא רגן, בסוף השנה, ביוזמתו החדשה, קיוו המצרים כי ייצאו בקרוב גם מגטו הנידוי והחרם, שבו הם כלואים מאז חתימת הסכמי קמפ־דייוויד.

זה לא קרה בוועידת־הפיסגה בפאס, שבה התקבלו בימים האחרונים של תשמ״ב שורה של החלטות, שהעידו על ניצחון מכריע של קו־השלום — כפי שערפאת ניסח אותו.

הדמות המעורפלת ביותר בפרוס תשמ״ג היתה זו של הנשיא־הנבחר של לבנון, **בשיר אל־ג׳מייל**. הגבר הצעיר, שנודע בעבר בברוטאליות של מעשיו, נבחר לתפקידו בעזרת הטנקים של צה״ל, וכל אדם יודע זאת. אך מייד לאחר מכן החל מגלה סימנים של עצמאות, שגרמו לזעם עמוק בליבם של מנחם בגין ואריאל שרון. יתכן מאוד כי אל־ג׳מייל הצעיר יפתיע בשנה הקרובה את ידידיו ויריביו גם יחד, ויהיה צאצא נאמן לסוחרי גבל, צור וצידון, שהיו ידועים בימי־קדם יותר בפיקחותם מאשר בתום־ליבם.

מדיניות

פרס: רגן רוצה

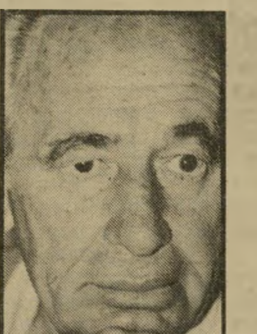

התוכנית החדשה של הנשיא רונלד רגן, איש־העולם של תשמ״ב, שהטביעה את חותמה על הימים האחרונים של השנה, בישרה עדנה חדשה לאיש שנראה כעסקן בסוף דרכו הפוליטית: **שימעון פרס**.

במשך השנה המאיסה מיפלגת־העבודה את עצמה על הציבור הישראלי, על כל פלגיו. תומכי־המילחמה מאסו במיפלגה, שהסתייגה מפרטיה ושתקפה מדי פעם את **אריאל שרון**. ואילו הציבור הגדול של מתנגדי־המילחמה, שהצביע בבחירות האחרונות למען המערך, מאס בעמדת המיפלגה, שתמכה במילחמה מהרגע הראשון, ובכל שלביה.

כבר בראשית השנה, כאשר היה ברור לכל כי אריאל שרון יוזם פלישה ללבנון ומחפש עילה לכך, קיבלה לישכת מיפלגת־העבודה מיסמך „בנושא הצפון”, ובו נאמר: „אם תיפתח מילחמת־התשה מצד המחבלים, יפעל צה״ל בלבנון במגמה להרחיק את המחבלים ובסיסיהם מן השטחים שמהם ניתן להפגיז את ישראל.”

היתה זאת הזמנה גלויה לשרון להביא את „המחבלים” לפתיחת מילחמת־התשה — והוא אכן ניסה לעשות זאת כמה פעמים, מבלי שהצליח. עד שבאה ההזדמנות הגדולה.

במוצאי־שבת, ה־5 ביוני 1982, יום אחרי שאריאל שרון הנחית על ביירות הפצצה נוראה — כביכול כתגובה על ההתנקשות בחיי השגריר הישראלי בלונדון, שבוצעה על־ידי אויבי אש״ף דווקא — ואחרי שאנשי אש״ף הגיבו בהפגזה של צפון הגליל, קיבל הפורום של חברי המערך בוועדת־החוץ־והביטחון החלטה, שהיתה הזמנה לאריאל שרון לפתוח במילחמה למחרת היום.

נאמר בה: „ישראל חייבת לנקוט את הפעולות הנחרצות להבטחת שלום היישובים בגליל.” לא נאמרה במיסמך מילה אחת על הפצצת ביירות.

מנחם בגין קיבל את ההזמנה והעילה, והודיע למחרת היום כי פתח במילחמה כדי להבטיח תגורת־ביטחון של 40 קילומטרים. המערך עזר להפיץ את השקר הזה בארץ ובעולם. ב־7 ביוני הצביעו כל חברי מיפלגת־העבודה, מילבד אחד, בעד המילחמה. שעות אחדות אחרי שצה״ל זרק מעל לביירות המערבית כרוזים, שבהם נקראה האוכלוסיה לנטוש את העיר בגלל ההתקפה הצפוייה של צה״ל, יצא פרס מפגישה עם בגין ובישר לעולם כי צה״ל אינו מתכוון להגיע לביירות.

מישחק כפול זה, האופייני לפרס — אך שגם שאר ראשי המערך השתתפו בו — נמשך בכל ימי המילחמה. המערך חי בפחד מתמיד שמא יאשים אותו מנחם בגין בבגידה, ושמא יאבד את הפופולריות המעטה שנותרה לו. הוא אף ניסה להתחכם, וכאשר החליטה מועצת־הביטחון על שיגור משקיפים לפיקוח על הפסקת־האש בביירות, קפץ פרס והקדים את בגין בדחיית ההחלטה הזאת.

אחרי כל אלה בא רונלד רגן בסוף השנה ופירסם תוכנית, שהתאימה מכל הבחינות לתוכניתה הישנה והבלה של מיפלגת־העבודה. היה זה נסיון ברור להביא להדחת שילטונו של בגין ולהחזרת המערך לשילטון.

אם היה ספק בכך, באו דוברי הממשלה האמריקאית, ואישרו זאת ברמזים גלויים.

היתה טמונה תמימות רבה באמונה האמריקאית, שהציבור הישראלי יקבל את מנהיגותו של אדם חסר מוסר ועקרונות, כמו פרס, או איש הפכפך כמו **יצחק רבין**. אך פרס התמלא חדווה. כשפניו קורנות מאושר, הוא הופיע לפני הציבור באיצטלה של אדם העומד לחזור לשילטון. הבעת פניו הזכירה את הרגע במוצאי יום־הבחירות, כאשר הציג אותו אחד השמשים שלו כ„ראש־הממשלה הבא של ישראל”.

כל חייו היה פרס מפסידן, שהצלחה חמקה — בצדק — בין ידיו. רק בתשמ״ג יתברר אם מזלו השתנה לאור תמיכתו הגלוייה של הנשיא רגן.

יהדות

מנדס־פראנס: כיהודי

מילחמת־הלבנון, שקוממה את דעת־הקהל העולמית נגד ישראל, ירדה על יהודי העולם כרעם ביום בהיר.

הם הגיבו כדרכם. חלק התייצבו מאחרי ממשלת־ישראל, גם כשסלדו ממעשיה. בין אלה היו רוב המנהיגים של המימסד היהודי באמריקה, שכהונתם תלוייה בחסדיה של ממשלת־ישראל. אחרים פשוט הורידו את הראש, עד עבור זעם, ושתקו. ואחדים הרימו את קולם נגד המילחמה, הפגינו מול שגרירויות ישראל וחתמו על עצומות נגד מעשיהם של מנחם בגין ואריאל שרון. בין אלה בלטו מדענים ואנשי־רוח, מקבלי פרס־נובל.

בחסות הסלידה הכללית ממעשיה של ישראל בביירות הרימה גם האנטי־שמיות הישנה את ראשה. הפעילות האנטי־שמית גברה בארצות רבות, והגיעה לשיאה במעשה־טרור גדול בפאריס, כאשר ירו אלמונים ביושבי מיסעדה יהודית. הדברים הביכו עוד יותר את היהודים, שחששו שמא כל גינוי של פעולת צה״ל בלבנון תשפוך שמן על מדורת האנטי־שמים.

שוב הוכח כי תיקוותו של בנימין זאב הרצל התבדתה: ישראל לא רק שלא עזרה ליהודים בשנת תשמ״ב, אלא שסיכנה את מעמדם בארצות רבות.

אחד שהלך עד הסוף בהתנגדותו למעשיה של ממשלת־ישראל היה ראש־הממשלה היהודי השני בעולם: **ברונו קרייסקי**, הקאנצלר של אוסטריה. הוא הכריז כי מעתה והלאה „אינני רוצה עוד שום עסקים עם ישראל זו!” — בהדגישו שהוא רואה לעצמו חובה להצהיר על כך, מפני שאיש אינו יכול להאשים אותו באנטי־שמיות.

המעשה היהודי של השנה היה שייך לשלושה אישים יהודיים: **פייר מנדס־פראנס**, מי שהיה ראש־ממשלת צרפת בשנות ה־50, **נחום גולדמן**, מי שהיה נשיא ההסתדרות הציוניות ומייסד הקונגרס היהודי העולמי, ו**פיליפ קלוצניק**, מי שהיה אחרי גולדמן נשיא הקונגרס היהודי העולמי ושר בממשלה האמריקאית.

בשיא מילחמת־הלבנון פירסמו השלושה גילוי־דעת שבו נאמר: „את השלום אין עושים בין ידידים, אלא בין אויבים שלחמו ושסבלו. מודעותנו להיסטוריה היהודית ולציוויים המוסריים של השעה תובעת מאיתנו לקבוע כי הגיע הזמן להכרה הדדית בין ישראל והעם הפלסטיני.” הם תבעו הכרה הדדית בין ישראל ואש״ף, ביטול המצור על ביירות ומשא־ומתן ישראלי־פלסטיני על בסיס הזכות של העם הפלסטיני להגדרה עצמית.

גילוי־הדעת תואם מראש עם עיצאם סרטאווי, איש אש״ף, וזכה למחרת היום בברכה רישמית מצד יאסר ערפאת בביירות הנצורה.

היה זה אחד ממעשיו האחרונים של נחום גולדמן, שנפטר בסוף תשמ״ב. אך מבין השלושה הגיע תואר איש־היהדות של השנה למנדס־פראנס. כי בהכינו מיסמך זה הוא עשה מעשה שנמנע מלעשותו עד אז. כפי שאמר לסרטאווי: „כל חיי נמנעתי מלעשות מעשים כיהודי. זוהי הפעם הראשונה שאני רואה חובה לעצמי להופיע דווקא כיהודי.”

בטחון

גבע: איש המצפון

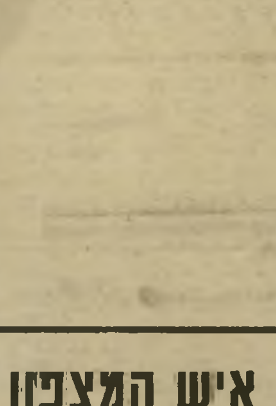

איש־הביטחון של השנה לא היה הרמטכ״ל, **רפאל איתן**, וגם לא אלוף פיקוד־הצפון, **אמיר דרורי**, שניהלו את מילחמת־הלבנון. הוא גם לא היה **אביגדור בן־גל**, שפיקד על החזית המיזרחית, והנושא באחריות לכישלון הצבאי המכריע של המילחמה בחזית זו.

אלפים רבים של מפקדים וחיילים מילאו את חובתם במילחמת־הלבנון, רבים מהם בכישרון מיקצועי רב, אחדים בגבורה ובתושיה. אך תיפארת צה״ל לא תהיה על המילחמה הזאת — ולא רק מפני שהיתה לצה״ל עדיפות מכרעת בחזית הסורית, שבה היתה לה שליטה גמורה באוויר, ועדיפות אדירה בחזית הפלסטינית, שבה הופעלה עוצמה אדירה — בים, ביבשה ובאוויר — נגד עשרת אלפים לוחמים סדירים־למחצה.

המילחמה נכשלה בגלל הנתק בין המטרות האמיתיות והמטרות המוצהרות, וגם בגלל הנתק בין המחשבה הצבאית והמחשבה המדינית. כתוצאה מכך הפכה מילחמה קטנה ומהירה, שהיתה צריכה להסתיים בניצחון מכריע תוך כמה ימים, למילחמה ארוכה ומייגעת, ושהסתיימה בתיקו הן בחזית הסורית, הן בחזית הפלסטינית.

מילחמה זו התמקדה במצור על ביירות המערבית — מצור שהביא למעשה השנוי־במחלוקת ביותר של המילחמה כולה, ושהעלתה את דמותו של איש־הביטחון של השנה: אלוף־מישנה **אלי גבע**.

גבע, בנו של אלוף, חייל קרבי מצטיין אשר יכול
(המשך בעמוד 53)

תל אביב והמרכז

גבעת אביבים
דירות יוקרה 5 חדרים ופנטהאוזים מפוארים

ראשון־לציון
קרית ראשון
דירות 4,3 חדרים

חולון
שכונת בן גוריון דירות גדולות 5,4 חדרים ופנטהאוזים מפוארים

פתח תקוה
גני רסקו דירות 4 חדרים

הוד השרון
דירות יוקרה 5,4 חדרים (עם אפשרות לצרוף חדר וחצי בדירת הורים) ופנטהאוזים מפוארים

אריאל
דירות גן, 5,4 חדרים
קוטג'ים 6,4 חדרים

באר־יעקב
דירות רווחה 4,3 חדרים

ירושלים והסביבה

מבשרת ציון
קוטג'ים דירות 4,3 חדרים

נוה גרנות
דירות יוקרה, 4 חדרים

רמות
דירות חד מפלסיות וקוטג'ים 5 חדרים

גילה ד'
דירות 4,3 חדרים
וקוטג'ים 5,4 חדרים

גילה ה'
דירות 4,3 חדרים

גבעון - גבעת זאב
דירות 2, 3, 4 חדרים
דירות מרווחות 5 חדרים.

חיפה והצפון

גבעת הרקפות:
דירות 4½ חדרים
קוטג'ים 5½ חדרים

נווה שאנן:
נתיב חן דירות 4, 4½ חדרים

קרית מוצקין
לב הקריות
דירות רווחה —
3½, 4, 4½ חדרים

מוצקין צפון
דירות 3½ חדרים

קרית־ים
דירות 4, 4½ חדרים

עכו
קוטג'ים 4½ חדרים
דירות 3½, 4 חדרים

באר־שבע והדרום

רח' שאול המלך
(ליד וילות מצדה)
קוטג'ים, יחידות "פטיו" ודירות 2, 3, 4 חדרים

שכונה י"א
דירות 3, 4 חדרים

עומר
קוטג'ים, וילות עם גג רעפים, וילות דו מפלסיות 4½, 5½ חדרים ו"בית גדל"

קרית גת
קוטגים 4, 4½ חדרים

משרדי המכירות הראשיים:

"רסקו" תל־אביב
רח' הר־סיני 1,
טל. 03-627811

"רסקו" חיפה
רח' הרצל 1,
טל. 04-668161

"רסקו" באר־שבע
"בית רסקו",
טל. 5־057-77144,
77390

"רסקו" ירושלים
רח' שמאי 8,
טל. 2־02-2242421

1982

הקניה הטובה ביותר 1982

"החתיכה
הכי טובה בעיר"
נקה
7
שים אותה מול כל אחת אחרת ותבין,
אי אפשר לטעות בה,
במגע הרך והמלטף שלה,
בניחוח המיוחד והנפלא,
בהרגשה שהיא נותנת,
בתחושה שאין כמותה.
תענוג אמיתי נקה 7
נקה 7 - מוצר איכות של מפעלי נקה בע"מ. המפיצים: חברת נורית בע"מ

(המשך מעמוד 50)
היה להגיע בעתיד לדרגה של רמטכ״ל. תבע להחליפו בתפקידו בגלל אי־נכונותו לפקד על חייליו בהסתערות על ביירות המערבית. אחרי פגישה עם ראש־הממשלה, הודח מצה״ל.

מעשהו של גבע עורר התפעלות עולמית, וגרם לוויכוח סוער בצה״ל — אולי הוויכוח המעמיק הראשון על תפקידו של קצין ישראלי, חובתו והמוסר שלו. רבים תמכו בגבע, וביניהם מפקד קרבי אלמוני, שפירסם מאמר ארוך ומנומק, שבו הצדיק את מעשהו על פי מיטב המסורת הצבאית העולמית והישראלית. איש זה ננזף על־כך על־ידי הרמטכ״ל. לעומת זאת לא הצדיק את מעשהו האלוף ישראל טל, מורהו של גבע, שסבר כי היה על גבע להמתין עד לקבלת פקודה ממשית.

ייחודו של גבע לא היה רק בכך שוויתר למען עניין מוסרי על קאריירה מזהירה בצה״ל, ושסיגה את כל דרך חייו. הוא היה גם בכך שסירב לאחר מכן להיכנס לכל ויכוח, בטענו כי „המעשה מדבר בעד עצמו.״

על תוצאות המעשה היו הדיעות חלוקות. אריאל שרון, שטען לאחר מכן כי כלל לא התכוון להסתער על ביירות, הצהיר בפומבי שבגלל גבע התארכה המילחמה. גבע עצמו, שאימן ותירגל את חייליו לקראת ההס־תערות, ידע כי שרון אכן רצה להסתער בכל מחיר.

קרוב לוודאי שמעשהו של גבע עזר למנוע את ההסתערות על ביירות המערבית — וכך נחל ניצחון אמיתי, שכל חייל היה יכול להתפאר בו: הוא מנע אובדן של מאות הרוגים בקרב צה״ל, ורבבות הרוגים בקרב האוכלוסיה האזרחית של העיר.

בארץ שבה הפך הצבא מיקצוע וקאריירה, הוכיח דווקא גבע שגם עתה יכול הצבא להיות יעוד לבעלי־מצפון.

הרדיו, בעוד שהטלוויזיה חתמה על הסכמים מפוקפקים עם השר יעקב מרידור. גם בדיווח על המילחמה הצליח קול ישראל לעורר כמה שאלות מהותיות ועקרוניות, שלא הועלו כלל בטלוויזיה ובגלי צה״ל, ששנה זו היתה שנת הדיכוי והרמיסה שלה בידי הרמטכ״ל ושר־הביטחון. התוצאה היתה שנפערה תהום בין תודעת הצופה והמאזין הישראלי, שניזון ממכשירים של שטיפת־מוח, ובין הצופה בעולם, שראה את האמת של מילחמת־לבנון על המירקע שלו.

תשמ״ג נראית עבור הטלוויזיה, כשנת הכנה לתשמ״ד (1984) וליצירתה של טלוויזיית „האח הגדול עינו פקוחה״, נוסח ג׳ורג׳ אורוול.

טלוויזיה
קירשנבוים: אדם במילחמה

בשנה הרביעית לבצורת היצירתית, המנוונת את הטלוויזיה הישראלית, הגיע לשיא חסר־תקדים תהליך הדיכוי שלה. בשנה זו לא השיגה הטלוויזיה הישגים נוסח עמוד האש והנבחרים, שנתנו לתשמ״א את אנשי־הטלוויזיה שלה.

רק כתבת־יומן אחת, של הבימאי והמפיק מרדכי („מוטי״) קירשנבוים, בשבוע השני של מילחמת־הלבנון, הזכירה לצופים את הטלוויזיה שהיתה פעם. היא הבליטה את העובדה שהמילחמה אינה רק טנקי מרכבה ומטוסי כפיר, ולא רק אוגדות — אלא בני־אדם המשלמים את מחירה.

בשנת תשמ״ב הוכיחה הטלוויזיה הישראלית את עצמה כנחותה מהטלוויזיה השכנה, הירדנית. תהליך הפרישה של אחרוני כישרונותיה נמשך, כאשר מנהל מחלקת־הספורט, אלכס גילעדי, העדיף לעבור לתפקיד בכיר באירופה מטעם רשת אמריקאית, ודן שילון סירב לקבל את מישרת מנהל התחנה, והעדיף לעבוד בשוק־הפרטי. גם רפיק חלבי ביקש חופשה ארוכה.

המופע המרתק ביותר שריגש את עובדי הטלוויזיה בשנת תשמ״ב היה הוועד־המנהל של רשות השידור, בכיכובם של אהובה מירון ואהרון פאפו, שהוכיחו כי האבסורד הוא־הוא המציאות. אליהם הצטרף חבר מליאת רשות־השידור, הפרופסור יוסף בן־שלמה, שניהל מילחמת־חורמה פרטית נגד צילום מחזהו של חנוך לוין ייסורי איוב עבור הטלוויזיה, וניצח.

בין מעט שביבי־האור שריצדו בטלוויזיה בשנת תשמ״ב בלטו סירטו של הבימאי יהודה („ג׳אד״) נאמן יה, ברעכען, שעסק במרד הימאים של שנות ה־50׳; התוכנית דילמה שבהנחיית ירון לונדון, שהביאה את תפוליטרוקים של רשות־השידור לסלקה מן המסך; כמה מתוכניות שעה טובה, בהנחיית מני פאר; הכתב אהוד יערי, שהתעלה בימי־המילחמה הראשונים מעל לערפל־הקרב. בלטו גם תוכניותיה של הזמרת החיננית שרל׳ה שרון, שאנשי מחלקת־הבידור של הטלוויזיה ניסו להכניס לתוכן זמרים מיקצועיים. היא סירבה והעדיפה לרדת מן המסך, עד שאנשי מחלקת־הבידור נכנעו לה.

כמה פרשיות הוסיפו לערפל שאפף את הטלוויזיה הישראלית בשנת תשמ״ב. ביניהן: פרשת מינויו והת־פטרותו של מיכה לימור כעורך מבט, ואיוש המישרה אחריו בידי יאיר שטרן. גם התפטרותו המפתיעה של יצחק („צחי״) שימעוני ממישרת מנהל־הטלוויזיה, ומינויו של טוביה סער כמחליפו, מעידים על־כך שבימי ממשלת הליכוד הפך ניהול הטלוויזיה בלתי־אפשרי לאנשים מיקצועיים ושפויים בדעתם. גיליונות עיתון־המחתרת קרנף, שהופצו בין עובדי חטיבת־החדשות (מבלי שאיש יידע עד עצם היום את זהות מפרסמיהם) כמו אישרו את המצב הבלתי־אפשרי שבו פועלת לה הטלוויזיה.

„הסכם הדיברור״ בין הנהלת הטלוויזיה ובין דובר־צה״ל שב והוכיח, כי הנהלת הטלוויזיה אינה מעוניינת באתיקה עיתונאית כלשהי. העידה על כך מילחמת־הלבנון, שמרבית כתבות הטלוויזיה בה נראו כתשדירי־שירות של דובר־צה״ל. למסכת הכישלונות הצטרף כישלון הדיווח מאליפות־העולם בכדורגל, שנערכה בספרד, מיפעל שעלה לטלוויזיה הון־עתק. ההר הוליד עכבר.

רדידות הדיווח הטלוויזיוני הוכחה השנה בעיקר על־ידי המכשיר־האח, קול ישראל, שהיכה את הטלוויזיה בכמה נושאי־דיווח מדהימים. בין נושאים אלה בלטה חשיפת זהותו של ה„ממציא״ דני ברמן, בידי כתבי־

אשה
הרניק: לא אסלח!

היתה זאת שנה של אלמנות ואמהות שכולות.

תחילה באו האלמנות המפורסמות. העולם ראה את ג׳יהאן אל־סאדאת ביגונה, אחרי שבעלה נרצח ביום־השנה למעשהו ההיסטורי. לאחר מכן צולמה רחל דיין ליד קבר בעלה, משה.

אך הרבע האחרון של השנה היה תקופת־היגון למאות אמהות ונשים ישראליות, ולרבבות אמהות ונשים לבנר ניות ופלסטיניות.

היו אמהות ואלמנות ישראליות שקיבלו את אובדן היקר להן מכל בהכנעה. היו שניחמו את עצמן בכך שבניהן ובעליהן נפלו למען חיי המדינה. אך הגבורה האיומה מכל נדרשה מאותן נשים, שאיבדו את יקיריהן ושעולמן חרב עליהן במילחמה שהן ראו בה מילחמה מיותרת.

כזאת היתה רעיה הרניק, האם השכולה הראשונה שהשמיעה בפומבי קול־זעקה נגד המילחמה.

בנה, רב־סרן גיורא („גוני״) הרניק, נהרג בלילה שבין היום הראשון והשני של המילחמה, כמפקד סיירת גולני. הוא פיקד על הקרב על הבופור, שבו נהרג גם הצעיר של תשמ״ב, רז גוטרמן.

גוני התנגד למנחם בגין, ושקל את האפשרות לחתום על חוזה לשרות בצבא־הקבע במשך שש שנים, באמרו: „אני לא סומך על ממשלה בראשותו של מנחם בגין.״ הוא הרגיש, לדבריו, כמו ההולנדי הקטן באגדה, שחסם באצבעו את החור בסכר פן יציף הים את מולדתו.

רעיה הרניק, אלמנתו של מנהל־המחלקה למוסיקה עממית בקול ישראל, שהשתלבה אף היא במחלקת־המוסיקה ברדיו אחרי מות בעלה, לא גידלה את בנה הבכור כפאציפיסט. אך אחרי שנהרג, קראה: „לא אסלח לבגין לעולם!״

צעיר
גוטרמן: אוויר פסגות

הצעיר של תשמ״ב נמצא בקרהאש בלבנון. הוא חירף את נפשו, הרג ונהרג. הוא לחם כמו בכל מילחמות־ישראל. אך הוא ידע מצוקות נפשיות, שלא ידעו אבותיו ואחיו הבוגרים.

החיילים הקרביים של תשמ״ב ייצגו את כל מיגוון הדיעות וההשקפות במדינה. היו בהם לאומנים קיצוניים, שמילאו את תפקידם בחשק ובהתלהבות. היו צעירים רבים שאינם רגילים להרהר אחרי החלטות של ממשלה ופקודות של מפקדים, ושעשו את שלהם מבלי „לשבור לעצמם את הראש״. היו שהחליטו באופן מודע לדחות כל מחשבה על המילחמה עד שתסתיים.

אך הדמויות הטראגיות האמיתיות של המילחמה היו אותם צעירים שהתנגדו למילחמה בכל נימי נפשם, שסלדו מן התפקיד שהוטל עליהם — ושבכל זאת מילאו את תפקידם, הסתערו קדימה, ולעיתים קרובות אף עלו באומץ־ליבם על חבריהם.

כזה היה חייל בשם מידד אלון, איש נח״ל־מוצנח בן 20, שחבריו פירסמו אחרי מותו מיכתב שכתב ושלא הספיק לשלוח, ובו קריאת־זעקה מעומק הלב נגד המילחמה. כזה היה רב־סרן גוני הרניק, שנפל בקרב על הבופור, שהיה פעיל מנעוריו בתנועות־שלום, ושאמו, האשה של תשמ״ב, היתה הראשונה שהשמיעה קול־זעקה של אם שכולה נגד המילחמה. וכזה היה רז גוטר־מן, חבר קיבוץ העוגן, אלוף ריצת־שדה, נכדו של יהודי שנהרג בגטו־ורשה, בנו של פעיל בתנועת שלום עכשיו, שנהרג על הבופור ביום השני של המילחמה.

אביו, המורה יעקב גוטרמן, זיעזע את הארץ ואת העולם כאשר החל מופיע בעיצומה של המילחמה בהפגנות, כשהוא נושא שלט־יחיד: „בגין, שרון ורפול — רצחתם את בני!״

רז גוטרמן נאבק כדי להצטרף לסיירת של גולני, ואף נכנס לכלא במהלך מאבק זה. למרות זאת שנא צבא ומילחמה. אל המילחמה נלקח מחופשת־השיחרור שלו. אחרי מותו פירסם אביו דברים מרים נגד מנחם בגין ואריאל שרון, שבאו לבופור כדי לשאוף אוויר־פסגות ושנהנו מן הנוף.

רחוקים ממנו, אך קרובים אליו בצורה אחרת, היו סרבני־השרות. בראשית השנה סירבו, כמו גדי אלגזי, לשרת בגדה המערבית, שבה נהרגו מפגינים צעירים ובלתי־חמושים על־ידי חיילי־צה״ל אשר „ירו באוויר״. עם פרוץ מילחמת־הלבנון סירבו לשרת בלבנון, כמו אלי גוז׳נסקי.

חיילים רבים, כמו חברי הקבוצה שקראה לעצמה

(המשך מעמוד 53)
„חיילים נגד השתיקה". היו פעילים במאבק נגד המלחמה, אחרי ששירתו בה. כולם היו נתונים במצוקה נפשית עמוקה — מצוקה שהוסיפה כבוד להם ולציבור שמתוכו באו.

עיתונות דנקנר ושיף: מילחמה אחרת

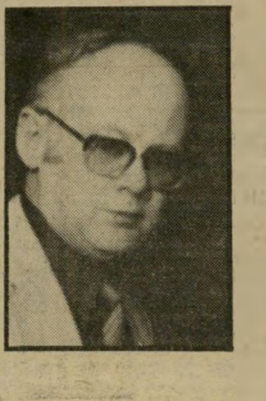

כל מילחמה היא מיבחן לעיתונות. היא מבליטה את מעלותיה ומיגרעותיה, ומביאה את אלה ואת אלה לשיאן.

במילחמת־הלבנון לא הצטיינה העיתונות. כימעט כולה נרתמה מדי יום ביומו למכונת הכיזוב ושטיפת־המוח ש־הפעילו יוזמי המיבצע, ובראשם אריאל שרון, כלפי ה־ציבור הישראלי. אם נכון הוא כי בשום מילחמה לא שיקרה הממשלה לציבור שלה כמו במילחמה זו, הרי יש לעיתונות האלקטרונית והכתובה חלק רב בכך.

מושגים מובהקים של שטיפת־מוח כמו „מחבלים," „קי־ני מרצחים," „להדק את המצור," „לכתוש," שבאו להכ־שיר את הקרקע לביצוע מעשי־זוועה כמו הפצצת ביירות ומחנות־הפליטים, היו לחם־חוקה של העיתונות.

במילחמה לא הגיעו העיתונאים לקר־האש. הם ישבו בעורף והתחרו ביניהם בכתיבת כתבות־קיטש.

הסקופ העיתונאי הגדול ביותר של השנה היה בלי ספק המעשה שהיכה הד בעולם כולו: המסע העיתונאי של שלושת חברי מערכת העולם הזה שחצו את קו־האש בביירות, סיירו בעיר המערבית, ריאיינו את יאסר ערפאת ונפגשו עם השבוי הישראלי. אך מעשה זה פסול מלהי־כלל בתחרות על התואר איש־העיתונות של השנה, מפני שאין משתפים בה את חברי מערכת זו.

גם עיתונאים אחרים הגיעו לביירות המערבית. שניים עשו זאת בדרכונים זרים: **אליעזר שטראוך**, איש ידי־עות אחרונות, שסייר בביירות המערבית וריאיין את ג'ורג' חבש, ו**אייבי נתן**, שנלקח גם הוא לסיור על־ידי חבר אש"ף ונתקל בערפאת ברחוב. לאחר מכן שהה **אמנון קפליוק** הישראלי, בשם העיתון הצרפתי לה מונד, בביירות המערבית, וריאיין אף הוא את ערפאת.

בין העיתונאים המעטים שהצטיינו במהלך המילחמה היה **אמנון דנקנר**, איש הארץ, שהתעלה והגיע לרמה חדשה בסידרה של כתבות — ספק דיווחים עיתונאיים מסוורים, ספק סיפורים קצרים — שתיארו את הצד האפל של המילחמה.

אך כמנתח של מהלכי המילחמה עצמה עלה על כולם הכתב הצבאי של הארץ, **זאב שיף**, שבלט בים שטיפת־המוח כעיתונאי עצמאי, בלתי־משוחד, אשר העז להצ־ביע על הכישלונות הצבאיים־מדיניים של המילחמה, אם כי לא פעם רק במרומז. שיף זכה במחמאה מחרה כאשר סיפר יאסר ערפאת עצמו, בראיון בהעולם הזה, כי הוא קורא באופן קבוע את מאמריו של שיף.

לציון מיוחד היתה ראויה גם **אוריאנה פאלאצ'י**, העיתונאית האיטלקיה שריאיינה את אריאל שרון — ונתנה דוגמה לחקירה עיתונאית חושפנית, שאף כתב ישראלי לא העז לערוך לשר האימתני.

הכנסת סבידור: רגע מביש

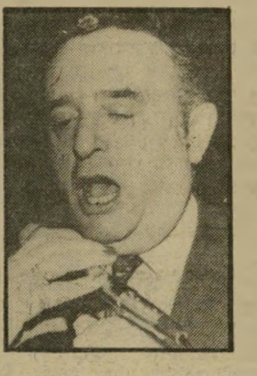

באחד הרגעים המבישים ביותר בכל תולדות הכנסת, ישב **מנחם סבידור** על הכס הרם של היו"ר, השתולל מזועם, וצעק על ח"כ **תופיק טובי**.

הנציג הקומוניסטי השמיע קריאות־ביניים נגד המיל־חמה. היתה זאת זכותו. והוא לא עבר את הגבול שנקבע על־ידי סקנדליסטית מיקצועית כמו **גאולה כהן**, בשעת ההצגה של הקומדיה על פינוי ימית. אך סבידור, יושב־ראש של פרלמנט שיש בו יהודים וערבים, ציונים ואנטי־ציונים, התנהג כנשיא של פרלמנט בדמוקרטיה עממית. „אני יושב־ראש של כנסת ציונית!" צעק ואיים לגרש את טובי — כמו יו"ר ב„פרלמנט" ההונגרי או הבולגרי, הצועק: „זהו פרלמנט קומוניסטי!"

היה זה אופייני למצבה של הכנסת כולה, אשר ירדה השנה למעמקים נוספים, והגיעה עד לשפל המדרגה. במילחמת־הלבנון היא היתה חותמת־גומי לכל דבר.

ביום השני של המילחמה הגישה סיעת חד"ש הצעת אי־אמון. היא נשארה בודדה במערכה, אף שחיש מהר הוכח כי מאות אלפי ישראלים מתנגדים למילחמה בפועל ובחריפות. כל הכנסת, מקיר אל קיר, התאחדה להצביע נגד ההצעה, בידעה היטב כי זוהי הצבעה בעד המילחמה. כדי לסלק כל ספק הכריז מנחם בגין עצמו, שעה קלה לפני ההצבעה, כי הצבעה נגד ההצעה תהווה הצבעה בעד הממשלה ובעד מדיניותה. קרי: בעד המילחמה.

עשרת הצדיקים בסדום זו לא הצביעו נגד המילחמה, ואף לא נמנעו רישמית מהצבעה, אך לפחות „לא השתתפו בהצבעה". בנסיבות הנתונות, היתה גם זאת הצבעה אמיצה. העשרה היו חברי־הכנסת **יוסי שריד** ממיפלגת־העבודה, **שולמית אלוני** מר"צ, **מרדכי וירשובסקי** משינוי (שחברו, **אמנון רובינשטיין**, הצביע בעד המילחמה) ושיבעת חברי מפ"ם — אף שאחד מהם, **אימרי רון**, תמך במילחמה בפה מלא.

אותה תמונה עגומה נמשכה במשך המילחמה כולה. המערך שיחק מישחק נואל של אופוזיציה־מטעם, תמך במילחמה אך הסתייג מפרט זה או אחר, לצורכי אליבי בחו"ל. לא היה עוד שום קשר בין התמונה בציבור — שבה התנגד מיעוט גדול וחשוב למילחמה בקיצוניות רבה, תוך הפגנות ומעשי־מחאה — ובין הכנסת, שבה נותרו רק שרידים אומללים של אופוזיציה.

ביום ההפצצה הגדולה על ביירות, שזיעזעה את העולם כולו, לא היו בכנסת אלא **מאיר וילנר** ו**תופיק זיאד**, שעשו אקט של מחאה, ושגורשו מן האולם על־ידי סבידור. באותו יום זכו השניים באהדה גם מצד אזרחים שלא היו חולמים להצביע אי־פעם בעד סיעה קומוניסטית.

האופוזיציה שבתוך האופוזיציה מצאה את עצמה במצב עגום. במיפלגת־העבודה היה יוסי שריד בודד. כשחלם על פרישה כדי להקים מיפלגת־שלום עם מפ"ם, התחוור לו שמפ"ם לא תפרוש. שריד, שהצטיין בימי המילחמה בניהול מערכה מילולית עיקבית נגדה, מצא את עצמו במצוקה כאשר הוזמן פומבית על־ידי עיצאם סרטאווי, גיבור־השלום הפלסטיני, להיפגש עימו בפאריס. המנהיג הפלסטיני הזכיר גם את **מוטה גור**, **ויקטור שם־טוב** ו**מוחמד ותד**. כולם חששו לבוא, ומצאו לכך תירוצים שונים — אף ששריד עצמו הכריז לפני המילחמה בפאריס שהוא רוצה להיפגש עם סרטאווי. כדרכם של ערבים במפ"ם, לא הסתפק מוחמד ותד בדחיית ההזמנה, אלא חיפה על חוסר זה של אומץ־לב בהכפשת אנשי־שלום אמיצים יותר.

בסוף תשמ"ב קמה התיקווה שכנסת זו תתפרק בקרוב. היא הגרועה בכנסות ישראל.

דת בורג: נגד אבא

התמונה בשערי בית־הנתיבות של נמל־התעופה בן־גוריון היתה חסרת תקדים בישראל, והזכירה תמונות מארצות אחרות. עובדי אל־על חסמו את הכניסה לפני כל הבאים שהיתה להם חזות דתית. יהודים חובשי כיפות ושטריימלים, לבושים בקאפוטות, ויהודיות בעלות מיט־פחות־ראש ושרוולים ארוכים עמדו חסרי־אונים מול עובדים זועמים.

האיש שגרם למחזה זה היה **אברהם שפירא**, איש אגודת־ישראל. הוא הצליח להשניא את דת ישראל על המונים רחבים כפי שלא הצליח אף עסקן דתי לפניו.

שפירא השמן, בעל הזקן הארוך והחיוך טוב־הלב, נראה לרבים כמנכ"ל המדינה. הוא נתן פקודות לממשלה. כמו שיילוק, במחזהו של ויליאם שייקספיר, הסוחר מוונציה, הוא תבע את ליטרת־הבשר, שהגיעה לו על פי החוזה הקואליציוני. בשיא פעולתו, תבע את הפסקת הטיסות של אל־על בשבתות, ומנחם בגין כפה זאת על הממשלה ועל החברה.

התוצאה היתה מילחמת־דת, שלא היתה דומה לה בתולדות ישראל. קרוב לוודאי כי מילחמה זו, שהופסקה זמנית על פי צו של בית־המישפט, תטיל את מוראה על תשמ"ג.

מול הקו התוקפני של שפירא ואדוניו, גדולי התורה, שעורר התנגדות כה עזה לדת, דווקא בשעה שתנועה גדולה של חוזרים־בתשובה וחוזרות־בתשובה יצרה אופנה חדשה, נשמעו כמה קולות נגדיים מן המחנה הדתי. אחד מהם היה קולו של הרב הצעיר **עמי כץ**, שהטריח את עצמו לנמל־התעופה כדי לעודד דווקא את עובדי אל־על, שעמדו במריים נגד אגודת־ישראל.

אך האנטי־תיזה האמיתית לשפירא היה אדם, שהעמיד את מיצוות המוסר היהודי מעל לעניינים של מיצוות פורמליות. **אברהם** („אברום") **בורג**, בנו של שר־הפנים, יצא לפתע מאלמוניותו, בעל כורחו, כאשר האירה אלומת־הפירסום את קבוצות החיילים שיצאו למחות נגד מילחמת־הלבנון. בשעה שאביו, **יוסף בורג**, הציני והחלקלק, הופיע בעצרת־המונים למען המילחמה, שהוא התנגד לה בסתר־ליבו, הופיע הבן באסיפות נגד המילחמה והטיף נגדה בשם דת־ישראל וערכי המוסר של היהדות.

בעיני הציבור הישראלי החילוני, שהתרגל לראות את הדתיים בדמות הקנאים החשוכים של גוש־אמונים ושונאי־הערבים המושבעים של ישיבות־ההסדר, היתה דמותו של אברום בורג בבחינת התגלות. היא הוכיחה שיש גם דת יהודית אחרת, הומאנית וליברלית — אף שדת זו כימעט ונכחדה בישראל. במעשה אחד הועיל בורג־הבן לדת היהודית יותר מכל מעשי אביו.

משפט אוסטרובסקי־כהן: הפחדה

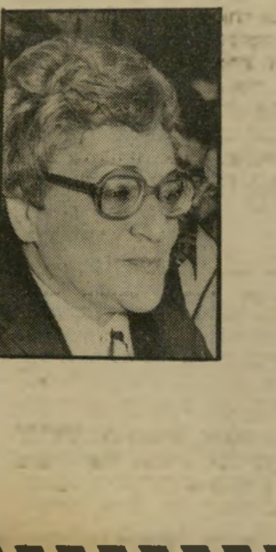

המישפט בישראל עמד השנה בצל מישפטו של **אהרון אבו־חצירא**. השר לשעבר, שזוכה בשנה שעברה מאשמות־שוחד, הורשע השנה בעבירות של מירמה, גניבה והפרת־אמונים.

הרשעה חסרת־תקדים זו גרמה למהומות על רקע עדתי. אוהדיו של השר צרחו, השתוללו, איימו וקיללו. המישטרה נאלצה להוציא את השופטת **ויקטוריה אוסטרובסקי־כהן** ואת התובעות, פרקליטת־מחוז ה־מרכז **שרה סירוטה** ועוזרתה הבכירה **עדנה ארבל**, מבית המישפט תחת מישמר מישטרתי כבד.

השופטת, אשר ישבה במישפט כדן־יחיד, היתה על כוונת הסניגוריה מתחילתו. כאשה אשכנזיה וילידת־פולין, הציתה את רגשות השינאה והקיפוח העדתי בקרב אוהדי השר. הדברים הוחמרו כפליים, כאשר — בעיקבות פליטת־פה אומללה של השופטת בלישכתה, שבה כינתה את השר „הטיפוס הזה" — ביקשו הסניגורים **שלמה תוסיה־כהן** ו**רם כספי** לפסול אותה מלשבת בדין.

במהלך המישפט נמצא חומר־נפץ של בלוני־הגז בחצר ביתה של השופטת, שיחות מאיימות הופנו אליה בטלפון, והוצבה עליה הגנה מישטרתית במשך כל המישפט.

השופטת עמדה בלחצים וכתבה פסק־דין שקול, שבו זיכתה את השר מעבירות אחדות שיוחסו לו והרשיעה

אותו באחרות. אך הסערה שקמה אחרי ההרשעה היתה חסרת־תקדים. כתובות־נאצה הופיעו בן־לילה על קירות העיר, השופטת כונתה „אשכנאצית" וכינויים גרועים מזה. במשך שלושת הימים שבין ההרשעה וגזר־הדין סערה המדינה.

היתה זו הפתעה גדולה שאחרי שכינתה את השר בפסק־הדין כמי שעשה בקרן אבו־חצירא כבאחוזה פרטית שלו, דנה אותו השופטת למאסר־על־תנאי בלבד. „זה נס," קבע המיסעדן אלי רונן, חסידו של השר; „השופטת נבהלה," קבעו אחרים.

יתכן כי גזר־הדין היה מעשה־חוכמה בנסיבות הנתונות וגרם להרגעה מיידית של הרוחות, אך פרקליטות־המדינה, השר וסניגוריו לא היו מרוצים ממנו. העירעור ההדדי על פסק־הדין היה תלוי ועומד בסוף השנה בבית־המישפט העליון, ויעכיר כנראה את הרוחות במדינה גם בשנה הבאה.

מילבד מישפט זה ניכרת השנה התעצמות בעולם התחתון. רציחות על רקע סמים, נקמה וחיסול־חשבונות נעשו באכזריות, וללא מורא. בתש"ג ייערכו מישפטים על רצח **רוני ניצן**, שוד קרן־אור, הרצח הכפול החדש של **שלי שולי** ו**מישל נחמיאס** ומישפטם של המרעילים.

באופן מוזר חזרו השנה רבים מגיבורי פרשיות נושנות לכותרות. **סלומון אבו** הורשע גם במישפטו החוזר, למרות מאמציהם של סניגוריו, הזוג **זלמן** ו**נחמה סגל**. עירעורו עומד להתברר לפני בית־המישפט העליון.

עמוס ברנס גם הוא עדיין יושב בכלא, ומחכה לסיום עירעורו של קצין־המישטרה לשעבר **שאול מרקוס**, שהורשע השנה בעדות־שקר. רק אחרי שיסתיים העירעור יחליט היועץ־המישפטי אם יש מקום לפתוח במישפט חוזר גם לברנס.

שמואל פלאטו־שרון חזר לחדשות המישפטיות כאשר הוגשה נגדו השנה התביעה האזרחית הגדולה ביותר בתולדות המדינה. חברה צרפתית תובעת ממנו סכום של כ־15 מיליון דולר, בצירוף ריבית לעשר שנים. סכום האגרה ששילמה החברה על תביעתה זו מסתכם בתישעה מיליון לירות.

בניגוד לסלומון אבו זכה השנה **דוד** („דודו") **דהרי** להיות האדם הראשון שזוכה למעשה פעמיים מאותו הרצח. לפני שלוש שנים זיכו סניגוריו, הפרופסור **דויד ליבאי** ו**אהרון בן־שחר** שניים מחבריו של דהרי, שנאשמו יחד איתו ברצח **אלי ועדש** בנתניה. דהרי עצמו ברח מבית־הסוהר במהלך המישפט והסגיר את עצמו למישטרה רק בעיקבות הזיכוי. אך למרבית הפלא לא שקטה המישטרה והשיגה ראיות חדשות ועדים חדשים. הוא הועמד שנית לדין, חוכה גם הפעם, למרות החשדות הכבדים שנותרו סביבו.

במיגזר הציבורי המשיך הבג"ץ לעשות חדשות. בימים האחרונים של השנה, אחרי שנשיא בית־המישפט **משה לנדוי** פינה את מקומו ל**יצחק כהן**, החליטו השופטים **מאיר שמגר**, **דב לוין** ו**שלמה כהן** להוציא צו־ביניים שהורה לחברת אל־על להמשיך ולטוס בשבתות. הממשלה ועדת השרים לענייני אל־על, וגם ועדת־הכספים של הכנסת, התבקשו לתת טעם מדוע לא יבטלו את החלטתם על ביטול טיסות אל־על בשבת.

השביתות והעיצומים של עובדי בתי־המישפט, שנמשכו במשך חמישה חודשים רצופים, האטו עוד יותר את קצב־הצב של טחנות־הצדק. ורק נשיא בית־המישפט המחוזי בתל־אביב, השופט **בנימין כהן**, העז לומר בגלוי כי מערכת המישפט בארץ מתפוררת.

ספרות — לפיד: במזל נשים

שנת תשמ"ב לא היטיבה עם הסיפורת העברית. מעט מאוד יצירות חדשניות, בעלות ערך סגולי, ראו בה אור.

האירוע המפתיע ביותר של השנה היה הענקת פרס ישראל למשורר **יהודה עמיחי**, המייצג בשירתו את כל ההפכים למה שמייצגת ממשלת־ישראל. גם הענקת פרס ביאליק למשורר **נתן זך** מעידה על־כך שדור־המשוררים, שצמח אחרי מילחמת־העצמאות, היה לדור המייצג ביותר את השירה הישראלית — מה עוד, שנתן זך, בהופעת טלוויזיה ובאסיפת־עיתונאים, יצא חוצץ נגד תהליך ההתקרנפות העובר על המדינה.

ספר צנום, תחת הכותרת גיא אוני, מאת **שולמית לפיד**, היה ספר־הפרוזה המקורי המעולה ביותר שראה השנה אור. ספר זה, המתאר את עולמה של אשה יוצאת־דופן בין מתיישבי גיא־אוני (כיום ראש־פינה) לפני כ־100 שנה, והכתוב בלשון פשוטה, בלתי־יומרנית ואמינה — פרץ דרך חדשה לסיפורת הישראלית. גם כמה ספרים בולטים נוספים שראו אור השנה חוברו בידי נשים. כזה הוא סיפרה של הסופרת הצעירה **אורית מרטין** מה שגור־הגורילה צריך, ספר מחיי־הצעירים, נכון לעכשיו, שגיבוריו אינם מוכנים לצאת בשירותם הצבאי לרסס תלמידי־תיכון ערביים ברמאללה, צעירים החשים מנוכרים מכל המתרחש בחברה הישראלית של ראשית שנות ה־80.

גם סיפרי־השירה של המשוררת שנפטרה, **אסתר ראב**, ילקוט שירים, ועדי של **חדווה הרכבי**, החזירו למפת השירה ליריות נשית בוגרת, שחסרה בשירי המשוררות שפירסמו את שיריהן בשנים האחרונות. אל נשים אלה מצטרפת **הלית ישורון**, שפירסמה השנה שתי חוברות של כתב־העת האישי שלה, חדרים.

בין הסופרים בלט השנה **עמוס עוז** בסיפרו מנוחה נכונה, שהוא הבוגר והבשל בספריו. פחות הצליח **א"ב יהושע** בגירושים מאוחרים. ספר מעולה היה השנה סיפרו של חוקר־המיסטיקה **גרשום שלום**, מברלין לירושלים, שראה אור אחרי מותו של חוקר חשוב זה.

בשנת תשמ"ב פורסמו כמה סיפרי־נפל, ביניהם עצם אל עצמו של **נתן שחם** ומילים מאת **יותם ראובני** (**ז'אן ריבן**) ועוד סופרים, שפירסמו ספרים שלא היה בהם חידוש כלשהו, ושהיתה בהם משום חזרה מונוטונית על ספרים שפירסמו בעבר הלא־רחוק.

כמה מסיפרי הקלאסיקה הארצישראלית, שראו אור בפירסום חוזר, הרשימו גם בשנת תשמ"ב, ביניהם הגוף הגאוני מאת **אביגדור המאירי** ובלי כוכב מאת **יהודה בורלא**.

תופעה מעניינת היתה פירסומם של שני ספרים בעלי ערך סיפרותי וחברתי, פרי־עטם של ציירים: עצים, אבנים ובדים ברוח מאת **יגאל תומרקין**, שהוא בבחינת מסר אל הכפר הערבי הפלסטיני, הכפר שהחברה המרדנית הישראלית עוסקת בהכחדתו; בדרך לקולנוע של **יאיר גרבוז**, שהוא חווייה אמנותית במילים, המתארת את נוכחותו בנוף הארצישראלי.

חוקר שהגביר את מסעו אל ניבכי העבר הוא הפרופסור **נתן שפיגל**, שספריו אפיקורוס ותולדות הטרגדיה היוונית המשיכו מסכת, שעל מימושה פועל הפרופסור שפיגל זה שנים רבות. **שבתי טבת**, חולל שערוריה בסיפרו רצח ארלוזורוב, שהביא להקמת ועדת־חקירה ממלכתית מגוחכת לבחינת רצח ארלוזורוב.

בין הספרים המתורגמים מלועזית לעברית בלטו בתשמ"ב הפרש מסיינט־אורביין של הסופר הקנדי־יהודי **מרדכי ריצ'לר**; עשו בי כרצונכם של המחברת האמריקאית המוכשרת **ג'ויס קארול אוטס**; גולד שווה זהב של **ג'וזף הלר**; ספר הצחוק והשיכחה של **מילאן קונדרה**, הסופר הצ'כי הגולה בצרפת; האכספרס הפאטאגוני הישן של **פול תארו**; סיפרו של **גינטר גראס** ויעוד בטלגטה ושני ספריו של הסופר הגרמני המעולה **מרטין ולזר**, סוס בורח ועבודת הנפש. לספרים אלה מצטרף גם סיפרה של הסופרת הדרום־אפריקאית **נדין גורדימר**, אורח כבוד. אף תרגום ספרותי מהשנה החולפת לא הותיר רושם מרגש במיוחד.

בין כתבי־העת הספרותיים נוצר בתשמ"ב איזון איכותי בין עכשיו וסימן קריאה, בעוד שהפתעת השנה היתה העריכה המחודשת של מאזניים, המופיע בפורמאט חדש, ושהחזירה לכתב־עת זה את מיטב הסופרים הישראליים, שסלדו בעבר מפירסום בו. הישג זה שמור לעורכי מאזניים, **אשר רייך** ו**זיסי סתוי**.

מדע — ברמן: קופסה שחורה

כמו בכל שנה, עמלו אלפי מדענים בישראל, בשטחים רבים ומגוונים, והגיעו להישגים מכובדים. המדע הישראלי הוסיף לעמוד על רמה גבוהה — אולי מפני שהיה אחד השטחים המעטים במדינה שלא היה נגוע ברוח הגטו הלאומני־דתי, שניתק את ישראל בהדרגה מן העולם. המדע הוא עולמי, ושפתו היא בינלאומית.

אך בתשמ"ב לא היה מנוס מהענקת תואר איש־המדע של השנה לאדם שלא היה מדען כלל. כי על כל מדעניה המזהירים של ישראל האפיל במשך כמה שבועות אדם, שביצע תרמית מדעית פנטסטית.

דני ברמן, האיש שהמציא — כביכול — מקור חדש של אנרגיה, או שיטה חדשה להפקת אנרגיה, היה שארלטאן מבריק. הנוכל, שהתחזה כמדען, בהפקיעו לעצמו פירסומים של אדם אחר, הצליח לרמות את שר־העל לענייני כלכלה, **יעקב מרידור**, שהוא בעצמו נוכל ורברבן לא מבוטל. על סמך דברי ברמן, הבטיח מרידור חגיגית למדינה כי הצליח להפריך את חוקיו של אלברט איינשטיין, כי הביא את הקץ על השייח'ים עתירי־הנפט, כי יאיר את רמת־גן כולה בנורה אחת, וכי מרגלים מכל העולם באים לישראל כדי לגנוב את הסוד.

לבסוף, כאשר התגלה כי הסוד הנוראי טמון בקופסה שחורה שעמדה בפינה של מחסן, ושהאירה כמה נורות קטנות, התפקעה המדינה מצחוק. ברמן נעלם מן האופק, מרידור המשיך בדרכו כאילו לא קרה דבר, והמדענים הרציניים יכלו לחזור לעבודתם.

תיאטרון — סובול: מוטב להתאבד

בתשמ"ב המשיך תהליך הגיוון והכירסום בדמותו של התיאטרון הישראלי. רפרטואר רצוף במחזות לא־חשובים איפיין את התיאטרונים הציבוריים. המחזה המקורי היה שולי וחסר־חשיבות. מחזות בנוסח ברודוויי, או מחזות בולווארדיים, היו הסמל המיסחרי של התיאטרון הישראלי בשנה זו.

רק תקופה בת חודש ימים, שבמהלכה הועלה מחזור של מחזות שעסקו בצה"ל ובניוון מוסר־הלוחמים, הביא את מעט העדנה לתיאטרון. אלא שהצגות אלה הורדו בלחצי המועצה לתרבות ולאמנות וגורמים ממשלתיים אחרים. עוד שערוריה שאיפיינה את התיאטרון הישראלי בתשמ"ב היתה הצגת מחזהו של המחזאי **חנוך לוין** הזונה הגדולה מבבל, שעורר עליו את התנגדותו של קהל מבקרי התיאטרון המדושנים, שמחזה זה שימש להם מראה.

שנת־התיאטרון תשמ"ב היתה שנת מנהלי־התיאטראות, שהצליחו לרוקן את התיאטרון הישראלי מכל תוכן וערך. **עדה בן־נחום** הצליחה לכרות קבר לתיאטרון החאן הירושלמי, **אורי עופר** הפך את התיאטרון הקאמרי למיפעל אמרגנות, **נועם סמל** הצליח להפוך את תיאטרון חיפה לתאום החיפאי של הקאמרי. **דויד לוין**, שחוזהו כמנהל הבימה חודש השנה, הוכיח ברפרטואר של תיאטרונו את אי־הצורך בתיאטרון לאומי. למנהלי תיאטראות

(המשך מעמוד 55)
אלה הצטרפה **ציפי פינס**, שהפכה את תיאטרון באר־שבע מתיאטרון של עיר לתיאטרון של עיירה, כשסילקה שחקנים ותיקים, מבלי שיעלה בידה להעניק תוכן כלשהו לתיאטרון שהיא מנהלת.

מבין כל דמויות־המפתח של התיאטרון הישראלי התרוממה רק דמות אחת מעל לרדידות המחרידה והמגוחכת של תיאטרון זה. היה זה הבימאי **עודד קוטלר**, לשעבר מנהל תיאטרון חיפה, שהקים את „פרוייקט נווה־צדק". מעין תערובת של תיאטרון ממוסד ומסובסד ובימה שמעניקה סיכוי, והפותחת אופקים לאנשים צעירים בתיאטרון הישראלי. קוטלר, שהוא מזה 20 שנה ויותר דמות־מפתח בתיאטרון הישראלי, הצליח השנה בתפקידו כ„מורד ממוסד". מורד אחר, שנכשל השנה, היה השחקן **אשר צרפתי**, איש־התיאטרון תשמ"א, שתיאטרון המדרגה שלו התמוטט כתוצאה ממילחמת־הלבנון.

שנת־התיאטרון תשמ"ב היתה שנה טובה מאוד לשר־החינוך־והתרבות **זבולון המר**, המופקד על סיבסוד התיאטראות הציבוריים. שנה זו לא הביאה לו סקנדאלים יוצאי־דופן, והוכיחה לו כי התיאטרון הישראלי, ובעיקר מנהליו, הצליחו להתאים עצמם לשילטון שמייצג המר.

ואז, בימים האחרונים של תשמ"ב, קרה לפתע דבר שהוכיח שאין הדבר כך: המועצה לביקורת מחזות אסרה את הצגת מחזהו החדש של **יהושע סובול**, נפש יהודי, שבו נעשה נסיון לחזור אל שורשי ההיסטוריה הציונית על־ידי צלילה למעמקי נפשו של הגאון היהודי הצעיר בווינה של סוף המאה שעברה, שדחה את תורת הרצל והעדיף להתאבד, אחרי שכתב ספר אנטי־שמי. זהו נסיון אמיץ להתמודד עם בעיות, ואין זה פלא שהחריד את המימסד.

נה כמישנה־לנגיד הפרופסור **יקיר פלסנר**, שהיה פקיד במישרד־האוצר לפני מינויו. כך הפך בנק ישראל לאגף במישרד־האוצר, תחת שיהיה מעין כלב־שמירה של האוצר.

תוצאות המדיניות שמנהלים מישרד־האוצר ובנק ישראל אינן מזהירות. בחודש אוגוסט הוזרמו למשק 5.5 מיליארדי שקלים — סכום ללא תקדים. האינפלציה מאז ינואר ועד לאמצע חודש ספטמבר הסתכמה ביותר מ־85%, והתוכנית המשונה, שהציג פלסנר לבלימתה, בשעה ששר־האוצר שהה בחו"ל, אינה נראית בעלת סיכויים רבים.

שפע הממון הנמצא בשוק הכספים אינו מתחלק בצורה שוויונית ביותר. בשעה שמיליארדים רבים זורמים לכיסי ספסרי־הון, מרוויחי־מילחמה והפרוטקציונרים של הליכוד, מקצץ האוצר בסובסידיות למיצרכים החיוניים. הכלכלנים מציגים מיספרים שמשמעותם היא התרחבות אי־השיוויון בחברה הישראלית, אך לנגיד בנק ישראל ולסגנו לא די בכך: הם טוענים שצריך לקצץ בכמה אחוזים את השכר הריאלי של השכירים במשק.

המיספרים והמגמות מורים על אמת ישנה: בעוד שבת־קופת־בחירות משרתת הכלכלה את הפוליטיקאים, חוזרים הפוליטיקאים לשרת את החברות הגדולות, הבנקים ואילי־ההון בתקופה שבין בחירות לבחירות. מאזני הבנקים שהתפרסמו השנה, מורים שוב על עלייה ברווחיות, וקונצרנים ענקיים, כמו כור ההסתדרותי וכלל, שילמו מסים בשיעור מגוחך, תוך ניצול מיפלטי־מס אינפלציוניים. כאשר נדמה ששר־האוצר מבקש לחסום את מיפלטי־המס האלה, מנהלים בעלי האינטרסים המשוריינים מילחמת־חורמה, כדי לעכב את אישור חוק המיסוי האינפלציוני, ולהוציא ממנו את עוקצו.

מי שסיפק בשנה שעברה את הבדיחה הכלכלית של השנה הנפיק השנה את הפואנטה של אותה בדיחה. בעיות־האנרגיה, שאותן הבטיח **יעקב מרידור** לפתור, עדיין לא נפתרו, אך לא היה בכך כדי לדכא את רוחו של שר־העל לענייני־כלכלה. השנה התברר כי הוא עשה עיסקה מצויינת, כאשר רכש מן הסובנות, במחיר־מציאה, את חברת הבנייה רסקו, וחברה אחרת שבבעלות מישפחתו — אטלנטיק — תזכה לקבל מן המדינה הטבות־מס השוות מיליונים רבים. יעקב מרידור, שהיה מן הפרוטקציונרים הגדולים של שיטת־ספיר, כמוהו כחבריו **שאול־נחמיה אייזנברג** ו**ניסים גאון**, נהנה לא פחות משילטון הליכוד.

רפואה
מעיין: זכות החולה

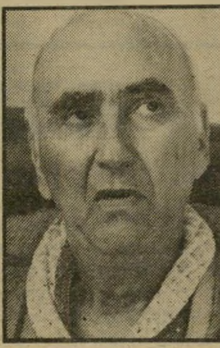

כמו בכל מילחמה, חוללה הרפואה השנה נסים ונפלאות. בתי־החולים לחמו ביניהם על הזכות להגיש עזרה לפצועים, ושרותי ההצלה והרפואה פעלו למופת.

אך הפרשה הרפואית שעוררה את הרגשות העמוקים ביותר בתשמ"ב אירעה דווקא לפני המילחמה. במרכזה עמד אדם: העיתונאי וחבר־קיבוץ **ראובן מעיין** בן ה־54, ובעייה: זכויות־האדם של החולה.

האם הופך אדם, הלוקה במחלה, אובייקט למאמצי־ההצלה של הרופאים, כשהוא נטול כל רצון וזכות־החלטה משלו, או שהוא נשאר אדם חופשי?

הבעייה התעוררה כאשר עמד ראובן מעיין, שלקה בסרטן ושנמצא בשלבים האחרונים של המאבק על חייו, על זכותו להשתמש בתרופה שלא עברה עדיין את תהליכי־הבדיקה המקובלים והמוצדקים של כל תרופה חדשה. היתה זאת „תרופת רובין", די־אס־בי־ג'י, שהומצאה על־ידי הרופא **דויד רובין**, בעזרת אחיו **אלי רובין** והפרופסור לכימיה הד"ר **ישראל שחק**.

מנהל מישרד־הבריאות, **ברוך מודן**, נטה להסכים לכך, אך נסוג תחת לחץ המימסד הרפואי והמישפטי — לא בשל החשש שמא התרופה תזיק, אלא מפני שלא עברה עדיין את התהליכים הדרושים לאישורה. מעיין פנה בעתירה חסרת־תקדים אל בית־המישפט הגבוה לצדק, אך גם זה הצדיק את המימסד נגד החולה. ראיון דרמאתי עם מעיין, שבו תבע את זכותו, שודר בטלוויזיה, ובבוקר למחרת נפח את נישמתו.

„הם רצחו אותו!" זעקה אחת הנשים שהשתתפו בהלווייה, וביטאה את דעתם של רבים. כנגדה הוסיף המימסד הרפואי לטעון כי אין להניח לחולים לשפוט על תרופות, וכי כל תרופה חייבת לעבור את הליכי האישור הקפדניים, כדי למנוע שימוש לרעה ואשליות.

כמו כימעט כל השאלות הנוגעות לאתיקה של הרפואה, גם זו סואטאה אל מתחת לשטיח המיקצועי. בסוף תשמ"ב נשכחה, כאילו לא חי ראובן מעיין מעולם.

ספורט
קליין: הכרה בינלאומית

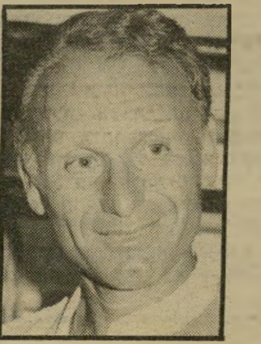

איש־השנה בספורט אינו מי שעוסק באחד מענפי־הספורט אלא שופט־כדורגל. **אברהם קליין** החיפאי, שופט־כדורגל ותיק ובינלאומי, זכה בהכרה מרשימה ב־קיץ האחרון.

נבחרת ישראל בכדורגל לא היתה מיוצגת במישחקי גביע־העולם בכדורגל, אך קליין גרם לכך ששמה של ישראל לא ייעדר מספרד. הוא שפט במישחק בין נבחרות ברזיל ואיטליה שנערך בבית־הגמר. היו לו סיכויים מצויינים לשפוט בגמר, אך משיקולים שונים, גם פוליטיים, הוא שפט כקוון בלבד במישחק־הגמר בין נבחרות גרמניה ואיטליה. אילו הסתיים מישחק זה בתיקו, והיה נערך גמר חוזר, היה שופט בו קליין כשופט ראשי.

ההכרה הבינלאומית שבה זכה קליין היא הוכחה לכך שהתמדה, רצינות, הגינות וכושר מיקצועי הם עדיין דבר שאפשר למכור בספורט, ושמומחים בעולם עדיין מחפשים אותו.

לעומת הופעתו המרשימה של קליין בגביע העולמי, נשאר השנה הספורט הישראלי עלוב ומשעמם. הליגה הלאומית בכדורגל הרחיקה את האוהדים מהמיגרשים. שחקני הקבוצות התחרו ביניהם מי יקבל חוזה כספי שמן יותר, בארץ או בחו"ל. על תחרות במיגרש הכדורגל כבר מזמן לא היה מה לדבר. לחובבי־המישחק לא נותר אלא לצפות בשידורים מספרד ולהמתין לפתיחת הליגה האנגלית, שחלקים ממישחקיה משודרים בטלוויזיה הישראלית, או הירדנית.

רלף קליין וכדורסלני מכבי תל־אביב לא חזרו כשבידיהם גביע אירופה. בליגה הלאומית בכדורסל היתה אמריקאניזציה מוחלטת, שאחד מסימניה הוא התגיירותו של כוכב מכבי, **ארל ויליאמס**. כתוצאה מכך יוכל חברו לקבוצה, **ג'ק צימרמן**, שלמרות שמו אינו יהודי, לשחק בליגה. אך גם זה לא תמיד עוזר. ערב־ראש השנה תשמ"ג הפסידו התל־אביבים למכבי חיפה, שחוללו את הפתעת־השנה כבר בתחילת הליגה.

שחקני הנוער בכדורסל היו מאכזבים ביותר. הם הגיעו למקום התשיעי מתוך 12 באליפות אירופה, ונתנו הצדקה לעסקנים להמשיך ולייבא כדורסלנים זרים.

הטניסאי **שלמה גליקשטיין**, ספורטאי השנה תשמ"א, לא חזר על הישגיו מהשנה שעברה. ומרכז הטניס ברמת־השרון לא גילה טניסאי מוכשר נוסף בקנה־מידה של גליקשטיין.

כמו בכל שנה, הצילו גם השנה השייטים הישראליים את כבודה של ישראל בספורט. **איתן פרידלנדר** ו־**שמשון ברוקמן** זכו במקום השני באליפות אירופה בשיט־מיפרשיות מדגם 470.

אירופה או אסיה? השאלה חוזרת על עצמה בכל פעם מחדש. גם השנה היתה ישראל חלק מאירופה. למרות הסכם־השלום עם מצריים, עדיין מחפשת ישראל את יריבותיה הספורטיביות הרחק מהמרחב. ההוכחה היחידה לכך שישראל נמצאת במרחב ולא באירופה היה מישחק־ידידות, מפוקפק מאוד, בין מכבי שעריים ונבחרת של כדורגלנים מאנשי **סעד חדאד** ממרג־עיון, שנערך בעיצומה של מילחמת־הלבנון.

כלכלה
מנדלבאום: חוזה לכיפה

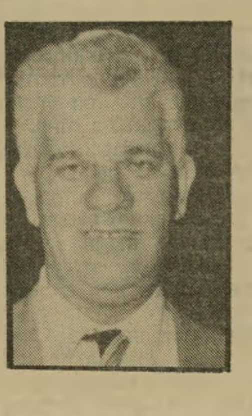

ישראל חזרה למקום השני בעולם — אחרי ארגנטינה — מבחינת שיעור האינפלציה. במשך כמה חודשים נדמה היה שהיא עומדת לגלוש במורד הסולם ולהתרחק מן השיא הבלתי־מכובד הזה, עד ששבה הקערה והתהפכה על־פיה.

יתכן שאפשר היה להאשים בכך את מילחמת־הלבנון, אלמלא התחילו התהליכים הללו זמן רב לפני שהיא התחילה, בסמוך למועד שבו התמנה הד"ר **משה מנדלבאום** כנגיד בנק־ישראל.

קשה לדעת אם זו המישרה שעליה חשב מנדלבאום כאשר היה ציר בוועידת ההתמודדות של מיפלגת־העבודה בתחילת 1977, כאשר נדמה היה לו כי הוא מכריע בקולו מי יהיה ראש־הממשלה הבא של ישראל, שימעון פרס או יצחק רבין. אך אין ספק שמנדלבאום הסתגל למהפך במהירות רבה. הוא שב לחבוש כיפה על ראשו, נטש את מיפלגת העבודה שבאופוזיציה, והפך חביבם של צעירי־המפד"ל, שפילסו את דרכו אל המישרה הרמה של נגיד הבנק.

המרחק שבין הנגיד הראשון של בנק ישראל **דויד הורוביץ**, ובין הנגיד דהיום הוא רב מאוד. הורוביץ היה איש תקיף, תיאורטיקן כלכלי, וידע לעמוד על שלו גם מול ראשי־ממשלות ושרים. מנדלבאום התמנה משום שהיה ברור מראש, כי יהיה עושה־דברו של שר־האוצר, **יורם ארידור**, והוא אינו מכזיב. כדי להבטיח את נאמנותו מר־

פוגנפול פה.

ה"רולס רויס" של המטבחים

התכנון הגאוני שנועד לחסוך 60% מהמאמץ, השכלולים הטכנולוגיים המתקדמים ביותר - כל אלה זיכו את מטבח "פוגנפול" בפרס הבינלאומי החשוב ביותר בתחום העיצוב (פרס "GUTE FORM" לעיצוב הניתן מטעם המועצה הלאומית של גרמניה) וכדי שהתמונה תהיה מושלמת: רק חברת "פוגנפול" יכולה להציע סידרה של מוצרי חשמל מהשורה הראשונה שפותחו ועוצבו במיוחד כדי להשתלב בהרמוניה מושלמת במטבח "פוגנפול." כן, ב"פוגנפול" חשבו על הכל. בואו לראות את מטבחי "פוגנפול" תוצרת גרמניה בתצוגת המטבחים המרשימה ביותר שנראתה אי־פעם בישראל.

מי שלא ראה מטבח "פוגנפול" - לא ראה מטבח מושלם מימיו. כן, מושלם - זוהי המילה שחוזרת על עצמה שוב ושוב כשמנסים לתאר במילים את המטבח שהשגיו בתחום העיצוב והתכנון העניקו לו את המקום הראשון בעולם - במשך שנים ברציפות. מטבח "פוגנפול". מוכרחים לראות אותו כדי להאמין: העיצוב המרשים והמדוייק,

...ושל האמבטיות

- יחידות ריהוט מקיר לקיר שתוכננו כדי לאפשר ניצול מירבי של כל סנטימטר (חשוב במיוחד לחדרי אמבטיה קטנים!)
- יחידות פינתיות מתאימות להפליא.
- שפע מקום איחסון בארונות גבוהים ונמוכים, שתוכננו בתבונה כדי לענות על כל הצרכים.
- יחידת רחצה ואיפור מושלמת.

"אמבט 2000": עוד חלום שאת יכולה להגשים עם "פוגנפול."

אם תרצי לצאת מן המטבח של "פוגנפול" - זה רק כדי להכנס לאמבטיה של "פוגנפול" שכמותה לא ניתן לראות בשום מקום אחר. "אמבט 2000 - סדרת האמבטיות של "פוגנפול" מציעה כל מה שהיה חסר לך באמבטיות עד היום:

חינם!
קטלוג צבעוני של "פוגנפול"

אל: פוגנפול
סוקולוב 93 רמת השרון, 47239
אשמח לקבל את הקטלוג של:
□ מטבחי פוגנפול
□ אמבטיות פוגנפול
(סמן ב-x)

שם ____________
כתובת ____________
טלפון ____________

הכנסי לעולם המושלם של poggenpohl

תצוגה ומכירה: "פוגנפול", רח' סוקולוב 93 רמת השרון, טל. 494036(03)
פתוח בשעות: 8.30-13.30, 16.00-19.00 ימים ג' ו' 8.30-13.00

- יש עוד הרבה מה לראות.
מבחר נהדר של חולצות ז, חולצות גולף, גופיות ותחתונים
בצבעים הכי אופנתיים של הסתיו, ו...שימו לב,
יש חדש! גרביים. גרבי נשים עם פונפון או עם פסים
ולגברים, גרבי ספורט וגרביים צבעוניים.
אז תנו לדלתא לגעת בכם מלמעלה עד למטה, עוד היום.

שלובשים דלתא.

ורשבסקי - פריליך

"תחתונים
זה לא הכל"

מעתה, אורחים קבועים בסלון של וורדו:
מערכות-קיר F.R.C Möbel מאוסטריה.

התרווחי בנוחות באחת ממערכות הישיבה הנהדרות של וורדו והסתכלי סביבך. האם את מכירה מערכות־קיר מרהיבות יותר מאלה? סגורות, פתוחות ובמבחר גווני האגוז, האלון והמהגוני - כל אחת ממערכות־הקיר המודולריות, מתוצרת F.R.C. אוסטריה, יכולה להיות שלך!
קני את כולה - או רק חלק ממנה, קני חלק אחד - וצרפי אליו אחר...
כל כך הרבה אפשרויות וצירופים, כל כך הרבה יופי ואיכות -
וכל זה בשבילך... אין מה לדבר. צריך רק לבוא ולראות.

רהיטי וורדו -
מפיצים בלעדיים של מערכות־קיר F.R.C. אוסטריה בישראל.

וורדו: תרבות הדיור

רמת־גן, רחוב ז׳בוטינסקי 22. שעות פתיחה: 9.00-13.00, 16.00-20.00
בימים שלישי ושישי: 9.00-13.00. במוצ״ש: 18.30-21.30

במדינה

העם

הבל הבלים, הכל הבל

ותשקוט הארץ 40 שנה, ומטוסי חיל־האוויר יצאו להתקפה.

אילו נרדם מישהו בשבוע הראשון של תשמ״ב, והתעורר אחרי עילפון ארוך בשבוע האחרון, יכול היה להתרשם שלא השתנה במשך השנה דבר וחצי־דבר.

אילו הפעיל את מכשיר־הרדיו, היה שומע חדשות שחזרו כמעט מילולית, על חדשות הימים הראשונים: מטוסי חיל־האוויר תקפו מטרות־מחבלים ועמדות של הצבא הסורי בלבנון, כל מטוסינו חזרו בשלום, מעריכים את מיספר ההרוגים של האוייב ב־30; הנהלת אל־על שוקלת את סגירת החברה, בעיקבות עיצומים של העובדים; האינפלציה הגיעה לשיא חדש; מנהיג־המחבלים יאסר ערפאת הוזמן לפגישה עם האפיפיור; נערך דיון סוער ב...; בהתקפה אישית חריפה חסרת־תקדים יצא...; מחאה תקיפה שוגרה על־ידי...

מאזין כזה היה מתקשה מאוד להאמין כי בשעה ששכב בעילפונו אירעה מילחמה גדולה, שבה ניספו 350 ישראלים ורבבות אחרים; מילחמה שתודות לה „תשקוט הארץ 40 שנה" (כדברי מנחם בגין), ושבה חוסל סופית הכוח הצבאי המדיני של אש״ף (כדברי אריאל שרון).

אדם שהיה חכם יותר ממנחם בגין ומאריאל שרון גם יחד (אם אפשרי הדבר) אמר על כך, לפני כמה אלפי שנים: „הבל הבלים, הכל הבל. מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם. כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא."

לפי אותו ההגיון, קשה היה להאמין כי מנהיגי ישראל יהיו חכמים יותר בשנת תשמ״ג.

„לקפוץ לג׳וניה." בדבר אחד היה האיש המתעורר מעילפונו בן־50־השבועות יכול להבחין מייד: גבולות המדינה השתנו שוב.

בראשית תשמ״ב שירתו חיילי צה״ל בחום המידבר של דרום־סיני. בסוף השנה התכוננו לבלות חורף מושלג בלבנון. הנהגים למדו לנהוג בשלג עמוק, והחיילים התרגלו למחשבה כי במילחמה הבאה עשוי צבע־ההסוואה להיות לבן. נעלי־השלג יחליפו את נעלי־המידבר, והסקי יהפוך ספורט צבאי.

במהלך השנה הוחזר חצי־האי סיני במלואו. לעומת זאת סופחה רמת־הגולן לישראל, וכמחצית הלבנון הפכה „איזור שליטה של צה״ל" — וככל הנראה למשך הרבה שנים.

צעירים ישראליים, שהתכוננו בראשית השנה „לקפוץ לנואייבה" כדי לטבול שם במים הצחים של הים האדום, התכוננו בסוף השנה „לקפוץ לג׳וניה," כדי לטבול במי המיפרץ היפה שלרגלי־הרי־הלבנון.

הם יכלו רק לתמוה אם בשנת תשמ״ב ישתנה הגבול שוב, ובפרוס תשמ״ד יוכלו „לקפוץ לפטרה".

הכל נראה כאפשרי.

מיפלגות

בלון ושמו בחירות

שממוט כמעט שלכד את בגין במלכודת שגם הוא עצמו היה נופל בה.

כאשר ישב יו״ר מיפלגת העבודה, שימעון פרס, והתאבל על אביו

(המשך בעמוד 62)

בפאס מת הרעיון של „ארץ־ישראל השלמה"

מהפכה בפאס

האיש שנתבע להחזיר את הכד ששאל מן התובע העלה במישפטו שלוש טענות: ראשית, מעולם לא קיבל את הכד. שנית, הכד כבר היה שבור כשקיבל אותו. שלישית, הוא החזיר את הכד לתובע כשהוא שלם.

ההתקפה הנזעמת של ממשלת־בגין, בעזרת המערך, על החלטותיה של ועידת־הפיסגה הערבית בפאס (מתחרז עם טס) היתה מבוססת על הגיון דומה: ראשית, תוכנית־פאהד המקורית מלפני שנה נועדה להשמיד את ישראל. שנית, החלטות־פאס מרוקנות מתוכנה את תוכנית־פאהד. שלישית, הערבים אינם מתכוונים לזה ברצינות.

כל שלוש הטענות היו כוזבות.

8 הסעיפים

ועידת־הפיסגה של המלכים והנשיאים של המדינות הערביות, וביניהם יו״ר אש״ף, שהתכנסה בעיר המארוקאית ההררית, שהיתה פעם בעלת קהילה יהודית חשובה ופורחת, פתחה דף חדש בתולדות הסיכסוך הישראלי־ערבי.

לא היתה זאת ועידת־הפיסגה הערבית הראשונה שקיבלה את רעיון השלום. ועידת־הפיסגה שהתכנסה בבגדאד, בנובמבר 1978, מייד אחרי קמפ־דייוויד, כבר אימצה לעצמה את הרעיון הזה. בהשפעת יורש־העצר פאהד ויאסר ערפאת, ששלטו בוועידה, התקבלו החלטות מתונות, שדיברו על „שלום יציב ובר־קיימא", ואף על גבולות 1967. החלטות אלה התקבלו פה־אחד. אולם החלטות אלה לא זכו אז בתשומת־לב עולמית, מפני שהוועידה כולה עמדה בסימן ההתנגדות לשלום הנפרד של אנוור אל־סאדאת, והרטוריקה בה היתה קיצונית. קשה היה להבדיל בין ההתנגדות לשלום ישראלי־מצרי נפרד ובין ההתנגדות לשלום ביכלל.

ואילו בפאס, השבוע, הכל היה ברור לגמרי. שוב שלט בוועידה הציר פאהד־ערפאת. שוב התקבלו ההחלטות פה־אחד. אך הפעם התקבלה תוכנית שכל מי שיודע לקרוא — ושאינו נופל קורבן לשטיפת־מוח — יכול להבינה בעצמו.

אחרי הקדמה, המעלה על נס את גישת הנשיא התוניסי הישיש, חביב בורגיבה, הרואה „בחוקיות בינלאומית בסיס לפיתרון השאלה הפלסטינית" ואת תכנית המלך פאהד „בנוגע לשלום במיזרח התיכון", נקבעה התוכנית הבאה:

(1) נסיגת ישראל מכל השטחים הערביים שנכבשו ב־1967, לרבות אל־קודס הערבית (ירושלים המיזרחית).

סעיף זה קובע, למעשה, את הגבול: קו ה־4 ביוני 1967. טמונה בו גם הכרה בישראל בגבולות אלה, כי מי שתובע נסיגה משטח מסויים, א י נ ו תובע נסיגה משטח אחר. הזכרת שמה המפורש של ישראל — גם בהקשר השלילי של נסיגה — פירושה הכרה.

(3) הבטחת חופש־הפולחן וקיום טכסים דתיים לבני כל הדתות במקומות המקודשים.

גם בסעיף זה טמונה הכרה בישראל בגבול ה־4 ביוני 1967.

זהו סעיף שיגרתי, שגם ישראל רגילה לכלול אותו בכל תוכנית.

(4) אישור מחודש של זכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית ויישום זכויותיו הלאומיות שאינן ניתנות לביטול או להפרה, תחת מנהיגותו של אירגון־השיחרור הפלסטיני, נציגו היחידי והלגיטימי, ופיצוי כל אלה שאינם רוצים לחזור.

סעיף זה מאשר, כמובן, את המנהיגות הבילעדית של אש״ף בעם הפלסטיני — דבר שאינו מוטל בספק אחרי שערפאת התקבל בכבוד־מלכים, כמנצח המצור על ביירות. הסעיף הזה קוטל את „האופציה הירדנית", כתחליף למנהיגות אש״ף, אך אינו סותר תפקיד כלשהו שהמלך חוסיין יוכל למלא כמתווך בין ארצות־הברית ואש״ף, וגם בין ישראל ואש״ף, אם מישהו יעמוד על כך. המלך חוסיין הצביע בעד סעיף זה יחד עם כל שאר השליטים, ואין שום סימן לכך שעשה זאת באי־רצון. להיפך: הוא שמח על כך שלא הוטל עליו שום תפקיד ייחודי, שעלול היה לחשוף אותו בעתיד להתקפות.

חשובות מאוד גם המלים האחרונות של הסעיף. יש בהן ויתור מפורש על החזרת הפליטים הפלסטיניים לשטח ישראל, ובסיס למשא־ומתן על תשלום פיצויים.

(5) העמדת הגדה המערבית ורצועת־עזה תחת פיקוח האו״ם לתקופת־מעבר שלא תעלה על חודשים אחדים.

זוהי הצעה מקובלת על הערבים.

(6) הקמת מדינה פלסטינית עצמאית, שבירתה אל־קודס (ירושלים המיזרחית).

סעיף זה סותר, כמובן, כל רעיון של החזרת הגדה לממלכת־ירדן, אך אינו סותר יצירת קשר כלשהו, הדוק או פחות־הדוק, בין המדינה הפלסטינית וירדן.

(7) מועצת הביטחון תערוב לשלום בין כל המדינות באיזור, לרבות המדינה הפלסטינית העצמאית.

זהו הסעיף שעורר את הזעם הגדול ביותר מצד התועמלנים הרשמיים בירושלים. נאמר בקולי־קולות שהוא מרוקן מתוכנו את הסעיף שהיה כלול בתוכנית־פאהד המקורית.

אין בכך כל ממש. הטענה לא באה אלא לעשות רושם על בורים.

בתוכנית המקורית של פאהד, מלפני שנה, אמר סעיף זה: „הכרה בזכות כל המדינות במיזרח התיכון לחיות בשלום."

המלים הקובעות: „שלום כל המדינות באיזור" (בה״א הידיעה) מופיעות בשני הניסוחים. מבחינה מכרעת זו, לא חל כל שינוי.

אם כן, מדוע הוכנסה מועצת־הביטחון לעניין?

יש לכך הסבר פשוט להפליא. כדי להשיג החלטה פה־אחד, היה צורך לרכוש גם את ליבן של המדינות הפרו־סובייטיות בעולם הערבי, ובראשן סוריה. הגורמים המתונים — ובראשם סעודיה, אש״ף, מארוקו ותוניסיה — ראו חשיבות עליונה בהגשת תוכנית־שלום שכ ל המדינות הערביות (מילבד המישטר המטורף בלוב) תהיינה חתומות עליה. לכן השיגו פשרה והכניסו את הסובייטים לתהליך־השלום, בדרך עקיפה. ברית־המועצות היא אחת מחמש החברות הקבועות, בעלות זכות־הווטו, במועצת־הביטחון. איזכור מועצת־הביטחון בהקשר זה מכניסה את ברית־המועצות בדרך האחורית.

(8) מועצת הביטחון תערוב לכיבודם של עקרונות אלה.

גם סעיף זה נועד להעניק לארצות־הברית ולברית־המועצות מעמד כלשהו לגבי תהליך־השלום. אגב, גם בתוכנית־פאהד המקורית דובר על „ערבויות של האו״ם, או של חלק מחברות האו״ם, לרבות ארצות־הברית וברית־המועצות, לגבי כל הסכם שייחתם."

המלך פאהד

מרובע קובע, משולש מוזר

דף חדש

מכבן שאין גורם ישראלי שיהיה מוכן לחתום על תוכנית זו כלשונה, מילה במילה. אך יש מיעוט ניכר וחשוב בישראל, אשר העקרונות הכלליים של תוכנית־שלום זו מקובלים עליו: הגדרה עצמית לפלסטינים; מדינה פלסטינית לאומית לצד ישראל, בגדה וברצועה; גבול ה־4 ביוני 1967; תשלום פיצויים לפליטים. עקרונות אלה גלומים, למשל, במצע תנועת של״י, וקרובים לדיעות של חלק גדול ממחנה־השלום הישראלי.

אך גם מי שאינו דוגל בעקרונות אלה, והדוחה אותם בשתי ידיים, מוכרח להכיר כי החלטות־פאהד מהוות התקדמות מכרעת של העולם הערבי בכלל, ושל אש״ף בפרט, לקראת שלום.

בפעם הראשונה נאמר בצורה חד־משמעית, על דעת כל המדינות הערביות, כי פני העולם הערבי לשלום, וכי שלומה של מדינת־ישראל צריך להיות מובטח בשלום כזה.

אילו נאמרו דברים כאלה לפני מילחמת ששת־הימים, היו מאמינים בישראל כי הגיעו ימי־המשיח.

די להזכיר מה אירע לתוכנית־פאהד — אותה תוכנית עצמה — לפני שנה. אחרי שנוסחה בהסכמת יאסר ערפאת (ויש אומרים שעל פי הנחייתו, בידי חאלד אל־חסן, מראשי אש״ף), כונסה ועידת־פיסגה בפאס כדי לאשר אותה. אולם סוריה החליטה לטרפד את התוכנית. היא הטילה וטו גם על קבלתו על־ידי אש״ף. ערפאת עצמו, ששיבח את התוכנית עם פרסומה, מצא את עצמו במצב מביך ביותר, כאשר הרוב באש״ף החליט שלא לקבל את התוכנית. כאשר התברר הדבר עם פתיחת ועידת־הפיסגה, החליט היו״ר — חסן מלך מארוקו — בו במקום לנעול את הוועידה כולה.

מובן שזוהי תוכנית ערבית, ולא תוכנית מוסכמת. כמו כל תוכנית כזאת, היא מהווה את עמדת־המוצא שלפני פתיחת המשא־ומתן, ונועדה לשמש כעמדת־מיקוח.

מבחינה ישראלית, חסרים בתוכנית רכיבים חשובים. אף

(המשך בעמוד 62)

מהפכה בפאס

(המשך מעמוד 61)

שברור לחלוטין כי אי־אפשר לבצע תוכנית כזאת בלי הכרה הדדית. שתי המילים האלה אינן מופיעות בה במפורש. רק מדינה אחת — המדינה הפלסטינית — מוזכרת בה בפירוש. תפקיד האו״ם בשלב המעבר אינו מוגדר בה כראוי. לא נאמר בה דבר על האחדות העירונית של ירושלים, אף שכל הפלסטינים מסכימים לכך. מובן שלא נאמר בה דבר על טיב היחסים והסדרי־הביטחון בין ישראל והמדינה הפלסטינית שתקום לצידה.

כל אלה הן נקודות החייבות לשמש נושאים לדיון במשא־ומתן. העיקר הוא שכעת יש בסיס למשא־ומתן.

ממשלה ישראלית נבונה היתה מפרסמת מייד תוכנית סבירה משלה, הכורכת ביחד את הגשמת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני וזכותו להגדרה עצמית ולמדינה משלו, עם ההכרה הערבית בישראל, הסדרי־ביטחון נאותים, השמירה על אחדותה הפיסית של ירושלים, ועוד.

על סמך שתי תוכניות מקבילות כאלה יכול היה המשא־והמתן להיפתח — משא־ומתן ישיר בין ישראל, אש״ף והמדינות הערביות, או ועידה בינלאומית בנוסח ז׳נבה, או משא־ומתן במיסגרת האו״ם.

פאהד ורגן

הטענה כי תוכנית־פאהד, שהתקבלה בפאס, סותרת את תוכנית הנשיא רונלד רגן נכונה בחלקה, ואינה נכונה בחלקה.

אין זו טענה דמגוגית כשהיא באה מפי ממשלת־ישראל, שדחתה את תוכנית רגן „על הסף".

פאהד, כמו רגן, שולל את סיפוח הגדה והרצועה לישראל, ואת המשך השליטה הישראלית בהן. רגן שולל את הקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית, פאהד תובע אותה. (רגן אינו שולל את זכות הערבים להעלות הצעה זו במשא־ומתן. רגן גם אינו שולל את זכות הערבים להעלות את הדרישה להחזרת ירושלים המיזרחית, אף כי הוא אומר שדעתו שלו אחרת.) פאהד תובע את פירוק כל ההתנחלויות בגדה וברצועה, רגן מסתפק בהקפאת כל פעולת־ההתנחלות מכאן והלאה. פאהד מכיר באש״ף כבנציג הבילעדי של העם הפלסטיני, רגן מנסה לעקוף את אש״ף ולמנות את המלך חוסיין כדובר העניין הפלסטיני.

אין אלה מיכשולים שלא ניתן להתגבר עליהם, אם ירצה רגן לשתף פעולה עם העולם הערבי. חוסיין יכול למלא תפקיד מוגבל, כמי שמקשר בין ארצות־הברית ואש״ף, וכמי שיקבל לרשותו את הגדה והרצועה כדי להעבירן לאש״ף. מבחינה זו, צודקים החששות של מנחם בגין, שטען כי אכן זוהי כוונת חוסיין.

נוצר עתה משולש מוזר:

- תוכניות רגן ופאהד מאפשרות דו־שיח אמריקאי־ערבי.
- תגובות ממשלת־בגין על תוכניות רגן ופאהד אינן מאפשרות שוב דו־שיח — לא עם רגן ולא עם העולם הערבי.
- המערך יכול לנהל דו־שיח עם רגן, אך לא עם העולם הערבי. הנסיון הפאתטי של שימעון פרס השבוע לזמן אליו כמה עסקנים מן הגדה, שסירבו אף להזדהות, כדי להוכיח שיש תמיכה באופציה הירדנית, מוכרח לעורר גיחוך.

שטיפת המוח

לגבי ממשלת־בגין, החלטות הפיסגה הערבית בפאס הן אסון.

בגין לא היה מתרגש אילו התקבלו בפאס החלטות קיצוניות. הוא ייחל להן. אך החלטות מתונות, הפותחות דרך למשא־ומתן, הן אסון בעיניו.

כי ברגע שברור שהעולם הערבי מוכן לשאת ולתת על שלום, מתערער אוטומטית הסיכוי הישראלי להמשיך ולשלוט בגדה וברצועה — המטרה העיקרית של ממשלת־בגין. שלמענה יצאה השבוע למילחמה.

בפאס מתה ארץ־ישראל השלמה. האכזבה הגדולה ביותר לממשלת־בגין היתה עמדתו של יאסר ערפאת. אמנם, בביירות הנצורה השמיע ערפאת הכרזות־שלום, ואף אמר לאורי אבנרי שהוא תומך בתוכנית־פאהד, אך אנשי בגין היו בטוחים כי הוא יתכחש להן ברגע שייצא ממלכודת־המוות. אולם ערפאת הלך לפאס והמשיך באותו הקו, המוביל להכרה הדדית עם ישראל ולשלום־פשרה עימה. לא יתכן אסון גדול יותר מאשר זה לקו של ממשלת־בגין.

כי ערפאת, שהביא לקבלת החלטות אלה בפאס, הפך פרסונה־גראטה בכל הבירות העולמיות — מילבד וושינגטון, הממשיכה להחרים את אש״ף כדי לרצות את ישראל. יו״ר אש״ף הוזמן לבקר אצל אפיפיור, בעל הכוח המוסרי הכביר — דבר המוכיח שאחרי צאתו בשלום מביירות נהנה גם ערפאת עצמו ממעמד כזה בדעת־הקהל העולמית. ממשלת צרפת הודיעה כי יתכן שהוא יתקבל גם אצל הנשיא פראנסואה מיטראן.

מול הרעה דרמאתית זו של סיכוייה להחזיק בגדה וברצועה, נקטה ממשלת־בגין את השיטה המקובלת עליה: שטיפת־מוח.

היא יצאה מייד בהתקפת־נגד טוטאלית, שבה תוארו החלטות פאס כקריאה להשמדת ישראל — שקר כה מדהים, עד כי אין להסבירו אלא באמונה של בעליו כי כגודל השקר, כן גודל הסיכוי שיתקבל על־ידי אנשים שאינם קוראים החלטות. ואכן, שיטה זו הצליחה במידה רבה לא רק בארץ, שם עומדת עתה לרשות הממשלה העדה הצייתנית של אנשי הטלוויזיה, הרדיו והעיתונות ההמונית, אלא גם בארצות־הברית. להשפעת היהודים בכלי־התיקשורת שם נוספה הפעם גם השאיפה לעזור לנשיא רגן בביצוע תוכנית שאין בה מקום לאש״ף ולמדינה פלסטינית.

גם מחנה־השלום הישראלי נשאר משותק מול תופעה זו, ולא היה מסוגל להגיב כראוי על החלטות פאס.

אך הדרך החדשה, שהעולם הערבי עלה עליה, לא הסתיימה עם נעילת הוועידה בפאס. וגם שטיפת־המוח היעילה ביותר אינה יכולה לעמוד לאורך־ימים מול פני העובדות.

במדינה

(המשך מעמוד 61)

בביתו של אחיו, הקבלן גרשון („גיגי") פרס, ברחוב האוניברסיטה שברמת־אביב, נוספה לצער גם דאגה: ראש־הממשלה, מנחם בגין, נענה לאתגר של מזכיר מפ״ם ויקטור שמטוב, והצהיר שהוא מבקש לקיים בחירות מוקדמות לכנסת. פרס אינו מעוניין בבחירות מוקדמות מדי. למקורביו הוא אמר שככל שיעבור זמן רב יותר, יסתבך הליכוד יותר ויותר בקוריו הוא, ויתכן שאפשר יהיה להקים ממשלה בראשות המערך עוד בכנסת הנוכחית.

פרס גם ראה, מן הסתם, את תוצאותיו של מישאל דעת־הקהל שערך היומון ג׳רוזלם פוסט, שקבע שאילו נערכו הבחירות עתה, היה המערך זוכה ב־16.9 אחוזים מן הקולות לעומת 44.2 אחוזים של הליכוד.

במערך סבורים כי דבריו של בגין על הקדמת הבחירות היו בחזקת יריה מן המותן, בתשובה לדבריו של ויקטור שמטוב בדיון המדיני בכנסת, כאילו יש רוב לעמדות המערך. אך בצמרת תנועת החירות יש תמיכה רבה בעריכת בחירות מוקדמות, וכך גם בליברלים, המעוניינים כי בראשות רשימת הליכוד בבחירות לכנסת ה־11 יעמוד עדיין מנחם בגין. הם יודעים היטב כי יורשו של בגין — יהיה מי שיהיה — לא יעניק להם מקומות רבים כל־כך ברשימה.

להימנע ממלכודות. למערך לא היתה ברירה, אלא להיענות בחיוב לאתגר של בגין. מיפלגת אופוזיציה המבקשת לכבוש את השילטון אינה יכולה להתנגד לבחירות מוקדמות.

המפד״ל נמצאת בקואליציה, ולכן היא לא היתה צריכה להסתיר את התנגדותה, כמוה כתמ״י. ההתנגדות אמנם הוסברה, כרגיל, בנימוקים פטריוטיים מאוד, אך למעשה נמצאת עתה המפד״ל בתקופה הגרועה ביותר בתולדותיה. על פי המישאל היא עלולה לקבל רק 2.8% מן הקולות, ותהליך השיקום שעליו הכריזה המיפלגה עדיין לא התחיל. המפד״ל הבהירה לבגין את התנגדותה המוחלטת, ולא היתה לו ברירה אלא לסגת מן הרעיון.

השותפות האחרות בקואליציה זכו, ומלאכתן נעשתה בידי המפד״ל. אגודת ישראל מבקשת לממש את כל רווחיה מן ההסכם הקואליציוני לפני הבחירות הבאות. תמ״י נמצאת במצב גרוע לא פחות מן המפד״ל. חלוקת המישרות הסיטונית לעסקניה לא היטיבה את מצבה בקרב קהל הבוחרים. התחיה יודעת שאין לה שום דגל ייחודי להניפו לקראת הבחירות הבאות, ולשרידי תל״ם של דיין אין תקומה.

עתה, כשירד בגין מן העץ הגבוה שעליו טיפס, לא מעז המערך להציע את הקדמת הבחירות בעצמו. עסקני המערך חוששים שמא יימנע הליכוד כשתועלה ההצעה בכנסת, והיא תתקבל. בגין הבטיח למפד״ל לא להציע את הקדמת הבחירות בעצמו, אך הוא לא הבטיח להתנגד להצעה שתבוא מהמערך. ומיפלגה זאת, שכבר נפלה במלכודות רבות שטמנה לעצמה בעבר, רוצה להימנע מכך הפעם.

עיתונות

אנטי־שמיות יוק

מדוע לא רוצה מישרד־החוץ שיוודע בארץ על תופעות של אנטישמיות בדרום־אמריקה?

ביום השישי השבוע היה לכתב דבר באמריקה, יוסף פריאל, סקופ שהתפרסם נהבלטה בעמודו הראשון של היומון. פריאל דיווח על גל אנטי־שמיות המציף את מדינות דרום־אמריקה.

הוא סיפר שיהודי מכסיקו חיים בפחד מאז תחילתה של מילחמת־הלבנון, כאשר סיסמות אנטישמיות ואנטי־ישראליות מצויירות על בתי־כנסת ובבתי־קברות יהודיים. יהודי מכסיקו התחילו להכשיר בני־נוער לשמירה על מוסדות יהודיים, והנהגתם המליצה ליהודים שלא להתאסף בחגים בבתי־הכנסת.

במדינה אחרת, וונסואלה, נזרקו אבנים על בתי־כנסת, צויירו צלבי־קרס, והושמעו קללות נגד צעירים יהודיים שחילקו חומר־הסברה. עשרים אנשים פרצו לשגרירות הישראלית וציירו על הקירות סיסמות בגנות ישראל.

בקולומביה היתה הפגנה גדולה של תמיכה באש״ף והושמעו איומים נגד הקהילה היהודית ארקניה שבצפון המדינה. תופעות של אנטישמיות היו גם בגוואטמלה שבאמריקה המרכזית.

קשר שתיקה. אך לא פחות מרעישה מן הידיעה עצמה, היתה התוספת של פריאל לנסיבות פירסומה. וכך הוא כתב: „עד לפירסום הדברים כאן, לראשונה, דאגו הן הקהילות היהודיות, הן שגרירויות ישראל והן מישרד־החוץ להשתיק תופעות אלה ולהנמיך את הפרופיל לגביהן — מתוך אינטרסים שונים — בתיקווה שהגל יירגע והדברים ישובו למסלולם".

יתכן שהיו סיבות טובות להעלמת הדברים במדינות שבהן הם התרחשו. אך מדוע דאג מישרד־החוץ למנוע גם את פירסומם בישראל? ומדוע שיתפו העיתונים הישראלים פעולה, ולא פירסמו את הדברים?

למישרד־החוץ יש בוודאי סיבה טובה. ההעלמה היא חלק ממסע הכיזוב, שנועד למנוע מאזרחי ישראל לדעת מהן התוצאות האמיתיות של מילחמת־הלבנון. אך בשבוע שבו יצאו עיתונאי ישראל למאבק בעד חופש הביטוי, מעורר שיתוף־הפעולה שלהם עם מישרד־החוץ תהיות חמורות.

שדר ישראלי במסיבה
שטינקור

שדרים בן־נר ושפירא
קור פוצץ — יש גל״צ

צה״ל

הקור(יוז) בוטל

במסיבה ספונטנית חגג הצוות הבכיר של גלי צה״ל את תבוסת אבשלום קור

השלט שהוצב בפתח הפאב ניבא את שהתרחש אחר־כך. מישהו הספיק לרשום ברישול: „הקור בוטל, שותים גל״צ." עובד אחר בתחנה הצבאית שינה את השם לקור(יוז). בפנים תלו העובדים שלט אחר: „שטינקור, מי זה? מה זה?"

שעתיים אחרי שעובדי גלי־צה״ל שמעו על החלטות הקצין הבודק, הם יצאו לחגוג.

גל מונה לבדוק את האשמות עובדי התחנה הזוטרים, אבשלום קור ועימנואל הראובני, שטענו בין היתר, באוזני הרמטכ״ל שהתחנה הצבאית שירתה בזמן המילחמה את אש״ף.

שימחת הצוות הבכיר לא ידעה גבול. השדרן אלכס אנסקי יצא במחול עם אשתו, ואפילו לא רגז כשצלמים כיוונו אליו את מצלמותיהם. הסופר יצחק בן־נר, שקור טען שהוא סופר לא פחות פופולארי ממנו בדק בעניין את הכרזות. עובדי התחנה, שישבו אצל הרמטכ״ל בשעת השיחה עם קור והראובני — דני וסלי, שמואל נחושתן, יוסי עוזרד ויוסי עבדי השיקו כוסות בירה יחד עם דוברת התחנה שרה דורון, מולי שפירא, אליעזר („לצו") דר, רפי רשף ותרצה יובל. מפקד־התחנה, צבי שפירא, שהגיע מאוחר, התקבל בקריאות־שימחה: „הקור בוטל!"

הקריין אלי ישראלי הרגיש בבית. בעלי־המקום השמיעו מוסיקה ברזילאית שהוא אוהב כל־כך. סגן מפקד התחנה, אילון שלו חייך בפעם הראשונה אחרי חודשיים.

השאלה שהכל שאלו היתה אם השניים יתפטרו. לגבי מעמדם החברתי בתחנה לא היה ספק.

תשקיף

אין מספרי הרוגים

מאז ה־27 באוגוסט, אין ראש־אכ"א מעביר מיספרים מעודכנים של מניין הרוגי מילחמת־הלבנון לדובר צה"ל, לשם מסירתם לעיתונות. בלישכת דובר־צה"ל אין נותנים הסבר לנוהג החדש.

סיפוח תמורת שבת

מועצת־גדולי־התורה הודיעה לראש־הממשלה, מנחם בגין, באמצעות אחד הח"כים של אגודת־ישראל, כי בתמורה להחלטתו לסגור את חברת „אל־על" בשבתות, לא תתנגד עוד אגודת־ישראל לסיפוח הגדה המערבית ורצועת עזה לישראל.

אם יובא לכנסת חוק להחלת הריבונות הישראלית על השטחים הכבושים, יימנעו הח"כים של אגודת־ישראל בהצבעה.

עוזר ערפאת

טילפן לתל־אביב

עמאד שקור, עוזרו הבכיר של יאסר ערפאת, בן הכפר סח'נין בגליל, טילפן השבוע לעורך „העולם הזה" מקאהיר, אחרי שיצא מביירות הנצורה ביחד עם מישפחתו. שקור נמצא בדרך לתוניס.

שקור, שהשתתף בראיון שהעניק יאסר ערפאת בביירות לחברי מערכת „העולם הזה", הודיע כי מנוי וגמור עם ערפאת להתמיד בקו שנקט בראיון זה, ולפעול למען השלום.

כוח קטן לג'מייל

הכוח הצבאי, שעליו נשען נשיא־לבנון הנבחר בשיר ג'מייל, קטן בהרבה מכפי שסברו גורמי מודיעין ישראליים לפני מילחמת־הלבנון.
הכוח המזויין של הפלאנגות אינו מונה 25 אלף לוחמים, כפי שסברו, אלא פחות מ־10 אלפים.

שלום בכל מחיר

ראש־הממשלה, מנחם בגין, ושר־הביטחון, אריאל שרון, ילחצו על נשיא־לבנון החדש, בשיר ג'מייל, לחתום מייד על הסכם־שלום רישמי עם ישראל, למרות ידיעתם כי להסכם כזה, המושג בכפייה, לא יהיה ערך לטווח ארוך.
בגין ושרון זקוקים להישג מדיני אחד לפחות, כדי לשקם את יוקרתם.
למעשה, נכשלה מילחמת־לבנון גם מבחינת מטרותיה המוצהרות.

עיתוי התוכנית -

פגיעה בשרון

עכשיו מעריכים מקורבי שר־הביטחון, אריאל שרון, כי עיתוי פירסומה של תוכנית־השלום של הנשיא האמריקאי רונלד רגן נועד לפגוע בראש וראשונה בשר שרון.

התוכנית פורסמה בדיוק יום אחרי שחזר השר מביקור בארצות־הברית, ובכל עת ביקורו לא נרמז לו על קיומה.

הסרבנים בכלא

עד כה ישבו בכלא צבאי חמישה מחותמי העצומה „יש גבול", שהצהירו על אי־נכונות לשרת במילואים בלבנון.
חייל־מילואים נוסף מחותמי העצומה, נדון למאסר ויושב עתה בכלא.
על העצומה חתמו כ־300 חיילי מילואים.

שחל יוחלף?

תומכיו של הח"כ אליהו שפייזר עומדים לשוב ולהעלות בקרוב את התביעה להחלפתו של יו"ר סיעת־המערך בכנסת, הח"כ החיפאי משה שחל.
תומכיו של שפייזר טוענים כי לשחל אין פנאי להתמסר לתפקידו החשוב בכנסת, והוא גם אינו יכול להיות באופוזיציה אמיתית לממשלה בגלל עסקיו.
בשפייזר תמכו עד כה הח"כים אהרון נחמיאס, רענן נעים, יחזקאל זכאי, אריק נחמקין ורפי אדרי, ולאחרונה הם השיגו גם את תמיכת אנשי ירושלים, הח"כים עוזי ברעם, יעקב גיל, שלמה הילל ותמר אשל.

המטה של גור

ח"כ המערך, מרדכי („מוטה") גור, מקיים התייעצויות קבועות עם מטה מצומצם שהקים לעצמו במיפלגת העבודה, למרות הבטחתו ליו"ר המיפלגה, שימעון פרס, שלא להקים לעצמו „מחנה".
עמירם ניר, כתב־הטלוויזיה לשעבר, הוא יועצו של גור לענייני תיקשורת. היועץ לענייני כלכלה הוא אמנון נויבך, שהיה סגן הממונה על התקציבים במישרד־האוצר, והיום הוא גיזבר חברת־התיקשורת טלרד. היועץ לענייני־בחירות הוא הד"ר חנן קריסטל, מהאוניברסיטה העברית בירושלים, והיועץ לענייני ערבים הוא אבנר רגב, שהיה יועצו של שר־התעשיה והמיסחר גידעון פת.
יועציו של גור המליצו לו לפנות ליו"ר המיפלגה, שימעון פרס, ולהציע לו להתפטר למען יצחק רבין.

הליברלים

נגד השרים

במיפלגה הליברלית החלה התארגנות כדי למנוע בחירה מחודשת של הח"כים המכהנים שתי קדנציות ויותר בכנסת, אם אכן יוקדמו הבחירות.
הרשימה כוללת את כל שרי־המיפלגה.

המטרה היא למנוע את בחירתם — אם בדרך של שיריון, אם בהצבעה של 60 אחוז ויותר בעד כל אחד מהם.

היאכטה של רבין

היאכטה שעל סיפונה עורך עתה ח"כ המערך, יצחק רבין, מסע־התענגות מאירופה לאמריקה, שייכת לגיטה שרובר, אלמנתו של מיליארדר־הנפט מוונסואלה, מיילס שרובר.
האלמנה היא חברת־קיבוץ לשעבר, שהכירה את בעלה המנוח כשהיתה עובדת מישרד־החוץ הישראלי, ואירחה מטעמו את שרובר, כאשר הוא ביקר בישראל.

החזנות של ורמוס

כמדי שנה, יוצא גם עתה מזכ"ל המפד"ל, דני ורמוס, לבוגוטה בירת קולומביה, כדי לשמש שם כחזן בראש־השנה וביום־הכיפורים.
ורמוס יקבל בתמורה לשירתו כ־5000 דולר, שהם כמעט מיליון וחצי לירות.

העירעור של גור

עירעורו של צבי גור, שהורשע ברצח הילד אורון ירדן, עומד להתברר בקרוב בבית־המישפט העליון.
הדיון נקבע למועד מוקדם יותר, סמוך מאוד לגילוי גופתה המבותרת של הילדה נאווה אלמליח.
אך פרקליטו של גור, יהודה עצמון, ביקש לדחות את הדיון מסיבות שונות.

אמדורסקי

פרש מה„חמאם"

הזמר בני אמדורסקי פרש משותפותו במועדון ה„חמאם" ביפו.
עמירם טננבאום, בעלה לשעבר של הזמרת חווה אלברשטיין, הוא עתה בעליו היחידי של המועדון.

דתיים מקבלים

שכר עבור

עבודה בשבת

עובדי „אל־על" עומדים להוכיח שגם חובשי־כיפות מקבלים שכר עבור עבודה בשבת. לדוכר הוועדים, גבי זלצמן, הגיע מידע מרתק על כך.
מדריכים חברתיים במוסדות־חינוך חקלאיים דתיים, שהם פנימיות, אמורים להיות עם תלמידיהם בבית־הכנסת בתפילות בערבי־שבת, בשבתות ובימי־מועד. על־פי ההסכם, הקיים כבר מזה שנים, מקבל המדריך תוספת של 175 אחוז בשבת וחג, ו־200 אחוז בערבי שבת וחג, כדי להיות נוכח במיצווה דתית המתחייבת מחבישת כיפה.

חקירה נגד הקצין

המישטרה מנהלת חקירה פנימית נגד קצין־המישטרה חיים מרין, שהיה תסריטאי של סרט־פשע ישראלי חדש.
חוקרי־המישטרה מנסים לבדוק אם לא השתמש מרין בסרט במידע שהגיע אליו בתוקף תפקידו במישטרה.

פריצה לבית

החשודה

ביתה של אסתר מרקוביץ, הנחשדת בניסיון להתנקש בחייו של הזמר־מפיק דודו אלהרר, נפרץ השבוע.
יתכן שיש קשר בין פריצה זאת ובין מכירה פרטית של ציורי החשודה, שערכו בניה כדי לממן את שכר־טירחת הפרקליט שלה. יהיה זה ככל הנראה הד"ר דויד ליבאי.

מילוא מחפש מודעות

ח"כ חרות, רוני מילוא, עורך ביטאון הליכוד, נתקל בקשיים להשגת מודעות. כדי להתגבר על כך, הוא פונה ישירות לחברות גדולות ובינוניות, מציג את עצמו ושואל בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים מדוע אין הם מפרסמים בשבועון.

מאבק על

מכונות־צילום

בית־המישפט המחוזי בתל־אביב הוציא צו־מניעה זמני נגד שילטונות אוניברסיטת תל־אביב, האוסר עליהם לפרסם מיכרז, המתייחס לזיכיון לשנה הקרובה לצילום מיסמכים במכונות־צילום המוצבות בשטח האוניברסיטה.
הצו הוצא לבקשת חברה שלה מכונות בשטח האוניברסיטה, והטוענת שהופר עימה חוזה.
בדיון המישפטי צפויים גילויים על הרווחים שגורפות חברות שונות המשכירות ציוד לצילום מיסמכים.

העצור הוא אחיה של השופטת חנה שרון. הפרקליט הוא בעלה
של השופטת. ודברים מוזרים מאוד התרחשו בבית־המישפט

האם יש חסינות לאח של שופטת?

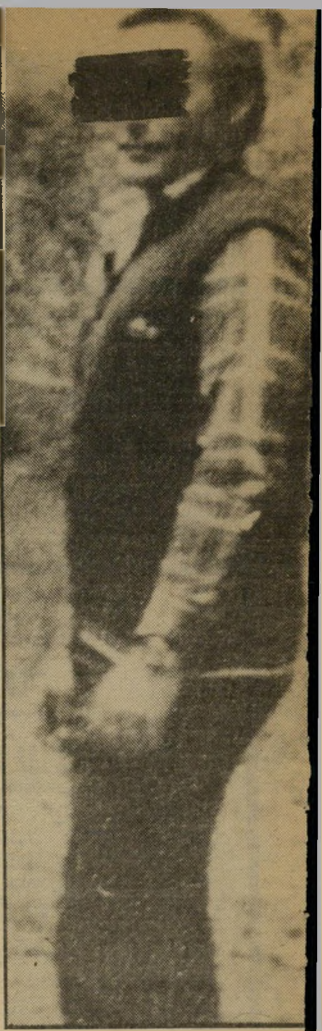

הגים עורך־הדין רפאל שרון, בעלה של
נה שרון, שופטת בית־מישפט
שלום בתל־אביב ביקש איסור
רסום שם, לקצין־המכס העצור.

קצין הבכיר ממטה המיש־
טרה ביפו, טילפן אל השופט
ימחה נחמני, הנשיא התורן של
ית־מישפט השלום בתל־אביב, ו־
יקש שיישלח שופט אל המטה. ה־
ופט ביקש הסברים, וקצין־המיש־
רה הסביר שמדובר בבקשת־מע־
ר שאי־אפשר לשמוע אותה, כר־
יל, באולם בית־המישפט.
נחמני נסע בעצמו למטה המי־
טרה. הוא לא ידע שממש באותה
עה המתין שופט אחר, אביגדור
לטון, לדיון שנקבע לו כדי לטפל
הארכת צו־המעצר המבוקש.
כדי להסביר את ביקורו במטה
מישטרה, כתב נחמני בפרוטו־
ול הדיון שתיק־המעצרים נשמע
מישטרת יפו בגלל שביתת עובדי
ית־המישפט. אך עובדה היא ש־
ביתה זו אינה מונעת את הדיו־

כתב העולם הזה ביקש לראות את צו־המעצר. שלושה ימים אחרי ש־השופט נחמני האריך את המעצר על־פי בקשת המישטרה, עדיין לא נמצאו פרוטוקול הדיון והחלטת ה־שופט בבית־המישפט. במישטרה־דאגו שהחומר יישאר אצלם.

רק בעיקבות בקשת העולם הזה, הגיע החומר לבית־המישפט. ב־בקשת המעצר של המישטרה נא־מר: „פרטי העבירה — לקיחת שוחד, מעילה באמון. הנ״ל נעצר בתאריך 30.8.82... החקירה עדיין בעיצומה.. הוא מעורב אישית ב־עבירה פלילית של הברחת מכוניות לארץ בדרך בלתי־חוקית ויש לג־בות עדויות רבות נוספות, ושיח־רורו יכול להפריע בחקירה.״

בלי הנמקות מישפטיות

הבקשה נחתמה ע״י רפ״ק פנינה בן־יוסף. היא תיארה את המיקרה: „לפני שנה הגיעו אנשים ממיגרש דיפלומט עם זכו־יות עולה, שנוצלו שלא כדין. ל:בי רוב המכוניות שהובאו על ידם, יש חשד של אי־כשרות. החשוד שם את התיקים מתחת לתיקים אחרים וביקש שוחד. מוסך חושיה עשה עבודות תיקון על ריכבו הפרטי של החשוד בסך 28 אלף שקל, כא־שר 20 אלף שקל שולמו על־ידי גדי ליכנטשטיין, ויש עוד 35 אלף שקל ממוסדות אחרים, ודיפלומט חייב כספים אלה...״

גם כאן לא פירט ולא כתב על איזה סעיף בחוק הוא מסתמך. ה־שופט נחמני אסר גם את פירסום שמו של עצור נוסף בפרשה, אשר לוק, אשר המישטרה טענה כי הוא „מעורב בשיחוד ארבעה אנשי מכס ושותף לעבירת השוחד.״ גם כאן לא ניתנו הנמקות מישפטיות.

אך המזל לא שיחק למישטרה לאורך כל הדרך. באותו יום שבו הוציא השופט נחמני את הצו ל־איסור הפירסום, הובא חשוד נוסף בפרשה זו, יעקב כץ, לפני שופט אחר להארכת מעצרו. גם במיקרה זה הוגשה בקשה לאסור את פירסום השם. השופט יצחק רביבי לא הסכים לכך. הוא כתב: „איני יכול למנוע הפירסום מחוסר בסיס חוקי כלשהו לצו כזה.״

מה ייחד את קצין־המכס החשוד, שהמישטרה ביקשה למנוע את פיר־סום שמו ואת שמות החשודים הא־חרים? מדוע הסכים לכך השופט נחמני, בלי שראה צורך לנמק את האיסור?

הדיון נדחה

ביום החמישי, ה־9 בספטמ־בר הובאו 3 מהחשודים בפ־רשה לבית־המישפט להארכת מע־צרם. קצין־המכס לא הובא, כנהוג, אל השופט התורן. שלושת העצו־רים הועלו לקומה השלישית ב־בניין בית־המישפט אל לישכתו של השופט אהרון כהן.

כהן, הודיע פרקליטו של החשוד, עורך־הדין רפאל שרון, כי הוא מתנגד לנוכחותו של כתב העולם הזה בישיבה. השופט דחה את תבי־עתו של הפרקליט, והתיר לכתב ל־הישאר באולם. הפרקליט ביקש כי יוצא צו־איסור פירסום. השופט אמר שאינו מקבל את הבקשה. ואז ביי־קש הפרקליט לדחות את הדיון, ו־לכך הסכים השופט, ודחה את ה־דיון ב־24 שעות.

מטרידים שופטת!

למחרת דאגה המישטרה להי־ביא את אחיה של השופטת אל שופט אחר, השופט בנימין קוהלת, ולא באולם המעצרים. שוב ביקש עורך־הדין שרון להו־ציא את כתב העולם הזה מן ה־אולם, בטענה שהוא עלול לפרסם את שמו של העצור.

השופט שאל: „על איזה סעיף בחוק מסתמך הסניגור כדי לבקש איסור פירסום זה?״

תשובתו הנרגזת של הפרקליט: „אני כסתמך על סעיף 40 ד׳. יש להגן על בעל־הדין ועל מישפחתו. לעצור יש אחות שופטת, והשבועון המסויים עומד לפרסם כתבה שתג־רום לה נזק. אנשי־השבועון פלשו

הפרקליט לא שלט בעצמו. הוא הסביר בקולי־קולות ששבוע לפני הדיון פירסם העולם הזה כתבה „המשמיצה את קצין המכס.״ כוונתו היתה לכתבת השער האחורי (העולם הזה 2347), שכותרתה המשולש מ־סביון. העולם הזה דיווח אז על הח־לטה מישפטית חסרת־תקדים: בית־המישפט איפשר לבעל, לאשה ול־מאהבה לדור תחת גג אחד. המאהב הוא קצין־המכס העצור בפרשת ה־הברחה והשוחד. בכתבה דווח גם על תאונת־הדרכים שהובילה את העצור לידי המישטרה.

אחרי ששמע השופט קוהלת את דברים אלה, הוא שאל: „ומה יגיד אזרח שאין לו אחות שופטת? אני מציע להחליט בנושא זה בסיום הדיון.״

נימוקים לאיסור

השופט ציווה לעצור את קצין־המכס לחמישה ימים. אך בניגוד לנימה שהשתמעה מדבריו במשך הדיון, הוא הפתיע, וציווה לאסור את פירסום שמו של העצור.

הפעם לא היתה זו המישטרה שדרשה את האיסור. הפקד מיכאל מובשוביץ השיב לשאלת השופט ואמר שאין המישטרה צד בעניין, והוא אינו מבקש לאסור את הפיר־

...שבועון מסויים עומד לפרסם כתבה על העצור, וזה יפגע באחותו, השופטת, ובבית־המישפט", טען הפרקליט רפאל שרון - בעלה של השופטת

האח קצין־המכס, ראש מדור החקירות במכס יפו, אחיה של השופטת חנה שרון וגיסו של עורך־הדין רפאל שרון. השופט בנימין קוהלת נענה לבקשת הסניגור לאיסור פרסום השם.

ים באולם־המעצרים בהיכל בית־המישפט בתל־אביב, ובכל יום מ־ביאה לשם המישטרה עשרות עצו־ים להארכת מעצרם או לשיחרורם על־ידי השופט התורן.

מדוע קיבל נחמני את טענת ה־מישטרה שאי־אפשר לקיים את ה־דיון בבית־המישפט? מדוע טענה כך המישטרה? זוהי אחת מן השא־לות המלוות את הפרשה המוזרה הזאת.

לקיחת שוחד

עיתונות התפרסמה ידי־עה קצרה על מעצרו של קצין־מכס, שנחשד בהברחת מכוניות.

השופט נחמני דחה את טענות פרקליטו של החשוד, עורך־הדין רפאל שרון, וציווה לעצור את קצין־המכס ל־12 ימים. בסוף פקו־דת המעצר הוסיף השופט נחמני ו־כתב:

„האדון זיגל, ראש מחלקת־הונ־אות, מצהיר שהמישטרה לא תמ־סור את שמו של העצור לפירסום. מבקשים לאסור הפירסום. ההחלטה כמבוקש.״

מדוע ביקשה המישטרה לאסור פרסום שמו של החשוד? מדוע הסכים השופט? אין לדעת. השופט לא פירט בהחלטתו על אילו מ־סעיפי החוק הוא מסתמך.

על פי בקשת המישטרה אסר ה־שופט לפרסם את שמו של עצור נוסף בפרשה זאת, גדעון ברנשטיין.

באותה קומה נמצאת לישכתה של השופטת חנה שרון.

חנה שרון היא אשתו של רפאל שרון, פרקליטו של קצין־המכס ה־עצור.

חנה שרון היא גם אחותו של קצין־המכס העצור.

המישטרה חושדת כי העצור, ש־הוא ראש מיחלק־החקירות במכס, סייע לבעלי מיגרש הרכב דיפלומט להתחמק מתשלום מיסים על רכב מיובא, ותמורת שירותיו אלה שיל־מו בעלי המיגרש את הוצאות תי־קון מכוניתו, ונתנו לו שוחד נוסף בצורת הלוואה.

המישטרה לא מסרה שום עילה סבירה לאיסור שמו של האיש.

כשהתחיל הדיון לפני השופט אתמול ללישכתה של השופטת ב־בית־המישפט וניסו לצלם אותה ו־הטרידו אותה באומרם שהם מצל־מים את כל השופטים של בית־המישפט.״

דברים אלה לא היו אמת. היה זה צלם של הצהרון ידיעות אחרונות, שביקש לצלם את השופטים למען ארכיון עיתונו. לא היה שום מגע בין העולם הזה ובין השופטת שרון.

סום. עשה זאת רק הפרקליט־הגיס, שרון. קוהלת נימק את החלטתו ב־הסתמכו על סעיף 38 ג׳ בחוק, „כדי למנוע פגיעה מהחשוד ומבני מיש־פחתו.״

על החלטתו של השופט קוהלת אפשר לשאול רק דבר אחד: „ומה יעשה עצור שאין לו אחות שופ־טת?״

מרסל זוהר ■

חדש! קרם בוואריה אינסטנט

קרם בוואריה מסידרת "דלי-קט®" מוצר איכות נוסף של ברקט תעשיות מזון בע"מ • מקבוצת דובק • מח' שיווק טל. 052-59958

עידן החלל המנוצל של אלפא

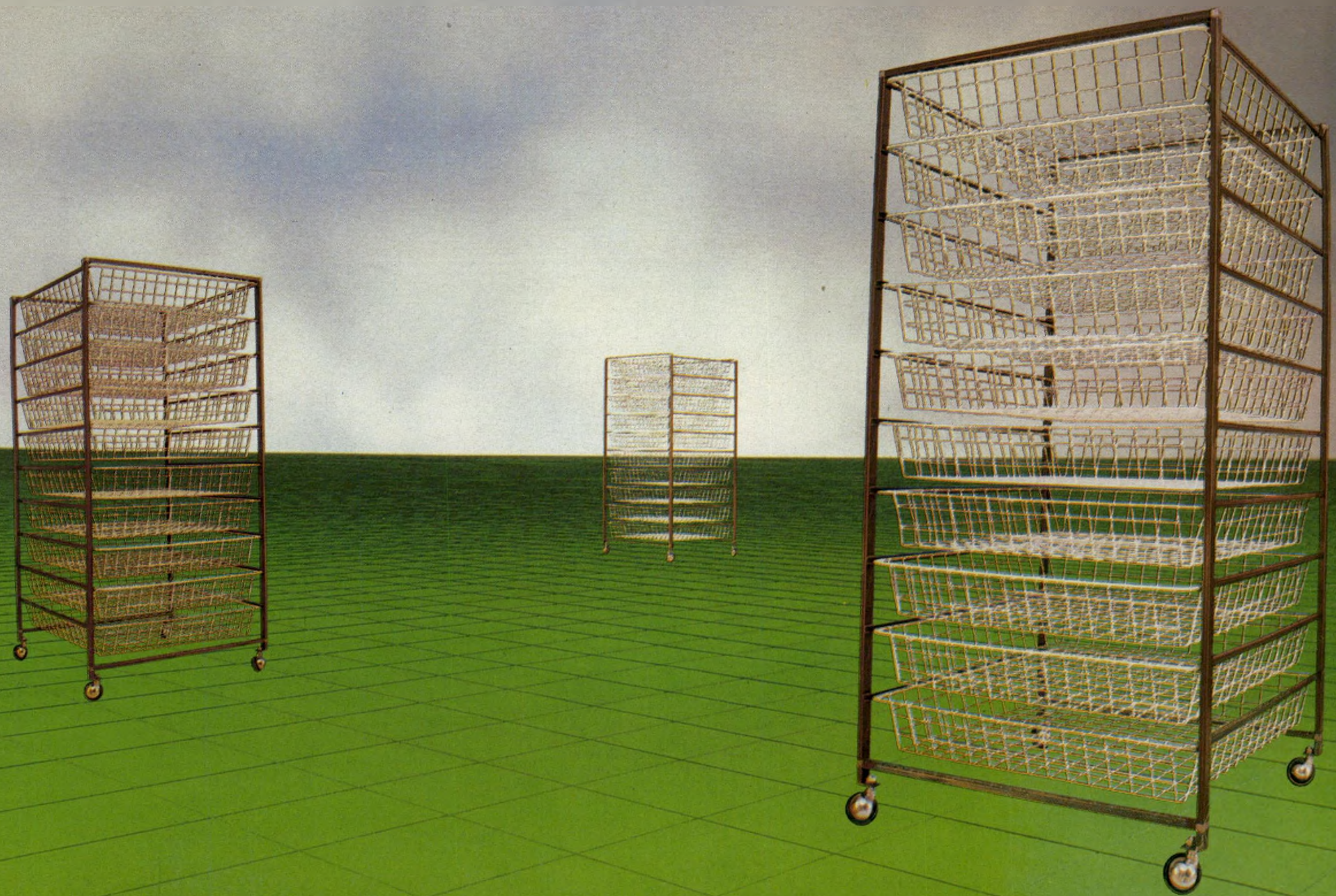

בעידן בו כובש האדם את החלל, כובשת שיטת **הסלנועים של אלפא** את חלל ביתך.
לא עוד מדפי עץ מגושמים!
לא עוד ארון מיושן!
לא עוד בזבוז נפח האיחסון!
סלנועי אלפא, השיטה המודולרית המאפשרים איחסון פי שלושה ויותר מאשר בארון רגיל.
סלנועי אלפא, הפתרון המושלם לסידור חדר ארונות ולניצול יעיל של נפח הארונות והגומחות (נישות) שבביתך.

סלנועי אלפא, הכל בטווח ראיה, הכל בהישג יד, הכל מאוורר, ללא צורך בנגר (הרכבה עצמית פשוטה).

רשת אלפא
אלפא גבעתיים: קצנלסון 135, טל׳ 03-720093
אלפא תל־אביב: דיזנגוף 291, טל׳ 03-457861
אלפא ירושלים: ינאי 3, טל׳ 02-224697
רהיטי יהושוע: מטלון 23, טל׳ 03-830729

רשת זדקה
חיפה: נורדאו 23; רחובות: הרצל 192;
פ״ת: מוהליבר 18; הרצליה: סוקולוב 78;
אילת: רחוב האלמוגים;
חולון: ״אילי״, סוקולוב 45;
באר־שבע: ״ת.א.מ.״ רמב״ם 1.

elfa

ידיעות מתחת לחופה

בן, האם יש למישהו ספק מיהו העיתון של המדינה ז"חייך אחד הכתבים הזוטרים של הצהרון ידיעות אחרונות. היתה לו סיבה טובה. על אצבעות יד אחת ניתן היה למנות את אותם שלא באו לחתונת בתו של בעל העיתון, ג'ודי מוזס, עם בחיר ליבה, הכתב הצבאי לשעבר של הטלוויזיה, עמירם ניר. הוא אמנם לא הפך ל־ראש לישכתו של שימעון פרס אחרי הבחירות האחרונות, אך זכה בכלה המדוברת ביותר בשנים ה־אחרונות.

1500 האורחים לא הצליחו להת־גבר על כל הכיבוד שהוכן לכבודם. במרכז רחבת הבריכה של מלון דן אכדיה בהרצליה הועמד מיז־גון ענק, דו מיפלסי, שעליו היו מונחים כמעט כל סוגי הסלטים ו־הממולאים שניתן להעלות על ה־

בתו של בעל הצהרון נישאה לכתב הצבאי שפרש מהטלוויזיה

דעת. ובצידי הרחבה עמדו דוכנים שונים. דוכן לשווארמה, דוכן לס־טייקים, שישליק, קבב וסוגי בש־רים אחרים על האש. דוכן לעופות, לנקניקים ולבשרים קרים, דוכן ענק של פירות העונה, פירות יבשים, אבטיחים ומלונים. דוכן דגיים ב־תנור, שחלקים מהם נפרסו לאור־חים, דוכן גלידה ופנקייק, ברים עשירים במשקאות קלים וחריפים.

שר־החוץ, יצחק שמיר, שהיה בין הראשונים שבאו לאירוע יחד עם אשתו שולמית, השתלט בקושי על

(המשך בעמוד 68)

הרי את הכתב הצבאי לשעבר של הטלוויזיה, עמירם ניר, עונד את טבעת־הנישואין על אצבעה של ג'ודי מוזס, בתו של בעל **ידיעות אחרונות**, נוח מוזס, בטקס חתונה גדול שנערך ביום החמישי האחרון בהרצליה. על השניים מביטה אמה של ג'ודי, פולה.

חתן וכלה ג'ודי מוזס ועמירם ניר יוצאים בריקוד טנגו סוער, אחרי שהאורחים הרבים שבאו לחתו נתם שבעו מהאוכל הרב שהוגש להם והוזמנו לרקוד. ג'ודי בשימלת כלה בצבע תכלת, ועמירם, שלבש חליפה לבנה וחולצה שחורה, לא ישבו לרגע. הסתובבו כל הזמן בין האורחים הרבים ולחצו ידיים

מסביב לבריכה מראה מלמעלה של רחבת בריכת מלון **דן אכדיה** בהרצליה. המוני האורחים התקבצו סביב המיזנון ודוכני המזון הרבים, שהיו פרוסים בשטח מסביב לבריכת המלון. אט־אט התמלא המקום כולו, ונותרו מעט מאוד מקומות ישיבה.

חיבוק אמריקאי סאלי לואיס ובעלה, השגריר ה־אמריקאי בישראל סם לואיס, מברכים את ג'ודי ביום חתונה, כשהזתן משקיף עליהם מהצד בחיוך.

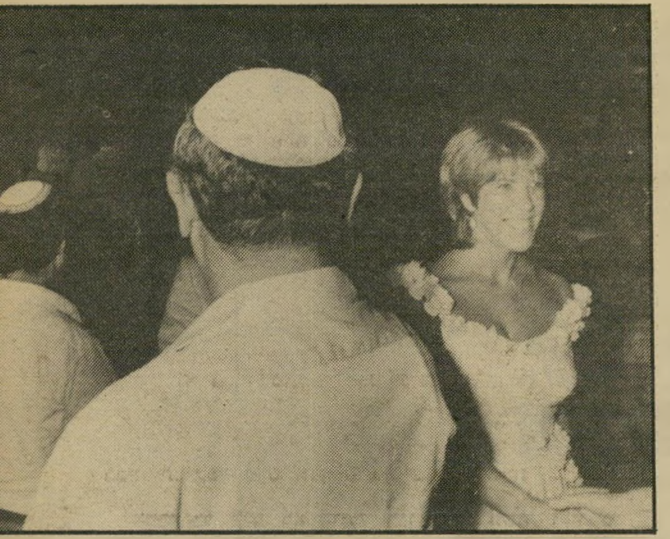

מבט חינוכי ג'ודי לוחצת את ידי אחד האורחים, כששר־החינוך זבולון המר (בכיפה) מביט בה. במשך שעתיים רצופות עמדו בני המישפחה ולחצו את ידי האורחים הרבים.

(המשך מעמוד 67)
המיזנון הגדול. שר־התיקשורת, מרדכי ציפורי, שגם הוא בא ב־חברת אשתו טובה, פגש מייד ב־בואו באסטרולוגית מרים תמיר, ח־ברתה של ג׳ודי, שבאה במיוחד ל־חתונה מלוס־אנג׳לס.

סגן שר־החוץ, יהודה בן־מאיר, ושר החינוך זבולון המר, יחד עם נשותיהם, מיהרו לדוכן הסטייקים ומילאו את צלחותיהם.

יושב־ראש מיפלגת העבודה, שימעון פרס, שאיתו היה אמור עמירם ניר לעבוד, אילו זכה ה־מערך בבחירות האחרונות, לא בא בגלל אבל־מישפחתי. אך למערך היה ייצוג בולט. ח״כ גד יעקובי בא עם אשתו היפה גלה, הנמ־לעבר עמירם, הרוקד עם ג׳ודי. הם באו בין הראשונים ומיהרו לשבת ליד שולחן ולסעוד. חיים הרצוג, אליהו שפייזר, מוטה גור, שימחה דיניץ, ואפילו בועז אפל־באום, עוד עוזר של פרס, שבא

אחות ליאורה ניר, אחותו של החתן, מביטה צאת בחודשי הריונה האחרונים.

עם חיים רמון, ראש המישמרת הצעירה של המיפלגה, מיהרו לטעום מהמגשים.

שר־הביטחון לשעבר, עזר וייצ־מן, בא עם אשתו ראומה, ושוחח ארוכות עם יועצו לענייני תיקשו־רת של שר־הביטחון הנוכחי, אורי דן. הצטרף אליהם לשיחה יועץ־התיקשורת של ראש־הממשלה ה־עיתונאי אורי פורת, הנמצא בחופ־שה מידעות אחרונות. וכמובן היו שם כל עובדי הצהרון.

האורחים הרבים סעדו את ליבם כשברקע מושמעים שוב ושוב שי־ריו של אריק סיני.

פנינה רוזנבלום, חברתה של ג׳ודי, שבאה בלבוש נוצץ, תפסה לשיחה ארוכה את דובר צה״ל, יעקב אבן. היא סירבה לספר על מה ואילו עניינים הם שוחחו כה ארוכות.

מרבית חבריו של ניר מהטלוויז־יה באו. יורשו בתפקיד, רון בן־ישי, הסתודד עימו ארוכות. יאיר שטרן ויעקב אחימאיר באו מאוחר יותר מירושלים.

ספן השלום, אייבי נתן שגם נכח בחופה בצד אחר של המלון, שוחח ארוכות עם אברהם שפירא. מפכ״ל המישטרה, אריה איבצן, שבא עם אשתו יוכי, לא הפסיק לטעום מה־מזון שהוגש בדוכנים השונים, ו־הצליח שלא להיתקל בקודמו ל־תפקיד הרצל שפיר, שבא אף הוא לחתונה.

פולה, אשתו של נח מוזס, לא הסכימה שהעיתונאים הרבים שבאו לסקר את האירוע רק יעבדו ולא יאכלו. „תפסיקו לעבוד ולצלם כל הזמן. בואו לאכול או לפחות לש־תות משהו,״ אמרה וגררה את ה־כתבים לבר הקרוב.

sailboard

הגלשנים המנצחים באליפות העולם
פלורידה 1981
מעתה גם בישראל

בטרם תבחר לך גלשן מפרש, אתה חייב לבוא ולראות את גלשני ״סיילבורד״ הגרמניים, הגלשנים המחזיקים הן בתואר ״אלופי־העולם״ והן בתואר ״גלשני השנה באירופה״.

אך ורק חברה המיצרת באיכות גבוהה כזו, יכולה להעניק 12 חדשי אחריות לגלשניה ולכל אבזריהם.

לבחירתך ארבעה סוגי גלשנים מעולים:
VARIO גלשן השנה באירופה — לכל סוגי הגלישה.
START הגלשן הטוב ביותר למתחילים ולחובבים.
RACE הגלשן התחרותי למקצוענים.
FREE הגלשן לקופצי גלים.

יבוא ושיווק בישראל:
סנפיר — מרכז ימי נמל ת״א
03-450366 03-450995

Max G.
after shave

AEG HOBBY SET

במחיר מבצע מיוחד 3990 ש׳ כולל מ.ע.מ

הסט כולל: **מקדחה אוניברסלית** — 10 מ"מ רוטטת אלקטרונית דו־כוונית (ימין—שמאל) מאפשרת הברגת ברגים.

ובנוסף: מברג, מברשת פלדה, דיסקית להשחזת סכינים ומספריים, מקדחי עץ, בטון ומתכת. סט דיבלים, דיסקטות ליטוש ופוליש.

להשיג בכל החנויות לכלי עבודה

AEG אחת ולתמיד.

להצלחת מבצע "שלום הגליל"

המדליה בעלת הערך האמנותי וההיסטורי
עיצוב ע"י האמן נ. בסון

המכירה:
בהמחאה לפקודת „מילר", אלנבי 42 ת"א 63325, או בכל סניפי בנק לאומי, לזכות חשבון מס' 902000/37 סניף מגדלור בן־יהודה 1, ת"א, בצירוף תלוש ההזמנה, או בקניה ישירה בחנויות „מילר".

תלוש הזמנה - למלא בכתב ברור
לכב' „מילר", אלנבי 42 תל־אביב 63 325
שם המזמין.........טל.........
רחוב.........עיר.........מיקוד.........

סוג וקוטר	כמויות	מחיר בשקלים	כמות מוזמנת	סה"כ לתשלום
ארד 59 מ"מ		253.-		
ארד מוכסף 59 מ"מ	ביחד	380.-		
ארד מוזהב 59 מ"מ	10,000	437.-		
כסף 925, 59 מ"מ (80 גר')	1,000	2875.-		
כסף 925, 30 מ"מ (15 גר')	2,000	782.-		
זהב 18 קרט 30 מ"מ (15 גר')	1,000	9660.-		
סה"כ לתשלום כולל מ.ע.מ.				

המתנה המקורית לחגים! מדליות הכסף והזהב בקופסא מפוארת מעץ זית

מילר:
הפצה ראשית:
ת"א, אלנבי 42, טל. 659277, 9.00–19.00.
דיזנגוף 157, טל. 239969, 9.00–19.00.

מנכ"ל המדינה

ח"כ אגודת־ישראל, אברהם שפירא, שותה לחיים במסיבת החתונה של ג'ודי מוזס ועמירם ניר. שפירא לא נשאר זמן רב במקום. מאחוריו הפירסומאי חיים פלד. במקום בלטו אנשי־תיקשורת, מימשל ופירסומאים.

יאנוש מחכה

אלוף פיקוד הצפון לשעבר, אביגדור („יאנוש") בן־גל, שבא לחתונה עם אשתו, מביט בטלי עומר, חברתה הטובה של ג'ודי. בין אנשי הצבא שבאו לחתונה, היה סגן הרמטכ"ל, האלוף משה לוי ודובר צה"ל יעקב אבן.

מעידה על המדרגות

איה עשת, חברתו לשעבר של עמירם ניר, מעדה במדרגות שהובילו לרחבת הבריכה. איה, שבאה לחתונה עם עורך־הדין הירושלמי גד רווה, היא דוברת עיריית ירושלים לעיתונות זרה ומקובלת ביותר על אנשי־המיקצוע הנמצאים עימה בקשרי עבודה.

ספורט

כדורסל

החתונה הגבוהה

מכולן

חתונתו של מנהל מכבי תל־אביב, שמואל („שמלוק”) מחרובסקי, השפיעה ישירות על שחקני הקבוצה. למחרת, במישחק ליגה דחוי, הם הפסידו הפסד סנסציוני לקבוצת מכבי־חיפה.

הרווק הניצחי של הקבוצה, שהתחתן בכפר המכביה עם ורד עמיאל, שהיתה פקידה בקבע בלישכת האלוף משה לוי, היה צריך לעשות תרגילי אקרובטיקה נדירים, כדי לצמצם את מוזמניו למעט יותר מאלף. רק מעטים מהם נכחו בחופה.

רפי נלסון בא מאילת. כוכבי העבר של מכבי, בכדורגל ובכדורסל, נדחסו לרחבת הדשא הגדולה, שלצידי הבריכה. תנחום כהן־מינץ, שמואל אבישר, לצד גיורא שפיגל, מוטל׳ה שפיגלר, ויוסל׳ה מרימוביץ מאמן נבחרת הכדורגל. שדרן הספורט ומפיק כלבוטק, רפי גינת, שמח לפגוש את עמיתו אלכס גילעדי, שבא מלונדון, והם המתיקו סוד עם איש טלוויזיה אחר.

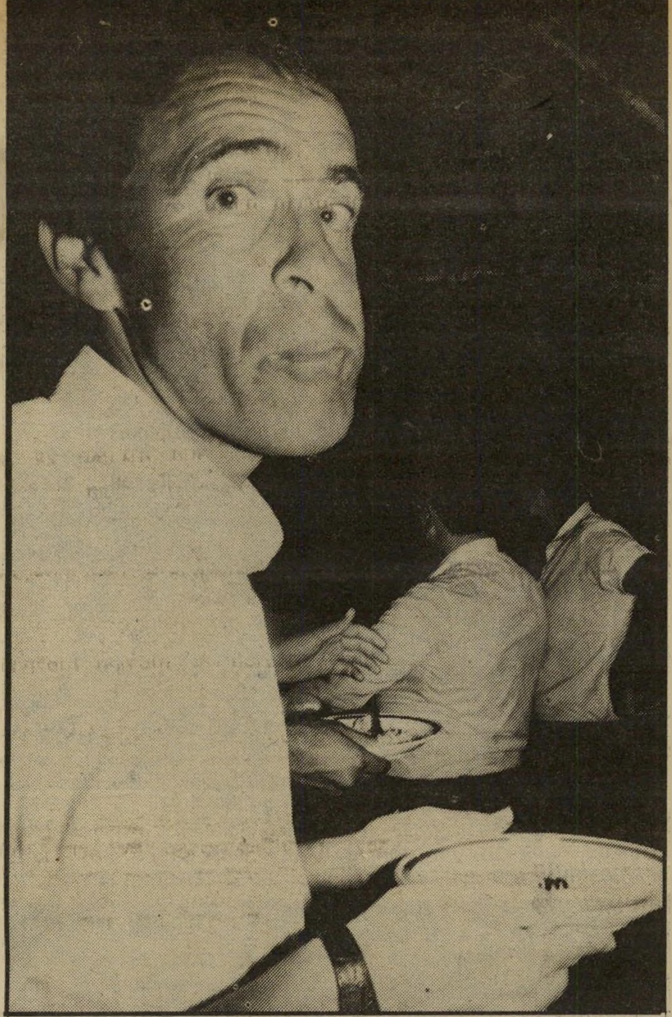

שפיגלר מאמן כדורגלני מכבי נתניה, מרדכי („מוטל׳ה”) שפיגלר, לועס בחתונת „שמלוק”. גם כדורגלנים באו לחתונת אבי הכדורסלנים, וכן עיתונאים ועסקני־ספורט רבים

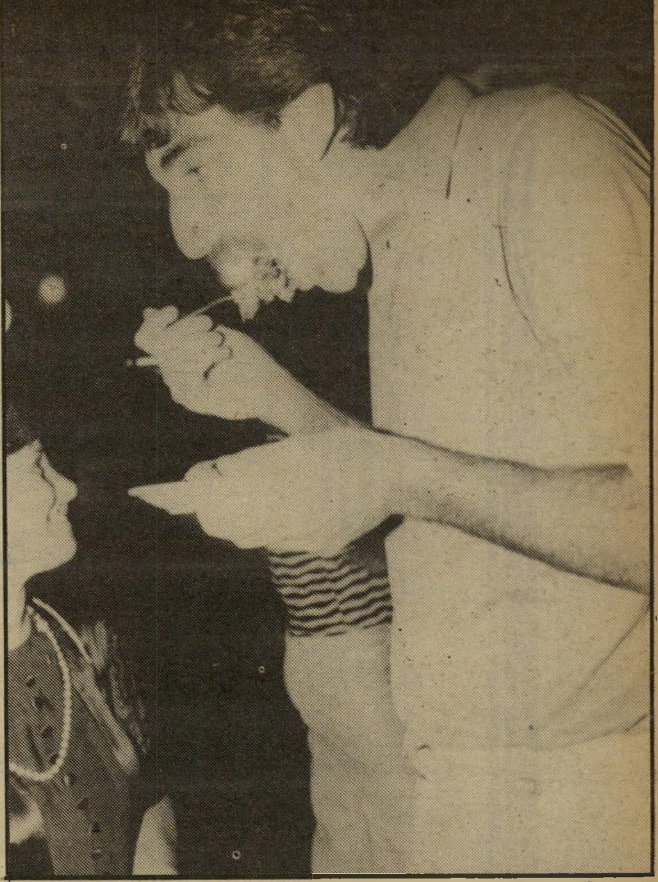

סילבר שחקן מכבי תל־אביב, לו סילבר, פוער את פיו ואוכל בתיאבון מהמזון הרב שהוגש בחתונת מנהל הקבוצה שלו, שמואל („שמלוק”) מחרובסקי. כל שחקני מכבי באו לחתונה, ומישחק הליגה שהיה להם באותו ערב עם מכבי חיפה, נדחה ביום.

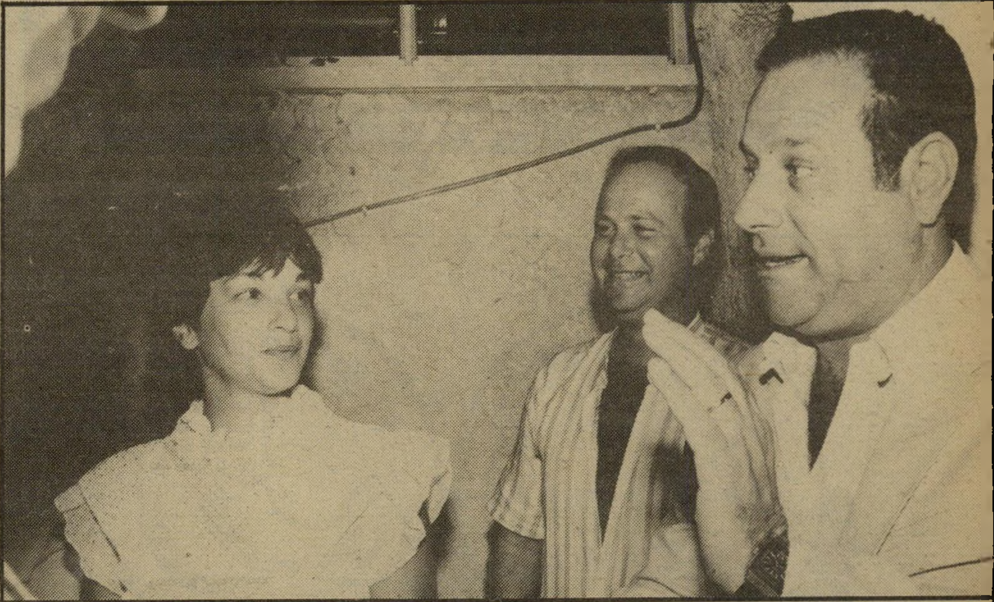

שמלוק והשמלוקית שמלוק לוחץ את ידי אחד ממוזמניו הרבים, שבאו לחגוג עימו את טקס נישואיו עם ורד עמיאל בת ה־23, הצעירה ממנו ב־21 שנה. מלבד הספורטאים באו לחתונה גם עמיתיו הפירסומאים. שמלוק הוא שותף במישרד פירסום.

ארואסטי שחקן מכבי תל־אביב מוטי ארואסטי, נוטל חתיכה משיפוד השישליק החמוץ־מתוק שחולק לאורחים ללא הרף. כל שחקני הקבוצה באו לשמוח עם שמלוק בשמחתו.

מרדכי קירשנבאום שאף הוא היה בין האורחים.

בלי פוליטיקה. פוליטיקאים לא נראו בשטח, והם לא חסרו. הכל דיברו על ספורט. רבים ביקשו להצטלם למזכרת עם כוכבי מכבי הגבוהים, ושמלוק נאלץ לעמוד בפתח עד 10 בלילה, כדי ללחוץ את ידי מוזמניו.

הכל הרגישו שמישהו חסר. די מאוחר הופיעו אולסי פרי וחברתו־לשעבר, תמי בן־עמי, בלבוש מפתיע — מכנסיים קצרים ותולצה קצרה ביותר בצבע ירוק. מאותו רגע הם הפכו למרכז הערב, וכל המלצריות רצו לעברם עם מגשי המזון העמוסים. תמי טעמה וטעמה, כשהשחקן אייל גפן, בעל חברה לצילומי וידיאו, מצלם את בני־הזוג ללא הרף.

לקראת הסיום באו חבריו למיקצוע של שמלוק, כדורסלנים מקבוצות אחרות, ששיחקו באותו ערב בפתיחת הליגה. שחקני מכבי, שהיו בהרכב מלא, שתו ואכלו, ואולי מסיבה זו הם הרשו למכבי חיפה לנצח בלילה שלמחרת.

גילעדי שדרן הספורט אלכס גילעדי, שבא לחתונה במיוחד מאנגליה, נושק לחיילת הבאר־שבעית ציפי שתיל, בתו של העתונאי יצחק שתיל, הקשור בקשרי מישפחה עם שמלוק.

TUBORG BREWERIES LTD. DENMARK
BY APPOINTMENT TO THE ROYAL DANISH COURT
TUBORG
בירה טובורג
BY APPOINTMENT TO
THE ROYAL DANISH COURT
THE ROYAL SWEDISH COURT

APPOINTMENT TO
DANISH COURT
THE
Tuborg
Genuine
Beer
Tuborg
Beer
TUBORG BREWERIES LTD. DENMARK
מיובא ומשווק ע"י טמפו בירה שיווק ושות'.
גיתם מערכות תדמית

SERGIO TACCHINI
Grand Speed®
נעלי המשחק של עמוס מנסדורף
גרנד ספיד הספורט שבאופנה

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 15. 9

סידרה קומית: שנינו ביחד (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע. 25 דקות, מדבר אנגלית). רב־משרתים אנגלי שעבד במשך שנים רבות בביתה של משפחת אצולה בריטית, מהגר לארצות־הברית, ומוצא עבודה בביתה של אשת־עסקים אמריקאית גרושה, אמא לילדה בת 12. סיטואציות קומיות רבות, השואבות את השראתן מן השוני ברקע, במינהגים ובמיבטא בין הבאטלר האנגלי הסולידי ואשת־העסקים האמריקאית הדי־נמית. בתפקידים הראשיים: פיטר קוק, מימי קנדי, דאנה היל ואוליבר קלארק.

סידרה עלילתית: הוואי הגדולה (10.15 — שידור בצבע — ערוץ 6 — 50 דקות, מדבר אנגלית). העלילה מתרחשת בחוותם הגדולה של מתיישבים אמריקאים בהוואי, על רקע אירועים מחיי היום־יום בחווה, והתרח־שויות יוצאות־דופן כמו התפרצות הר־געש, ניתוק קשר עם מטוס ושריפת־ענק. הדמויות העיקריות בסידרה: האב האלמן (ג׳ון דנר), בנו ויד ימינו (קליף פוטס) מנהל־העבודה (ביל לקינג) והקרובה היתומה בת ה־18, המתגוררת בחווה מאז מות הוריה.

יום חמישי 16. 9

סידרת אנימציה: הנס כריסטיאן אנ־דרסן (4.50 — שני הערוצים — שידור בצבע — 20 דקות — מדבר אנגלית). סידרה לילדים המשחזרת את אגדותיו הנפלאות של הסופר הדני.

סידרה דרמאתית: הזדמנות שניה (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע — 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרה מרתקת על חייהם בנפרד של בני־זוג בשנות הארבעים לחיי־הם, שהחליטו להתגרש אחרי כ־20 שנות נישואין. האשה מנסה לחזור למעגל העבודה ולגדל את שני ילדיה, בת 17 ובן 15, והגבר מתיידד עם אשה צעירה ההופכת אט־אט גם לידידתה של בתו. בתפקידים הראשיים: סוזנה יורק וראלף ביטס.

יום שישי 17. 9

סידרה פופולרית: החבובות (1.40 — שני הערוצים — 25 דקות — שידור בצבע, מדבר אנגלית). פרקים חדשים עם קרמיט, מיס פיגי פוגי הדב וכל החבורה.

סידרה לילדים: מיקרי חירום (4.05 — שני הערוצים — שידור בצבע — 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרה אמריקאית שבמרכזה תחנת מכבי־אש הנענית לכל קריאה, אם לכיבוי־אש ואם למיקרי־חרום אחרים.

יום שבת 18. 9

סידרה רפואית: דוקטור — (9.00 — ערוץ 6 — שידור בצבע — 25 דקות, מדבר אנגלית). סקירת דרכי טיפול ומניעה של מחלות נפוצות, באמצעות שיחות בין רופאים וחולים ובין רופאים ובין עצמם.

סרט עלילתי: פסטיבל סרטי קולנוע — (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע או שחור לבן, מדבר אנגלית). סרטי קול־נוע מעולים, ישנים וגם חדשים, המוקרנים מדי שבוע בשעה זו.

יום ראשון 19. 9

סידרה עלילתית: סיפורי שילינגבורי (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע — 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרה ובמרכזה שני זוגות ושני דורות: דור האבות ודור הבנים החיים בסביבה כפרית בריטית. בתפקידים הראשיים: רובין נדוויל, דיאן קין וג׳ק דאגלס.

יום שני 20. 9

סידרה למישפחה: עם המישפחה — (6.40 — ערוץ 3 — שידור בצבע — 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרה חדשה המביאה את סיפוריהם של ילדים שאירוע טראומטי כלשהו השפיע על חייהם, והדרכים שבהן באה הבעיה על פיתרונה.

יום שלישי 21. 9

רב־מכר: סודות גבעות מידלנד (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע — 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרה עלילתית המתרחשת בעיירה אמריקאית קטנה. סבתא עשירה מנסה ל־השליט את רצונה ומרותה על כל תושבי העיירה, והדור הצעיר מתקומם ומפגין את מורת־רוחו ב־שיטות לא קונבנציונאליות. בגידות, אהבות, הריון בלתי־רצוי ויחסי הורים־בנים. בתפקידים הרא־שיים: רוברט היגן, לורנצו לאמאס ולינדה המיל־טון.

תכניות מועדפות

בטלוויזיה הישראלית

יום רביעי

15. 9

● סידרה: תום סר ייר (6.00 — שידור ב־צבע, מדבר אנגלית). פרק שמיני בסידרה המורכבת מגירסות קלילות של סיפורי ילדים ונוער נודעים.

● סידרה: ועד ההו־רים של הרפר ואלי (6.32 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). הפרק סטלה ו־הווארד ממשיך ומביא את סי־סיפורה של אלמנה צעירה ו־בתה המתבגרת בעיירה שמר־נית.

● סידרה: הדוכסית מרחוב דייק (8.03 — שידור בצבע, מדבר אנג־לית). הפרק שאלה של כבוד מעיד על כך שענייניה של לו־איזה אינו עוד בבישול בלבד.

● סרט קולנוע: הר־פתקותיו של דון חואן (10.00 — שידור בצבע. מדבר אנגלית). גירסה הו־ליוודית לאהבותיו ומילחמותיו של דון חואן האגדי, שאין בה דימיון רב לעובדות ההיסטור־יות או לעיבודים אחרים שנכ־תבו עד היום. את תפקיד דון חואן מגלם השחקן ארול פלין.

● סידרה קומית: ה־נוכל (11.05 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). פרק שלישי בסידרה, תחת הכותרת לגייס כספים.

יום חמישי

16. 9

● מופע לילדים: פנ־טסיה בארץ הפלאות (5.30 — שידור בצבע, מדבר ומזמר עברית). חלק שני של המופע המוסי־קאלי, הכולל שירים מתוך סר־טים מצויירים ומחזות מוסי־קאליים.

● תעודה: עודד קוט־לר — תיאטרון אחר (9.30 — שחור־לבן, מד־בר ומשחק עברית). עודד קוטלר, שחקן, בימאי ומנהל אמנותי, מן הדמויות הבולטות והמשפיעות על עיצוב התיא־טרון בישראל. הסרט סוקר את דרכו האמנותית עד לשלב ה־נוכחי — התיאטרון הניסיוני בנווה־צדק.

● בידור: רוד סטיו־ארט (10.15 — שידור בצבע, מדבר ומזמר אנג־לית). תוכנית־בידור עם הז־מר רוד סטיוארט, אחד הזמ־רים המצליחים ביותר בעשור האחרון. התוכנית הוקלטה ב־אולם הפורום בלוס־אנג׳לס.

יום ששי

17. 9

ערב ראש השנה

● בידור: שעה טובה (9.15 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). תוכנית ה־ראיונות של מני פאר שבה אל המירקע אחרי חופשת קיץ.

● סרט קולנוע: שק־רים שסיפר לי אבי (10.15 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). הסופר ה־יהודי סד אלן, עיבד לקול־נוע את ספר זיכרונותיו מיל־דותו בפרבר היהודי של מונ־טריאול. דייוויד הרמן, בן למישפחת מהגרים יהודית מ־רוסיה, מעדיף את סבו על אביו. הסב, איש דתי ובעל חלומות, מבלה עם נכדו את ימי הראשון כשהם רכובים על עגלת האלטע זעכן, בעוד ש־האב עסוק בעשיית כסף. יום אחד נעלמים הסב וסוסו והאב מספר לדייוויד שהם מתו. הס־בריו של והאב אינם מתקבלים על דעתו של דייוויד. את ה־סרט ביים היהודי הצ׳כי יאן קאדאר, ואת תפקיד הסב מג־לם השחקן הישראלי יוסף ידין.

ידין: שקרים שסיפר לי אבי
ערה״ש, שעה 10.15

שבת

18. 9

● צרכנות: אנשים טובים באמצע הדרך (8.30 — שידור בצבע, מדבר עברית). ניסיון לה־ציג את החיים הישראליים ב־אור חיובי ויפה, בהנחייתו של רפי גינת, מפיק כולבוטק.

● בידור: כך היה וכך יהיה (9.10 — שידור ב־צבע, מדבר ומזמר עב־רית). תוכנית־היחיד של ה־זמרת אילנית, שבה היא מאר־חת את להקת חלב ודבש, יז־הר כהן ואחרים.

● תיאטרון: יחפים בפארק (9.55 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). מחזהו של ניל סיימון, שבו עובר זוג צעיר אחרי ירח־הדבש להתגורר בעליית־גג במנהטן. היא טיפוס בוהמי ב־עוד שהוא מרובע. איתם בבנ־יין מתגורר אדם מבוגר והולל, שאותו מחליטים בני־הזוג לש־דך לאם הכלה. הסרט הוא צי־לום הצגת התיאטרון שהועל־תה בברודוויי. מככבים: רי־צ׳ארד תומס, בס ארמסטרונג ואחרים.

יום ראשון

19. 9

● תיעוד: ציפורים באילת (8.30 — שידור בצבע, מדבר עברית). סרט תיעודי על הציפורים ב־נדידתן. פעמיים בשנה עושות להקות ציפורים דרכן על פני יבשות וחולפות מעל לאילת. את הסרט עשה צוות־צילום בריטי, ביחד עם צפרי החב־רה להגנת הטבע. קריינות: אריה אורגד.

● דראמה: משפט סי־ניאבסקי ודניאל (9.15 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). בפברואר 1966 הו־עמדו למשפט במוסקבה ה־סופרים אנדריי סיניאבסקי ו־יולי דניאל. הם הואשמו בכך כי יצירותיהם הן אנטי־סובייי־טיות, וכי הפיצו את כתביהם בשמות בדויים מחוץ לברית־המועצות.

● בידור: סיימון ו־גרפונקל בקונצרט מיוחד בסנטרל פארק (10.10 — שידור בצבע, מדבר ומז־מר אנגלית). צמד הזמרים הנודע הופיע הופעה חד־פע־מית ומיוחדת אחרי הפסקה של 11 שנה לפני קהל של 400 אלף מעריצים נלהבים, על מידשאות סנטראל פארק, ניו־יורק. בהופעה זו מושמעים 22 מלהיטיהם.

יום שני

20. 9

● קומדיה: גבר במע־רכת (8.03 — שידור ב־צבע, מדבר אנגלית). פרק נוסף בסידרת הקומדיות האינפנטיליות של עיתונאי ה־עובד במערכת עיתון לנשים.

● סידרה: רוחות כי־שמי צרפת (10.20 — שידור בצבע, מדבר אנג־לית). פרק אחרון בסידרה דרמאתית המספרת על צני־חתו של טייס בריטי על אד־מת צרפת הכבושה והתאהבו־תו בנערה צרפתיה.

יום שלישי

21. 9

● סידרה: רודה (8.03 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).

● סידרה: כיבושיו של נורמן (10.00 — שי־דור בצבע, מדבר אנג־לית). אותה עלילה, אותן דמו־יות ואותם שחקנים כבשני ה־סרטים הראשונים שבסידרה, אלא שההתרחשויות הן הפעם בגן הבית. שרה ורג׳ באים לסופשבוע לבית אמו של רג׳, וכוונתם לשחרר את אני ה־מטפלת באם החולה. את תפ־קיד נורמן, המאהב המישפחתי הגדול, מגלם השחקן טום קונ־טי.

סיימון וגרפונקל: קונצרט בסנטראל פארק
יום ראשון, שעה 10.10

שידור

צל"ג

מכונת־השקר

● לראש מחלקת־החדשות של הטלוויזיה (אם עוד יש דבר כזה) על הפיכת המירקע למכשיר של שטיפת־מוח בלתי־מוסווית, בטיפול באחד האירועים החשובים ביותר של השנה. ההחלטות של וועידת־הפיסגה של המנהיגים הערביים בעיר פאס. מבלי אף להעמיד פנים כאילו היא מביאה שתי דיעות שונות על מיסמך זה, מסרה הטלוויזיה כעובדה מובנת־מאליה את הפירוש השיקרי של מישרד־החוץ הישראלי, כאילו אין בהחלטות אלה „שום רמז" לנכונות להכיר בישראל — בעוד שההגיון הפשוט ביותר אומר כי הסעיף המדבר על „ערביות בין המדינות באיזור" פירושו ערבויות בין ישראל, המדינה הפלסטינית והמדינות הערביות.

הפרשן היחידי שהובא היה יצחק שמיר. אדם שמעולם לא נודע בשל

דור, בדומה לסרטים אחרים הנוגעים לעניינים פוליטים־חברתיים רגישים.

הטיפול הראשון בסרט נעשה בגירסתו הראשונה, כאשר מנכ"ל הרשות, **יוסף לפיד**, התנגד לקונספציה של הבימאי, שהכניס בגוף הסרט קטעים של הפגנות, כדי להמחיש סמלים של שילטון וכוח, ובעיקר קטעים מהפגנות בכבישרמות, שנועדו להמחיש חזותית את שילטון הדת במדינה. טענתו של לפיד בזכות שינויים אלה היתה כי הערותיו היו על בסיס מקצועי ולא פוליטי.

הטיפול השני נעשה על־ידי סגן היו"ר ונציג המפד"ל בוועד־המנהל, **מיכה ינון**, שתבע בכמה ממיסגרות רשות־השידור לסלק מתוך הסרט דברים שבהם תקף המשורר המנוח יונתן רטוש את הדת היהודית. אלא שכאן התנגד לפיד התנגדות עיקשת, תוך שהוא טוען: „לא ניתן לעשות סרט על הכנענים מבלי להביא את דבריו של יונתן רטוש על הדת היהודית במלואם,

אגמון מראיין את גולדמן
תעלומת הסרט שנעלם

אהבת־האמת שלו, ושתפקידו הרישמי הוא עתה לשקר למען המדינה מבלי לעוות את פניו.

כדי להוסיף חטא על פשע, זייפה הטלוויזיה גם את דבריו של שר־החוץ האמריקאי, ג'ורג' שולץ. הטלוויזיה הודיעה כמה פעמים כי שולץ אמר ש„החלטות פאס נוגדות את תוכנית הנשיא רגן," בעוד ששולץ אמר שהחלטות פאס הן at variance („שונות") מתוכנית רגן.

צל"ש

זהו זה

● לצוות הטלוויזיה הלימודית, על ההפקה השבועית המתמדת של התוכנית המגזינית זהו זה, שיש בה כדי לעורר את קינאת הטלוויזיה הכללית, ששכחה טעמן של הפקות אולפן מעולות. התוכנית זהו זה, שבה מככבת חבורת שחקנים צעירים, וביניהם **גידי גוב**, **מוני מושונוב**, **מתי סרי** ו**שלמה בר־אבא**, מצולמת בצבע, ומציגה ממד מכובד של אקטואליה. בתמליל של משתתפי התוכנית שזור לעיתים חוט סאטירי מעולה. למרות שתוכנית זו נועדה מעצם טבעה לצופים צעירים, הרי שמיספר הצופים המבוגרים הצופים בה הוא רב ביותר — וזאת כנראה בשל הדלילות המאפיינת את תוכניות הערב של הטלוויזיה הכללית.

מאחרי הקלעים

כנענות ודתיות

הסרט התיעודי של הטלוויזיה להתחיל מאל"ף, שעניינו בתנועה הכנענית, שהוקרן ביום חמישי, לא עבר בשלום את מסננות הביקורת והצנזורה של רשות־השידור,

שהרי עמדותיו הן חלק של העמדה הכנענית."

חיים שכאלה

גם בשבוע שעבר, אחרי מותו של נשיא ההסתדרות הציונית לשעבר ד"ר נחום גולדמן, טרם נפתרה תעלומת העלמו של סרט הקלטה מהתוכנית חיים שכאלה, שהוקלטה לפני כמה שנים עם הד"ר נחום גולדמן באולפני הרצליה, בהנחיית האמרגן והמראיין **יעקוב אגמון**. פנייה למנכ"ל הרשות, **יוסף לפיד**, העלתה כי התוכנית צולמה בטרם זמנו בתפקיד, ולא ברור מה עלה בגורל הקלטת התוכנית, שבשעתו הוחלט לדחותה, מטעמים בלתי־ברורים.

דוברת רשות־השידור, **אריאלה רבדל**, ערכה חיפוש קפדני בין ראשי הטלוויזיה לאיתורה של התוכנית שנעלמה והעלתה חרס בידיה. תעלומת חיים שכאלה עם גולדמן טרם נפתרה. אחת העדויות היחידות לקיומה מצוייה רק בארכיון הצילומים של העולם הזה, שצילם קטעים באותה תוכנית, שלמענה הגיע בשעתו הד"ר גולדמן לביקור מיוחד בארץ.

הסער והמישבצת

בעגת עובדי הטלוויזיה, כאשר מדובר על „מישבצות," יודעים הכל כי המדובר הוא בשיבוץ תוכניות במישבצות־שידור. מלאכת התישבוץ הסופית של לוח־מישדרים היא אחת מעבודותיו של מנהל הטלוויזיה. מנהל הטלוויזיה הנוכחי, **טוביה סער**, נכנס אחר התפטרותו של קודמו, **יצחק שמעוני**, לתוך לוח־מישדרים מוכן.

סער, החפץ להטביע טביעת־אצבעות אישית בלוח־המישדרים, החליט כי באחד באוקטובר יחולו שי-

מיטה ל-5 ילדים

לא, אינך מוכרחה ללדת חמישה ילדים, אך כאשר במפעלי א.מ.י. ניגשים לייצורה של מיטת תינוק - לוקחים בחשבון מראש, שבמידה ותירצי לגדל חמישה ילדים, הרי שמיטה זו תהיה אמינה וטובה לפחות עד הילד השישי...

מפעלי א.מ.י. אשר רבים מרעיונותיהם כבר חוקו על-ידי מפעלים מתחרים, הינם הראשונים ולעת עתה היחידים המייצרים מיטות תינוק משלושה סוגי עץ **ללא "עיניים"** (כזכור, הן המועצה לצרכנות והן מכון התקנים, פסלו את השימוש בעץ עם "עיניים" לייצור מיטות תינוק).

עץ אשור (בוק) - עץ קשה וחזק במיוחד, המשמש בעיקר לייצור מיטות צבועות. צביעת המיטות נעשית בצבעי "דור" שאינם רעילים.
עץ אורן אמריקאי - עץ דקורטיבי הדומה בחיצוניותו לעץ האורן הפיני, אך עולה עליו ביופיו ובחחקו. בניגוד ל"אורן הפיני" באורן האמריקאי אין כלל "עיניים"!
עץ מילע (אשה) - סוג עץ מיוחד המצטיין בקשיחותו וגוון השנהב האופייני לו. מיטות עץ ה"אשה" הינן חידוש בלעדי של מפעלי א.מ.י. לעיצוב חדרי ילדים.

מיטות תינוק ורהיטי א.מ.י. להשיג בחנויות המובחרות ובמחסן המכירות של המפעל.

א.מ.י. רהיטי ילדים ונוער בע"מ
רח' נוסבאום 23, אזור התעשיה בת ים.
טלפונים: 03-590944, 03-873315

יורשיו של גבלס

איך מכינים סרט־זוועה גרמני לפי שיטותיו של הד״ר יוזף גבלס — הפעם לא נגד היהודים, אלא לטובת היהודים?

לצופה הישראלי ניתן השבוע שיעור מאלף איך פועלת שיטה זו, שתרמה בשעתו את תרומתה לרצח שישה מיליון יהודים. התעמולה הנאצית הרגה יותר יהודים מאשר אדי־הרעל.

ללבנון הדרומית הובל — על־ידי מנגנון ישראלי מוסמך — צוות של הטלוויזיה הגרמנית ובראשו גבר שנראה כאילו נלקח מסרט הוליוודי של הרייך השלישי. המנגנון הישראלי הביא לו „עדים,״ ותירגם את דבריהם מערבית. קולו של הבימאי הישראלי נשמע ברקע. הכל הונצח על־ידי צוות ישראלי, בניצוחו של **עמוס כרמלי** — כתב שעורר לא־פעם בחילה אצל אניני־טעם בימי מילחמת־הלבנון, בדיווחים וולגאריים וגסים, שנועדו לספק את היצרים האפלים ביותר של ציבור פרימיטיבי.

נושא הסרט היה קצין פת״ח, עזמי אל־זע׳ייר, מפקד איזור צידון מטעם הכוחות המשולבים של אש״ף והשמאל הלבנוני. איש זה נהרג אחרי הקרב על צידון. כאשר נודע הדבר, פירסמה העיתונות העולמית כתבות נלהבות על האיש, שתואר על־ידי עיתונאים זרים שהכירוהו כדוגמה של קצין הומאני, אמיץ והגון. העיתון וושינגטון פוסט פירסם בעמוד הראשון כתבה של אחד מכתביו הבכירים, אדוארד קודי, שתיאר את דמותו של זע׳ייר בצבעים לוהטים, וסיפר על כמה תקריות שבהן דאג האיש למנוע מעשי הרס וביזה (העולם הזה 2341). קודי הכיר את זע׳ייר במשך שנים, בכמה ארצות.

הגרמני הובא ללבנון כדי לעשות סרט נגדי על אותו זע׳ייר. הוא „עשה מחקר,״ לדבריו, לפני שבא ללבנון, והיה זקוק רק ל„כמה עדים.״ מישהו דאג להמציא לו את העדים הדרושים, שתיארו את זע׳ייר כרוצח, אנס של נשים וגברים, שודד, מבריח, מענה, גובה דמי־חסות וגנב. כדיברי הגרמני: „מיפלצת... אדם לא־שפוי...״ כימעט ואמר, לפי המילון של אדולף היטלר, „תת־אדם.״

היה מעניין לראות מה היה קורה לעדים אלה אילו חוברו לגלאי־שקר. הם לא עוררו אמון רב. התיאורים צילצלו כהמצאות של אנשים פרימיטיביים ביותר, שנועדו לאנשים פרימיטיביים אחרים — אותם האנשים שהאמינו גם לסרטיו של גבלס על המגיפה היהודית. אלא שהפעם באה המגפה האש״פית במקומה של המגפה היהודית, ובמקום העכברושים היהודיים, המדביקים את העולם בתועבה שלהם, באו העכברושים הפלסטיניים.

אולי זה מתאים לגרמנים. אך העזתה של הטלוויזיה הישראלית להביא רפש זה לציבור הישראלי, המתוחכם יחסית, מוכיח על הידרדרות, שנדמה כי הגיעה אל השפל העמוק ביותר.

פסקול

ארידאריזציה

בערב ראיונות שנערך בחולון, סיפר השחקן והמנחה **שלמה בר־שביט** למראיין **איתן דנציג** על סיבות התפטרותו מגלי צה״ל: „גם אילו היו מחליטים למנות אותי כ־מפקד גלי צה״ל — הייתי מתפטר. התפטרתי לאות מחאה על השמצה. לכל אדם יש קו אדום. ואם אתה שומע את **דב שילנסקי** אומר שגל״צ שירתה את האוייב, שזו תחנה של אנשי אש״ף — זהו הקו האדום שלי. דברי שילנסקי היו הקש ש־בר את גב הגמל. נותרו עכשיו שתי אפשרויות: או להעמיד את אנשי גל״צ למישפט צבאי על כך ששירתו את האוייב — או לקום ולומר שבתנאים כאלה איני מוכן לשרת בתחנה. מישהו צריך למחות. ואני הטיפוס שמוחה. לכן קמתי והלכתי. זו היתה מחאתי הפרטית״ ●● תדהמה נפלה בהנהלת רשות־השידור, כאשר התפרסם כי שר־האוצר **יורם ארידור** אישר תקציבים מיוחדים למימון שידורי המגזין ערב חדש (שהחליף את תוכנית שלום הגליל) לטלוויזיה הלימודית. לדעת כמה מבכירי רשות־השידור יש במימון זה מ־שום כוונה לנצל את המישדרים האלה, שאינם כפופים למרותו של הוועד־המנהל של רשות־השידור או כל גוף ציבורי אחר. במערכת־הבחירות שתיערך בשנת 1983. הגדיל אחד מאנשי הטלוויזיה הכללית, שכינה את הטלוויזיה הלימודית „ארידורוויזיה״ ●● אגב, הטלוויזיה הלימודית עומדת להתחיל בימים אלה בצילום סידרה חדשה תחת הכותרת שוטרים וגנבים, שבה יככב הזמר־שחקן **שמאליק קראוס** כשוטר דווקא ●● בדיון

פאפו
עובדה מדהימה

שנערך בוועד־המנהל של רשות־השידור על חקירתו של **רם עברון** את איש גל״ץ **אבשלום קור** בתוכניתו זה הזמן, הגן מנכ״ל הרשות **יוסף לפיד** על עברון, ואף אמר: „אני רוצה שנדון על רם עברון מבחינה מיקצועית בלבד. היתה הרי סיבה מיקצועית להביא את קור לתוכנית. הראיון נעשה בסיגנון המראיין האמריקאי **מייק וולס**, ולא היה זה סיגנונו הרגיל של רם עברון. אילו היתה התוקפנות מאפיינת את עברון בכל ראיונותיו, לא היה מקום לבוא אליו בטענות. אך כאן הוא חרג מסיגנונו המאופק והעדין בדרך כלל. לכן, יש לדון עליו רק מבחינה מיקצועית ולא מבחינה אישית״ ●● בדברו על תיאור המאורעות בפולין בטלוויזיה הישראלית רשם אורי אבנרי כמה הערות עוקצניות ביומנו האישי (העולם הזה 2349). תוך כדי כך הזכיר את הקריין של אותה מהדורה של מבט וכתב „דומני שהיה זה יעקוב אחימאיר...״ האמת היא שלא היה זה אחימאיר, אלא קריין אחר. אורי אבנרי מתנצל על כך. זיכרונו החזותי פשוט השתבש.

נויים בלוח־המישדרים. בין שינויי סער בולטת הקדמת התוכנית זה הזמן משעה 11 ביום שני בערב ל־10. העברת תוכנית הצרכנות כול־בוסק בימי ג׳ לשעה 8.30. עיקר מלאכת התישבוץ של סער התמקדה בהעברת קומדיה בריטית של מוצאי־שבת למקומה של קומדיה אמריקאית ביום החמישי. ולהיפך.

המילחמה הפרטית של פאפו

נציג הליכוד בוועד־המנהל, **אהרון פאפו**, הגיע לשיא חדש של אבסורדים מישפטיים. התנגדותו של פאפו למועמדות של **צביקה שפירא**, לשעבר מפקד גלי צה״ל, למישרת מנהל מחלקת־התוכניות של הטלוויזיה בנוסח „איננו יודעים מהן השקפותיו של שפירא... הוא יליד קיבוץ של השומר הצעיר...״

אלא שפאפו כאילו מחק מזיכרונו פרט עובדתי מדהים אחד: הוא היה אחד מן החתומים על אישור המיכרז של צביקה שפירא. הוא חתם עליו למרות סיכסוך שהתחולל על כך עם נציגי אגודת־העיתונאים לפני קרוב לשנה, כאשר עובדי הטלוויזיה הביעו התנגדותם למינויו של שפירא.

החבל של אחימאיר

הפתעה־רבתי חולל עורך מוקד, **יעקוב אחימאיר**, בתום ישיבת ראשי־דסקים של השבוע שעבר. הוא ביקש למסור הודעה אישית.

אחימאיר הצהיר כי בעיקבות פניות של כמה מבכירי העובדים במחלקת־החדשות, ולא בשל פניות ההנהלה בכוונתו להציג את מועמדותו לתפקיד מנהל חטיבת־החדשות. בעוד שראשי הדסקים היו המומים לרגע, המשיך אחימאיר ואמר כי הוא בוחן גם את האפשרות החליפית, להציג את מועמדותו למישרת הכתב המיפלגתי (מישרה שלדעת חלק מהכתבים מונחת בכיסו של **יורם רונן**, הטוען כי הדבר הובטח לו בכתב על־ידי מנכ״ל רשות־השידור **יוסף לפיד**).

בקרב עובדי חטיבת־החדשות עוררה הצהרתו של אחימאיר התרגשות רבה, שהעידה על כך שהצגת מועמדותו לתפקיד מנהל חטיבת־החדשות עשויה לבלום את הסחף והנגיסה המחסלים חטיבה זו, מאז מוצב בראשה **טוביה סער**.

לדעת עובדים בכירים במחלקה, אין מועמד אחר לתפקיד, שסיכוייו כה טובים לזכות במיכרז. אם אחימאיר לא יזכה במיכרז, יוכח כי המיכרזים ברשות־השידור הם פיקטיביים. אי־בחירתו עשוייה לשמש כעילה להשבתה של הטלוויזיה. אותם כתבים אף טוענים כי בעצם הכרזתו בדבר נכונותו להציב עצמו למישרת מנהל חטיבת־החדשות שלח אחימאיר קצה חבל למנכ״ל־הרשות, לפיד, לשם השבת הסדר לחטיבת־החדשות של הטלוויזיה. במקביל, הודעתו של אחימאיר על מועמדותו החליפית למישרת הכתב המדיני היא בבחינת ביקורת על שיטת המיכתבים־בכיס הנקוטה בשנים האחרונות בטלוויזיה לגבי בחירת כתבים למישרות מפתח.

תוכנית ר"גן מרחיקה את השלום!

תוכנית ועידת הפיסגה הערבית בפס - הדרך להסדר שלום צודק!

הנהלת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון דוחה את תוכנית רייגן ואינה רואה בה תוכנית שלום.

תוכנית זו שוללת את זכות העם הערבי הפלשתינאי למדינה עצמאית משלו וכך משאירה ביודעין את הבעייה העיקרית של המשבר, הבעייה הפלשתינאית, ללא פתרון.

ולכן תוכנית רייגן היא גם לרעת ישראל.

חילוקי דעות טקטיים בין שליטי ישראל וארה״ב בקשר לתוכנית רייגן, אינם משמעותיים, אלא רק מבליטים את מגמת ממשלת בגין-שרון לסיפוח מלא של כל השטחים שכבשה ישראל במלחמת יוני 1967 ואת התנכרותה המוחלטת לזכויות הלאומיות הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי.

ממשלת ישראל בחיפוי ובתמיכה של שליטי ארה״ב, מנהלת מדיניות המכוונת להכשיל כל מאמץ להשגת שלום צודק ויציב לטובת כל עמי האיזור, כולל עם ישראל והעם הפלשתינאי.

שליטי ישראל נכשלו בהשגת מטרותיהם במלחמה המזוהמת בלבנון. הם זממו להשמיד את אש״ף ואת העם הפלשתינאי. ואילו במציאות, אש״ף יצא מחוזק מהמלחמה; העניין הפלשתינאי תופס יותר מתמיד את מרכז תשומת-הלב הבינלאומית. גם בישראל גברה ההכרה, שהכרחי לפתור את הבעייה הפלשתינאית על מנת להשיג שלום צודק ויציב.

הנהלת חד״ש מציינת במיוחד את המאבק ההמוני של יהודים וערבים בישראל נגד המלחמה בלבנון. ההפגנות, העצרות, שביתות-הרעב וכו׳, שהתקיימו בתל-אביב, ירושלים, נצרת, חיפה וישובים אחרים, מעודדים להמשך המאבק נגד הכיבוש ולמען השלום.

הנהלת חד״ש רואה בהחלטות ועידת הפיסגה הערבית בפס, בסיס לשלום יציב בין ישראל והעמים הערביים, כולל העם הפלשתינאי.

בוועידה זו הכריזו כל המשתתפים, כולל אש״ף, על נכונותם לשלום ולהכרה הדדית עם ישראל על בסיס הקמת מדינה פלשתינאית בגדה המערבית, ברצועת עזה ובמזרח ירושלים, בצד מדינת ישראל.

הנהלת חד״ש קוראת לכל שוחרי השלום בישראל לתבוע מממשלת ישראל להענות בחיוב ליד המושטת לשלום.

הננו קוראים לממשלת ישראל לפתוח במו״מ עם הנציג המוכר של העם הערבי הפלשתינאי, אש״ף, למען השגת שלום צודק ויציב לטובת שני העמים — עם ישראל והעם הפלשתינאי.

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון - חד״ש

(המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ארגון הפנתרים השחורים וחוגי ציבור יהודים וערבים)

תל־אביב, 14.9.82

ת״א 4885

קולנוע

ישראל

גורן לא עזר

כולנו כבר יודעים שתעשיית־הקולנוע הישראלית לא סבלה מ־עודף הפקות זרות בשנה האחרונה. יחסי־הציבור שיש היום לישראל, יחד עם היותה מקום חם מבחינה פוליטית ואקלימית (כוכבי־קולנוע, הדואגים לשלומים, אינם יודעים בדיוק לאן מגיע טווח התותחים, וחושבים פעמיים לפני שהם עולים על מטוס המגיע לאזורנו), כל אלה גורמים לשיממון רב בכל הקשור לאפשרויות שישראל יכולה להציע לאנשי־קולנוע המחפשים את־רים אכזוטיים בזול. ואם היה נדמה ב־1978, כאשר שהה כאן סמואל פולר עם הגדולה האדומה, כי הנה עכשיו ינהרו לכאן הפקות הוליוודיות, היתה זו טעות.

בשנה האחרונה לא התארחו כאן כל הפקות שהן, לבד מסיפור־בדים כגולדה, שהמניעים העיקריים שלו היו מרילין הול, פעילת המגבית, והמפיק ג'ין קורמן, הטוען בעקשנות שישראל היא גן־עדן למפיקים. לכן היתה זו ברכה, שנמצא סיפור כמו זיכרונות אהבה, ה־עוסק במיפגש מחודש בין ניצולי־שואה לחברתו לשעבר, בכינוס ה־שואה שהתקיים בירושלים, כאשר ההפקה נעשתה כאן. זוהי אמנם הפקה טלוויזיונית, אך היא נעשתה בקונספציה של סרט העשוי להיות מוקרן פעם, אולי באירופה, על ה־בד.

השבוע נערכה מסיבת סיום עליזה ומאושרת לצילומי הסרט, כ־שהכלה, המפיקה דוריס קווינלין, מזילה דימעה, והחתנים שלמה מוג־רבי וצבי שפילמן, מנהלי ישרא־פילם, יכולים לאשר בסיפוק כי הם עשו זאת שוב: למרות הלחץ של אן־בי־סי (המזמינה) וצימצומי תק־ציב וזמן של האמריקאים, הצליחו לסיים את ההפקה לפי לוח הזמנים והעיקר — מתחת לתקציב הנקוב. „אצלנו זה כבר הפך למסורת,"

קירק דאגלס
מסיבת סיום

התגאה צבי שפילמן, „וזו הסיבה שלין גאתרי, מנהל ההפקה, הגיע אלינו. הוא חוזר לישראל כבר ב־הפקה שלישית ברציפות. הוא היה כאן במרי וג'וזף, בגולדה, ובסרט זה, ויודע כי אנחנו מסוגלים לשאת בקצב מואץ ובמיטת סדום של תקציב."

אסור לצלם! לין גאתרי, ו־גם כוכב הסרט, קירק דאגלס, מר־עיפים שבחים על שותפיהם הישראלים: „לצוותים הטכניים היש־

ריינולדס בפעולה
מיקצועי

ראליים יש כבר מיומנות הוליוו־דית,״ אומר גאתרי. „מי שרוצה מידבר למערבונים ונופים יפהפיים צמודים זה לזה, שיבוא לישראל — יש כאן פחות התפוצציות מאשר בלונדון או בפאריס,״ אומר דאג־לס. ובכן, מה בכל זאת מבדיל את ארץ־הקודש מהוליווד? מקום מיש־כנה של השכינה.

וסיפור שהיה כך היה: המפי־קים והבימאי — (ג׳ק סמיית) ביק־שו לסיים את הסרט בטקס ליד ה־כותל המערבי, שכן כך הסתיים גם כינוס השואה במציאות. לכן הלכו אנשי ישראפילם אל רב הכותל, וביקשו רשות, אלא שרב הכותל אמר להם: בעניינים חילוניים יש לאל ידי להושיעכם, אך לא רחמנא ליצלן, בעניינים רוחניים. זהו תחו־מי של הרב הראשי.

גם זו לטובה, חשב בלבו צבי שפילמן, וזכר כיצד, אחרי מיל־חמת ששת הימים, העניק לו הרב גורן ספר תהילים קטן, השמור עימו עד היום הזה, אחרי שכנראה ניצלו חייו הודות לאותו סרן שפי־למן (שאז היה עדיין סגן) שלא התיר לו להיכנס בזחל הראשון לעזה. וכך, על בסיס של זיכרונות ואהדה, חשב המפיק, בוודאי לא תהיה כל בעיה. אבל, טעות היתה בידו. מאז ששת־הימים חלפו מים רבים בסמבטיון, ואף שהרב גורן לא שכח, הוא ובן זוגו, הרב הרא־שי עובדיה יוסף, לא הירשו ל־צלם בכותל.

„בסופו של דבר יצא הדבר ל־טובה,״ טוען שפילמן, „שכן שיח־זרנו את הטקס ברחבה היפה של יד ושם, שמבחינה של נתונים ב־שטח היתה אפילו מתאימה יותר.״

סרטים

שארקי

זהו עוד סרט שקרה לו משהו מו־זר בדרך — תופעה נפוצה ביש־ראל לאחרונה: במקור הוא נמשך כנראה שעתיים תמימות, וכאן חס־רה לו רבע שעה. לדברי המפיק, נעשה הקיצור על־ידי בעלי הסרט עצמם, מתוך שיקולים השמורים עימם. למען האמת אין זה משנה, העיקר הוא התוצאה. ותוצאה זו מוזרה למדי.

ברט ריינולדס ביים את עצמו כשוטר, בעלילה ההולמת את כל כללי הגיבור האמריקאי: כולם נג־דו, אבל סופו לנצח, הפעם מדובר בשוטר שהורד בדרגה והועבר מ־מיחלק־הסמים למיחלק־המוסר, ו־שם הוא מתחקה על עיקבות רשת יצאניות יוקרה, המובילה לסחטנות פוליטית, המובילה לרצח, וכן הל־אה.

בין אם קרה הדבר בקיצוץ ובין אם זה היה כך במקור, קופצים הדברים בשלבי הצגת הנושא בצו־רה אוואנגארדית מדי, כשמאהב אחד ניכנס ליצאנית, ולפתע מאהב שני יוצא מחדר־המיטות שלה, שעה שהשוטרים עוקבים אחרי כל תנו־עה מבניין שממול.

חסר השראה. אבל עד מהרה זה הופך לפרט מישני, כאשר העי־קר הוא הגבורה, הרגישות ו־הקשיחות של שארקי, הלא הוא ריינולדס. כאן הוא לוקח את עצמו, כבימאי, עוד יותר ברצינות מאשר בשני סרטיו הראשונים, מנסה ל־הקנות לדמותו גוונים שאין לה, כמו ביישנות ונוסטאלגיה, מבזבז הרבה זמן על פרטים מישניים במ־קום לקדם את העלילה, ואחר־כך, בדרך משונה, כאשר היא מתחילה להתקדם, לפתע נפתרת התעלומה כאילו מעצמה, עוד לפני שהספיקו להבחין בדיוק מה היתה.

מובן שכמו בכל סרט מיקצועי אמריקאי, אפשר להתפעל מן ה־רמה המלוטשת של הצילומים (של ויליאם פרייקר) או מתגלית צעירה וחושנית בשם רייצ׳ל וורד, שכבר עושה קריירה בהוליווד, בעיקבות סרט זה. אולם, מבלי לחטוא ל־אמת, מותר להסיק, אחרי נסיון שלישי זה, שריינולדס הוא אולי שחקן מצודד לא פחות מקלינט איסטווד, אבל כבימאי, הוא עדיין חסר את ההשראה שלו.

ברט ריינולדס ב„שארקי" עם רייצ׳ל וורד
מביים את עצמו

תדריך
חובה לראות

תל אביב — האדומים, נסיך ה־עיר, ג׳ורג׳יה, קן הקוקיה, כלבי ה־קש, ממאו עד מוצארט, רגטיים.

ירושלים — קבקבי העץ, ג׳ור־ג׳יה.

חיפה — שודדי התיבה האבו־דה.

תל־אביב

★★★★ **נסיך העיר** (שחף, ארצות־הברית) — סופר־שוטר נו־פל בפח שהוא טומן לעצמו כאשר הוא מסכים לשתף פעולה עם ועדה לחקירת השחיתות במישטרה. סרט מרשים ומרתק על משמעות הצדק ועל הסכנה האורבת לכל מי ש־צריך להיות שוטר ודיין ומגן־הציבור בו־זמנית. בימאי: סידני לומט.

★★★ **ג׳ורג׳יה** (גורדון, אר־צות־הברית) — שמונה שנים בחיי־הם של ארבעה צעירים אמריקאיים, שדרכם משתקפת ההיסטוריה הא־מריקאית של שנות ה־60 ומוגשת תמצית של החיים באמריקה. בי־מאי: ארתור פן.

★★★ **רגטיים** (רב־חן; אר־צות־הברית) — רב־המכר של דוק־טורוב בעיניו של הבימאי מילוש פורמן. סידרה של סיפורים מקבי־לים הנפגשים כולם יחד ומרכיבים תמונה מרהיבה ומגוונת של האו־מה האמריקאית, לא רק בתחילת המאה אלא גם היום. אוסף הופעות נדירות של כמה מטובי השחקנים האמריקאיים.

ירושלים

★★★★ **קבקבי העץ** (סמדר, איטליה) — פואמה קולנועית מל־את פיוט והשראה של הבימאי אר־מנו אולמי, על חייהם של איכרים באזור צפון־איטלקי שכוח־אל בת־חילת המאה. שילוב מופלא בין ה־טבע והאדם.

★★★ **שודדי התיבה הא־בודה** (קרן־אור, ארצות־הברית) — שעתיים גדושות הרפתקות מסמרות שיער, בדיחות חזותיות מטורפות ועלילה המזכירה יותר מכל את הסיפורים המצויירים. קולנוע מב־דר בשיאו. בימאי: סטיבן שפיל־ברג.

חיפה

★★★ **מתחת לאף** (רון, יש־ראל) — חתיכת עולם תחתון תל־אביבי, אותנטי במיוחד, וסאטירה ארסית על יעילותה הכושלת של מישטרת ישראל, באחד הסרטים הישראליים המיקצועיים ביותר. משה איבגי ואורי גבריאל אותנטי־יים ביותר.

להשיג שוב
כסא נח
"ענג"

עם היתרונות הבלעדיים:
★ ישיבה נוחה למנוחה שלמה
★ ידיות עץ מלוטשות
★ קפיצים חזקים מגולוונים
★ מזרונית עבה עם כרית
★ בד ריפוד במבחר דוגמאות ניתן להסרה לניקוי
★ שרות ענג לשנים רבות
ביחר ענג החשמונאים 3 בני ברק. טל. 03-784104

לחוטאים בכתיבה
לכל המעוניינים שפרי עטם יופיע בספר פרטי או בקובץ...
„סער" תשמח לקבל מכס:
א. שירים.
ב. חומר לספרי ילדים, ספרי מדע בדיוני, רומאנים, ספרי בישול וכו׳.
מהרו ושלחו החומר שברשותכם ל:
„סער" — הוצאה לאור — שדרות עמנואל 15, ת.ד. 26243 תל־אביב ● המתאימים יוזמנו למערכת

PUB 101
בירה מהחבית
אוירה אינטימית
מאכלים מיוחדים
דיזנגוף 101
ת"א (פסג׳הוד)
פתוח ערב ערב מ-17.00

העסק הנבחר-1980/81/82
בחסות משרד המסחר והתעשיה
רֵעִים למזכרת נישואין
שרות הוגן, יחס אישי ומסור, אמינות ומספר חתונות רב.
20 שנות נסיון והצלחה!
תל אביב בן יהודה 58 טל. 03-282932

תן טרמפ לחייל

יש כרטיס אחד עם טעם!

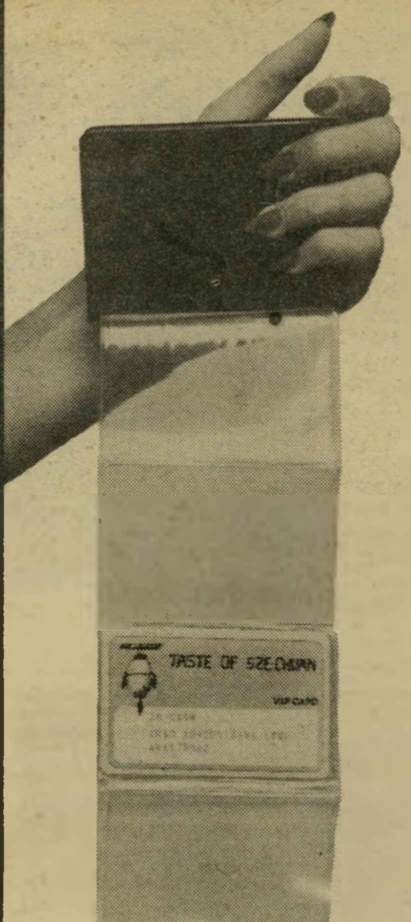

כן! זהו כרטיס ה-V.I.P של המסעדה
הסינית — סצ'ואנית
TASTE OF SZECHUAN
כפר שמריהו.

לארוחה עיסקית, ארוע משפחתי אינטימי,
או בכל מקרה בו ארוחה טובה ומיוחדת
עשויה לשפר את ההרגשה...

כרטיס ה-V.I.P של "טייסט אוף סצ'ואן"
מעניק לך בנוסף על היחס, האוירה והטעם
המיוחד, גם הנחה בת 10% ואשראי
(בשיטת החיוב החדשי).

הצטרף לבעלי כרטיס ה-V.I.P של
"טייסט אוף סצ'ואן"
פרטים במסעדה.

טייסט אוף סצ'ואן
מרכז מסחרי כפר-שמריהו
טלפון: 052-70448

הרחקת שערות
לצמיתות
בשיטה חשמלית

-טיפול אישי-

טל. 227829 Tel. 227829

רח' בן יהודה 94
תל אביב

תן טרמפ לחייל

יש גבול

(מתוך דברים שהושמעו על-ידי קבוצת „יש גבול" במסיבת עיתונאים 6.9.82)

לכאורה תמה המלחמה. אך החלטנו לא לשקוט, כי לא תמו שאיפות הכיבוש, כפיית המדיניות בדרך הכוח ושכרון העוצמה המטורף של ראש הממשלה, שר הביטחון והממשלה כולה. שלשום דובר על „40 ק"מ", אתמול על „סילוק זרים", היום אנו מכתיבים מי לבנוני „שלילי" ומי „חיובי" ובו בזמן גובר המתח עם הסורים. אתמול דברו על „שלום הגליל", והיום אומרים „לא נאפשר התשה בבקעת הלבנון"

אל תשלחו אותנו ללבנון, אל תאלצו אותנו להיקרע בין נכונותנו להגן על מדינת ישראל לבין הפקודה להשתתף במלחמה ובכיבוש אשר כל תכליתם לפתור בדרך צבאית את הבעיה הפלסטינית ולהשליט „סדר חדש" בלבנון. וכאשר אתם מציירים על מפותיכם חיצים נגד הסורים בבקעה, נגד טריפולי, ומי יודע נגד מי עוד, אל תקחו אותנו בחשבון כי יש גבול.

החזירו את החיילים הביתה!

* על המכתב לראש הממשלה ושר הביט־חון בו „אנו מבקשים לאפשר לנו לקיים את שירות המילואים בתחומי מדינת ישראל ולא על אדמת לבנון" חתמו עד היום 360 חיילים וקצינים במילואים.

* עד כה הועמדו למשפט ונאסרו 3 חיילי מילואים מחותמי המכתב בשל סירובם לשרת בלבנון. חייל סדיר, רב"ט אלי גוזנסקי, נדון לתקופת מאסר שלישית על אותה אשמה.

אנו תובעים את שיחרורם המיידי של אסירי המצפון מהכלא הצבאי!

* המאבק הציבורי והמשפטי לשיחרורם של האסירים ופרסום דברה של „יש גבול" חייבים להמשך! לצורך המשך המאבק אנו זקוקים לכסף. תרומות,

חתימות אנשי מילואים המצטרפים לפניה ושל אחרים המזדהים עמנו יתקבלו ברצון בת.ד. 4172 תל־אביב.

קבוצת „יש גבול"

הפסטיבל הישראלי ייבא מהדורה מאכזבת של סיפור הפרברים ✶ החארקה בסרט הסתיימה בתאונה אמיתית ✶ בעל מועדון העניק ברכה למועדון מתחרה

פרברים לעניים

הכוכבת המגלמת את תפקיד מריה במחזמר היא לינדזי דייט, שקולה בעל איכות מרשימה.

הפורטו־ריקאים השחקן־רקדן אלבריו ג׳רלדו, המגלם במחזמר את דמותו של ברנרדו, מנהיג הכרישים, רוקד עם פמלה חורי.

תוססת הרקדנית מגהאן דיטמר, המשתתפת במחזמר, הפגינה במסיבה כושר־ריקוד מעולה, למרות שהיתה אחרי שתי הצגות מפרכות שהתקיימו באותו ערב.

„זה אינו סתם סיפור־פרברים, זהו סיפור־פרברים לעניים", אמר בן־זוגי, שראה כבר כמה וכמה גירסות של המחזמר הנפלא הזה מאת גרום רובינס וליאונרד ברנשטיין. אני, שבעוונותי, ראיתי עד כה רק מהדורה קולנעית אחת של המחזמר, ישבתי בהיכל־התרבות המומה מאכזבה.

על הבימה הגדולה גיראה הכל דהוי. התפאורה, הבגדים, התאורה, בקיצור — זה לא זה. המוסיקה, גם היא בקושי הגיעה אלי. הגברים לא ידעו לא לרקוד ולא לשיר.

בקרב הנשים היו שתיים בלבד שהצליחו לעשות לי משהו: לינדזי דייט, שהיתה מריה, עם קול אדיר ובלי כישרון ריקוד. („באתי מעולם האופרה ואני בהחלט יודע שאני רקדנית מחורבנת," התוודתה באוזניי לאחר מכן) ופלמה חורי, שהיתה אניטה, עם קול קטן אבל עם הרבה כישרון תנועה.

כיוון שה„בוקסות" עם הרמקולים, הוצבו הרחק מעבר לשורה השלישית בה ישבנו, הצלחתי לקלוט רק את קולם הטבעי של השחקנים, בלא שעבר דרך מערכת הקול החשמלית. לפי תגובות מכרים שלי, אשר ישבו מאחור, זה היה מזלי, משום שהם כמעט ולא הצליחו לקלוט דבר. רק משהצליח שחקן כלשהו לעבור ליד מיקרופון, הוגבר לפתע קולו, עד שחלף.

גם התוכניה, שנמכרה באכסדרת היכל־התרבות, היתה מאכזבת ביותר. שני דפים דהויים עם אינפורמציה מעטה. היכן הימים היפים של פרופס, שבהם כל תוכניה היתה מזכרת מהגה מן ההצגה, שלא לדבר על ספרי הפסטיבל המהודרים!

אחרי הבכורה צעדו כל המשתתפים בסך לעבר מועדון, כדי לחגוג את האירוע. השחקנים החזיקו בידם האחת רפרודוקציה של המגילות הגנוזות בכד של חרס, שהוענקה להם על־ידי יגאל ששון, איש מפעלות התרבות של אחד הבנקים, ובידם השניה חיפשו לשווא אחר מזון. לשווא, כי המזון נחטף כבר על־ידי כל המוזמנים אשר הקדימו אותם. ס׳ מ׳ גמפל הקשיש, אשר גילם את קצין־המבחן שרינק, התלונן באוזניי כאשר הצליח סוף כל סוף לדוג רקיק עלוב אחד: „בפעם הבאה אדאג להביא איתי סנדוויצ׳ים. אני רעב!"

גידעון פז, מנהל הפסטיבל, הציץ למסיבה לשבריר של דקה. לא הספקתי לשאול אותו אם ראה את ההצגה טרם שהחליט לייבאה ארצה, ואם לא מוטב היה להשקיע את הכסף במחזמר ישראל מקורי, ולא רק בשיחזור הישן והבטוח של שלמה המלך ושלמי הסנדלר.

נער השעשועים שמעון עדן הבחין בסמדר דרור היפהפיה כשהיא רוקדת, ומיהר לנשק את רגלה החטובה. עדן, שהוא בעל רשת מועדוני־לילה בגרמניה, בא לביקור מולדת. סמדר, שהגיעה למסיבה עם חברתה, זכתה לא מכבר בגט המיוחל מבעלה המיסעדן אבי ארביב, אחרי מישפט גירושין ארוך ורעשני.

תאונות עבודה

הבימאית! עדנה שביט רוקדת עם השחקן יענקה׳לה בן־סירא. בעלה של עדנה, יורם גל, משתתף יחד עם יענקה׳לה בסרט.

המכונית נסעה במהירות 140 קמ״ש בסימטה צרה מאוד בעיר העתיקה בירושלים, ליד שער יפו. לפתע היה עליה לבצע סיבוב חד. הנהג איבד את שליטתו על ההגה. בסיבוב עמדה מצלמת־קולנוע יקרה, שצילמה את החראקה הזאת. הנהג ניסה שלא לפגוע במצלמה שעמדה בפינה יחד עם צלמים, אך במהירות שכזאת היתה התאונה בלתי־נמנעת. המכונית נכנסה במצלמה ופגעה בקיר שהיה מאחריה. מנהל אתר הצילומים, שישב ליד הנהג, נפגע בליסתו ואושפז בבית־החולים.

התאונה הזאת אירעה בימים הראשונים לצילומי הסרט זיכרונות אהבה. בתחילה דובר שמפיק־המישנה של הסרט, לין גתרי, שהוא חובב מירוצים וביצע כבר סצינות מסוכנות בסרטים אחרים, יבצע את החארקה המסוקנת. לבסוף הוא ויתר על הרעיון, ומפיקי הסרט שכרו כפיל ידוע משכונת התיקווה, המומחה לנושא. מסתבר שמומחיותו לא עמדה לו הפעם.

הסרט מעוגן בכינוס הבינלאומי של ניצולי השיאה, אשר נערך בירושלים ב־1980. אחד הנציגים (קירק דאגלס) המגיע לכינוס בחברת בתו, נתקל בזיכרונות מן העבר ומחפש את נערתו משכבר הימים (הישראלית חנה עדן), שאותה נטש אחרי השואה.

הסרט יהיה בדומה למצדה ולגולדה, סרט טלוויזיה, שתקציבו נמוך מאוד, יחסית, שני מיליון דולאר בסך־הכל, ויוצריו מקווים שהוא יעשה לישראל שרות טוב, בלי להתייחס לערכו האמנותי.

יש בסרט גם ניצול שואה אמיתי, המשחק את עצמו, רוברט קלרי שמו. לקראת צילום סצינה מסויימת, חייב היה קלרי לקבל מפתחות של חדר במלון. כאשר מסר לו איש־האבזרים, יורם שאייר, מעטפה ובה מפתחות, התבונן זה האחרון בתדהמה בצרור המפתחות וביורם ואמר: „איך ידעת את מיספר החדר שלי במלון?” — „לא ידעתי”, ענה איש־האבזרים. כל זמן הצילומים היה השתקן בטוח שמישהו מתח אותו, אחרת איך באמת יתכן שמיספר חדרו של אדם, במלון דמיוני שבסרט, ובמלון מציאותי בירושלים, אחד הוא?

צילמי הסרט זיכרונות אהבה, התחילו אמנם במזל־ביש, אבל השבוע במזל טוב. אחרי חמישה שבועות הסרטה וחודשיים הכנה, הם הסתיימו במסיבה עליזה שנערכה במלון הילטון. עם שפע של אוכל, ריקודים ושימחה, התפרק הצוות מהמתח ומאווירת הדיכאון שהישרה עליהם נושא הסרט.

הכוכב הראשי, קירק דאגלס, נעדר מהחגיגה. הוא שב למולדתו, אחרי שהביע בכל אמצעי־התיקשורת את התפעלותו מהמדינה המוצאת זמן לעשות סרטים באמצע מילחמה.

היעדרותו של דאגלס לא הפריעה לשימחת החוגגים. בנו של דאגלס, אריק, המשחק את אביו בצעירותו, רקד להנאתו, וכמוהו גם יורם גל הצעיר, שבא בחברת רעייתו, הבימאית עדנה שביט. מהמסיבה לא נעדרו גם חנה עדן, גידעון זינגר ויענקל׳ה בן־סירא. מעניין יהיה להשוות בין הופעתו של קירק דאגלס בסירטו הראשון בנושא השואה, הלהטוטן, שצולם בארץ לפני 30 שנה, ובין סרט זה.

הקטנה השחקנית הצעירה עירית פרנק, הממלאת את דמותה של חנה עדן בצעירותה, מתחבקת עם אריק דאגלס, בנו של קירק, המגלם את תפקיד אביו.

הגדולה השחקנית הישראלית חנה עדן, מגלמת בסרט את התפקיד הראשי, של אשה שנעזבה בתקופת השואה על־ידי אהובה, כשהיא הרה, והנפגשת עימו שוב.

אחינו הקטנים

„באתי לברך את אחינו הקטנים,” אמר ראובן כץ, אחד מבעלי קולוסיאום, שנשא נאום־ברכה במסיבה של המועדון המתחרה קיסר, שחגג השבוע שנה לקיומו.

בדרך־כלל טורחים בעלי המועדונים לספטף רעל לאוזניי על הנעשה במועדונים המתחרים, כדי שאדווח על כך בעיתון. לכן התפלאתי כששמעתי שבעל־מועדון טורח לבוא ולברך את היריב. אך נרגעתי כששמעתי את דבריו — אחים קטנים הרי לא צריך לקחת ברצינות.

אשת יחסי־הציבור של המועדון התנפלה עלי כשרציתי לצלם בעל־מיסעדה סינית שנהנה ממאכלי הקונקורנציה. „שיצטלם במיסעדה שלו!” אמרה.

בשעות הקטנות של הלילה, בצפיפות ובדוחק, הוכרז על תחרות ריקודי־זוגות. היה משעשע להתבונן איזה מאמצים אדירים השקיעו הזוגות כדי לזכות בתואר הנכסף. לבסוף זכו בו המלחין קובי אושרת וחברתו עדה תומר. אני הייתי בוחרת בזוג אחר, שכלל שני בחורים המחופשים לדובים ענקיים, שהסתובבו על רחבת־הריקודים וחוללו עם כל החתיכות.

אלה שלא רקדו, ושמרו על מקומות הישיבה שלהם, קינחו בממולאים טעימים, ביצים קשות ועוגת־קרם שנאפתה במיוחד למאורע.

היפה והחיה פני גל, חבוקה בזרועותיו של האריה שגבה כסף תמורת תצלום בחברתו. (משמאל) הבדרן חופני מחבק את הדוגמנית יהודית נגר.

נירה גל

2 ליטר

הגיע אלוף העולם במשקל קל

קנקל

יותר משקה פחות משקל

מארצות הברית לישראל – הבקבוק הפלסטי הענק, המכיל 2 ליטר משקה! ושוקל (עם המשקה) כמו בקבוק זכוכית של ליטר.

חברת ''טמפו'', נאמנה לדרכה, גאה להציג את המלה האחרונה בתחום המשקאות הקלים – קנקל.

מעכשיו אין צורך להסחב הלוך ושוב עם בקבוקים כבדים, השוקלים יותר מהמשקה שבתוכם .
אין צורך בפקדון.

קנקל בבקבוק ענק חד פעמי – מלא כל טוב.

טמפו

ניתם מערכות תדמית

פרפרית הסתיו
דורין פרנקפורט
אפשר כבר לראות
את פרפריות הסתיו הראשונות
בדיזנגוף 185... ובכל הארץ.
הן מופיעות באדום, כחול,
כסף, שחור, אפור וזהב,
ובשילובי צבעים משגעים.
עם כוכבים נוצצים או פרפרים,
כולן עשויות עור אמיתי, מעובד
באיכות הבלעדית של נימרוד.
בואו הכנסו לעניין החדש
נימרוד

בפעם הראשונה מזה 17 שנים מספר ישראל („פולי") פוליאקוב, הצלע המרכזי של „הגשש החיוור", על להקת הנח"ל, „התרנגולים", „הגשש החיוור", שייקה אופיר, נסים אלוני, יוסי בנאי, פשנל והמצב הכספי

אף פעם לא מזהים אותי ברחוב. כשאני צריך פרוטקציה בקופת־חולים, אני לוקח איתי את גברי

●

נכנסתי בלי כוונה לשו־ביזנס. המון אנשים חלמו להיות בעסק הזה כשהיו ילדים. אני בכלל לא. חלמתי להיות מושבניק

●

יש לנו ארבע חנויות בתחנה מרכזית. אני מקווה שנכדיי ייהנו מהם. איפה כל הכסף שלנו? תשאלי את מס־הכנסה

ראיינה שרית ישי

אנחנו לא מתפרקים. אי־אפשר לפרק חברה. זה בעיות נוראיות. צריך לשלם לעורכי־דין. בינתיים אנחנו ממשיכים להופיע

●

מבלי שנתכוון, התחלנו לעסוק באינטגרציה, וזה אחד הדברים היפים של הגשש. אנחנו לעולם לא מעליבים אף אחד

●

לא ידעו איך לאכול את הגשש. פיתאום מדברים במין שפה כזאת, עם ח"ת וע"ן, לובשים חליפות ועניבות

„אני אדם עצוב עם חוש־הומור!"

הם הפכו כבר מזמן לנכס־צאן־ברזל של התרבות הישראלית. הם בני־בית בכל בית בישראל, אהובים, אחודים ומצחיקים עד דמעות. הם טבעו מטבעות־לשון, שהפכו פופולאריות ושימושיות יותר מהמילים במילון אבן־שושן, ולא פעם אני חושבת שאליעזר בן־יהודה ודאי מתקנא בהם.

המערכונים שלהם ידועים בעל־פה, ואתה יכול לשמוע אותם ושוב־ושוב, לצחוק שוב־ושוב ולא להתעייף.

הקהל לא נעלב. הקהל שואג מצחוק, וזותי הגדולה של „חגשש": לעולם אינם מעליבים. גם כשתם מחקים עיראקים, מרוקאים, כורדים או רומנים, גם כששייקה משחק הומוסכסואל ופולי בול־גרי. הקהל מזדהה, צוחק, אוהב.

חברי „הגשש החיוור" מעולם לא העניקו ראיונות אישיים. אמרו שפשנל אוסר עליהם. כשביקשתי ראיון מפולי, הוא לא הזכיר כלל את שמו של פשנל, לא נזקק לאישור ממנו. זמנים חדשים, זמירות חדשות. בחרתי בפולי, מכיוון שאותי הוא מצחיק יותר מהאחרים.

כשהאיש הזה עולה על הבימה, זהו קונצרט של ידיים, רגליים וקול, ופשוט אי־אפשר לעמוד בפניו.

פולי בחייו הפרטיים שונה מפולי על הבימה. הוא בחור סולידי, שקט, ומנהל חיי־מישפחה מאושרים. מספרים לי שהוא השתנה, שהוא היה שובב גדול, פלייבוי, הולל. לא הכרתי אותו אז, אני מכירה אותו כעת, כשהוא נשוי לאשת־יחסי־הציבור והדיילת־לשעבר, שוש. הוא אב לשני ילדים, איתמר ויעל.

בילדותו חלם על חקלאות, כעת הוא מנסה לשמור על שרידי החלום בטיפוח גינת־הגג המשגעת שלו ושל שוש, בדי־רתם שבגני־צהלה.

פולי פותח בראיון זה צוהר אל תוך עולמם של הגששים. הוא מספר איך נבנו מערכוני־הנצח שלהם, איך עבדו עם שלושה בימאים, על מערכת־היחסים עם פשנל. אך נדמה לי שבעניין פשנל הוא לא הלך איתי עד הסוף — יש לו בוודאי סיבה טובה.

● איך זה להיות אחד האנשים הכי־מפורסמים בארץ?

„אני אדם עצוב!"

(המשך מעמוד 83)
אני לא יודע על מה את מדברת. אנשים ברחוב בכלל לא מזהים אותי. כשאני צריך פרוטקציה בקופת־חולים, אני לוקח איתי את גברי.

לספר לך משהו? יש רוכל אחד של חמוצים בשוק־הכרמל, שהייתי הולך עם גברי קבוע לקנות אצלו חמוצים. יום אחד הוא אומר לגברי: „תגיד לי, גברי, למה לא תביא את זה, פולי? תביא אותו גם כן שיקנה אצלי חמוצים." אומר לו גברי: „זה פולי." עונה לו ההוא:

אפילו לא ידעתי מי זה יוסי בנאי. בקושי ידעתי מי זה להקת הנח"ל. לפעמים הייתי שומע את השלאגר שלהם, „12 טון", ברדין

„עזוב. בחייך, מה אתה עובד עלי? אני מכיר את פולי אישית!"

● **לא מפריע לך שלא מזהים אותך ברחוב?**

לא. זה לא מטריד אותי, וזה אף פעם לא הטריד אותי. מה שמטריד אותי הוא שאעשה את מה שאני עושה טוב, ושמה שאני עושה יהיה בעל ערך. השאר... אני יודע?

בטח שזה חלק מהשואו־ביזנס. זה ש־מזהים אותך ברחוב, זה בטח מחניף לאגו. מי שיגיד לך שלא, הוא רמאי. אבל באמת — אני לא יכול לומר שזה חשוב לי, שזה עמוק אצלי באופן דומי־נאנטי. זה חלק מהעניין, אבל לא כל העניין. אף פעם לא התייחסתי לזה שמזהים אותי, או לא מזהים אותי ברחוב.

● **איך תסביר זאת? יש אמנים שלא ישנים בלילות, כאשר לא מזהים אותם ברחוב.**

לא יודע. אולי בגלל שנחתתי לשואו־ביזנס שלא בכוונה. יש המון אמנים, שחלמו על זה עוד כשהיו ילדים. היתה להם דמות מסויימת שהעריצו אותה. לי זה לא היה בכלל.

בכלל לא ראיתי תיאטרון. התיאטרון היחיד שראיתי היה בגיל 13. זה היה הציפור הכחולה, וברטונוב שיחק את את הכלב. שכבתי על הריצפה.

הייתי הולך לסרטים בגן רינה עם ההו־רים. אני זוכר יומני מילחמה, אבל אני לא זוכר איזה שחקן, שרציתי לחקות או להיות כמוהו. זה מיקרי הכל. זה מיקרי שאני נמצא בשואו־ביזנס.

● **איפה גדלת?**

מערכת העולם הזה. אז פרצה מילחמת העצמאות, הבית הופצץ. אנחנו הפכנו לפליטים ועברנו לגור בבית ערבי ביפו.

עד כיתה ב' גדלתי ברחוב הירקון, מול למדתי בחולון, הייתי בהשומר הצעיר ונכנסתי לסקציה הימית של הפועל. הפעם הראשונה שרציתי להיות משהו, היתה אז: רציתי להיות ימאי. נרשמתי לבית־ספר לקציניים בעכו, אבל לא התקבלתי, בגלל מגבלות ראייה.

למעשה, אהבתי גם חקלאות. אז כשלא התקבלתי לעכו, נרשמתי לכפר הירוק.

● **על מעלליך ומעלליו של חנן גולדבלאט ב„כפר הירוק" יש עד היום סיפורים.**

גדלתי יחד עם חנן גולדבלאט, והיה איתנו גם יוסי פרוסט. אבל היום הוא כבר לא בשטח הבידור.

מההתחלה, חנן ואני היינו צמד־חמד. היה לי כנראה חוש־הומור. עד היום יש לי חוש־הומור, למרות שאני בן־אדם עצוב.

הייתי מצחיק את הכיתה. חנן ואני היינו עושים מערכונים. היינו בחוג דרמאתי. אבל אצלי זה הכל די במיקרה. לא השתגעתי מזה. חנן אהב את זה יותר ממני, מפני שאני באופן מוחלט הייתי קרוע על חקלאות, והיה ברור לי שאני הולך להקים מושב אחרי הנח"ל.

● **הייתם תעלולנים, אתה ו־חנן?**

לא יודע אם היינו תעלולנים. חנן היה שלומיאל כזה, ואני התייחסתי נורא ברצי־נות ללימודים.

את מכירה את הסיפור על זה, שהלכתי לעזור לחנן להתקבל ללהקת הנח"ל?

● **לא.**

אז ככה. לי היו תוכניות ללכת לגרעין, וחנן מת להתקבל ללהקת הנח"ל. אמרתי לו: טוב, אעזור לך בבחינות. אחרי שבועיים בטירונות מגיע רס"ר גאנץ, ואומר לי: „תארוז חפצים ובוא למישרד." שתבינו, אני השתדלתי נורא בטירונות. היה חשוב לי לאללה לעבור קורס־צניחה, והנה בא הרס"ר ונותן לי תג. ואז, לקבל תג בנח"ל בלי טירונות, לא היה דבר כזה! הרס"ר אמר לי: „אתה צריך להת־ייצב בלהקת הנח"ל."

● **לא סיפרת לי על הבחינה.**

כן, נכון. ישבנו שם יוסי בנאי, נעמי פולני וכל הלהקה: אריק איינשטיין, יהורם גאון, גברי, עליזה רוזן. אני לא שמתי דאם! מה איכפת לי?

חנן התרגש. חשבתי שהוא משתין במיכנסיים. לא יצא לי קול מהפה. אמרתי לו: חנן, מה איתך? הייתי בטוח שהוא ימות לי על הבימה.

היה לנו מערכון על דוקטור בקיבוץ. זה היה מערכון שכל החבר'ה, שגדלו בתקופה ההיא בתנועות־הנוער, הכירו אותו וזכרו אותנו בגללו מהכפר הירוק.

בקיצור, עשינו את המערכון. חנן לא יכול היה לדבר. אני זוכר שהבן־אדם פשוט איבד את העשתונות, כל הזמן רצה מים. בקיצור, אחרי המיבחן אמרו: „תקבלו פתק."

● **לא התרגשת מכך שאתה נבחן על־ידי נעמי פולני ויוסי בנאי?**

אפילו לא ידעתי מי זה יוסי בנאי. מה זת'ומרת לא ידעתי? ידעתי מהרדיו. לא היתה טלוויזיה, אז הכרת משמועות.

שמעתי גם על להקת הנח"ל. אבל זה לא הרשים אותי בכלל. היה להם שלאגר, 12 טון.

צריך לזכור שבכל קבוצה בהכפר הירוק היה רדיו אחד. זה לא כמו היום — טלוויזיה, וידיאו — זה לא היה בתודעה שלי בכלל, להקת הנח"ל. ואז בא גאנץ ואומר לי: „התקבלת ללהקת הנח"ל". הייתי המום. אני אומר לו: רגע, רגע, טירונות! עוד לא גמרתי טירונות. ומה עם הגרעין? והוא אומר: „תעשה מה שאומרים לך בצבא."

אמרתי לעצמי, שקודם־כל אלך לראות מה זה, ואחר כך אחליט.

באתי ללהקה וקיבלו אותי יפה, בחמי־מות. ישר הכניסו אותי לעניינים. לרגע לא הרגשתי כמו החמישיות בהכפר הירוק, שתמיד היינו דופקים אותם.

● **מה קרה עם חנן?**

אה, חנן. אני בא ללהקת הנח"ל ואומ־רים לי: „חנן לא התקבל." אמרתי להם: אין דבר כזה— או שנינו או אף לא אחד. תובל פטר, האקרדיוניסט, אמר: „אין בעיות, נביא את חנן." אחרי שבוע בא חנן. מז'תומרת לבד? לא בא בחשבון!

עם חנן זה כבר היה סיפור אחר. ואז אמרתי לעצמי — מעלש, נעבור את הצבא ככה.

למעשה, את כבר יכולה לראות מהסיפור הזה שאני טיפוס הנתון לצו הגורל. באמת, לא שנאתי את הלהקה. אם הייתי שונא, הייתי עושה הכל כדי לצאת מזה. אבל גם לא השתגעתי להיות חבר בלהקת הנח"ל.

זהו. עברנו תקופה יפה מאוד עם תובל, יהורם, גברי, עליזה. היו תוכניות יפות, היו שלאגרים, כמו שיר החמור, חולשה של בת, שיר הסיירים. היו מערכונים. זו היתה תקופה! מהתקופה של אחרי ששת הימים. אני חושב שללהקה אין אפילו תקליט.

■ ■ ■

● **כשהיית בלהקת הנח"ל, הבנת שעתידך הוכרע ושאתה הולך בכיוון הזה, ולא למושב?**

לא, איפה! עדיין חלמתי להקים יחידה מושבית. למעשה, עד לפני עשר שנים חלמתי להיות מושבניק. אחר־כך הבנתי שלא יעזור, וכנראה שזו דרכי. אז צריך לעשות אותה על הצד הטוב ביותר.

בולל, אני עושה הול על הצד הטוב ביותר: מבשל, שוטף ריצפה. וך היה בלהקת הנח"ל. אני לא יכול להגיד שלא נהניתי מזה. כשנגמרה להקת הנח"ל, חצי שנה לפני השיחרור, היו כבר חבר'ה משוחררים. יהורם השתחרר, עמירב הש־תחרר. שמרו רק על קשר עם נעמי.

אחרי שראיתי את הסרט הלהקה, פית־אום ברור לי, עד כמה היינו חבורה ש־לא מהעולם הזה. היינו בחורים נאיביים בצורה מדהימה, ממש ילדים. אפילו מב־חינת יחסים בינו ובינה היינו ילדים. בכלל לא דומה למה שראית בסרט.

היו לנו מן יחסים ילדותיים, יפים. ה־עניין של התחרות — אולי לא הרגשתי אותו, אבל אני לא זוכר דבר כזה. לכל אחד היה ברור מה הוא עושה. לא היתה תחרות. למה הוא ולא אני, או להזדיין בשביל סולו? לא נשמע דבר כזה.

● **איך קמה להקת „התרנגו־לים"?**

לאנשים שנשארו בלהקה לא היה מה לאכול, ואף אחד לא חשב מה יעשה אח־רי השיחרור. המשוחררים התלבטו מה יעשו: בימה, קהל או בית־ספר. מי היה צריך בית־ספר? הלהקה היתה בית־הספר הטוב ביותר. אין בית־ספר יותר טוב.

ואז, יוסי בנאי העלה רעיון — לקחת את השירים של נעמי פולני ולהעמיד או־תם. נעמי היתה מומחית של תורת־התנועה, שאותה למדה אצל נועה אש־כול. בכלל, בתקופה ההיא עבדו עם ה־להקות הצבאיות העילית שביוצרים.

ואז קמה להקת התרנגולים.

● **מי נתן את השם?**

לא זוכר, אולי נועה אשכול.

● **מה היה היחס שלכם לנעמי פולני?**

הערצה, נקודה. היא היתה מבוגרת מ־איתנו, והיתה עם החבר'ה. היא היתה אותוריטה. היה מה ללמוד ממנה. ואל תשכחי שהיתה לה ההילה של חברת צ'יז־בטרון, שהיתה אם הלהקות הצבאיות.

● **פחדתם מפניה?**

לא, לא חושב שבכלל היה דבר כזה. עבדנו עם אורי זוהר, יוסי בנאי ונעמי בכיף.

● **היו אגדות, כאילו נעמי פי־לני משליטה טרור, ואתם רוט־דים. כאילו יש צעקות־אימים כ־חזרות.**

מאוחר יותר, בהתרנגולים, היה משבר. עבדנו כמו חמורים, ולא היה לנו גרוש על התחת. שייקה היה אוכל סנדוויץ' אחד ליום. אבל זו היתה להקה. אני גא מאוד שהייתי שותף להתרנגולים, זה היה משהו מיוחד במינו.

● **הייתם חבר'ה צעירים, ש־השתחררו מלהקה צבאית. ההצ־לחה דהימה אתכם?**

היום אני מבין אחרת את המושג הצ־

פשנל היה צריך להפיק את „התרנגולים". אמרו לו שצריך לקנות חולצות או מכנסיים. הוא לא הסכים להשקיע. אחר־כך כימעט ירה בעצמו

לחה. אז הצלחה זה היה אם הקהל נהנה ומחא כפיים. הצלחה לא התבטא בכסף. הי ולנו בקושי מיכנסיים קצרים, זוג מסקות. אם היה לך כסף לשלם חוב בכסית, היית מלך. המפיק היה איצקו רח־מימוב, אללה ירחמו, ואני לא יודע מה הוא עשה עם הכסף.

● **פשנל לא היה מעורב ב„תרנגולים"?**

בשלב ההוא לא היתה פגישה עם פש־נל. אמרו לו שצריך לקנות לנו חולצות או מיכנסיים. אך הוא לא הסכים להש־קיע. אחרי זה כמעט שירה בעצמו. ההצ־לחה היתה כבירה. אני לא חושב שאי־פעם להקת־בידור זכתה לביקורות כאלה. זה היה ממש שיר־הלל.

● **„התרנגולים" היתה להקה לא עממית. איך זה שהיא זכתה להצלחה כזו?**

לא כולם אהבו את התרנגולים. אני זוכר, פעם, בהופעה ברמת־גן. הסתובב אחד שמכר בקבוק־שתיה. לא עניין או־

(המשך בעמוד 86)

איתמר, שוש, יעל ופודי
„עד לפני 10 שנים חלמתי להיות מושבניק..."

גברי, פודי, אורנה בנאי (במיני), ניסים אלוני, שייקה
„המיקצוע שלנו הוא די אכזרי. אהבה ושינאה הולכים ביחד!"

קנה דירה אצל אברהם גינדי
ותקבל דירת נופש לכל החיים-חינם

20 הראשונים אשר ירכשו דירה אצל אברהם גינדי החל ממוצ"ש זו יזכו **ללא הגרלה** בפרס המטרף ביותר שניתן על ידי חברת בנייה בארץ:
דירת נופש בטבריה (לשתי תקופות במשך השנה) לכל החיים חינם!!

דירת הנופש הינה קוטג' מרוהט המשקיף אל הכנרת, אשר יהפוך את הנופש שלכם לחוויה משפחתית בלתי נשכחת. הקוטג' מותאם לנופש מהנה למשפחה שלמה.

20 הראשונים שימהרו וירכשו דירה אצל אברהם גינדי עומדים לשנות את סגנון חייהם.
לגור בדירת פאר בסטנדרט עילית כמקובל אצל אברהם גינדי ולצאת לנופש בטבריה, בחורף ובקיץ לכל החיים, חינם!!
המבצע כפוף לתקנון הנמצא בהנהלת החברה.

דירה ללא מלוונים

אפשרות ל־TRADE-IN ולמשכנתאות עד 1,300,000 ש'
השבוע בלבד אנו סופגים את עליית מדד הבנייה בגובה 17%.

נקבל את דירתכם הישנה במחיר מלא, ההפרש ישולם באמצעות משכנתא והלוואה עד 1,300,000 שקל בתשלומים נוחים. בטחון מלא לכספי הרוכשים.

תל־אביב
- החלה ההרשמה לבנין יוקרתי במיוחד ברח' לסל 22 בבנין בן 8 דירות בלבד. דירות בנות $3^1/_2$ ו־ 4 חדרים ודירות עם גג.
- **בצפון תל־אביב, אזור ל'.** דירות יוקרה דו-מפלסיות בנות 5 חדרים ו-5 חדרים + גג וחדר על הגג עם שכלולים לרוב.
- **בצפון הסולידי, ברח' חתם סופר 9.** דירות דו-מפלסיות בנות 4 חדרים בבנין בן 8 דירות בלבד.

רמת השרון
- **בפרויקט גני השרון,** בלב רמת-השרון, דירות פאר בנות 3 ו-$3^1/_2$ חדרים.
- דירות בנות 3 חדרים + גג + חדר על הגג.

נתניה
- **בגני ניצה מול הים,** דירות יוקרה ברמה בינלאומית בנות 2, 3, ו-4 חדרים, בריכת שחיה פרטית, מגרש טניס בחצר, חניון תת-קרקעי ועוד שכלולים רבים.
- **ברח' דיזנגוף 16-18,** בבנין יוקרתי במיוחד, דירות בנות 3 ו-4 חדרים הכוללות שכלולים לרוב.
- **ברח' ראשון לציון מס' 5 — 3,** דירות פאר בנות 3 חדרים עם שכלולים לרוב.

פתח־תקוה
- **ברח' קלישר 11,** בנין מפואר בן 14 דירות בלבד. דירות מפוארות דו-מפלסיות בנות 4 חדרים.
- **ברח' דגל ראובן,** דירות בנות $4^1/_2$ חדרים וכן דירות + גג + חדר על הגג עם שכלולים לרוב.
- **ברח' כץ,** החלה ההרשמה ל-2 בנינים בני 9 דירות בלבד. דירות משוכללות דו-מפלסיות בנות 4 חדרים.

ראשון לציון
- דירות בנות 4 חדרים במרכז השקט ובמערב העיר (גם לכניסה מיידית).
- **פנטהאוז** — לכניסה מיידית במחיר הזדמנותי של $95,000 כולל מע"מ ופיתוח.
- **ב"גן הברושים",** פרוייקט יוקרתי במיוחד צמוד ל — 7 דונם גן בשכונת אברמוביץ. דירות דו-מפלסיות בנות 5 חדרים עם כל השכלולים.

אברהם גינדי

תל־אביב	פתח־תקוה	רמת־השרון	נתניה	ראשון־לציון
ככר המדינה ה' באייר 10	חיים עוזר 28	סוקולוב 84	הרצל 18	הרצל 62

1982 · העסק התיירותי המובחר · הקניה המוצלחת ביותר 1982

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

"אני אדם עצוב!"

(המשך מעמוד 84)

תו. הצגה לא הצגה, הוא רצה למכור שתיה ולעשות כסף, שיהיה לו מה לאכול. הוא לא הפריע או צעק יאללה! או חרא! הוא דווקא התפרנס. אנחנו צעקנו: „יש ביפה חתיכה!" הוא צעק: „בקבוקים!" כל אחד עשה את העבודה שלו, אבל הבנו שהוא לא מבין את ההצגה.

אחרי ההצגה, יהורם גאון שאל אותו: „איך ההצגה, חרא?" ענה לו ההוא מהבקבוקים: „ואללה חרא!"

● **מה קרה איתכם אחרי ש„התרנגולים" התפרקו?**

עוד קודם, אחרי שהתוכנית הראשונה נגמרה, היינו בברוך. נשארנו בלי אף פרוטה.

● **התוכנית הצליחה. מה עלה בגורלו של הכסף?**

לא ידוע מה עלה בגורלו של הכסף וקשה לבדוק, מפני שההוא, שהיה ממונה, הלך לעולמו.

מה אגיד לך? לא הצטערנו. היינו בשלב כזה בחיים, שכסף לא אמר לנו כלום. מי שלא פשט את הרגל, נראה כמו פושט־יד. עוני אמיתי. היו כאלה שאמרו מספיק, שנמאס להם. יהורם הלך לדרכו, יוסי צמח יצא, צביקה גרטל חזר להיות מוסיקאי. נשארנו שייקה, אני, גברי, תובל וזהו. כמובן, העוזבים ניסו לשכנע אותנו לעזוב גם.

התחלנו לחפש אנשים אחרים בשביל התוכנית השנייה. הבאנו את עליזה רזון ודבורה דותן מלהקת הנח"ל. נעמי פולני הביאה את ליאור ייני — איך וייס נישט מאיפה הוא בא. הוא צנח מהשמיים, ואחר כך גם התחתן איתה.

הבאנו גם את גברי, וזו בעצם היתה תחילת הגשש. עיבדנו תוכנית שנייה, הגענו למצב שלא היה מה לאכול. אני הבאתי סנדוויץ' מהבית כל יום, אבל לשייקה לא היה בית, ולא היה לו מאיפה להביא סנדוויצ'ים. הוא גדל בקיבוץ ולא יכול היה לנסוע כל יום לקיבוץ בשביל סנדוויץ'.

אז הגיע פשנל, שלא רצה לקנות את הלהקה בנזיד עדשים, וקנה אותה בהרבה יותר. פירקנו את הקואופרטיב, עברנו למשכורות פלוס בונוס — נסיעה לחו"ל — ואז זה היה חשוב מאוד, זה לא מה שהיום צ'יק־צ'אק; חוצלארץ היה אז משהו, וגם נסענו באוניה; מי חלם על אווירון? — התחלנו לעבוד ובאמת התוכנית השנייה, חוץ מפאשלה אחת, היתה מצויינת.

■ ■ ■

● **ספר לי על הטיול הגדול.**

אחרי הכל נסענו עם פשנל,

99

הרכילות האומרת כי עבר חתול שחור בינינו ובין פשנל זה סתם קישקוש

66

בקמפינגים ועם שקי שינה. שייקה כבר היה אז נשוי בפעם הראשונה, ולו ולאשתו, עטרה, לא היה איפה לשים את המתנות. הם ארזו הכל בארגז ונסעו עם זה לחו"ל.

הטיול היה עם מכונית, שקנינו מאיטלקים גנבים בנאפולי, וכאן מתחיל סיפור מהאגדות. נסענו כשעל האוטו שלט גדול בעברית תרנגולים ובאנגלית: רוסטרס וקיבלנו את כל הכבוד. אז להיות ישראלי זה לא מה שהיום. ראשי עיריות טולוז ומרסיי קיבלו אותנו, ואפילו הופענו.

למעשה, בטיול הזה כולנו ידענו שזה הסוף שלנו כהתרנגולים. ואז, כשחזרנו, פשה עצר יום אחד ליד כסית, קרא לשלושתנו ושאל אם אנחנו רוצים להמשיך ביחד. אמרנו: כן. וזהו־זה, מאז אנחנו ביחד.

● **בילית אז הרבה ב„כסית"?**

כן. כסית היתה המרכז. זה לא

פולי עם יהורם גאון בלהקת הנח"ל

„רציתי לעזור לגולדבלאט להתקבל. בסוף קיבלו אותי."

מיטה ל־2 שובבים

הם רצים, קופצים, משתוללים, אבל גם אם הם יעמדו על הראש - את מיטת הנוער החדשה (דגם "סביון") של א.מ.י. הם לא יצליחו לפרק...

מיטת "סביון" המסיבית מתוצרת מפעלי א.מ.י. הינה מיטה מודולרית בעלת שני מזרונים וארגז מצעים, הבנויה מעץ משובח ובד מעולה, בתכנון מיוחד לילדים בעלי מרץ ומצב רוח טוב.

מיטת הנוער "סביון" מצויידת במנגנון הרמת מזרן המאפשר סידור קל ומהיר של חדר הילדים, ונמכרת במחיר נמוך ממחיר כל מיטה אחרת מסוגה.

בנוסף על מיטות הנוער, מגישים לך מפעלי א.מ.י. מבחר ארונות חדשניים בשילוב שידות או ספריות - לחדרי ילדים בסגנון כפרי או רגיל.

שיטת השילוב (חידוש בלעדי של א.מ.י.) מאפשרת התאמת הארונות לשימושים שונים בהתאם לגיל הילדים.

רהיטי ילדים ונוער ומיטות תינוק א.מ.י. להשיג בחנויות המובחרות ובמחסן המכירות של המפעל.

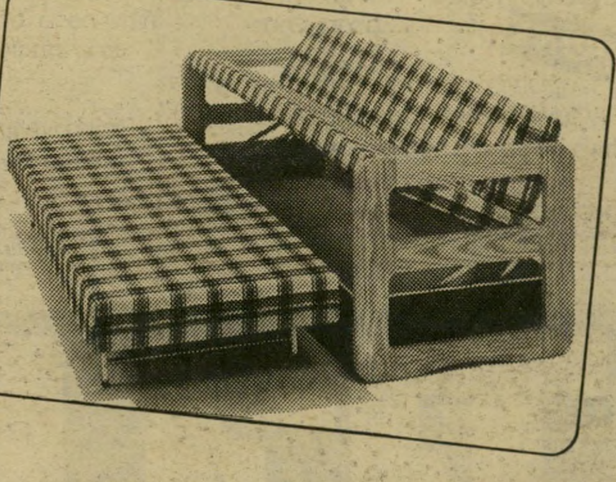

ארד

א.מ.י. רהיטי ילדים ונוער בע"מ

רח' נוסבאום 23, אזור התעשיה בת ים.

טלפונים: 03-590944, 03-873315

כמו היום. למרות שהיום, בימי שישי, זה אולי קצת מזכיר את מה שהיה פעם. אז זה היה כבוד להיכנס לכסית. הלוואי שזה יחזור למה שזה היה. היתה אווירה יפה, ממש שמח. אם חיפשו אותנו, תמיד אפשר היה למצוא אותנו בכסית. זה היה המישרד שלנו.

● **איך בניתם את השלישייה, איך חילקתם ביניכם תפקידים?**

שייקה הביא מערכונים ממסיבות של הקיבוץ, גברי הביא שירי אסירים מבכחוס בירושלים ואני הבאתי מערכונים מהכפר הירוק. והתחלנו לעבוד.

● **למה קראו לכם „הגשש החיוור"?**

פשנל נתן את השם. כששאלו אותו למה, הוא אמר שאם האולמות יהיו מלאים, אף אחד לא ישאל את השאלה הזאת.

● **עבדתם על התוכנית לבד?**

לא, עם שייקה אופיר. הוא באמת עיצב את הגשש. הוא נתן לנו את הליטוש המיקצועי. בכלל, שייקה הוא אמן אדיר. הוא שולט ב־ותאריך הופעה. „קניתי אולם בקריית־חיים, ואתה מופיעים," הוא אמר.

נו, בחודש, איכשהו, יצאה הצגה שנקראה שימחת זקנתי. למעשה, לא התייחסתי לעסק ברצינות. בדיוק אז קם תיאטרון העונות, והחלום שלי היה להיכנס לתיאטרון. הגשש לא סיפק אותי. חשבתי לעבוד בתיאטרון ולהופיע עם הגשש כחלטורה, במועדון הסנטר הכפול.

בקיצור, נסענו להופיע בקריית־חיים, ובערב הופענו בהסנטר. ההופעה עברה מעל למצופה, ובכל זאת לא ידעו איך לאכול אותנו. ציפו למשהו שונה. פיתאום שלושה בחורים מדברים במין שפה שונה, מדגישים חי"ת ועי"ן, לובשים חליפות ועניבות, מדברים כמו עיראקים, כמו רומנים — לא הבינו מי אנחנו, חלק חשב שאנחנו ערבים.

ואז קרה תהליך הפוך — הסנטר הכפול גווע, הגשש פרח.

● **ההצלחה באה בן־לילה?**

איפה! זה היה תהליך איטי. תהליך מעניין. מבלי שנתכוון לכך, התחלנו לעסוק בבעיית האינטגרציה. זהו אחד הדברים היפים בגשש, זה יצא אצלנו כלאחר יד.

● **ולא מעליב?**

לעולם לא מעליב. אחרי הכל, אנחנו בעצמנו אינטגרציה. בסיום התוכנית הראשונה, נסענו לטיול סביב העולם. מהכסף שפוצצנו אז, הייתי יכול לקנות דירה.

● **ניסים אלוני היה ביימאי תיאטרון מכובד. מדוע הסכים לביים להקת בידור?**

הוא היה מעוניין. ניסים עשה עבודה עצומה. הוא הכניס תוכן מילולי לגשש. התרומה שלו לגשש עצומה, אין ליספק, אבל אי־אפשר להתעלם גם ממה שיוסי בנאי עשה. ניסים נתן את התכנים לגשש. אף אחד לא יכול היה לכתוב משהו כמו הקנטטה לשוואמה. אז הרי התחילו לצוץ בדיזנגוף שווארמות נגד מילק־בארים, ואנחנו היינו בסך־הכל נוף דיזנגופי.

ניסים המציא את טבריה. כל הגדולה שלו, שהוא לא הביא מערכון כתוב. הוא הביא חמישה מיש־

פולי, שייקה, עמירם ספקטור, עליזה רוזן ודבורה רותן ב„תרנגולים"

„היחס שלנו לנעמי פולני היה הערצה. נקודה."

גופו פרפקט. הוא מתנועע בצורה בלתי־רגילה. הוא מלא רעיונות. ראיתי קומדיאנטים בימי חיי. אף לא אחד מגיע לקרסוליו מבחינת הרמה.

היינו נפגשים בדירה של גברי, ברחוב השופטים. כדי לקחת את העניין ברצינות, שייקה החליט שמתחילים את היום בשחייה כל בוקר, ב־7 וחצי בגורדון והולכים לעבוד.

היינו באים לדירה, שותים כוס קפה. שייקה היה מספר חוויות עם הצגה. הוא היה מציג לנו עד 1.

את מכירה את חיים הנגבי? הוא גר אז עם גברי בדירה, והיה כתב העולם הזה — עד שהוא מצא בכלל את העבודה — והנה, לאט־לאט, הוא היה שומע את הסיפורים של שייקה ומאחר לעבודה. סופו שהתפטר מהעבודה, והיה לו תפקיד להכין לנו קפה. בזה נגמרה הקאריירה שלו, בשלב ההוא, כעיתונאי בהעולם הזה.

● **הוא חידש אותה אחר־כך.**

כן, זה משום שהוא וגברי לא גרו יותר בדירה אחת.

עברו חודשיים, ויום אחד מופיע פשה, שואל מה המצב. לא התקדמנו כלום. פשה הבין את המצב, ושלח לנו בריון לשמור עלינו. היום הבריון הזה צריך להיכנס לכנסת, אבל אז עשינו מאמצים כדי לברוח ממנו.

ככה עברו עוד חודשיים, עד שפשה החליט לגמור עם הברדק. יום אחד הוא הופיע עם פלקט בהתחלה באו חברים, אחר כך הופענו לפני מאה איש. שייקה לוי היה מיואש. אני אמרתי: זה לא הולך, זה לא זז. פשה אמר: „יהיה בסדר, חכו."

ניסינו לעודד זה את זה, ולאט־לאט זה קיבל תנופה.

יום אחד הופענו ביהוד, היתה שם שכונה של יוצאי תורכיה.

צילומי הסרט „התרוממות" היו חגיגה אחת גדולה

הופענו במין אמפיתיאטרון, שהעשבים צמחו בו. אנשים ישבו אחד על השני, על ארגזים. זו היתה הפעם הראשונה שנתקלתי ב־

● **איך בניתם מערכונים — קיבלתם אותם מוכנים?**

אצלנו כל העבודה זה מילה פה, מילה שם. אף פעם לא קיבלנו חומר כתוב, חוץ ממערכון של קישון. למעשה, הוא נתן לנו להשתמש בחומר שלו בלי לקבל שכר.

● **מה היה אחרי התוכנית הראשונה?**

כבר בתוכנית הראשונה קרה פטים, והתחלנו לגלגל. עוד דף, עוד דף, וכך עשה את ההצגה המוצלחת ביותר.

פולי — 8 —

● **ואז התחלתם לעבוד עם יוסי בנאי.**

הוא תרם המון. למעשה, עשינו איתו שלוש תוכניות. הוא קיבל להקה מגובשת, עם מיטען, והיה לו לא קל. הוא היה צריך להתחרות בניסים אלוני, ועשה את זה על הצד הטוב ביותר.

■ ■ ■

● **ומה עכשיו?**

אנחנו בחופש.

● **לכמה זמן?**

עד ה־17 בספטמבר. ואז, המשימה העיקרית שלנו היא לרכז את כל החומר שיש לנו, ולצלם אותו בהרצליה על קסטות וידיאו. חלק עם קהל, חלק צילומי־חוץ.

● **אומרים ש„קרקר נגד קרקר" היתה שירת הברבור שלכם. זה נכון?**

אנחנו חברה. איך אפשר לפרק חברה? את יודעת איזה בעיות נוראיות — כמה אני צריך לשלם לעורכי־דין?

● **זו סיבה מספקת להישאר ביחד?**

לעת עתה, כן. את יודעת, את קרקר נגד קרקר הפסקנו באולמות מלאים.

● **בכל זאת, מרכלים שנמאס לכם, שאתם רוצים להתפרק, שכל אחד רוצה ללכת לדרכו.**

(המשך בעמוד 88)

מבצע יוצא דופן לכבוד ראש השנה!

100% אשה אותנטית

מנסה לאתר, לרגל השנה החדשה — פרטנר משכנע

רם (בגובהו) ונשא (מעל לרדידות הבנאלית), עתיר בנכסי דלא־ניידי כגון:

● אנטליגנציה מבריקה
● הומור אנין בשפע
● אסטתיקה פיזית
● אמינות ויושר לב
● סובלנות אלסטית
● ומוטיבציה אמיצה

לכונן קשר בשל ובר־קימא עם 100% אשה אותנטית (תעודת אחריות ואפילו תו תקן), בעלת מטען אטרקטיבי מסווג, בת 33, נחושה בהחלטתה לטפח סיפור אהבה חדש, מאתגר ורענן, ללא מניירסמים ו"חירגוני שכל".

רק קנדידט רציני, חדור אופטימיות ויוזמה, המסוגל לעבור את הרמפה של הבינוניות בדילוג קליל ואלגנטי — מוזמן לכתוב ברוחב לב ופרטים מלאים

ל־ת.ד. 33587 ת א 61334

סודיות מלאה מובטחת!

קמרה אובסקורה

לימודי צילום

■ לימודי בוקר, אחה"צ וערב בכל הרמות
■ מסגרת לימודים גמישה
■ הסדר מיוחד לחברי קיבוצים
■ תחילת שנה"ל אוק' 82

ההרשמה בימים אלה

תל אביב
ביאליק 23, 03-658677

ירושלים
בצלאל 6, 02-233502

חיפה
הנביאים 13, 04-662773

איתן עמיחי

הדברת מזיקים בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.

רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272

טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75

שמירה על בריאותך ורכושך

תשבץ העולם הזה 2350

מאת אביגיל ינאי

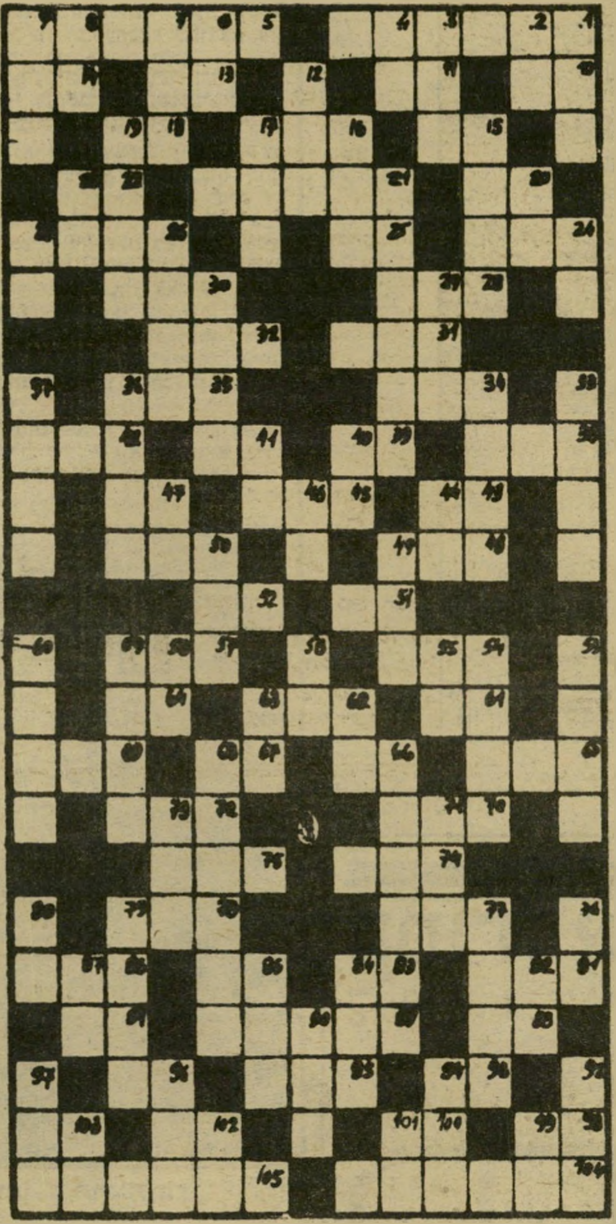

מאוזן:

1) נושא לעבודה עצמית; 5) נהג בזלזול (3, 3); 10) זקן; 11) נכרי; 13) לבוש אבלים בתקופה קדומה; 14) גאוותן; 15) עשב מרפא; 16) סיפה; 18) מכוסה; 20) זעיר; 21) הכוכבת ש„הפעמונים צלצלו לה"; 22) בסולם ה־תווים; 24) ארגמן; 25) גומה; 26) אחד משמותיו של יתרו; 28) עיר בברזיל (בקיצור); 30) דבר הנופל, שיירים; 31) קרן זווית; 32) תרביך; 34) חסר־דעת; 35) שזר חוטים; 38) מזמור; 39) שמועה כמר־חק; 41) משקה; 42) דיין מוסלמי; 43) חדרון; 45) מלו־טש ומבריק; 47) תאריך היס־טורי בנובמבר; 48) הוגה דעות יהודי בעל „מורה נבו־כי הזמן" (ר"ת); 50) סעודה, משתה; 51) מידה קטנה לנוז־לים; 52) אל בבלי; 54) כי־נוי לראש השנה; 57) הנה, לכאן; 61) קו; 62) תבנית של אליל; 64) נמצא; 65) כינוי לבית המלך וסביבתו; 66) הת־נשאות של אדמה; 67) אשר על שער הבסיס; 69) התחייבות חמורה; 70) חורבן; 72) מאב־זרי התלמיד; 74) מידת אורך; 75) כליה, אבדן; 77) שלטון; 78) הגדולה בשחקניות הטרג־דיה בצרפת (מאה 19); 81) ה־איזור שמאחורי קו המלחמה; 83) מטבע במזרח הרחוק; 85) כלי שיט רבים; 86) נחל דליק נטול צבע; 88) נגיד; 89) הזהרה; 91) קול תאניה; 93) בירת הולנד; 95) מוהר; 96) עבר; 98) שליח; 100) אחד מאברינו; 102) זז; 103) לה־בה; 104) אחד לאלף בחש־בון; 105) פיוסים הנאמרים בימי התשובה.

מאונך:

1) הבדלה, רווח; 2) מס־פיק; 3) בעל אייציאטיבה; 4) צינה; 6) גבבא; 7) „... שכחה ופאה"; 8) בימים עב־רו; 9) פשר, מובן; 12) אחד מבעלי המקצוע בבניין; 15) מן האלים קטני הקומה שהצטיינו בתאווה מינית; 16) ישב בס־תר למטרות ריגול; 16) אישן של עדה וצילה; 19) מין קוץ; 20) בית חם; 21) צמח נוי טרופי בעל צמחים אדומים ו־מבריקים; 23) תן לי; 24) צעיר עזים; 26) מהיר; 27) תואר אצולה בארצות מזרח; 29) בן נח; 30) כוון, נטיה; 33) החודש העברי אשר בו אני לדודי ודודי לי; 34) זן של נמר הנפוץ באפריקה ה־דרומית; 36) זיקוקית; 37) סוג של עופות המצוי רק ב־ניו־זילנד; 40) אבק פורח; 41) רסיסי בוקר; 44) שם שתיים מנשותיו של הנרי ה־8; 46) טון מוסיקלי; 47) מן ה־מצעים; 49) עיר חוף צרפ־תית; 50) כינוי לירחים שב־הם מתכנסים תלמידי חכמים; 53) שי; 54) מחילת עוון, הע־ברת חטא; 55) עש; 56) כוח עליון; מורה לשחקני תיאט־רון (ש"פ); 59) מתקן לווסות הנוזלים במכונית; 60) יעד; 62) עיר בלבנון (כ"ח); 63) נמצא בתנועה; 66) עצבנות, הקפת כעס; 68) הערכת ה־היות למספריהן (כ"ח); 71) אפר שיש בו ניצוצות של אש; 73) שמה הקודם של אתיופיה; 76) פה פעור; 77) ישוב בשומ־רון; 79) איחוד, חיבור; 80) גבעה; 82) אביון; 84) נביא בימי דוד המלך; 85) שם כו־לל לבהמה הדקה; 87) בכי מר; 90) מכ"ם (כ"ח); 92) מלאך; 94) יצירתו של ה־מהר"ל מפרג; 96) מרפא; 97) ברזל; 99) אויב; 101) אנא; 102) סנא; 103) מילת ברירה.

„אני אדם עצוב!"

(המשך מעמוד 87)

כל שנה ריכלו. זה שייך לעסק, זה לא מרוע־לב.

● **זה מתוך צער.**

כן, אולי זה מתוך צער. אין מה לדבר — הקהל אוהב אותנו.

● **לפי רכילות אחרת, עבר ביניכם וכין פשנל חתול שחור.**

קישקוש!

● **אומרים שרבתם על כסף, שאפילו שכרתם רואה־חשבון כדי שיבדוק את ה־חשבונות.**

מה פיתאום? אנחנו חברה מסו־דרת. שטויות!

● **אומרים שאתם ממור־מרים, שאינכם מעודכנים כ־ענייני הכספים, שאין לכם מושג על ההשקעות והנכ־סים שלכם.**

בכל הנוגע לחברה, זוהי חברה שמאז היווסדה היא מסודרת, עם רואה־חשבון. אנחנו משלמים מס, מקבלים דו"חות. הכל ברור ונהיר.

● **מהם הנכסים שבבע־לות „הגשש"?**

יש לנו ארבע חנויות בתחנה המרכזית בתל־אביב, ואני מאוד מקווה שנכדיי ייהנו מזה. יש לנו חנות אחת בדיזנגוף־סנטר, שמוש־כרת לג׳ינדי. כל אחד מוזמן לבקר. יש לי תוכנית כוח עשרת אלפים, תמר, גחלת וכוח ברירה.

● **אז איפה כל הכסף שלכם?**

תשאלי את נציב מס־הכנסה — איך קוראים לו? כן, יש לנו גם חנות אחת בפרישמן־דיזנגוף ויש לנו את הרפיוטיישן. ממה שאנחנו באמת מקווים לעשות כסף, זה הקסטות. אולי נ׳רווה קצת נחת.

■ ■ ■

● **מה קורה לשלושה אנשים, הנמצאים יחד 17 שנה?**

אני חושב שמה שקרה לשלוש־תנו זה מיקרי, וזה ארבעה אנשים, לא שלושה. כל אחד מאיתנו הוא קצה אחר. אנחנו דרום, מיזרח, צפון ומערב. זה מיקרי שאנשים כאלה יצליחו ליצור שותפות, זה כמעט בלתי־אפשרי. אם זה נעשה, אז אולי זה מפני שכל אחד מא־תנו שונה מהשני.

● **מדוע כל סירטי־הקול־נוע שלכם נכשלו?**

בקולנוע נכשלנו. הנסיון הרא־שון היה במיסגרת הטירוף של אורי זוהר. הוא חזר מחו"ל מוש־פע מאנדי וורהול, והחליט לעשות סרט בשם התרוממות. אני הבאתי רעיון, ורצינו להשקיע בתעשיית הקולנוע. אבל השקענו את הכסף שלנו, וזו היתה שגיאה.

● **אם „הגשש" יתפרק, איפה אתה רואה את כל אחד מכם, מה אתה עושה, מה גברי עושה, מה שייקה עושה?**

אני רוצה להיות נשיא. אמנה את שייקה לשר־החינוך ואת גברי לשר־המשקים. מה, בחייך? איך אפשר לעשות תוכניות? אפילו חופש אני לא יכול לקחת. יוצא לחופש — טראח, מילחמה. רציתי לנסוע לאילת — את נוחתת עלי עם ראיון.

אי־אפשר לעשות תוכניות. בש־ביל מה תוכניות?

אני רוצה לעשות כל כך הרבה דברים, כל הזמן נדמה לי שאני מפסיד משהו. הזמן לא מספיק לי, עובר וחולף, ואתה אומר: יה־אללה, אני לא מספיק לעשות את זה.

● **היית נשוי פעמיים. פעם לשחקנית ופעם לזמ־רת. כעת אתה נשוי לשוש ואב לשני ילדים. איזו מש־מעות יש לה בעיניך למיש־פחה?**

פעם הייתי כמו נחום־תקום. עכ־שיו אני בסיס רחב. יציב, לא מתנדנד. למרות זאת, אני לא יכול להגיד שהפסיקו לפרוח לי כדורים פורחים בראש.

אבל המישפחה נותנת לי יותר יציבות. אני אוהב את המישפחה. זה די מבהיל אותי, כי המישפחה יכולה למלא אותי 24 שעות. ולפ־עמים אני אומר: רגע, אולי אני מפסיד משהו. זה ממלא ללא סוף. זה ילדים גדלים, זה האשה, שהיא החבר הכי־טוב שלך, והיא פה.

לפעמים שוש ואני יוצאים החו־צה, כדי לראות אם לא נשארנו לבד. אני חושב לעצמי: הלוואי שהיה לי מיקצוע, שלא הייתי צריך לצאת מהבית בגללו. הלוואי שהייתי צייר, פסל או סופר. הייתי יושב לי בבית, מצייר ציור על הגג בשביל להתפרנס, ומבסוט.

פולי, גברי וציפי שביט בסרט „התרוממות"

„כל שנה מרכלים שאנחנו מתפרקים."

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

קורסים ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור

הוצאת שער בחשמל (אפילציה)

* סלון ומכון יופי

תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעה, פסים, סיפול פנים, איפור, הוצאת שיער בשעווה

·מחירים עממיים · שרות מעולה·

תל־אביב יורבת 4 ליד דיזנגוף 190 226066 229388

רמת-גן הרצל 86 מול בנין אואזיס "סלון אווה"

העסק הנבחר 1982

מה קורה לך לאחרונה?

באם את/ה משכיל/ה וכמובן פנוי/ה ולא מצאת את אשר חיפשת — יש לך אפשרות, היום יותר מתמיד, להצטרף למועדון „רעים" — זהו המועדון אשר באפשרותו לענות על ציפיותיך, כגון: היכרויות אישיות, פעילויות חברתיות, „אצלי חל שינוי", סופי שבוע, טיולים בארץ ובחו"ל באווירה נעימה וברמה תרבותית גבוהה.

הצעה מיוחדת לחברי המועדון בחודשים ספטמבר ואוקטובר — 20% הנחה לטיולים (בקבוצות) לאירופה, שייט בספינת האהבה (כולל טיסה ליוון, בתי מלון, קזינו, וסיור באתונה) בשיתוף משרד הנסיעות הגדול ג'ט־סט.

סופי שבוע מאורגנים — כולל פעילויות חברתיות בכפרי הנופש אשקלון, נהריה ומכמורת.

חברי מועדון רעים נבחרים בקפידה רבה והינם בעלי אישיות, הופעה, השכלה ועמדה בחברה.

ההצטרפות למועדון החברים „רעים" — לאחר ראיון אישי ומבדק גרפולוגי.

רעים העסק הנבחר 1980־81־82 בחסות משרד המסחר והתעשיה.

תל־אביב 1981 העסק הנבחר

תל־אביב 1982 העסק הנבחר

עובדה: כה רבים חבים את אושרם — לאותו קשר שנקשר ע"י רעים, תל־אביב, בן יהודה 58, 03־282932, 03־285991 (20.00—9.00 רצוף).

רעים
למטרת נישואין

קבלת מודעות
לכל העיתונים
במחירי המערכת

- שרות ת.ד
- ללא תשלום
- מכבדים
- כרטיסי אשראי

פרסום אידיאל
אבן גבירול
טל: 227011

בעיות ולבטים בחיי המין

מאת
ד"ר מרדכי זיידמן

הוצאת רשפים

Max G.
after shave

תן טרמפ לחייל

כן, אתה יכול להרשות לעצמך Nikon

5 דגמים לבחירתך
להשיג גם משקפות "ניקון"

HADAR הדר

יבואן
"הדר" אחד העם 36 ת"א

תנופה

10% הנחה
על כל סוגי נעלי הספורט

אבנעל
רשת ההנעלה הגדולה בארץ

שנה טובה

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא כתבת־שער תחת הכותרת „מדוע איים איש הרבנות להצית מלחמת־אחים", ובה סיפור מאחורי הקלעים על התקפת־המצח הדתית החדשה. מדור „הנדון" הביא תחת הכותרת „כיפה וכפיה" את עמדות המערכת בעניין זה. הרשימה „שוט הונף על שכונות העוני" עסקה בסיפורו של מיבצע לאכיפת מיסי העיריה בירושלים. ראש־המערכת שלום כהן, המשיך בסידרת התרשמויותיו מפסטיבל הנוער הקומוניסטי במוסקווה, והפעם: „בתיכבי בית־מישפט סובייטי". סיפור מן ההווי הדתי היה „ההסיד שחמד את אשת רעהו", שהביא את מעללי־האהבה של הרב אפרים סגל.

הכלש לשעבר זאב שטיינברג המשיך בסידרתו „זכרונות של בלש" עם הסיפור „תעלומת עקבות הצמיג האחורי". מדור הספורט הביא כתבת־צבע על המכביה ה־5, ובה כמה מדמויות המשתתפים במכביה.

בשער הגליון: על „מלחמת־אחים" בין דתיים וחילוניים.

„העולם הזה" 1041
תאריך: 18.9.1957

אזהרתו של דויד הכהן ★ דהאן מלך אילת ★

„הדרך לחיים" של דויד אברהם ★ בן־גוריון ותרגילי היוגה

העם

לא כל כך נורא

היה זה כאילו נגעה פיה טובה במטה־הקסמים שלה במדינה. הצללים נעלמו מן העין. המדינה כולה טבעה בים של אורות.

שני המוסדות המשרים בכל ימות השנה דיכאון על האזרח — בית־המישפט והכנסת — שבתו מזה זמן רב. עסקני כל המפלגות — גם הם ברובם דמויות שאינם משמחות את הלבבות — הסתובבו ככדורים פורחים מסביב לכדור־הארץ, במישלחות ובעסקים שונים.

תחת כל אלה התמלאה המדינה במאורעות יפים וחיוביים. כינוס מדעני האטום, ששם את הדגש על הכושר המדעי של ישראל, ננעל. למחרת היום נפתחה ברמת־גן המכביה, שהבליטה לעיני כל את הסולידריות הגדולה של העולם היהודי. כעבור יומיים התנופפו הדגלים מעל לתערוכת תביל, המאורע הבינלאומי של עולם הבולים.

לפי כל סימנים, יהיו הימים הנוראים הפעם הימים הטובים ביותר של השנה.

מדיניות

כהן בבית־קברות

הידיעה היתה קטנה, נדחקה לקרן־זווית בעמודי העיתונים. אולם תוכנה היה מ־הפכני: נציג לוחמי־השיחרור האלג׳יריים באו"ם פנה למשלחת ישראל, ביקש את עזרתה בוויכוח על עתיד אלג׳יריה, על אף יחסיה הידידותיים של ישראל עם צרפת.

אנשי מישרד־החוץ רק משכו בכתפיהם — ישראל קשורה כיום בצרפת במידה שאינה מאפשרת אף תימרון. הם לא ראו כי הוצעה להם, זו הפעם הראשונה בשנים האחרונות, הזדמנות של זהב לעשות מחווה שתהדהד בעולם הערבי, לתמוך זו הפעם הראשונה בגלוי בתנועת־שיחרור ערבית.

אילו עשתה זאת ישראל, היתה מניחה את יסודות הגשר הראשון אל הגוש הערבי הגדול, הקם עתה בצפון אפריקה, ממארוקו ועד טוניסיה. בפעם הראשונה היתה קונה לעצמה דריסת־רגל במחנה הגדול של עמי אפריקה ואסיה, השולטים באו"ם. אולם רוב מנהיגי המדינה, שמבטיהם נעוצים באירופה השוקעת, לא הבינו את גודל ההזדמנות. היא הוחמצה כרגיל.

חצים בעור עבה. רק איש אחד ממנהיגי ישראל השמיע השבוע כמה מילים שהעידו כי עיניו נשואות אל העתיד. דויד הכהן, נסיך ממלכת סולל בונה ועסקן יוצא־דופן של מפא"י, הכריז בלונדון חגיגית, כי אסור לתלות תיקווה כוזבת ביחסים בין ישראל וצרפת.

הבימה, שהכהן בן ה־59 בחר למטרה זו, לא היתה מתאימה ביותר. ראש המשלחת הפרלמנטרית של הכנסת בבריטניה וחבר משלחת ישראל לעצרת או"ם, אמר את דבריו דווקא לפני מנהיגי הציונות הבריטית. אולם למרות בחירה בלתי־דיפלומטית זו, של הדיפלומט המואס בגינוני־טקס דיפלומטיים, היו דבריו בעל תוכן עמוק.

אין זו הפעם הראשונה שהכהן מעורר מהומה בשלוות בית־הקברות של מישרד־החוץ (ובקבוצת־החצר של דויד בן־גוריון) בהשמיעו דברים מרחיקי־ראות. לפני שנתיים התנגש עם משה שרת, אז עדיין שר־החוץ, כשתבע לפתוח דף חדש ביחסי ישראל עם סין העממית, בצעד לקראת השתלבות המדינה בגוש האפרו־אסיאתי. כתוצאה מכך שוחרר אז מתפקידו כציר ישראל בבורמה.

גם הפעם קמה צעקה גדולה נגד הכהן. חרות והציונים הכלליים דרשו להחזירו לארץ. רוב העיתונים ירו בו את חציהם. אולם הכהן, אדם שיש לו עור עבה מאוד ביחס לביקורת־סרק, לא התרשם במיוחד. הוא המשיך בדרכו לאמריקה, שם יהיה בקירבת מנהיג אחר, שהזהיר גם הוא מפני אשליות ביחסים עם צרפת: ד"ר נחום גולדמן, חסיד השתלבות ישראל באסיה.

אילת

בצהרי היום

בוקרים ואנשי־עסקים, חבושי כובעי־בוקרים וחגורים אקדחים, מצטופפים באפילה. במרכז עומד מנהיגם, נרגש: „האם נשתוק להם?" הוא שואל: „לא! אם השריף אינו יכול לטפל בהם, נחסל אנחנו את הפושעים!" משיבים הגברים.

אלה הם הוויג׳ילנטים — שתרגום שמם המילולי הוא „השומרים" — המהווים חלק בלתי־נפרד של כל סרט הגון על המערב הפרוע: אזרחים הלוקחים את החוק לידיים, כשהחוק אינו יכול לקחת את העניינים בידיו.

השבוע אירע דבר דומה באילת. תחת הבוקרים, הצטופפו סביב תחנת־המישטרה הקטנה עשרות תושבים רגילים, שקיבלו תגבורת רצינית מבין אנשי יטבתה בערבה. הם באו להציע למישטרה ציד־אדם, נגד כנופיית פושעים שהטילה את מוראה על נמל הדרום.

מלך בא לאילת. לפני חודש ימים הגיע לאילת ענק שחרחר. חיים („חיים הגדול") דהאן השתחרר זה עתה משישה חודשי מאסר בעוון החזקת סמים משכרים. כרבים לפניו החליט לפתוח פרק חדש.

אלא שתחת לעבוד במיפעל הנחושת בתימנע, קיבץ מלך השטח־הגדול של יפו לשעבר חבורה גדולה של בריונים צעירים. הדף החדש של חיים הגדול נפתח.

על פני הדף נרשמו במהרה סיפורי־זוועה, שנכתבו בדם ובזיעה הקרה של הפחד. הכנופיה היכתה תושבים, התפרצה לחנויות ולמיסעדות, עשתה שפטים בדירה הסמוכה לתחנת־המישטרה. „הייתי מלך השטח־הגדול", הכריז חיים, „עכשיו אני מלך אילת!"

לקריאת העזרה של התושבים, השיבה המישטרה בחוסר־אונים: אין די שוטרים.

אנסים בלילה. השבוע נשבר גב הגמל הנגבי. הקש האחרון: 12 חברי הכנופיה התהוללו בבתי־הקפה המקומיים, ניפצו רהיטים, תפסו עובדת בת 17 באחת המיסעדות, אנסוה בזה אחר זה. הוויג׳ילנטים של אילת יצאו לפעולה.

הקצין בוגלר והסמל דב בן־יהושע התייצבו בראש האזרחים, ויצאו לפעולה. 12 האנסים נעצרו, ביניהם חיים הגדול.

בסוף השבוע התעוררו גם השילטונות לפעולה. בהסתמכו על תקנות מימי המנדט, ציווה קצין המחוז לגרש מאילת שמונה בריונים.

באילת מחכים למלך חדש.

תעופה

כמו לאילת

סוכני הנסיעות ברחבי העולם הוסיפו השבוע לדוכניהם דפדפת צבעונית חדשה ללקוחותיהם. היא הציעה למתעתדים לטוס, לבחור במטוס הגדול, השקט והמהיר ביותר שטס אי־פעם בשרות התעופה האזרחית. היתה זאת דפדפת שהוצאה על־ידי חברת התעופה הישראלית אל על.

המטוס הענק עצמו, נוצץ ומבריק, גמע בתחילת השבוע את הדרך בין לונדון ולוד ב־5 שעות ו־39 דקות — זמן הנסיעה הדרוש למכונית המהירה ביותר כדי להגיע מתל־אביב לאילת. זמן זה היה מחצית הזמן שנדרש עד כה לעבור את אותו המרחק במטוס קונסטליישון. בלוד ציפו 3000 איש לבואו.

ענק־השחקים, ששבר את השיא, הוא מטוס בריטניה 710, הראשון מסוגו בשירות חברה אזרחית.

בריטניה מתוצרת בריסטול הבריטית, הצליח לעשות זאת בעזרת מנוע שהוא שילוב של מדחף וסילון, מעין שלב מעבר אל מטוס־הסילון של מחר. מהירותו הממוצעת: 650 קילומטר לשעה.

שווה בין שווים. אל־על היתה החברה הראשונה שהצליחה לרכוש מטוס זה, שיוכנס לשירות מיסחרי לפני סוף השנה. בחודשים הקרובים עומדת החברה לקבל עוד שני מטוסים מאותו סוג, ולא תפגר אחרי חברות־התעופה העולמיות באיכות מטוסיה.

הכנסת המטוס, המכיל 90 מקומות ישיבה, תבטיח לאל על איזון תקציבה הבלתי מאוזן.

אנשים

● ח"כ חרות **יוחנן באדר** על הצהרתו של **דויד הכהן** (ראה: מדיניות) שפיקפק ביציבותה של הברית עם צרפת: „הכהן אינו סולל בונה, הוא שולל הורס."

● שוער קבוצת הפועל תל־אביב בכדורגל **יעקב חודורוב**, אחרי שקבוצתו הפסידה 6:0 נגד קבוצת הכדורגל הצרפתית לאנס: „היתה זאת חוצפה לעלות לשחק נגדם. אבל אל תתייאש — עשן לאנס שש."

● צוות מטוס אל על שהטיס השבוע את מטוס החברה בקו ניו־יורק—לונדון, בחר בתום הטיסה את הנוסע הפרוע ביותר שטס אי־פעם במטוסי אל על. האיש עלה למטוס בניו־יורק, תפס מקום לא לו, סירב לפנותו, הקים שערוריה במשך כל זמן הטיסה עד לונדון. האיש שזכה בתואר: **דן בן־אמוץ**, כתב מעריב בארצות־הברית.

● תרגילי העמידה על הראש של ראש־הממשלה **דויד בן־גוריון** לא היו עיסוקיו היחידים של ראש־הממשלה בעת חופשתו. יחד איתו במלון שוהה גם שר־הדתות, **משה שפירא**. בן־גוריון ניסה ללמד את שפירא תרגילי יוגה, וכשלא הצליח בכך, נתן לו לקריאה ספר על תקופת הפראנקים, בשם איש מריבה.

● על אחת העוללות המבדחות של פסטיבל הנוער במוסקווה, סיפר השבוע הסופר **יורם מטמור**: כשהגיעו לגבול בולגריה־רומניה ערך מטמור סיור בעיר רוסה, בחברת המשוררת **חיה קדמון**. הם סיירו ברובע של קאבארטים ומועדוני־לילה, ולפתע הבחינו בשתי פרוצות זקנות ושיכורות היוצאות מבית המרזח, כשהן מגדפות ומחרפות. אמר יורם למשוררת הקומוניסטית: „נו, מה את אומרת על זה?" נאנחה חיה קדמון לדברי מטמור: „כן, פועלות".

שגריר ברית־המועצות נפרד מגולדה. למרות החיוכים בתצלום, בין שגריר ברית־המועצות בישראל ושרת־החוץ, חלה הצטננות נוספת ביחסים בין שתי המדינות.

זוגלובק-
יצרן ויצואן הבשר והנקניק הגדול בישראל.

תשלובת מפעלי זוגלובק בנהריה
ובשלומי היא היום היצרן והיצואן הגדול
בישראל של נקניקים, נקניקיות
ומוצרי בשר הודו, בקר, עוף ואווז.
קשת המוצרים עצומה -
החל בעשרות סוגי נקניקים ונקניקיות
וכלה במטעמי בשר לצלי, גולש,
שניצל, סטייקים, שישליק, שווארמה ואפילו לפונדו.
מגוון מתוכם, בהקף של 5 מיליון דולר לשנה,
עולה על שולחנות ב-8 מדינות במערב אירופה.
הספור של זוגלובק התחיל עוד בראשית המאה,
במפעל משפחתי קטן בגרמניה.
ב-1937 הביא איתו סבא זוגלובק
את מסורת הטעמים
של נקניקים אמיתיים לנהריה.
הטעמים העשירים והפיקנטיים
השתמרו עד היום.
הטעמים שאת מכירה.

עם מסורת של 80 שנה.

זוגלובק ®
נהריה
בשר
ונקניק

מטעמי-בשר עולמיים

לשחרחורת עם הציצים היפים שהשתזפה ביום שבת שעבר בחוף שרתון, מול הסוכה של אביגדור ולא רצתה להגיד לי מה בדיוק השעה.

לידיעתך...להתחיל איתך בכלל לא רציתי. אלא שהיתה לי פגישה ובגללך כ שתדעי לך, אתמול קניתי ש הבלונדיני עם ה"**גלי**" הלב והעינים הירוקות.

עכשיו חדש! בחנויות הספורט המובחרות תמצאו את בגדי הספורט של "גלי".
סווטשירטס, טרנינגים, ופריטי לבוש אופנתיים אחרים שהולכים נהדר עם הנעלים של "גלי".
"גלי" זה אופי...וזהו.

Gali®
MEMBERS
Gali®

בר הגעתי מדי מאוחר. אז
עון.
נות, הג'ינס הכחולים

י. פרנקו את דן בע״מ/מיקי הירש.

אני עובדת נקיון מנוסה

מי כמוני מבינה אותך, האשה העובדת, החוזרת תשושה ורצוצה בתום יום עבודה מפרך, לא תמיד נותר בך כוח להתחיל בעבודת הניקיון, אבל "כמובן", אין מי שיעשה זאת במקומך. המוצרים החדשים של "קליל" באיכות הידועה של מוצרי התעשייה הקיבוצית יקלו עלייך את העבודה ויעשו אותה נעימה יותר.

אבקת כביסה: האבקה הקלה האמיתית למכונת הכביסה, לכביסה לבנה וצבעונית, לכותנה ולאריגים סינטטיים, חסכונית ומתאימה גם לחיתולים. **שמפו כלים:** נוזל ריחני מקציף בניחוח לימון לניקוי כלי אוכל. מכיל חומר מיוחד להגנת עור הידיים. **שמפוקל:** שמפו לכביסה ביד, בייחוד לבגדי צמר ובדים סינטטיים, מעניק לבגד רכות וברק טבעי, מכיל בושם וחומר להגנת עור הידיים. **מרכך כביסה:** מקנה לבד גמישות ורכות, מעניק לכביסה ניחוח עדין, מתאים לכביסה במכונה וביד.

כלורין: אבקה מרוכזת לניקוי וחיטוי השירותים, מלבינה כיורים, אסלות ומשטחי חרסינה. שכחי את ה"חול" המוכר לך, את כלורין די לפזר על המשטח הרטוב ולנגב בקלות.

דפינול: ג'לי מרוכז בריח אורנים לניקוי כללי, מצויין לניקוי הרצפה והשירותים, מסלק ריחות רעים ומותיר ניחוח נעים.

משחת כלים: משחה מרוכזת לניקוי כלים וניקוי כללי, מכילה חומר מיוחד להגנה על עור הידיים.

מוצרי "קליל" משווקים ע"י
מוצרי תכן – חברה לשיווק בע"מ.

**"קליל" מביאה את איכות היבוא לארץ.
אל תשלמי יותר!**

קליל עושה עבודה נקיה

סיכום העלילות הגדולות שהסעירו את בית־המישפט בתשמ"ב

12 המישפטים הגדולים

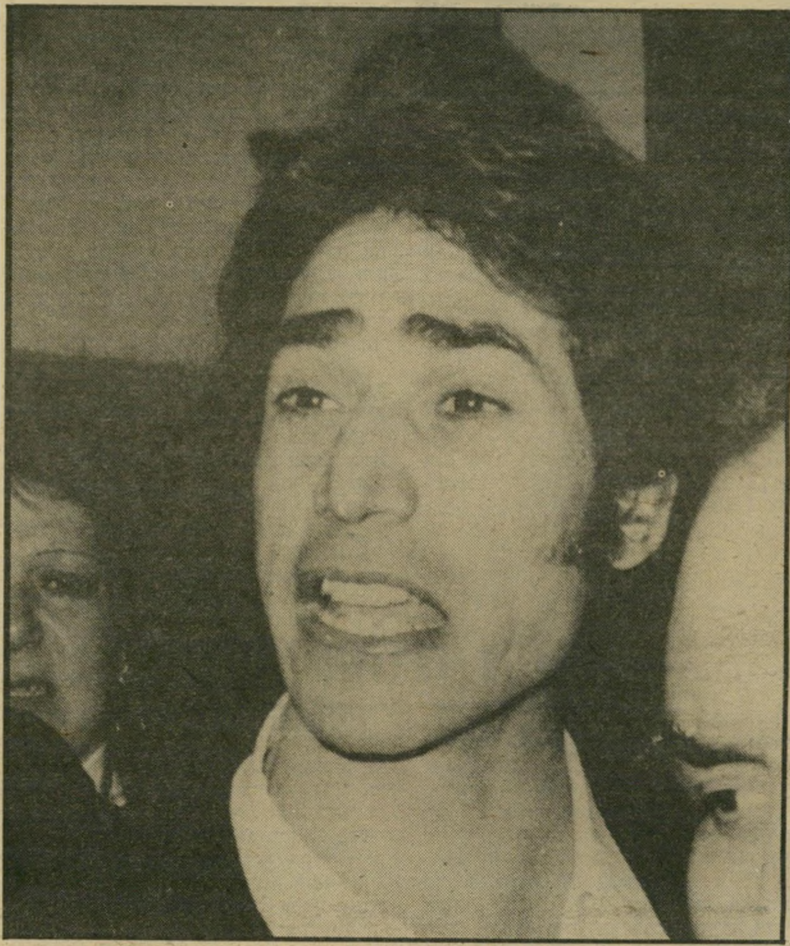

עמוס ברנס במישפט מרכוס

תשרי: המשך הקללה

השנה הצטיינה בהעלאת פרשיות מן העבר ובחזרתם של גיבורי השנים הקודמות לאור הזרקורים. משפטו של שאול מרקוס פתח את השנה בחידוש הדיון בפרשת רצח רחל הלר.

ב־1974 נמצאה גופתה העירומה של החיילת תכולת העיניים רחל הלר בחולות קיסריה. שלושה צוותות חקירה ישבו על המדוכה, עשרות חשודים נחקרו, עד ש־הצוות השלישי התמקד בעמוס ברנס, צעיר גבה קומה תושב עכו. ברנס נאשם והורשע. מאז לא הפסיק ברנס לצעוק מכילאו כי הוא חף מפשע. הוא טען כי הודאתו נגבתה ממנו אחרי שלושה ימים ללא שינה וכי הוא כתב בהודאתו את כל מה שהכתיבו לו החוקרים. לדבריו, עשה את שיחזור הרצח בהדרכתו של השוטר יהודה אלבז ולפי הוראותיו וכאשר סירב להמשיך בשיחזור, הופיע במקום מפקד הצח"ם, שאול מרקוס, היכה אותו וציווה עליו להמשיך.

עיקביותו של ברנס נשאה פרי. הוא מצא לו אוהדים מושבעים הבטוחים בצידקתו, ואלה הצליחו לגלות את עדותו של עוזי נבות, מי שהיה צלם השיחזור. נבות סיפר, שש שנים אחרי המעשה, כי מרקוס אמנם הגיע למקום השיחזור והוא משקר כאשר הוא מכחיש זאת. עדותו של נבות עוררה חקירה מישטרתית נגד מרקוס, שעזב ביינתיים את המשטרה והחל לעבוד כעורך־דין עצמאי.

בתחילת השנה הועמדו מרקוס ואלבז לדין על עדות־שקר. נבות וברנס היו עדי־המפתח במישפט, וגם השופט יעקב קדמי מסר גירסה בעניין. המישפט הסתיים בזיכויו של אלבז, שיוצג על־ידי עורך־הדין אמנון זכרוני, ובהרשעתו של מרקוס שייצג את עצמו. מרקוס נידון לחמישה חודשי מאסר־על־תנאי וקנס בסך 500 שקל.

מרקוס עירער על הרשעתו והעירעור מתברר לפני בית־המישפט העליון בימים אלה. עד תום העירעור לא יכריע היועץ המישפטי בעניין מישפט חוזר לברנס. רוחה של רחל הלר ממשיכה לרדוף את כל הקשורים בפרשה שהפכה כבר לאגדה.

חשוון: התביעה הגדולה ביותר

התביעה האזרחית הגבוהה ביותר שהוגשה אי־פעם במדינת־ישראל הוגשה גם כן נגד אחד מגיבורי פרשיות בעבר. חברה צרפתית הגישה תביעה על סך 15 מיליון דולר וריבית בסך 140% על סכום זה (כ־420 מיליון שקל ועוד 140% ריבית), נגד חבר־הכנסת לשעבר שמואל פלאטו־שרון. מחצית האגרה, ששולמה על־ידי החברה הצרפתית כדי להגיש את התביעה, הסתכמה בסך של תישעה מיליון לירות.

כתב־התביעה, שנוסח על־ידי עורך־הדין ברוך גרוס, משתרע על כרך עבה כאנציקלופדיה, והדיון בטענות הטרומיות שטען פרקליטו של פלאטו־שרון, עורך־הדין יצחק לאלו, נמשך חודשים ארוכים.

הבריח את סכומי הכסף לשוויץ ולישראל. בעת חקירתו של לאקומב, מנהלה הנכבד של החברה הצרפתית, התברר כי היו תוכניות לחטוף את אחד משותפיו של פלאטו, אשר ברח לספרד והממשלה הספרדית סירבה להסגירו לצרפת. המסקנה היתה כי היו גם תוכניות לחטיפתו של הח"כ לשעבר, כדי לאלצו לעמוד לדין בצרפת.

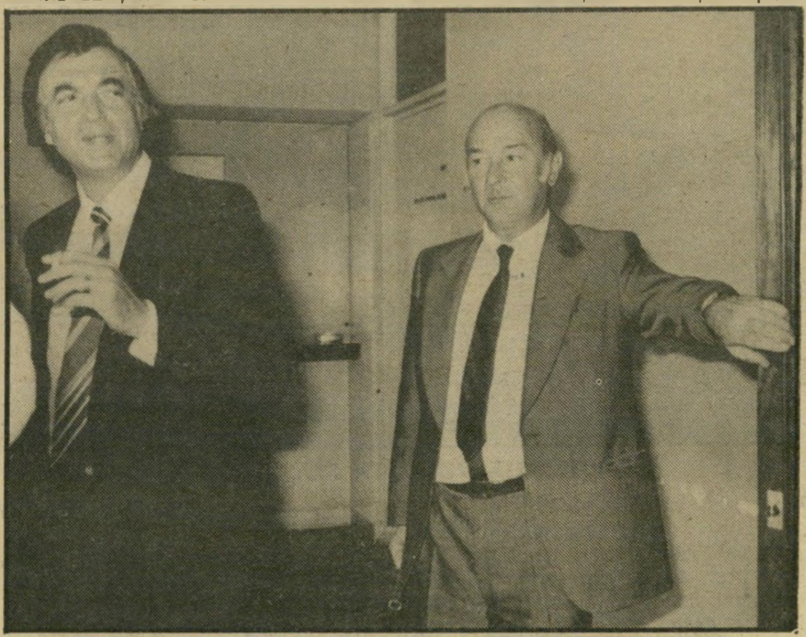

ז'ק לאקומוב ושמואל פלאטו־שרון בבית־המישפט

השופט יוסף חריש עבד שעות נוספות ו־שמע את הדיונים הארוכים והמסובכים עד שעות הערב המאוחרות.

נציגה של החברה הצרפתית, ז'אק לאקומב, שבא להעיד במישפט, טען כי החברה הלוותה סכומים אדירים לחברות־קבלניות שהיו בשליטתו של פלאטו־שרון, כאשר עבד בצרפת בשנים 3—1971. לדברי התביעה, פשטו החברות את הרגל ופלאטו

כזכור, הורשע פלאטו־שרון בשנה שעברה בעבירות של שוחד בחירות ונידון לתישעה חודשי מאסר בפועל.

השופט חריש עומד למסור בימים הקרובים את החלטתו באשר לטענות הטרומיות שנטענו על־ידי פלאטו־שרון. בתחילת השנה החדשה עומד גם להישמע בירושלים עירעורו של הח"כ לשעבר על הרשעתו הפלילית.

כסלו: אמצעים פסולים במישטרה

דניאל חנוך דומה לדמות מטראגדיה יוונית. הגבר שחור העיניים נעצר ב־1980 באשמת רצח אביו. הוגש נגדו כתב־אישום אך לאחר זמן קצר פנתה התובעת, לילי בורישנסקי, לבית־המישפט וביקשה לבטל את כתב־האישום. אולי המיקרה היחיד מסוג זה במדינת־ישראל.

כעמוס ברנס בשעתו, הודה חנוך ברצח אביו ושיחזר אותו לפני המצלמות. אך הוא המשיך לטעון, שההודאה הוצאה ממנו באמצעים בלתי־כשרים. באופן מוזר התהפכו היוצרות בתיק הרצח, ותחת כתב־אישום נגד חנוך, הוגש כתב־אישום נגד שני חוקריו, השוטרים מפקח ישראל מיזרחי ורס"ר יוסף בינטר. הם נאשמו בכך כי השיגו במירמה ראיות נגד הנאשם, הגישו דיווחים כוזבים והעלימו ראיות אחרות.

דניאל חנוך: רוצח אב

פנחס חנוך, האב שנרצח, נהג למכור

(המשך מעמוד 95)
סיגריות ליד שער הגמל בחיפה. הוא היה ידוע גם כמלווה בריבית קצוצה. גו־פתו שסועת הצוואר נמצאה על־ידי הבן, בדירתו של הקשיש בבת־גלים. המישטרה, שערכה חיפוש בדירה, לא מצאה את כספו של הזקן ולא את פינקס החובות שלו. ל־דעת המישטרה נעלם סכום עצום במטבע זר, שאותו נהג האב לשאת על מותניו.

קצין מישטרה בשם מרדכי דואק העיד, כי ראה כיצד מכתיבים החוקרים לדניאל חנוך את הודאתו, והדבר הטריד אותו. ש־ני אנשי המישטרה הועמדו לדין, וסניגורם, יעקב („קובה") הגלר, הכחיש בשמם את כל הסיפור. לפי גירסתו לא הציק לדואק מצפונו. אלא קשריו ההדוקים עם שרית, אשתו של דניאל חנוך, הם שגרמו לו ל־בוא לעזרת בעלה. בית־המישפט המחוזי בחיפה קיבל את גירסת הסניגור, וזיכה את שני קציני המישטרה.

היה זה המיקרה השני של נאשם, המוען כי הודאתו הוצאה ממנו באמצעים בלתי־כש־רים במישטרת חיפה. אך זכויים של השוט־רים החזיר את הגלגל לאחור. כתב־אישום חדש ברצח הוגש נגד דניאל חנוך, ומש־פטו יחל בקרוב.

מעגל הקסמים של פרשת חנוך טרם נס־גר.

טבת: פעמים מאסר עולם

ה"אקדח נראה נקי", נאמר במיסמך נשכח, שמצאו עורכי־הדין נחמה וזלמן סגל בין מסמכי המשטרה שעסקו בסלומון אבו. אם אמנם האקדח נמצא נקי, הרי שסלומון אבו לא היה הרוצח — זו היתה מסקנה מתבקשת — מכיוון שאבו הגיע תורו של המומחה המישטרתי, אהרון ברגמן, שכתב את המילים שגרמו למישפט החוזר. הוא הפך את הקערה על פיה. ברגמן הסביר בבית־המישפט שבמהלך ה־בדיקה השגרתית של כלי־הנשק רק הציץ בקנה לעבר האור, מבלי להעביר דרכו מישחולת. בהבצה נראה הקנה נקי, ולכן כתב זאת בדו"ח שהגיש. הסברו זה הש־מיט את הקרקע מכל טיעוני הסניגוריה, מכיוון שכל קנה שכדור נורה מתוכו זה מקרוב נראה נקי ומבריק בהבצה. סלו־מון אבו הורשע מחדש. בפעם הראשונה בישראל הורשע אדם פעמיים באותו רצח ונשפט פעמיים למאסר עולם. סלומון אבו עזב את האולם בראש זקוף וללא כניעה.

סלומון אבו אחרי מתן גזר־הדין

נעצר מייד אחרי הרצח של עזרא שמטוב־מזרחי ונהגו אהרון מליח, בקרן הרחובות אלנבי הירקון. האקדח, שהוכר ככלי־הרצח, נתגלה רק למחרת בבוקר, בין השיחים ברחוב הירקון. אבו לא יכול היה לנקות את האקדח, ואם מישהו ניקה אותו אחרי הרצח, זוהי ההוכחה הטובה ביותר לחפותו של אבו.

על סמך ראיות אלה אישר נשיא בית־המישפט העליון, השופט משה לנדוי, מיש־פט חוזר לאבו. אחד אחר השני עלו על דוכן־העדים האנשים אשר העידו במיש־פט הראשון, שנערך לפני עשר שנים. הם חזרו על עדויותיהם, אחרי שהתובע, עוזי שראטר, ריענן את זיכרונם. אך כאשר

בקשת החנינה של אבו טרם הוכרעה, והיא תלויה בתוצאות העירעור שהגישו סניגוריו לבית־המישפט העליון על הרש־עתו החדשה. בינתיים ממשיך אבו לשבת בבית־הסוהר.

שבט: שר על תנאי

ב שנה שעברה זוכה השר אהרון אבו־חצירא מהאשמות של נטילת שוחד, בבית־המישפט המחוזי בירושלים. אוהדיו צהלו ונשאו אותו על כפיהם לכותל המער־רבי, כדי להודות לאלוהים.

השנה הורשע השר לשעבר בעבירות של מירמה, הפרת־אמונים וגניבה על־ידי מנ־הל. עבירות אלה לא נעשו בעת כהונתו כשר בממשלה, אלא כראש עיריית רמלה ומנהל קרן אבו־חצירא. אוהדיו מיקדו הפעם את כל שינאתם בשופטת ויקטוריה אוס־טרובסקי־כהן. הם כינו אותה „אשכנאצית," גידפו וחירפו אותה וכתבו כתובות נאצה נגדה על כל קירות העיר.

השופטת מצאה את עצמה קרבן לשינאה לוהטת ואיומי טלפון. גם התובעות במיש־פט, פרקליטת מחוז־המרכז שרה סירוטה, ועוזרתה הבכירה, עדנה ארבל, חששו ל־צאת מהאולם בתום מתן פסק־הדין.

הפגנות האיבה לאשכנזים בכלל ולשופ־טת בפרט עוררו את המישטרה למיבצע יחיד במינו: שמירת בית־המישפט מכל עבריו, ביום מתן גזר־הדין. אנשים לא הורשו להתקרב להיכל־המישפט המעליות לא פעלו, וכל אדם נבדק בשבע עיניים.

גזר־הדין, שניתן על־ידי השופטת אחרי שלושה ימי איומים, היה מתון. העונש היה קנס ומאסר על תנאי.

היתה זו הפתעה גדולה לקהל, שציפה לעונש חמור הרבה יותר, אחרי הדב־רים הקשים שהטיחה השופטת בנאשם ב־פסק־הדין. שאלה שעברה מפה לפה היתה: „האם נבהלה השופטת?" עוזרו של השר, משה גבאי, חביבם של העיתונאים, הורשע גם הוא.

הפרקליטות הגישה עירעור על זיכויו של השר מפרטי אישום אחדים וכן על ק־לות העונש. השר מצידו עירער על הרש־עתו. העירעור עומד להשמע בקרוב בבית־המישפט העליון. השופטת אוסטרובסקי־כהן ביקשה שלא לשבת יותר כדן יחיד, אלא להיות חברה בהרכב של שופטים.

אדר: הקיבוצניק הפורץ

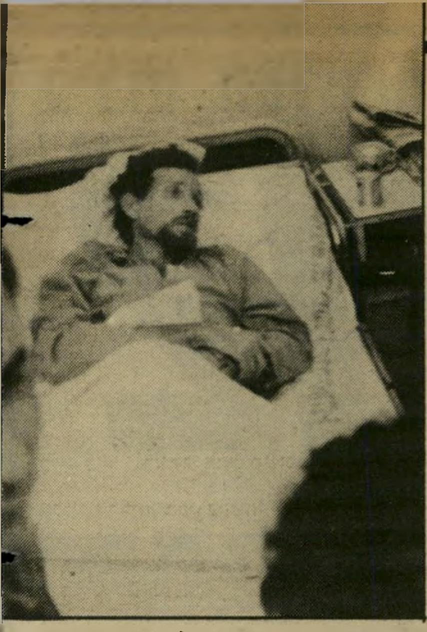

נעמן דילר: „כלב צולע"

ע וד דמות טראגית, שצצה השנה מ־העבר, היתה דמותו הצנומה והחיוורת של נעמן דילר. ב־1967 הסעיר הקיבוצניק הצעיר את המדינה, כמעט כמו מלחמת ששת הימים. הפריצה הנועזת והמתוחכמת שביצע לסניף בנק ברחוב דיזנגוף ביום ה־כיפורים נראתה כלקוחה מתסריט של מו־תחן.

בגיל 24 הצליח דילר לפרוץ לחדר־הכס־פות של הבנק, דרך מינהרה שחפר מבחוץ, כאשר הוא מוסווה כטכנאי של הדואר. איש לא חשד בצעיר החביב, והוא העביר בנחת חמצן מזוג בלוני־ענק, שהחביא במ־כונית טנדר, וריתך במכשיר ריתוך אוטוגני את הכספות.

שלל של כחצי מיליון לירות במניות, ב־מזומנים ובחפצי ערך הצטבר בידיו. והוא העבירו במכונית לביתו. אך אז עשה את הטעות הגורלית, וחזר למקום הפשע. הוא המשיך לרתך את הכספות הנותרות ולהו־ציא עוד שלל. שכנים, ששמעו את הרח־שים המוזרים בצהרי יום־הכיפורים, הז־עיקו את המישטרה.

דילר נאבק בשוטרים ונורה בברכו. כל המדינה אהדה את הנאשם הסימפטי, והוא הורשע ונידון לארבע שנות מאסר בלבד. אחרי שיחרורו היה אזרח הגון במשך שנה אחת בלבד, ושוב נתפס, אחרי שביצע פריצות שונות לבתים פרטיים וגנב חפצי אמנות מביתו של הצייר ראובן רובין.

הוא נידון למאסר ממושך ואחר כך ני־סה למצוא את מזלו בארצות ניכר. אך שוב נעצר בהולנד, נפצע בתאונת־דרכים וחזר לישראל. השנה נעצר דילר שנית, על־ידי שני שוטרים שהיו במארב ליד מכו־נית גנובה. הם טענו כי הוא ניסה לגנוב את הרכב, החזיק כלי־פריצה ותקף את ה־שוטרים.

התובע עוזי שראטר ביקש להרשיעו, ואילו הסניגור, צבי לידסקי, טען בלהט כי דילר הוא „כלב בודד בעל רגל שבו־רה," ולא הוא ביצע את העבירות. השו־פט יוסף חאג'־יחיא מצא אותו זכאי.

מי שהיה ילד־הפלא של הפשע הישראלי הוא היום גבר שבור מבחינה נפשית וגו־פנית. דילר שיגר מיכתב נוגע ללב, בן 23 דפים, לשופט ולך, שנתן לו הזדמנות נוס־פת לפני שנה, וגזר עליו מאסר־על־תנאי. הוא הבטיח לקיים את משאת־נפשו וללמוד רפואה ציחונית, ולא להסתבך יותר בפ־שע לעולם.

ניסן: אהבה נכזבת

ה רצח הרומנטי של השנה בוצע על־ידי רפי פרי (פרינטה). הגבר השחר־חר והמתולתל פגש באפרת גינגולד ב־1979, במקום עבודתו. רפי, שהיה נשוי ו־אב לילדים, התאהב עד מעל לראשו בצעי־רה הבלונדית היפהפיה. הוא הקדיש לה כל רגע מזמנו, והעריץ אותה ללא גבול.

הרומן ביניהם נמשך כשנה. אפרת מצאה ביחסים אלה מרפא לכאבה על גירושיה ה־טריים מבעלה. לולא מצא אותה רפי בשעה קשה זו של חייה, קשה להאמין כי שני ה־אנשים, שבאו מעולמות שונים כל־כך, היו מתקשרים זה לזו. אפרת באה מבית בור־גני במרכז הארץ. היא למדה בלט ואומנות ואהבה ללכת לקונצרטים והצגות. רפי נולד במשפחה מרובת ילדים ממוצא מרוקאי, ו־רק בחריצותו וכישרונו הגיע למעמד של מנהל־עבודה במיפעל שבו עבדו שניהם.

רפי התגרש מאשתו ורצה לשאת את אפ־רת, אולם אז חש בריחוק מצידה של ה־צעירה. רפי לא יכול היה לחיות בלעדיה, והיה מוכן לעשות הכל כדי להחזירה אליו. יום אחד טילפן אליה ואמר לה כי אם לא תשוב אליו, יתאבד. הוא השאיר את ה־שפופרת פתוחה וירה כדור בתיקרה. אפ־רת הנפחדת הזעיקה מישטרה ואמבולנס. אך כאשר נכנסה לדירה התברר לה כי כל זה היה תעלול, כדי למשוך את תשו־מת־ליבה.

בנסיון להיפרד מרפי עזבה אפרת את מקום עבודתם המשותף. אך הוא חיפש או־תה והלך לידעונים ורבנים כדי לגלות את מקום עבודתה החדש. אפרת ניסתה להר־חיק את רפי בעדינות, בלי לפגוע בו קשה. אך הוא לא הבין את יחסה המשתנה אליו, ומצבו הנפשי התערער. תחת אקדחו, שנל־קח ממנו, הכשיר אקדח־מסמרים שהיה ב־רשותו, לפעול כנשק קטלני. הוא הזמין את אפרת לארוחת־ערב ביפו. אחרי שי־חה ממושכת, כאשר ניסתה אפרת לרדת מהמכונית, ירה בערפה באקדח המסמרים.

בבית־המישפט טען הנאשם כי התכוון לי־רות בעצמו, אך אפרת תפסה את הנשק וכך מצאה את מותה. אולם התובעת, שולמית אמיר, בעזרת עדותו של ד"ר בצלאל בלוך, הוכיחה כי היריה נורתה בעורפה של ה־צעירה. רפי הורשע ברצח.

ברגעים שבהם חיכה הנאשם לפסק־הדין, העביר פיסת נייר לסניגורו, צבי לידסקי, וביקש ממנו בקשה אחרונה. על הנייר היה מצויר לפיד בוער ונוסח של מודעת־אבל במלאת שנה למותה של „אפרת — היקרה מכל." רפי ביקש כי עורך־הדין יואג ל־פירסום המודעה בעיתוני־הערב לזיכרה של אהובתו המתה.

אפרת גינגולד: מוות רומנטי

אייר: רצח בהילוך חוזר

מ דינת־ישראל נאבקה ארוכות על הסגרתו של רחמים („גומדי") אהרוני מאיטליה. אך כאשר הובא סוף־סוף ומיש־פטו החל להתנהל בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב, היה זה מישפט חסר־מתח, וד־מה לצילום של הילוך חוזר בכדורגל.

כל העדויות הסנסציוניות של הרצח ה־כפול כבר נשמעו, לפני שנה, כאשר נידון טוביה אושרי, חברו ושותפו של גומדי, על פשע זה. אז התברר לכל כי עמוס אוריון ועזר כהן, שהשתחררו מבית־הסוהר, ניסו לסחוט כסף מגומדי ואושרי. אנשי כנופית הכרם. הם השפילו והיכו את אושרי, וקבעו פגישה במיפעל בר־בקר, כדי לקבל סכום כסף עצום.

אך תחת כסף חיכה להם במיפעל מטח של כדורי עוזי. השניים נהרגו ונפרסו ל־חתיכות, ואחר כך הועברו שרידיהם לחו־לות אשדוד, שם נקברו. עד־המדינה, רמי ערוסי, סיפר את גירסתו במלואה וגרם בכך להרשעתו של אושרי. עם תום עדותו נשלח ערוסי על־ידי המדינה לאי־שם, ולא היה כבר בארץ כאשר החל מישפטו של גומדי.

ההפתעה נגרמה כאשר בית־המישפט ה־עליון החליט, לפי בקשתו של יעקב רובין, סניגורו של אושרי, לאפשר לו לחקור את גומדי לצורך העירעור. משפטנים תמהו אם יהפכו החברים הוותיקים ליריבים, בגלל מישפט הרצח התלוי על ראשם.

אך בינתיים נשמעו כמעט כל עדויות ה־תביעה במישפטו של גומדי, ורק אבנר („כושי") מעודד היה היחיד ששינה את גירסתו, וניסה לזכות כליל את גומדי. הוא טען כי דברים שאמר במישטרה בעבר הו־צאו ממנו בפיתוי ובלחץ, ואינם אמת.

בשלב זה נפסק המישפט והוא יתחדש באוקטובר. עדותו של גומדי במישפט תשמע רק אחרי סיום מישפטו שלו.

ד"ר עדנה קפלן, סניגוריתו של גומדי, דרשה בתוקף כי התביעה תביא את ערוסי להעיד באופן אישי גם במישפטו של מר־שה. היא התנגדה להגשת עדותו בכתב. ב־סקרנות מצפים כעת משפטנים לראות, אם אמנם תביא המדינה את ערוסי בחזרה ל־ישראל, או כיצד תצליח לצאת מעניין זה בלי הבאתו.

אב: המרעילים

תוכנית ראשונה להרעיל עד־מדינה התגלתה השנה, כאשר נתפסה במיש־טרת גבעתיים כנופיה של מרעילים. באו־תה תחנה הוחזק, בשמירה מישטרתית, עבריין בשם נפתלי אשכנזי. אשכנזי היה מעורב בענייני שוד שונים עם יעקב שמש, ועמד לשמש עד־מדינה נגדו. כדי למנוע עדות כזו, התארגנה חבורה של אנשים, שבדרך מסובכת ומסוכנת ניסו להרעיל את העד בתחנת־המישטרה.

שמש אסף לעצמו חבורה של עוזרים. אחד מהם, אלי אבוטבול מאשדוד, איר־גן את ההרעלה כעסק מישפחתי. לדברי כתב־האישום, הוא השיג את הרעל מחבר בשם יורם צרפתי. הרעל נוסה קודם לכן על חמור, כדי לבדוק אם הוא פועל. כאשר מת החמור, החליטו בני החבורה כי הגיעה המועד לבצע את תוכניתם. אבוטבול נטל איתו את בתו, זוהרה אדרי, שבאה עם יל־דתה הקטנה, וגם את אהובתו, מירה לווינ־שטיין. שתי הנשים קיבלו תפקידים בתוכ־נית. זוהרה נשלחה כמרגלת לתחנת־המיש־טרה שבה הוחזק עד־המדינה. היא היתה אמורה לברר היכן הוא יושב, ומהם סידרי הארוחות והשתייה בתחנה. היא גילתה את מקומו של המיחם, וכאשר זה היה מוכן ל־שתיית התה, היה עליה לסמן לאביה ולמי־רה, שעמדו בחוץ. תפקידה של מירה היה למזוג את בקבוקון הרעל שבידה אל תוך מיחם־המים הרותחים ולהסתלק.

משום מה עוררו בני־החבורה את חשדות השוטרים בתחנה הקטנה, והם נעצרו לפני שהצליחו לבצע את תוכניתם. התובעת ב־

מירה לוינשטיין: למסוך רעל

מישפט זה, פנינה דבורין, תהיה גם התו־בעת במישפטו של הרצל אביטן וחברתו, אורית ארביב, הנאשמים ברצח רוני ניצן ושוד קרן־אור. כל פרשיות הפשע האלה קשורות זו בזו, וקשורות באותם אנשי ה־עולם התחתון.

יעקב שמש, שהיה העילה להרעלה, ברח וטרם נתפס. הוא חשוד כי השתתף גם ב־רצח רוני ניצן ושוד קרן אור, והמישטרה מעוניינת מאוד בתפיסתו.

מכל חברי רשת־ההרעלה נותר על ספסל־הנאשמים רק יורם צרפתי. אבוטבול הפך עד־מדינה, בתו זוהרה הודתה באשמתה ו־הורשעה, וגם מירה, אהובתו, הודתה ומצפה לגזר־דינה.

רחמים אהרוני וסניגורית עדנה קפלן בבית־המישפט

אלול: לטוס בשבת

את השנה סוגר הבג"ץ הנועז, שציוה בצו ביניים להמשיך להפעיל את ח־ברת אל־על במתכונת הקודמת, ואסר על שינויים כלשהם, לפני שינמק היועץ המיש־פטי את עמדת הממשלה, ועדת־הכספים של הכנסת וועדת־השרים לענייני אל־על.

את העתירה הגישו שמונה עובדי אל־על, המטפלים בעניין מזה כמה חודשים. עורך־דינם, דרור חוטר־ישי, כבר פנה כמה פע־מים לבית־הדין לעבודה ולבג"ץ נגד הח־לטות שונות של הממשלה בעניין זה מאז חודש מאי, והצליח להשיג צו החלטי נגד החלטת הממשלה. גם הפעם, כאשר העבירה הממשלה את הכדור לוועדת־הכ־ספים של הכנסת ובתרגיל פרלמנטרי מכוער הצליחה להשיג רוב לסגירת אל־על בשב־תות, פנה עורך־הדין חוטר־ישי שנית ל־בג"ץ.

הוא טען כי הצבעת ועדת־הכנסת בלתי־חוקית, מכיוון שהשתתפו בה חברים שלא נבחרו אליה מלכתחילה.

גם עורך־הדין איתמר הכהן מירושלים ה־גיש עתירה דומה, בשמו ובשם מתמחה שלו, שהוא טייס באל־על. הם ביקשו צו־על־תנאי נגד הממשלה, משום שהחלטתה נתקבלה משיקולים פסולים של כפייה דתית.

כל העתירות צורפו יחדיו, והשופטים מאיר שמגר, דב לווין ויהודה כהן, הוציאו צו על־תנאי נגד הממשלה וועדת־הכספים וצו־ביניים המונע כל שינוי בסטאטוס־קוו באל־על עד סיום ההליכים בבג"ץ.

החלטה זו היא ציון דרך נוסף בדרכו של בית־המישפט הגבוה לצדק, אשר החל בשנים האחרונות לבדוק יותר ויותר את החלטות הרשות המבצעת והמחוקקת. קשה להאמין כי החלטה מסוג זה היתה יכולה להינתן לפני עשר שנים.

מאיר שמגר: תעודת בגרות לדמוקרטיה

סיון: מלכודת הרדאר

אלפי קרבנות הראדאר במדינה שמ־חו, כאשר שמעו כי פסק־דין חדיש מאפשר לקעקע את אמינותו של מכשיר ה־שטן הזה. ישראל קז, יבואן מכוניות נסע לירושלים, כאשר מכונית פיירמונט מיש־טרתית עצרה אותו ליד הקילומטר ה־37 מתל־אביב, והרס"ר שנהג בה קבע כי קז נסע במהירות של 105 קמ"ש.

צריך הרבה עקשנות כדי להילחם במנ־גנון המישטרתי ולתקוף את מכשיר הרא־דאר, כדי להימנע מקנס של כ־2000 שקל. אך קז פנה לעורך־הדין עמיקם לויתן, ה־מתמחה בענייני תעבורה, והוציא כמיליון וחצי לירות כדי להוכיח את חפותו. הוא הצליח. בפסק־דין עקרוני קבע השופט, משה רנד, כי קיים ספק באמינותו של מכ־שיר הראדאר. במיקרה זה, וזיכה את קז מהאשמה.

במישפט העיד מומחה מטעם הנאשם, כי סיבות רבות בשטח גורמות לקריאות מוט־עות של מכשיר הראדאר. לכן, אחרי תק־דים זה, יכול כל אדם ליהנות מפירותיו ולטעון בבית־המישפט כי היה קיים אחד הגורמים המנטרלים את המכשיר, ולכן אין לקבל את קריאתו כהוכחה.

תקדים זה התמקד אך ורק במכשיר ה־נקרא KR11 ולא בראדאר הנייח בכבי־שים. אולם השופט קבע, כי חלק מקבי־עותיו באשר לשגיאות אפשריות חל גם על הראדאר הנייח, וגם על זה המופעל באמ־צעות מצלמות.

בעיקבות פסק הדין עברה המישטרה על תיקים תלויים ועומדים בעבירות שהוגשו על־פי ראדאר KR11. בכל המיקרים שבהם נותר ספק בקביעת הראדאר על־פי קבי־עות בית־המישפט — בוטלו התיקים.

מכוניות פיירמונט שבתוכן מכשיר רא־דאר זה, ממשיכות לפעול בכבישים. חלק גדול מהפגמים תוקן, ולמפעיליהן ניתנו הנ־חיות חדשות, על־פי הוראות בית־המיש־פט.

תמוז: הרצח הכפול החדש

בעוד נמשך מישפטו של גומדי ברצח עמוס אוריון ועזר כהן, חשפה המיש־טרה רצח כפול נוסף בעולם התחתון. מישל נחמיאס ושולמית שלי נרצחו, וגופותיהם הוסתרו. סיבת הפשע: החשש פן השניים יסגירו למישטרה את שמעיה אנג'ל ואנ־שים אחרים, שהיו שייכים לרשת־סמים גדו־לה.

כמות גדולה של הרואין נמצאה אצל חגית ולדמן בנמל־התעופה. היא נעצרה ו־מפעיליה ברשת־הסמים ניסו לנתק כל קשר שיוביל אליהם. היא הכירה רק את האנ־שים ששלחו אותה ומסרו לה כסף, ואלה, לדברי המישטרה, היו מישל ושולי. אולם שני אלה הכירו אנשים שונים, שעמדו מעליהם בהיררכיית הפשע.

אנג'ל, אשתו, חיים שושן ואחרים, הצי־עו מיקלט לשולי ולמישל. הם הבריחו את הנערה לחיפה, ואת מישל החביאו בסבך העצים בפארק־הירקון. אנג'ל ניצל את ידידותו של מרדכי רובין, „איש היערות," מתבודד תימהוני, המכיר כל שעל וכל מי־סתור בשטח הירקון. תחת עץ מסועף ה־קים רובין למישל אוהל, ושם רצחו אותו, לדברי כתב־התביעה, אנג'ל וחבריו, שבוע אחרי שהוסתר. חברתו, שולי, נרצחה ב־מכונית בדרכה לתל־אביב, על־ידי חיים שושן ושרה („שמוליק") אנג'ל.

בינתיים הודה באשמה רק „איש היע־רות." הוא הורשע וישמש כנראה עד נגד אנג'ל וחבריו, בעת מישפטם הקרוב.

גם מישפט זה נחשב להצלחה גדולה של מישטרת־ישראל, אשר בעבודת־נמלים גיל־תה את הקשרים בין כל גיבורי הפרשה ואספה נגדם עדויות מוצקות. בינתיים, מ־תברר בחיפה מישפטו של שושן ברצח נו־סף שבוצע בחיפה. בית־המישפט נתקל ב־קשיים בגלל התנגדותו של שושן למנות ל־עצמו עורך־דין — הוא מסרב בתוקף לקבל שירותיו של סניגור.

מבצע טמפו

חפש את הפרס

פרס המיליון הראשון נמצא!

פרס המיליון נמצא ע"י:
שגב ראובן
רח' עין הקורא 36
ראשון-לציון.
הבקבוק הזוכה נרכש
ב"סופרמרקט".

יחד עם המיליון הראשון נמצאו עד עכשיו:

51 פרסים של 20,000 ל"י כ"א, 376 פרסים של 2,000 ל"י כ"א וכן אלפי פרסים של 100,200 ו-50 ל"י כ"א.

המיליון השני מחכה לך!

יואל אביטל

מרים בנימיני

שנה טובה צפויה לבני מזלות האוויר והאש, ושנה פחות טובה לבני המזלות היציבים

מה צופים הכוכבים לשנה הבאה

השינויים העיקריים שיורגשו השנה, יתרחשו כאשר שני כוכבים ישנו את מקומם ויעברו מהמזל שבו הם שוהים, למזל אחר. מעבר זה ישפיע על כל המזלות. חלק יהנו מהשינוי ואילו אחרים ירגישו שלא קל להתמודד עם המצב החדש.

כוכב יופיטר, ששהה במשך כל השנה האחרונה במזל עקרב, יסיים את מהלכו שם בסוף דצמבר. הנהנים העיקריים משינוי זה יהיו בני מזלות האש והאוויר, דהיינו קשת, אריה וטלה (אש), תאומים, מאזנים ודלי (אוויר).

כוכב סטורן, שהשפעתו יותר חזקה, מחייבת ומכבידה, יעבור ממזל מאזניים למזל עקרב, מה שיקשה בעיקר על „המזלות היציבים", דהיינו עקרב, שור, דלי ואריה. המשתחררים מעולו ומכובדו של כוכב סטורן הם „מזלות היוזמה" — מאזניים, טלה, סרטן וגדי. אלה יוכלו סוף־סוף לנשום לרווחה. השנה הם יוכלו להצליח בתוכניות חדשות, ושוב יוכלו להרגיש ששימחת החיים שבה אליהם והרגשתם הכללית קלה ומשוחררת — מותרות שנמנעו מהם בשנתיים האחרונות.

כאן ניתנת תחזית אסטרולוגית שהכין האסטרולוג אילן פקר לשנה החדשה — שנת תשמ"ג.

* * *

צפוייה פעילות אינטנסיבית בנושא של נסיעות לחוץ־לארץ, לימודים, ביקורים וחידוש קשרים ישנים. רעיונות פיננסיים מ־קוריים יעזרו בשיפור המצב הכספי. דרושה זהירות בנסיעות בדר־כים, שכן הטלאים נוטים להסתכן ולהגיע עד תאונות. יתכן ש־יהיו קשיים בהגשמת תוכניות רומנטיות, ו־עדיין יהיה צורך לוו־תר לצד שמנגד. בחצי השנה הראשונה תהיה נטיה אצל טלאים לבצע שינויים.

* * *

ענייני עבודה טרם מצאו את פיתרונם. אין זה הזמן לבצע שינויים דרמאתיים בשטח זה. ענייני ברי־אות דורשים תשומת־לב. בשטח הרומנטי צפוייה שנה מעניינת וחיובית. בחודשים ה־ראשונים של השנה עדיין צפוייה פעילות רומנטית משמעותית, או קשרים עסקיים ו־הקמת שותפויות. עם זאת, נדרש שינוי ב־אירגון הפיננסי שיתאים למציאות ה־חדשה. הדור הצעיר יביא נחת להוריו.

* * *

ענייני עבודה מתפתחים בכיוון חיובי. הזדמנויות חדשות לעבודה ניקרות בדרך. מאידך גיסא, בשטח הרומנטי צפוייה אי־יציבות וטעויות בשי־פוט. עם זאת, בן הזוג יביא מזל. ענייני ה־כספים עדיין יגעים למדי ואף גורמים ל־חרדות. מוטב לא להסתכן בהרפתקה פיננסתי בלתי בדוקה. הבעיות הרגשיות יד־רשו אחריות־יתר. צפויות נסיעות למר־חקים. דרושה זהירות רבה ביחסי־אנוש.

בעיות מישפחתיות, בעיקר עם בני־מיש־פחה מבוגרים, עדיין מעיקות ומכבידות. יש צורך לטפל בנכסים מישפחתיים. כל מה שקשור לילדים יהיה חיובי במשך מרבית השנה, מלבד בחודשי החורף. כל מה שקשור ברומנטיקה יהיה חיו־בי ומניב תוצאות. חו־סר־יציבות בעבודה, סערות ושינויים לא צפויים ובני סרטן יק־בלו יותר עוצמה. מוטב לא להחליט החלטות בשטח הקאריירה והעבודה.

השנה הקרובה מגבשת אצלכם את ה־מטרות להגשמה עצמית, בעיקר בשטח ההתמודדות עם בני־מישפחה, בית ומקורות הכנסה. עדיין קיימת חרדה בשטח הפיננסי, ועומס־יתר כתוצאה מדאגות כספיות ומאי־יכולת לפתור או ל־שחרר את הלחץ ב־שטח זה. רק לקראת סוף השנה תחול הת־בהרות. זה הזמן לד־אוג לגיבוש מישפחתי ולשיכלול עצמי. יש נטיה לעבור לסביבת מגורים חדשה.

לבני המזל צפוייה שנה מוצלחת בכל מה שקשור לעסקים ולכספים. רווחים יגיעו מכל כיוון אפ־שרי. עם זאת דרושה זהירות מיוחדת בהי־מורים ובבורסה. צפו־יות נסיעות לחו"ל ה־קשורות בעסקים. ב־ענייני קאריירה מתגב־שות תוכניות חדשות, שיאפשרו בעתיד פחות מחוייבות ותלות בגור־מים או באנשים אח־רים. קיימת אי־שביעות רצון בענייני עבו־דה. נסו לבצע שינויים במקום העבודה.

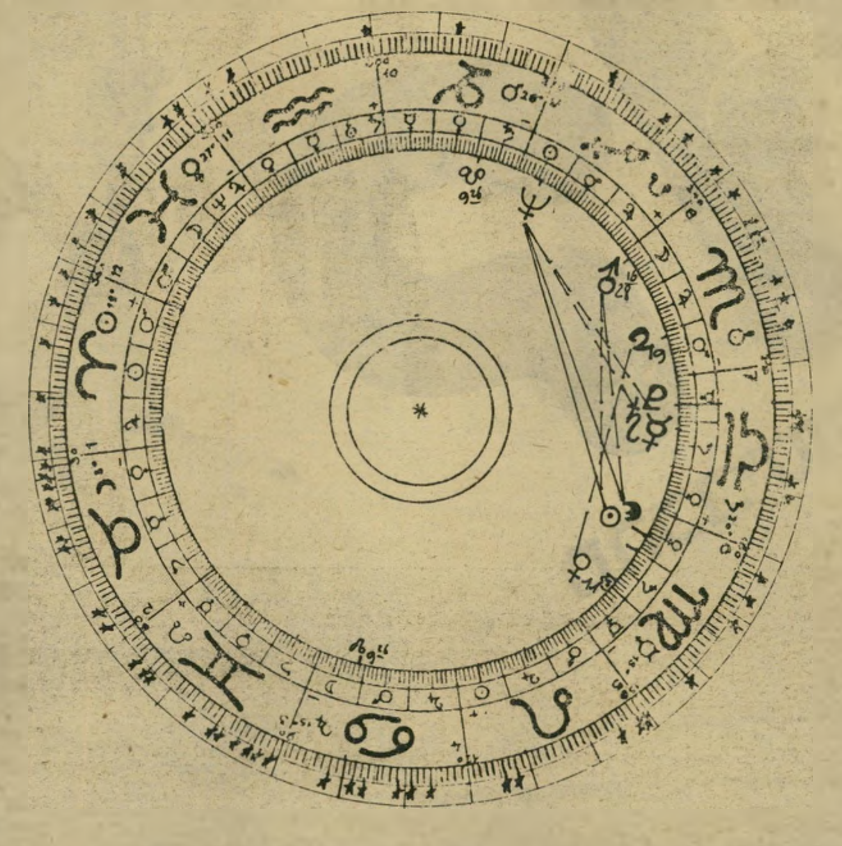

השינויים העיקריים שיורגשו השנה - וישפיעו על בני המזלות השונים - יתרחשו, כאשר שני כוכבים ישנו את מסלולם. כוכב יופיטר יעבור ממזל עקרב בסוף דצמבר וכוכב סטורן יעבור ממזל מאזניים למזל עקרב

* * *

בני המזל מנסים לשקם השנה את המערכת החברתית שלהם, אך לא תמיד בהצלחה. מאידך גיסא תהיה השנה הקרובה שנת מזל עבורם וצפו־יות להם הפתעות טו־בות ברוב שיטחי ה־חיים. הן בקאריירה, הן באהבה והן ב־אמנות ויצירה. תהיה זו שנה שבה ימצאו רוב בני המזל כלי־ביטוי חדשים. יהיו להם רעיונות מקוריים וגישה חדשה לעיסוקיהם. עליהם להיזהר מעייפות.

* * *

הקאריירה הנוכחית מהווה מיטרד יותר מאשר מקור לשביעות רצון. אף על פי כן אין אפשרות להש־תחרר מהתחייבויות קארייריסטיות, דבר הגורם לתחושת תיס־כול. מתגבשת תפיסה חדשה לחיים, בעיקר מבחינה מיקצועית, תוך שימת דגש על בי־טוי אישי, ופחות על שימוש בריכוז־כוח כ־אמצעי להגשמת תוכ־ניות. קשרים ידידותיים יביאו תועלת. קשר רומנטי ידידותי ייהפך סודי.

* * *

השנה יפגשו בני המזל את הזדמנות חייהם — הזדמנות בלתי־צפוייה ונדירה להוכיח את עליונותם בקריאה מהירה של מצבים חדשים, ובהס־תגלות מהירה לתנאים בלתי־מקובלים. זה אמור לגבי קאריירה, לימודים, רומנטיקה ו־יצירה. ידידויות חד־שות יביאו תועלת רבה, אך עליכם להי־זהר מאוד בבחירת ידי־דים קרובים. עם כל סממני ההצלחה, עליכם להיזהר מלתת מיבטחכם בזרים.

פעילות פיננסית וספקולטיבית חזקה צפוייה השנה. יצר ההימור ויצר הסיכון גוברים. הם עלולים להפסיד כתוצאה מהי־מור בלתי־שקול. שא־לה של מעבר מקום נמצאת בטיפול. סיכ־סוך שכנים או סיכסוך עם קרובי־מישפחה מעיק מאוד. רומנטי־קה היא במוקד הפעי־לות, אך גם עבודה יצירתית. מומלץ להי־זהר מלבצע שינויים קרובים מדי האחד לשני. ילדים יביאו הרבה נחת השנה.

זו השנה שבה נמצאים בני המזל בשלב הגישוש הסופי של אישיותם. מטרותיהם יותר מוגדרות והם יודעים ביתר דיוק מה הם רוצים מהחיים ו־מעצמם. התחייבויות קודמות, בעיקר מיש־פחתיות, עדיין מעי־קות ולא מאפשרות ביצוע מלא וחופשי של כל התוכניות. צפוייה נטיה מתמשכת לעיי־פות נפשית וחרדות, כתוצאה מתיסכול שנובע מקשיים בהג־שמה עצמית. יהיו גם קשיים פיננסיים.

השנה מביאה לבני דגים את ההצלחה על מגש של כסף. אך בתנאי שיידעו להציג נכון ובצורה מדוייקת את תוכניו־תיהם, ולא לחרוג מ־יכולתם להגשים את ציפיות הסובבים או־תם או הממונים עלי־הם. קשרים עם מר־חקים יביאו תועלת וכן קשרים עם בעלי כוח והשפעה. הזדמ־נויות בלתי שיגרתיות תהיינה בקאריירה. זה הזמן לנצל זאת. יש להיזהר מספקולציות ולא להיחפז.

תמיד חפשתי אבקת כביסה שתסיר כתמים, תתאים
לאריגי כותנה וגם לאריגים סינתטיים. תגן על המכונה
ותשאיר כביסה רכה וריחנית. עכשיו יש לי בדיוק
מה שרציתי.

וימר יעקבסון טמיר

רחל מרחלת על כל העולם

נישואי השנה

השנה עמדה בסימן חתונות וממש התקשיתי להחליט מי יהיו כלת וחתן השנה. הדוגמנית היפה **חווה לוי** נישאה לאופנאי **ג'י פולופ** ויחד עימו התחילה לנהל מיפעל־אופנה.

מיס תבל לשעבר, **רינה מור**, שהיתה בשנה שעברה מבוקשת־השנה, בחרה מבין עשרות מחזריה ב**דורון גודר**, מנכ"ל בחברה הקשורה לאיש־העסקים **שאול אייזנברג**.

עורך־הדין **שמחה זיו**, שנחשב לרווק הנצחי, נשא לאשה את **יעל סלע** בת ה־18.

יעקב פרומצ'נקו, מבעלי עלית, נשא לאשה שוודית צעירה ובלונדית העונה לשם **ביבי**.

האמרגן **יונתן שם־אור**, בנה של

עמירם ניר וג'ודי מוזס
הקרב על הצהרון

העיתונאית הימנית **אורה שם־אור** ואחיה של **מירית**, שיזם את רעיון חגיגות הגביע בגני־התערוכה, רעיון שנכשל וגרם למארגניו הפסדים רבים, נשא לאשה את **חיה הרדוף**.

שדרנית הטלוויזיה הפופולרית **דליה מזור**, שעברה משברים רבים בחייה, נישאה לעורך־הדין הירושלמי **יוסי שלוש**, שנחשב אף הוא לרווק ניצחי.

מנהל קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב, **שמואל** („שמלוק") **מהרובסקי** בן ה־44, נישא ל**ורד עמיאל**, הצעירה ממנו ב־20 שנה, והיווה ללא ספק את הפתעת השנה. ורד היא פקידה בבנק והרומן בין השניים נמשך יותר משנה.

אולם מעל כל אלה עמד בסימן קריאה גדול הרומן שהתנהל בין העיתונאית **ג'ודי מוזס**, בתו של אחד מבעלי הצהרון ידיעות אחרונות, **נח מוזס**, ו**עמירם ניר**.

הריון השנה

אריק איינשטיין
ילד של העולם

לשחקן **משה איבגי** ולחברתו השחקנית **עירית שלג** נולדה בת. השניים חיים יחד כבר שנים אחדות, ולא התחתנו בשל חוסר־החשיבות שהם מייחסים למוסד הנישואין. הם טוענים שכדי להיות יחד לא צריך אישור מהרבנות.

בתחילת השנה בישרתי לכם על ביקור נוסף של החסידה, והפעם בביתו של מנהל לישכת־העיתונות הממשלתית, **זאב הפין** ואשתו **מירי**, העובדת כפקידה במישרד־השיכון.

נלה יעקובי, אשתו היפהפיה של ח"כ המערך **גד יעקובי**, נמצאת בימים אלה בחודשי הריונה האחרונים. נלה, שהיתה בעבר דיילת באל על, עובדת כיום במכון הייצוא הישראלי.

לראש החוג לתיאטרון באוניברסיטה העברית בירושלים, **אריה זקס**, נולד לפני כשלושה חודשים בן בשם **חנן**, מנישואיו בפעם השלישית ל**רחל** בת ה־27. זקס, המשמש גם כמרצה לספרות אנגלית באוניברסיטה, אמר שהוא רוצה הרבה ילדים. שנה ורבע אחרי נישואיו נולד חנן.

הלידה, שצריכה היתה להיות לידת השנה, הפכה לטרגדיית השנה. **לילי שרון**, אשתו של שר־הביטחון **אריק שרון**, הפילה את עוברה בסוף החודש השישי להריונה.

מעל לכל אלה עומד סיפור הריונה של **סימה אליהו**, חברתו של הזמר **אריק איינשטיין**. אהבתם של אריק וסימה היתה שקטה וחשאית. מעריציו של הזמר לא ידעו על סיפור האהבה הנמשך זה עשר שנים תמימות, ולכן הוכו בתדהמה לשמע הבשורה על התינוק שנולד מיחסי בני־הזוג. **אמיר** בן השיבעה חודשים הוא ילדו השלישי של הזמר הפופולרי, המאושפז בימים אלה בבית־החולים איכילוב בתל־אביב, אחרי שנפצע בתאונת־דרכים. אמיר הוא גם בנו הראשון אחרי בנותיו מ**אלונה איינשטיין**, **שירי** ו**יסמין**. שירי, העומדת לפני גיוסה לצה"ל, מתגוררת עם אביה בדירתו בתל־אביב. לאחרונה השאיר אריק את דירתו לשירי והירבה לשהות בביתה של סימה אליהו, יחד עם ילדם המשותף.

חתיך השנה

אחד המנהלים ברשת־העסקים של המיסעדן **רפי שאולי**, הוא **משה** („מוישל'ה") **שגיב**, שהוא חתיך משגע, שכבש בקיסמו במשך השנה עשרות נשים.

למשה בן ה־28 יש אמנם מבט תמים, אבל לפי מה ששמעתי עליו האמת רחוקה מכך.

הוא ניסה להיאבק בתדמית הפלייבוי הזוהר, אבל הנשים פשוט לא הניחו לו. בהתחלה היה נדמה לי שהוא מאוד נהנה מזה. אבל יום אחד, כשכמעט וגם אני התפתיתי למבט התמים והכחול שלו, הוא שיכנע אותי שקודם כל הוא בחור רציני ואיש־עסקים רציני, בלי שטויות בראש.

משה שגיב
מבטים מסוכנים

בתחילת השנה היה נדמה שמוישל'ה מצא אהבה על באמת בדמותה של **טלי עומר**, העוסקת ביחסי־ציבור, שאחר־כך פתחה מועדון משלה. אולם הרומן התנפץ בקול תרועה רמה. תקופה מסויימת השניים גם גרו יחד. מאז, כך שמעתי, מעדיף שגיב לישון לבד.

אחר־כך סיפרו על רומן **בינו** ובין הדוגמנית **חני פרי**, כשהיא **ביקרה** בארץ. אולם גם הסיפור הזה לא **היה מדוייק**.

משה, המתגורר בדירה **שכורה** בשיכון בבלי, מחלק את זמנו בין **חיפה** ותל־אביב. כשהגיע הצעיר **מהקריות** לעיר הסואנת, הוא היה בחור **ביישן** ונחבא אל הכלים. בינתיים עברה לו הבושה והוא התגלה ככוכב החדש בשמי הזוהר התל־אביביים.

גירושי השנה

גם גירושין לא חסרו השנה. אבל היו כאלה שבלטו בשל הסצינות הסוערות שמילאו דפי מדור זה.

מיכאל קליינר, ח"כ חרות, התגרש מאשתו **צפירה**, מורה לאנגלית, אחרי שהשניים הגיעו למסקנה שקליינר מעדיף את אשתו הראשונה, המיפלגה, על־פני אשתו החוקית.

הזמרת **חווה אלברשטיין** התגרשה מבעלה **עמירם ספנבאום**, ששימש במשך שנים רבות מנהל־ההצגות שלה. אלברשטיין מנהלת כיום רומן עם המפיק והבימאי **נדב לוויתן**.

יודי ורונית עופר
ללא מזונות

מי שהיה מנהל־הטלוויזיה **ארנון צוקרמן**, התגרש מאשתו **אילנה**, קריינית רדיו ועורכת תוכניות. חודשים ספורים אחר־כך נשא צוקרמן לאשה את עוזרת־ההפקה **מירי הלוי**.

השחקן **זאב רווח** התגרש מאשתו **שולה**, שגם היא שחקנית, ומייד אחרי הגירושין נשא לאשה את **מלי אנג'ל**, הצעירה ממנו בשנים רבות.

מעבר לכל השערוריות שהסתיימו השנה בגירושין הסעירו את המדינה גירושיהם של איל־הספנות **יודי עופר** ושל אשתו הצעירה **רונית**. רונית שירתה בצבא־הקבע, עזבה את הצבא אחרי נישואיה וניהלה זמן־מה את ביתם המשותף.

אחרי תקופה קצרה נמאס לה לשבת בבית ועופר פתח עבורה סוכנות־ייבוא לפרחים מלאכותיים, שאותה ניהלה בשותפות עם **גבי מושביץ**, אלמנתו של **דני**.

פרשת גירושיהם של רונית ויולי עופר עשתה גלים רבים בשל העובדה שאיל־הספנות העשיר סיים את נישואיו בצורה מכוערת, ולא היה מוכן לשלם דמי מזונות לגרושתו הצעירה.

רחל מרחלת על כל העולם

רומן השנה

השנה לא היתה משופעת ברומנים עסיסיים. הרומן הכימעט קטלני של השנה שייך לאמרגן ולמפיק **דודו אלהרר**. שותפתו לעסקים ואהובתו, **אסתר מרקוביץ**, שהיא גרושתו של **יעקב מרקוביץ**, הממונה על ענייני המישטרה במישרד־הפנים, ניסתה להתנקש בחייו של דודו. הניסיון לא הצליח בגלל תקלה באקדחה.

מזכיר־הממשלה הפורש, **אריה נאור**, הנשוי לשופטת **מרים נאור**, היה מיודד מאוד עם **רחל גבירץ־רוטר**, שטענה אז שאין בין השניים רומן, ושהקשר ביניהם מתבסס על עזרתה לו בשעותיו הקשות.

הרומן של השנה עומד אף הוא בסימן הטרגדיות. הרוזנת **כריסטינה פאולוצ׳י** הוכיחה את אהבתה לישראל ולגבריה. היא ניהלה רומנים אחדים עם גברים ישראליים, ביניהם עם **שאולי וייצמן**, בנו של עזר. הרומן הלוהט ביותר של הרוזנת כימעט הוביל לנישואין. במסיבה במועדון תל־אביבי הכירה פאולוצ׳י את רופא־השיניים החתיך **עמי ויז׳נסקי**, שהיה אז נשוי לעורכת־הדין **ליבנת נידר**. בין עמי וכריסטינה נוצרו קשרים הדוקים שהובילו לאהבה גדולה. עמי עמד לחסל את כל עסקיו בישראל ולהתלוות אל הרוזנת לחו״ל ואף לשאת אותה שם לאשה.

עמי, בנו של אופה, כימעט והיה לסינדרלה ממין זכר. הוא עמד לפתוח מירפאת־שיניים בארצות־הברית ולהשתלם שם בתחומים שונים של רפואת־השיניים.

לקראת סיום שהייתם בארץ, חלתה הרוזנת והובלה לסידרת ניתוחים בארצות־הברית. חצי גופה שותק והיא היתה משוללת תנועה כימעט לחלוטין. מאוחר יותר סיפר ויז׳נסקי שהוא נשבר מן הפרשה הכאובה. הנישואין ירדו מן הפרק. הרוזנת רותקה למיטת חוליה אולם סירבה לתת למחלתה להשתלט עליה.

לא מזמן באה הרוזנת לביקור בישראל ועמי אירח אותה כיאות לרוזנת. אולם הרומן בין השניים הסתיים זה מכבר. עמי אינו מנהל כל רומן בימים אלה. עדיין קשה לו להתגבר על המכה הקשה של אובדן הרוזנת ואובדן הקאריירה בארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות. הוא משקיע את מירב מירצו בעבודתו ומי שנחשב לאחד מאבירי הלילה של תל־אביב, כימעט שאינו מופיע באירועי הלילה הנוצצים.

עמי ויז׳נסקי וכריסטינה פאולוצ׳י
מעידה לפני האושר

פרידת השנה

פרידות־השנה לא היו בכמות מיסחרית, אמנם, אבל כל אחת מהן היתה סיפור גדול בפני עצמה.

המשורר **דויד אבידן**, הידוע באהבתו לצעירות, ניהל רומן ממושך עם הסטודנטית הצעירה **גילי**. השניים גרו יחד וחבריהם הקרובים ידעו לספר על אהבתם הגדולה. אולם זו הסתיימה השנה ואבידן ממשיך לחפש אחרי אהבות גדולות חדשות.

הזמרת־שחקנית **מירי אלוני** נפרדה מחברה **ג׳סי נחייסי**, שעימו התגוררה במשך שבע שנים. סיבת הפרידה לא היתה ברורה, אבל כנראה שנמאס להם מן הסיפור הארוך שידע עליות ומורדות חדות ורבות. חודש אחר־כך פתחה אלוני ביחסים חדשים. היא מצאה את אהבתה החדשה בדמותו של השחקן־בימאי **אשר צרפתי**. צרפתי בן ה־35 נפרד לא מזמן מאשתו השחקנית **מלי גולד**.

תמי בן־עמי ואולסי פרי
אין סל

הזמר **אריק סיני** נפרד מאשתו **שושי**. היחסים בין השניים התערערו. שושי נסעה לטיול בן שלושה חודשים בארצות־הברית, וכשחזרה הודיע לה אריק כי הוא עוזב את הבית. זמן קצר אחר־כך התחיל אריק לנהל רומן עם הרקדנית הצעירה **טלי יאיר**. בינתיים נפרד אריק גם מטלי.

את התואר פרידת־השנה השיג סיפור פרידתם של **תמי בן־עמי ואולסי פרי**. הדוגמנית המצליחה היא ללא ספק אחת הנשים המבוקשות של השנה. מחזרים רבים ליוו אותה במשך השנה בכל פעם שנפרדה מידידה הקבוע. בין מחזריה נימנה גם בעל מיפעל לחוטי טכסטיל, **אבינועם בראנדט** בן ה־34. שהיה נשוי **לנילי שמן** וניהל גם רומן ממושך עם השדרנית **שוש עטרי** ועם הדוגמנית **סימונה בלומנפלד**. בראנדט ניסה אמנם לחזר אחרי תמי, שהפכה בשנים האחרונות לדמות בולטת בין דוגמניות־הצמרת במדינה, אולם היא לא נעתרה לחיזוריו. חידוש היחסים עם **מיקי תירוש**, בעל גלריה תירוש, כלול גם הוא ברשימתה אחרי הפרידה משחקן־הכדורסל.

תמי עזבה את דירתם המשותפת בשיכון ל׳, ושכרה דירה בשכונות, שבה היא מתגוררת עם שותף בשם **רונן שגיא**.

חתיכת השנה

לא היתה בעיה להחליט מי היא. ללא צל של ספק, האשה המצליחה ביותר של השנה. חוץ מזה שהיא מצליחה היא גם חתיכה אמיתית, ובכלל בחורה שיגעון. **ורד צביעון**, שזכתה לכינוי מלכת המחול האירובי, שיחקה אותה.

היא זכתה להצלחה אדירה בעיקבות עלייתו של גל המחול האירובי, והפכה לאחת הצעירות היותר מבוקשות בתל־אביב.

ורד ציבעון
יופי אירובי

רומנים לא חסרו לצעירה בעלת המזג הסוער, אולם אף אחד ממחזריה הנלהבים לא הצליח לשנות את אופיה ולהפוך את ורד בת ה־27 לאשת־איש, שתשב בבית ותשחק את תפקיד עקרת־הבית הקטנה והנחמדה.

ורד היתה כבר נשואה בעבר למפיק־הסרטים ההוליוודי **לין גטרי**, השוהה בימים אלה בארץ, וחייתה איתו כשלוש שנים בארצות־הברית.

אחרי גירושיה מלין נשבעה ורד שהיא לא תתחתן יותר, כי היא לא רוצה להיות מקורקעת עם איש אחד.

מה שהיא רוצה זה להיות בתנועה, אז היא הלכה ופתחה לה מכון לתנועה, אבל ההצעות לא הפסיקו לזרום. יום אחד היא ביקרה במחלקת־הספורט של עיריית תל־אביב ושם, במעלית, היא פגשה את **אלון**. אלון הוא חתיך משגע באמת, ונוסף לכל גם ספורטאי ויוצא קיבוץ. ורד סיפרה אז בכל העיר שפגשה את גבר הייה, אבל אלון הצליח לקרקע את ורד לתקופה קצרה בלבד, ושוב היא יצאה בהצהרות שהכי טוב זה לבד.

אחר־כך חידשה ורד את יחסיה עם איש־העסקים **יעקב ברזל**. ורד וברזל היו סיפור אהבה כבר לפני שנים אחדות. כשחזרה לארץ, אחרי גירושיה, התהדקו היחסים ביניהם. השניים נפרדו וחזרו האחד לזרועות השניה. הם כנראה מאלה שלא יכולים האחד עם השני אבל קשה להם עוד יותר האחד בלי השני.

בימים אלה התבשרתי שהשניים שוב ביחד. ורד הפסיקה להכריז שאינה רוצה להיות קשורה לאדם אחד. ויש לי הרגשה שהסיפור בין השניים הוא סיפור רציני ושוורד עוד תפתיע את כולנו ותתיישב יום אחד, דרך קבע, בביתו של איש־העסקים שלה. אז זו תהיה חתונת־השנה.

שערוריית השנה

רבים התחרו על התואר של שערוריית השנה, ולכולם היו סיבות טובות. בתחילת השנה היה נראה שח״כ הליברלים **בני שליטא** ישיג את התואר. המישטרה חקרה אותו בחשד שהוא קיבל שוחד מיני מפקידה שעבדה בחברת־תאורה. מה שנראה אז כסקופ השנה נשכח, אחרי שהתברר שלמישטרה היו מעט מאוד הוכחות.

לרגעים היה נדמה שבחרות מתפתח עניין. כולם דיברו על הקשרים המיוחדים שבין הח״כ הג׳ינג׳י **מיכה רייסר** והעוזרת הפרלמנטרית שלו, **רלי ברק**. היו אלה שמועות שווא. רלי עברה לעבוד במלון ירושלמי ונטשה את מיזנון הכנסת.

הדוגמנית **סמדר דרור** סיפרה בווידוי מרתק מדוע היא רוצה להתגרש מבעלה המיסעדן **אבי ארביב**. היא דרשה הרבה כסף, מחצית מכל העסקים שבהם שותף בעלה. במישפט הגירושין שלהם טען כל אחד מהם שהשני מנהל אורח־חיים מופקר. הדוגמנית, שהרבתה להצטלם בעירום, הפסיקה לא אחת את עבודתה, אחרי שבעלה טען שהיא בוגדת בו.

נעמי ודני ורמוס
שומו שמיים

רואה־החשבון המפורסם, לאו דווקא בזכות מיקצועו, **דני מעוז**, עשה את הבלתי־יאומן. הוא התחתן במהלך מסיבה עם הדוגמנית **זיווה שומרת**, אך נישואי־הבזק לא החזיקו מעמד אלא ימים ספורים. אחר־כך בא הגט הצפוי.

מעוז אומנם לא ירד מהכותרות, ובני־מישפחתו סיפקו בכל שבוע חומר בשפע למדור שלי. אבל אין ספק ששערוריית השנה שייכת לגירושים אחרים שנערכו השנה.

הוא מזכ״ל המפד״ל, **דני ורמוס**. היא אשתו, **נעמי**. השופט כל־כך הזדעזע מההאשמות ההדדיות, שהוא הציע לשנים לדון בתיק בלישכתו, כדי שילדיהם לא יוכלו לקרוא מה אמרו ההורים האחד על השני.

מה היא אמרה עליו? שהוא כפה עליה להשאיר את הבנות בבית לבדן וללכת עימו לאירועים מיפלגתיים; שהוא לא הביא כסף הביתה, והעדיף במקום לעזור בבית לשמש כנהגו של **זבולון המר**, שר־החינוך. אך העיקר — שהוא סירב ללכת לבית־הכנסת בשבת ולא היה נוהג להקפיד על זמנים בטהרת המישפחה. הידיעות על הגירושין בין השניים עשו הרבה גלים בקסטל — מעוז המפד״ל, וזיכו את גירושי ורמוס בתואר שערוריית־השנה.

דגמי '83

היוקרה של חמת ברבור וחרסה

במטבח

כמה פעמים כבר אמרת שאת חולמת על מטבח שנעים לעבוד בו וכיף להיות בו? עצה קטנה
ההופכת חלום למציאות: ״היוכּרה״ – מוצרי היוקרה של מפעלי חמת, דמט, ברבור וחרסה מבית כור.
כשאת מתכננת את המטבח שלך, חישבי על ה״יוכּרה״.
התחילי בברזים, בכיור ובאריחים. הבטיחי לעצמך שכלול טכנולוגי, ״מִיקְסֶמֶת״ של חמת – ברז חדיש יעיל ונוח להפעלה, שלו ידית אחת, המווסתת זרימת מים חמים וקרים. הבטיחי לעצמך כיורים ואריחים מעולים, קלים לניקוי ועמידים בפני שחיקה. חרסה וברבור מציעים גם מיגוון אריחים לציפוי הקירות, לריצוף הרציפה וליצירת מישטחי עבודה בצבעים תואמים.
תכנני לך מטבח עם אופי, מטבח מודרני ונוח.

מוצרי היוקרה מבית כור

היוכּרה של חמת ברבור וחרסה

המפיצים:
סולפור חברה לשווק וקניות בע״מ

באמבט

האם קיים

דור חדש של מתרחצים?

אם אינכם מתעלמים מן העובדה ש"ברז" זה לא מה שהיה פעם – התשובה היא כן. כשאתם מגלים שלברז רק ידית אחת נאה ונוחה, כשהמים זורמים אצלכם רכים ומלטפים ובקול מלחש – אתם מגלים את מיקסמת, ברז ה"יופרה" של חמת. אם אתם מעריכים יתרונות אך אינכם מוותרים על האווירה – חרסה ייצרה עבורכם כלים סניטאריים ואריחים בעיצובים שונים.
לברבור מבחר מגוון של אריחים בצבעים מרהיבים, עם דוגמאות תואמות ואף עם ציורי־יד!
"היופרה" – משרה אווירה טובה, הרגשת רעננות ורצון להישאר עוד רגע באמבטיה...

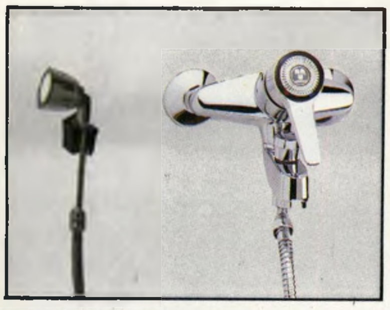

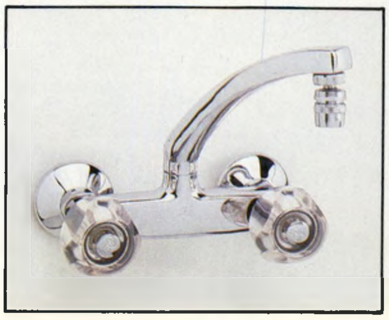

ניהם מערכות תדמית

בשרותים

מה אתם עושים
כשאתם קמים בבוקר,
לפני שאתם נכנסים לחדר
האמבטיה ולמטבח?!
כשאתם נכנסים לשירותים, חישבו
על ''הפרטים הקטנים'', שעושים את
ההבדל. חישבו שגם ב''פינה זו'' יש
לקבוע סטנדרטים מודרניים של יופי
ונוחות. חרסה מציעה לכם מערכות
שירותים משוכללות ''אמלפי''
ו''לידור'', במבחר גוונים הניתנים
להתאמה לאריחים, גם הם מתוצרת
חרסה ומתוצרת ברבור.
רוצים עוד רעיון?
''יוכרה''
בואו במגע עם מוצרי היוקרה של
חמת, דמט, ברבור וחרסה.

היוכרה של חמת ברבור וחרסה

ניתם מערכות תדמית

המפיצים:
סולכור
חברה לשווק וקניות בע"מ

אולמי תצוגה ''סולכור 99'' - ירושלים: שלומציון המלכה 3;
תל אביב: המלך ג'ורג' 49; חיפה: ככר סולל בונה.

נמר של נייר

פוליטיקה ישראלית

פתיח

ריקנות

בשנה האחרונה ראו־אור ספרים רבים, העוסקים בחוויה הפוליטית הישראלית. האופייני לרובם הוא הריקנות מאידיאל ומערכים כלשהם. את דור האבות והמייסדים בפוליטיקה הישראלית החליף דור הבנים והממשיכים, דור של קארייריסטים, עירום מערכים.

סימפטום הסופרמרקט האידיאולוגי של תנועת העבודה התפשט במהלך חמש שנות שילטון הליכוד ולוקים בו היום כל הזרמים הפוליטיים בישראל, החל מהקיבוץ הארצי ומייצגו, ח"כ **אימרי רון**, וכלה ביוני הליכוד.

מנהיג המערך **שמעון פרס** הוא הסמל היציג של דור הממשיכים הקארייריסטי, דור שעוצמת השילטון הוא עניינו האחד והיחיד. את שיא הריקנות וחוסר־הערכים, במהלך השנים האחרונות, מייצג ה„מיני־מרקט האידיאולוגי" של תנועת ד"ש ומנ־היגיה־מייסדיה, הפרופסור **ייגאל ידין** והפרופסור **אמנון רובינשטיין**.

אין ספק, כי הידרדרות הערכים והת־אפסותם בחברה הישראלית, הוא תולדה ישירה של רעיון הממלכתיות שלו הטיף **דויד בן־גוריון** בשנות המדינה הראשו־נות, רעיון ששחק את מעט הערכים שהיו בפוליטיקה הישראלית, ושהביא בסופו של דבר לשילטון הפופוליזם* נוסח **מנחם בגין, דויד לוי** ו**אריק שרון**. פופוליזם זה עצר את הדמוקרטיה הישראלית והחל לדרדרה לרמה של מדינה נוסח העולם־השלישי, הנזקקת לאב־שליט שיספק את יצר ההמון, שקולו כקול שדי.

כמה מהספרים העוסקים בפוליטיקה ה־ישראלית, שראו־אור באחרונה, והמעידים על התפוררותה האידיאולוגית של הפולי־טיקה הישראלית, נסקרים במדור זה.

* השקפה פוליטית, שנועדה לספק את יצריו וצרכיו של „האדם הקטן", השקפה העושה כל שבידה להתעלמות מגישות בעלות נימה אינטלקטואלית כלשהי. המ־חשה לכך עשה מנחם בגין במערכת הבחירות האחרונה, כאשר ביטל את אנשי הרוח באסיפות־הבחירות שלו.

מונוגרפיה

ה„אלטרנטיבה"

לא ברור מה הביא עיתונאי ותיק כ**מתי גולן** לחבר את המונוגרפיה פרס*, המז־כירה — להבדיל — את המונוגרפיה סטאלין של הטרוצקיסט **יצחק דויטשר**, שבא לקלל את סטאלין ונמצא מברך. השוני בין גולן לדויטשר הוא בכך, שגולן בא לברך ונמצא מקלל.

פרס הוא מונוגרפיה אפורה על איש אפור, איש־ביצוע החותר לצבוע את עצמו בצבעים של איש־רוח נעלה ערכים. חייו של פרס, כפי שעולים מתוך מונוגרפיה

פרס רבין

שלוש התמודדויות — וערכים אין

זו, מציגים דמות רדודה של אדם, העוסק כל חייו בריכוז פוליטי, בהשתפלות לפני גדולים והתנשאות מעל לקטנים. תולדות־חייו מהווים מראה לשקיעתה של תנועת־העבודה הישראלית והפיכתה למיפלגת שילטון מנוונת ולמיפלגת אופוזיציה מנוונת לא־פחות.

כבר בפרק־הפתיחה, נעורים, שואף גולן להעניק לשמעון פרס הילה של איש־ביטחון, בקיבוץ אלומות. הילה זו שדופה למדי, שהרי בעת שבה החל פרס כעסקנ־צ'יק ביטחוני, בראשית שנות ה־20 לחייו, התאמנו בני־דורו בפלמ"ח, או שלחמו במיסגרת הבריגדה היהודית באירופה (**סוניה**, רעייתו של פרס, התגייסה טרם נישואיה לצבא הבריטי, בעוד ששמעון פתח בקאריירה העסקנית שלו). גולן, המזכיר בכמה מפרקי הספר תשדירי־שירות של המערך במהלך מערכת־הבחי־רות, שב ומזכיר לקורא/בוחר פוטנציאלי כי: **„יחד עם עוד אחד־עשר מבין עובדי המטה, עלה פרס אל גג הבית האדום, נשבע אמונים לצה"ל, קיבל כרטיס מגוייס מספר 45546, ודרגת טוראי..."** וזאת, מבלי להזכיר עוד, בהמשך המונוגרפיה, אם טוראי 45546 שירת אי־פעם שירות־מילואים שהיה יכול להפריע לקאריירה שלו, כפי שנוהגים מרבית אזרחיה של מדינה זו.

בעוד גולן מקפיד לדקדק בהבאת סיפו־רים על הצלחתו של פרס בלימוד האנג־לית בניו־יורק ב־1950, הוא פוטר את בעיות חיולו של טכנוקראט־הביטחון־הישראלי כך: **„משתי הפעמים נדחו בקשותיו על־ידי בן־גוריון וישראל אביגור, ששימש כיד ימינו."** לפחות היה מצרף כאן מיסמכים, או עדויות בעל־פה, אך לא.

חלקו של שמעון פרס בפרשת לבון מוצג כצפיחית של דבש. הפרק פרשת לבון הוא פרק ננסי, ליד הפרק שאחריו, והעוסק ברכש הישראלי בצרפת. בכל התייחסותו של גולן לירח הדבש הישראלי צרפתי, שפרס היה אחד משושביניו, מתעלם המחבר מהאידיאולוגיה הפרסית, שדיברה על ברית־עולם בין ישראל וצר־פת. גם בפרק העוסק במיבצע קדש והכור האטומי מתחמק גולן מבחינה עניינית ואמיתית של מיבצע קדש, שהיה שיתוף־פעולה ישראלי עם אינטרסים זרים. וכן בפרשת הכור־האטומי, שפתחה את העידן הגרעיני במיזרח־התיכון, הרבה שנים לפני שעיראק הצטרפה למישחק זה.

בסוף פרק זה מביא גולן שיר, מתוך דפתראותיו של פרס, שחיבר גיבור הספר, תחת הכותרת פינוי סיני. השיר מזכיר בסיומת שלו את שבועתה של ח"כ **גאולה כהן**, אחרי פינוי ימית: **„אנו מפנים אותך / אך לא מן הלבבות."**

בפרק 11 גרמניה, הברית העצובה, חושף גולן מעט מהאמת של שמעון פרס, אמת שבעזרתה יכול היה להיות גם מנהיג הליכוד. הכוונה לדברים שאותם אמר פרס לידידו הימני קיצוני, שר־ההגנה המערב־גרמני, **פרנץ יוזף שטראוס**: **„אני חייבים לשאוף לשינוי גבולות מדינת ישראל... אני לא מציע מלחמה והתפש־טות. אני מציע שבתוך המחשבה הלאומית המתכזית שלנו יעמוד הרעיון הזה, שב־התוזות שונות במזרח התיכון, נהיה מו־כנים לעמוד לפני הכרח מדיני, אולי אפשרות בטחונית, לדון מחדש על גבולות המדינה..."**

גיבור מתמיה, השזור בכמה מפרקי הספר, הוא הרודן הדרום־אמריקאי קולונל **אנכטסיו סומוזה**, שהיה רוכש של נשק, כלי מוות ומשחית ישראליים, שפרס רוחש לו ידידות. כאן באים כמה סיפורים, שמתי גולן מעבד אותם לשם עידון דיוקנו של פרס, פרשיות כמו פרק מטוס הנשק שנתפס באלג'יר.

בפרק ה־15 משמש פרס כבר כסגן שר־הביטחון, וכאן מייפה גולן את טיל־הבחי־רות של שמעון פרס ודויד בן־גוריון, הטיל שביט 2, שהשפיע על תוצאות הבחירות של 1960 לא פחות משהשפיעה הפצצת הכור־הגרעיני העיראקי ליד בגדאד על התוצאות ב־1981. גם תיפקודו של פרס בהתעוררותה של פרשת לבון בשנת 1961, שהביאה בסופו של דבר להדחתו של בן־גוריון, עוברת עיבוד, המכסה על התבט־לותו של פרס לפני דויד בן־גוריון.

בפרק 25, רשימת פועלי ישראל ושתי מילחמות, מוצג פרס כאדם שלא יצא להרפתקת רפ"י בלב־שלם, אלא מתוך נאמנותו לדויד בן־גוריון. בפרק זה קובע גולן בין השאר: **„כאשר נכנס למישרד־התחבורה, אמר דברים שהצמידו אליו את הסיסמה היומרנית ,מכונית לכל פועל'. סיסמה שבמשך שנים רבות נוצלה על־ידי יריביו."** אך גולן אינו מציין דברים אחרים — במצוטט — שפרס אמר בעניין מכונית לכל פועל, וסף האמינות של הקורא אינו קונה את הסחורה הזאת.

החלק הרביעי של הספר שר־הביטחון, הוא סיפור חלקו של פרס בממשלת רבין. במסווה של פסבדו־סוציולוגיה מסביר גולן את עליית דור־היורשים, את חיכוכי פרס־ברבין, כאשר רבין מוצג כשוטה, רודף־

* מתי גולן — **פרס**; הוצאת שוקן; 273 עמודים (כריכה קשה + תמונות).

החוויה הישראלית

„חיוכיו של שמעון פרס"

השנה האחרונה החזירה את הפוליטיקה הישראלית, את המילחמה ואת השפעותיה אל החברה לקיטוניהם של המשוררים הישראליים. שירו של **נתן זך**, שפורסם בסוף השבוע הראשון למילחמת־הלבנון, ושיריהם של **מאיר ויזלטיר** ו**דליה רביקוביץ** על המילחמה, שבו והזכירו את כורח מעורבותם של המשוררים בחיים הישראליים.

את הפריצה הגדולה מכל המשוררים בהתייחסות של איש־רוח לפוליטיקאים, עשה השנה המשורר **אהרון שבתאי**, במיסגרת הפואמה שלו ההרצאה הראשונה שראתה־אור בכתב־העת עכשיו (חוברת 46).

באחד מפרקי הפואמה, הנושא את הכותרת חיוכיו של שמעון פרס (ראה: גלופה),

63
הכוס משמן
את עצמו

אך כדי
לחדור לתחת —

64
כשאתה חודר
לתחת

שים גריז

על השמוק

65
מקצפת
צומחים פרחים

אם מפרחים

מפיקים קצפת

66
כך או כך —

לא רוצה
חיוך!

תן לי
זץ בראש!

67
תאורטית ניתן

גם להמתיק
ביב

באמצעות
חבית דבש

68
נקניק אחד
השתדל

(ואף הצליח)

לעבור בשלום

את המעי הגס

69
נקניק אחד
השתדל
(ואף הצליח)

להיות מתוק
כעוגת גבינה

70
עץ חרוב

סרב
כשהציעו לו

ערמונים וכעכים

71
ואמר
„בני אדם,

די
לי במים

ובקומץ חריונים
מן הלול!"

שירו של המשורר אהרון שבתאי על שימעון פרס

לא רוצה חיוך, תן לי זץ בראש!

בוחן שבתאי את התחושה הפיסית, שמשרה עליו מנהיג המערך, תחושה שבאה, מן הסתם, מניסיונותיו של פרס להסתופף בשנים האחרונות בצילם של כמה מאנשי־הרוח במדינה (**עמוס עוז, א"ב יהושע** ו**יאיר הורוביץ**).

אין־ספק כי חיוכיו של שמעון פרס הם בבחינת הבעת־דיעה ברורה של איש־רוח על איש־הפוליטיקה והחידלון הערכי. השיר מובא כאן במלואו:

(המשך מעמוד 107)
כבוד, ונטול כישורים. כאן מביא גולן כל מיני ציטוטים מפיו של שמעון פרס, ציטוטים שנועדו מן הסתם לשמש תשובה לקטעים המיוחסים לו ביומן שירות של רבין' גם חלקו של שר־הביטחון פרס בנושא ההתנחלות של גוש אמונים מציגו במערומיו ובחולשותיו.

לא פלא הוא, שבפרק אנטבה יוצא שמעון פרס כגיבור המאפיל בגבורתו על **יוני נתניהו** ושאר הלוחמים שביצעו פעולה זו.

צחוק הגורל מצוי בפרק, שכותרתו היא ראש־האופוזיציה, פרי־המצאתו של ראש־הממשלה מנחם בגין. הפרק מתאר את אירגונה החדש של המיפלגה בידי פרס, אירגון שאינו על בסיס אידיאולוגי כלשהו, אלא על בסיס הבטחות לאחר השיבה לשילטון. בפרק הביקור ההיסטורי מנסה גולן להעטות מעט מברק ביקורו של **אנוור אל־סאדאת** בירושלים על שמעון פרס. בפרקים נוספים, על ראשית ההתמודדות עם **יגאל אלון** וההתמודדות השלישית עם **יצחק רבין,** ממשיך גולן בייפוי שהוא מעניק לפרס, תוך התעלמות מן העובדה, ששום ייפוי עלי אדמות אינו יכול לקצר את אפו של **סירנו דה־ברז'רק.**

בפרק 43, אלימות ומפלה, מובא סיפור מערכת הבחירות האחרונה, שבה כשל פרס פעמיים — מול **בגין** ובעיקר מול העם — והוכיח כי הוא משולל כישורים לכהן כראש ממשלת ישראל. התחושה העוברת לאורך ולרוחב כל עמודי פרס של מתי גולן, היא תחושה של דפדפת פירסום לאותו סוחר־מכוניות, שתמונתו הופיעה בעיתון, ומתחתה השאלה: **„האם היית רוכש מאיש זה מכונית משומשת?"**

המונוגרפיה פרס לא טיהרה את פרס. מעלתה היחידה היא בכך, שבמערכת־הבחירות הבאה יצטט מנחם בגין קטעים נבחרים מתוכה, ובעזרתם יכפיש את שמו של פרס. מסקנה נוספת של פרס היא, שגיבור ספר זה אינו כלל מנהיג פוליטי משיכמו ומעלה. ואם המערך לא ימצא אחד כזה, הרי ששמעון פרס יוליך את מיפלגתו לתבוסת בחירות נוספת.

זיכרונות

פופאי ושותי'

ספר זיכרונות ד"ש של ח"כ **אמנון רובינשטיין** ניסיון פוליטי מסויים* נקרא כמו היה כתב־יד קדמון, על אודות כת מסויימת, שהיתה אי־שם בעבר הרחוק, ונעלמה כלעומת שבאה מבלי שהותירה רישומה בהיסטוריה.

ד"ש, תופעה פוז'אדיסטית** ישראלית, היתה יצירתם של שני פרופסורים, האחד עם מיקטרת בפיו והאחר עם כפית של זהב בפיו. פרופסור אמנון רובינשטיין, מי־שפטן ונער־שעשועים של כלי־התיקשורת בישראל, הקים את תנועת שינוי בניסיון לעשות הון פוליטי אחרי המחדל. תנועתו, שנועדה להתבסס במרכז הליברלי תוך גריפת המעמד־הבינוני, אולצה בידי כמה מאוהדיה להתאחד ערב בחירות־המהפך עם תנועת טלאים פוליטית, שהקים הפרופסור **ידין** — במטרה לאסוף את סחף הבוחרים שנמלט ממיפלגת העבודה, שהיתה אז בשיא השפל שלה.

ניסיון פוליטי מסויים הוא סיפור חווייתו האישית־פוליטית של הפרופסור רובינשטיין, שבו הוא מנסה להסביר למצביעיו בעבר, כי שותפו לשעבר, יגאל ידין, הוא האשם העיקרי בכישלון הפוליטי של רובינשטיין עצמו.

על־פני 344 עמודים מודפסים, עוסק רובינשטיין בניסיון רימום עצמו ובהשפלת שותפיו־לשעבר לדרך פוליטית הרפתקנית. רובינשטיין אינו מצליח להסביר, כיצד פוליטיקאי ממולח כמותו, אינו צופה את „מלכודת ידין" של **שמואל תמיר** — ונופל למלכודתם. לעומת זאת, מסביר אמנון רובינשטיין כיצד היה חולה בשעת משברי השיא של תנועת ד"ש, מדוע הוא חסר כישורי־היסוד להיות בנוף הפוליטי הישראלי, ועד כמה שהוצגו מערומיו האידיאולוגיים במהלך אותה חוויית ד"ש.

כבר בעמודי הפתיחה מסביר רובינשטיין, כי הסעיף החשוב ביותר במצע שינוי היה מציאת כוכבים, ומאמציו לגייס לשורותיו את אלוף **אברהם („אברשה") טמיר** ואת נפילתו ללוע־הארי של ידין ושמואל תמיר. רובינשטיין מתאר את שנות שינוי בדיווח משעמם למדי, עם פינות אישיות ואיזכורים מהצלחותיו באקדמיה ובתיקשורת.

רובינשטיין מתאר כיצד כרה לעצמו בור, אחרי הופעתו המפורסמת של ייגאל ידין בתוכנית הטלוויזיה מוקד, כיצד ידין אנסו להתאחד וכיצד הוא עצמו נאנס („ידין הוא מנהיג ללא מיפלגה ושינוי היא מיפלגה ללא מנהיג").

בעזרת מערכת צפופה של ציטוטים חד־צדדיים מתוך העיתונות, שואף רובינשטיין להוכיח את אשמת ידין כמו ילד קטן המאשים את חברו. רובינשטיין מזכיר אזהרות שניתנו לו בדבר אישיותם של ידין ותמיר — אך אינו מצליח לשכנע את הקורא בתמימותו שהביאה אותו לדחות אזהרות אלה על הסף.

פרק נאיבי ומעורר גיחוך הוא הפרק המספר על תהליך הבחירות של מועמדי ד"ש לכנסת. תהליך, שנועד „להציל את הדמוקראטיה הישראלית", תהליך „הקול הנייד" ש„תיסף" את כוחו של שמואל

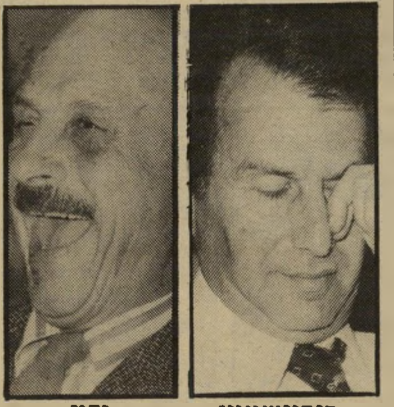
רובינשטיין **ידין**
כפית זהב ומיקטרת בפה

תמיר, מעל ומעבר להזיותיו הפוליטיות. תהליך הבחירות למועמדי ד"ש נקרא כיום כמו יומן של גן־ילדים פוליטי, יומן של מישפטנים ושאר אנשי צווארון לבן וחאקי, שהאמינו כי יש בכוחם להציל את החברה והפוליטיקה הישראליים. שיא־הגיחוך בפרק זה בתולדות ד"ש, הוא סיפור הצבעתם של כמה חמולות דרוזיות, שהצליחו להחדיר שני ח"כים לרשימת ד"ש בכנסת, כחלק מאותו תהליך של כיסאות מוסיקאליים פוליטיים. רובינשטיין גם מעניק תיאורים על עצמו, בנוסח של: **„אני עצמי הייתי שקוע רובי ככולי בעבודתי הגורפת..."**

תוצאות בחירות־המהפך, שהעניקו ל־ד"ש 15 מנדאטים בכנסת, היו עד מהרה להחמצה הגדולה של הפוליטיקה הישראלית מזה שנות דור. תוך כמה שבועות, הפכו ידין ותמיר את ד"ש לעוד מיפלגה, כאשר הפלג של שינוי, בראשות אמנון רובינשטיין, אוכל את כל ששני שועלים אלה מלעיטים אותו.

בפרק המשא־ומתן הקואליציוני, מצוי אולי הפרק המזהיר ביותר בתולדות ד"ש. בפרק זה מתאר אמנון רובינשטיין כיצד הוליך שמואל תמיר 14 חברי־כנסת בעלי צווארונים לבנים באף. כיצד הוליך אותם להעניק למנחם בגין את הרוב המאסיבי שלו הוא נזקק, וכיצד הם עשו זאת בלא כל תמורה פוליטית.

הפרקים האחרונים של ניסיון פוליטי מסויים מתארים את תהליך פירוק ד"ש, כאשר לרגע דומה שחסר הפרק האחרון של פילוג ד"ש — כאשר אמנון מתפלג מרובינשטיין. ניסיון פוליטי מסויים הוא ניסיון לשחזר ולהבין את מהלכי ד"ש ושינוי. חסרונו הבולט של הספר הוא בחד־צדדיות של הפרופסור אמנון רובינשטיין, המרבה לנקוט בלשון מעליבה כלפי מתנגדיו, ובלשון מאוהבת בבודדים שהמשיכו עימו.

ניסיון פוליטי מסויים הוא ספר של ציטוטים חד־צדדיים בצד ציטוטים משמיצים, כמו ציטוט ההשמצות על הפרופסור ייגאל ידין, שכונה פופאי, והאיזכור החוזר ונשנה של רובינשטיין על ה„וכו' וכו'" של ייגאל ידין.

לסיכום, קשה להבין מתוך ניסיון פוליטי מסויים, מה מביא את ח"כ רובינשטיין להמשיך ולשחק במישחק הפוליטיקה הישראלית. לא ברור גם את מי הוא מייצג, מהי האידיאולוגיה הניצבת מאחוריו. גם עמדותיו בדבר שאלות־יסוד ישראליות, כבעיה הפלסטינית, דהויות לא פחות מסיפור הצלחתו הפוליטית.

ניסיון פוליטי מסויים עשוי לשעשע את

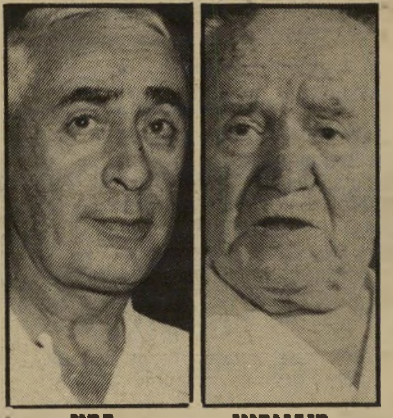
בן־גוריון **לבון**
עד עצם היום הזה

הקורא הישראלי, בעיקר משום שיגלה בו את חוסר־החשיבות העקרוני של כל אותן בעיות, שהיו ברומו של עולם הפוליטיקה הישראלית רק לפני שנתיים־שלוש.

---

* אמנון רובינשטיין — ניסיון פוליטי מסויים; הוצאת עידנים — ידיעות אחרונות; 344 עמודים (כריכה רכה).

** מיפלגת המעמד הזעיר־בורגני ב־צרפת, בשנות החמישים, שמצעה היה אי־תשלום מיסים. המיפלגה נקראת על שם מייסדה. בדומה לד"ש, שבקה מיפלגה זו אחרי תקופת חיים פוליטית קצרה, ונשכחה.

מחקר

עימותים

מעט מאוד ספרים ומחקרים התייחסו לעידן בן־גוריון בפוליטיקה הישראלית. **נתן ינאי,** בסיפרו משברים פוליטיים בישראל — תקופת בן־גוריון* מתייחס לתקופה זו, אם כי התייחסות מאוד חד־צדדית, שעיקר מיקודה הוא בצד התככי של תקופה זו ולא בשבר האידיאולוגי שלה.

פרשה אחר פרשה, מונה ינאי את משברי השילטון של המדינה בימי הראשית שלה. החל מפרשת אלטלינה דרך פירוק ה־פלמ"ח, ייצוב מנהיגותו של **בן־גוריון** ונוסחת הממלכתיות שאותה המליך במקביל להמלכת עצמו. קשה להכיר מתוך סיפרו של ינאי את צימצום חופש־הפרט בימי שילטונו של בן־גוריון, תוך ניצול של מערכות שירותים־חשאיים בקיפוחה של הדמוקרטיה.

משבר השיא בימי שילטונו של בן־גוריון הוא הפרשה המכונה פרשת לבון, אותו סיפור עסק הביש, שהיכה בכמה גלים על חייה של המדינה.

ינאי מביא באופן כרונולוגי, מדעי מאוד ומרוחק מאוד, מתחושות העם באותה תקופה, את סיפור העסק הביש ותגובות־השרשרת במפא"י ההיסטורית, תוך שהוא מצמצם את חלקם של כמה מגיבורי אותה דראמה לאומית. ינאי מביא בסיגנון מסועף של סעיפים, את הנוסח של ועדות־החקירה הממשלתיות השונות שחקרו את עסק הביש, ועימות של טענות שונות בנושא זה, כפי שנטענו בפי גיבורי אותה דראמה לאומית. ינאי מתעלם, למשל, מחלקו של העולם הזה, שהביא את העסק הביש לידיעת האיש ברחוב כבר במחצית שנות החמישים, והביא בהדרגה תסיסה, שהביאה בשנת 1961 להתפוצצות הפוליטית של הפרשה.

דומה כי ינאי מסרבל את סיפרו ואת הנחות היסוד שלו בסבך מדעי, שבמקום לפרוש את העובדות, ההתרחשויות והתוצאות הפוליטיות של העסק הביש הוא כולא אותן בתוך סיפרו בקודים, שכמו נועדו ליודעי ח"ן.

ינאי גם מחליק את המאבק הפנימי בתוך מפא"י, מאבק שהביא להדחתו של דויד בן־גוריון בידי הטרויקה — **גולדה מאיר, לוי אשכול** ו**זלמן („זיאמה") ארן.** סיפור נפילתו של בן־גוריון במפא"י, נוסח ינאי, חסר את פרקי־הרקע של סיפור השתלטותו של בן־גוריון על מפא"י בשנות השלושים וראשית הארבעים, תוך יישורה לשם התאמה לצרכיו הפוליטיים, המאוד מוגדרים.

למרות הכותרת המאוד יומרנית משברים פוליטיים בישראל, הרי שספר זה מקיף רק כמה ממשבריה של מדינת ישראל (אם כי המחבר מציין כי ספר זה הינו ספר מקדים לעוד ספרים בנושאי המשבר הפוליטי בישראל), ודומה כי ינאי לא השכיל לתרגם את השלכות פרשת לבון על הפוליטיקה הפנים־מיפלגתית של מיפלגת העבודה עד עצם היום הזה, עד לעלייתו של שמעון פרס להנהגת מיפלגה זו, חלקה של אותה פרשה בשקיעת מפא"י וממשיכות דרכה, והחלפת השילטון לפני כחמש שנים.

מעלתו היחידה של משברים פוליטיים בישראל הוא בכך, שאלה אשר לא ידעו את שהתרחש בשנות החמישים ובראשית השישים, עשויים ללמוד מתוך ספר זה מעט מן ההתרחשויות הפוליטיות של אז. התיקווה היא, שמחקרים אחרים שיבואו על תקופת שילטונו של דויד בן־גוריון, יהיו בהירים יותר, חותכים יותר, ושמחבריהם יגיעו גם למסקנות משכנעות על אותה תקופה של ימי בראשית המדינה.

---

* נתן ינאי — משברים פוליטיים בישראל; הוצאת כתר; 242 עמודים (כריכה קשה).

עדות

מות השמאל

שלמה סבירסקי, מחבר לא נחשלים אלא מנוחשלים, פירסם באחרונה ספר נוסף תחת הכותרת קמפוס, חברה ומדינה*, הנפתח כך: **„ב־8 במארס 1972 התרחש באוניברסיטת חיפה אירוע יוצא־דופן: רשימה של סטודנטים שמאליים זכתה בניצחון בבחירות לאגודת הסטודנטים, כשהיא מביסה שתי רשימות מתחרות שייצגו את המערך ואת גח"ל (הליכוד של היום)..."**

ספר זה הוא סיפור־מעשה אנאטומי של התאגדות לצורך בחירות, **„שהקיפה סאדנטים יהודים אשכנזים שמאליים; סטודנטים יהודים־מזרחיים שהיו פעילים במאבק נגד הפער העדתי בארץ; וסטודנטים ערביים בעלי תודעה לאומית. הרשימה זכתה גם לתמיכה של סטודנטיות פמיניסטיות..."**

סבירסקי, מרצה וחוקר בסוציולוגיה, בוחן את עלייתו ונפילתו של השמאל באוניברסיטת חיפה, תוך שהוא מתבסס על ראיונות לעומק, ונעזר בציטוט נרחב מתוך ראיונות אלה, לביסוס הערכותיו וניתוחיו לכל שהתרחש בחיפה.

תוך כדי פיתוח נושא הספר בוחן סבירסקי שאלות עקרוניות של השמאל הישראלי, דרך מסוציאליזם לקפיטאליזם, משיחרור לאומי לדיכויו של לאום אחר, שי־שיוויון בישראל, מדינה ופוליטיקה, על משמעות המדינה בישראל ועל דלות המחשבה החברתית הביקורתית בישראל — וחושף בין השורות את תהליך מותו של השמאל בישראל.

סיפרו של סבירסקי הוא אחד מהספרים החשובים ביותר להבנת התהליך שעבר על החברה הישראלית במהלך שנות ה־שבעים.

---

* שלמה סבירסקי — קמפוס, חברה ומדינה; הוצאת מיפרש; 263 עמודים (כריכה רכה).

מאת דן עומר

אני ישן בראש שקט למרות שהמוח שלי עובד כל הזמן.

,,אני אוהב לשחק בבורסה. **אני** אוהב להשקיע. אני אוהב **להרוויח.** הבעיה היא שאני לא מומחה **גדול** בענייני כספים. המצב הגיע לכך שענייני הבורסה העסיקו אותי במשך כל שעות היום והלילה. סבלתי מנדודי שינה. הראש שלי עבד כל הזמן.

החלטתי להחליף מוח. **לא שאני** לא סומך על המוח שלי, **אבל בענייני** הבורסה גיליתי מוח חדש. מוח שמאחוריו עומדים מומחים פיננסיים שעובדים בשירותי ודואגים לאינטרסים שלי. הם התמחו בניהול קרנות הנאמנות של ,,אילנות דיסקונט'' והוכיחו את עצמם. הם — המוח שלי בבורסה''.

גם אתה יכול לבקש בבנק שלך להשקיע בקרן נאמנות של ,,אילנות דיסקונט'' המתאימה לך.

תוכל לישון בשקט כי המוח שלך בבורסה —,,אילנות דיסקונט'' — לא מפסיק לעבוד ומניב הרבה פירות.

המוח שלך בבורסה

אילנות-חברה לניהול קרנות נאמנות של דיסקונט בע"מ

אילנות דיסקונט

..גברים מביטים בי בעיניים רעבות

חתולת המין מתגייסת

היא יודעת להעמיד גברים ודברים על מקומם.

„אני דוגמנית, ודוגמנית בלבד. אין אצלי חוכמות. אוניברסיטת החיים לימדה אותי איך להתנהג בעולם הזה. בג'ונגל האופנה צריך להיות קשוח, לעמוד על זכויותיך ולדעת בדיוק מה את רוצה. זה שאני צעירה זה לא אומר שאני קלת־דעת.” שושי אוהבת את המצלמה, והמצלמה אוהבת אותה. „להצטלם זה פינוק וכיף, כולם

שאלו אותי אם אני דוגמנית. בהתחלה אמרתי שלא, אבל לאט לאט השאלה הזאת דיגדגה לי בראש ולא נתנה לי מנוח, ואז חשבתי בעצם למה לא? למדתי דוגמנות בשיעורים פרטיים אצל קארין דונסקי בבית, ולאחר־מכן נרשמתי בסוכנות־הדוגמניות של לאה לזר, שעושה עבורי את העבודה השחורה, כך שאני לא צריכה להתעסק עם כל מיני אנשים לא רציניים.”

האהבה האמיתית

שלי היא כלבים ובעלי־חיים בכלל. הכלב שלי הוא מתוק, טוב, צייתן, ונאמן כמו שצריך הגבר להיות. שושי אוהבת ללבוש בגדים צמודים, שקופים, וקצת חושפניים, המכסים טפח ומגלים טפחיים.

משרתים אותך, מאפרים, מסרקים ומלבישים אותך. זאת מין הרגשה של מלכה, ואחר־כך אפשר לעשות פוזות בלי חשבון. אני שרופה על צילומים מעניינים ומשוגעים.”

מצטערים — היא תפוסה

עד לפני שנה היתה שושי שליט ככל גימנזיסטית — שיעורים, מורים ובחינות. אך סבלנותה פקעה במהרה: „לא היה לי ראש ללימודים. אנשים שראו אותי אמרו לי שאני חתיכה ו-

אמא של שושי היא פסיכולוגית־נוער. כשבתה החליטה להפסיק ללמוד, היא היתה די אומללה, אבל עכשיו היא התרגלה למיקצוע החדש והפכה למעריצה הכי גדולה שלה. „היא אפילו מראה את תמונותיי לכל חברותיה, וכמוה גם שני אחיי וחברי, דורון אשכנזי בן ה־27, שגם הוא נראה כמו שחקן־קולנוע — תכתבי את זה, כי אני רוצה שיידעו שאני תפושה.

„מהי דוגמנית טובה? דוגמנית טובה היא כזו שראשה לא מסתחרר מההצלחה, ויחסי העבודה נשארים אצלה בתחום של יחסים קורקטיים בלבד. מה שבטוח, הוא

רומן עם המצלמה

יש לדוגמנית היפהפיה שושי שליט. „אני אוהבת את העדשה והעדשה אוהבת אותי. להצטלם זה פינוק וכיף. כולם משרתים אותי, מאפרים, מלבישים ומסרקים — ממש כמו מלכה. אני לא צריכה לעשות דבר, רק להצטלם.” עם עיניים גדולות ויוקדות, אין פלא שהיא אוהבת להצטלם. צילומים: מירי זכרוני ומישל טסיה.

הטבע העניק לה גוף מושלם, מהמם בחושניותו. חזה שופע, ישבן עגלגל, מותניים צרות, פנים ילדותיות ועיניים שחורות ויוקדות, בעלות הבעה המשתנה מתמימות להתגרות. גם בגובה היא לא קופחה, והיא מתנשאת לגובה של 174 סנטימטרים. בקיצור, יש לה כל מה שאשה נשית צריכה ו/או היתה רוצה שיהיה לה.

לאשה המושלמת הזאת קוראים שושי שליט, דוגמנית בת 18.

אבל יש בעיה. היא אינה רוצה להיות סמל מין. וזו אינה בעיה פשוטה, כי גם כשהיא לובשת סתם ג'ינס צר מהוה וחולצת טריקו מקומטת, היא נראית סכסית.

„אני מאוד אוהבת את ההופעה שלי, אבל נמאס לי שגברים מביטים עלי תמיד בעיניים רעבות ומתחננות. נמאס לי לראות את הקינאה הבלתי־מוסתרת בעיני הנשים.”

גם לצלמים קשה לעבוד איתה ולעמוד בפניה. „אני מודעת לכך שאינני אחת מאותן דוגמניות קלונסאות שטוחות חזה וישבן. אני אשה צעירה עם גוף נשי ומושך.” נכון שאין כל רע בכך, אבל נא לא לטעות בתדמית. לגברת הצעירה יש פרנציפים ואופי חזק.

„לעמוד על זכויות!”

ולדעת בדיוק מה היא רוצה זה מה שצריך בג'ונגל האופנה וזה מה שאוניברסיטת החיים לימדה אותה. בצילום העדיפה שושי את מעצב־האופנה רפי יעקובזון, שהלביש אותה בדגמיו.

נשים מקנאות!" אומרת בת הפסיכולוגית, ערב גיוסה

"לא סמל סכס!"

זה קצת קשה כשיש לך גוף חושני, חזה שופע, ישבן עגל־גל, מותניים צרות ופנים ילדותיות. גם כשהיא לובשת סתם ג'ינס צרים ומהוהים וחולצה מרושלת היא נראית סכסית ומושכת מבטי גברים.

שדוגמנית לא צריכה לעבור דרך חדרי־מיטות כדי להצליח."

צער בעלי־חיים

בחייה הפרטיים אוהבת שו־שי ללבוש בגדים צמודים, קצת שקופים, קצת חושפניים. חיפשנו, וחיפשנו, עד שמצאנו את מעצב־האופנה רפי יעקובזון, שענה על כל דרישותיה של שושי.

לשושי אין כל התנגדות לי־צילומי־עירום. „אני בעד צילומי־עירום אסתטיים ויפים, אבל לא פורנוגרפיה. אבל בארץ יש דיעה קדומה על דוגמנית נועזת. אני אצטלם בעירום מלא רק אחרי שאתפרסם ואהיה דוגמנית ידו־עה, כי לא הייתי רוצה שיכירו אותי באמצעות העירום וישימו עלי תווית שכזאת."

בעוד כמה ימים מתגייסת שושי לצה"ל, אבל היא כבר הסתדרה. היא עוד לא שם, וכבר יש לה אישור לעבוד בדוגמנות בשעות הפנאי.

אורנה גלזן

פוזה בלי חשבון

זה מה שהיא אוהבת לעשות, גם שורטס קצרצר וחולצה קיצית. „אני בעד צילומי עירום אסתטיים ויפים, אבל לא עכשיו. אני לא רוצה תווית שכזו עד שלא אהיה דוגמנית־צמרת," היא אומרת.

הפסוקים של תשמ"ב: מה הם אמרו

תשרי

● ח"כ המערך אבא אבן, על משה דיין: „כל כמה שנים, כמו דלת מסתובבת, הוא יוצא ומיפלגת העבודה רודפת אחריו. דיין נכנס ומייד ממרר את חיי המיפלגה.”

● הפרופסור ישעיהו ליבוביץ, על יצחק טבנקין:

שר ברמן
מחלות בליברלים

„בסוף ימיו הוא היה פשיסט, אימפריאליסט וקולוניאליסט.”

● המיסעדן אלי רונן: „לא איכפת לי מה שיכתבו עלי. אך חשוב לי שיכתבו רונן ולא רוזן.”

● השחקן שלמה ניצן: „חפרתי בעיר דויד. באמת מצאתי שם הרבה עצמות וכמה קופסות של בונזו.”

● השר יוסף בורג, אחרי חזרתו מהלוויית אנוור אל־סאדאת: „בשביל מה אני צריך אפודת־מגן? אני לבשתי ציצית.”

● ח"כ חרות מיכה רייסר: „בכל פעם ששמי מוזכר ביחד עם שמו של אייזנברג זה עוזר לי מאוד.”

● סגן שר־התחבורה דויד שיפמן: „לא מקימים ממשלת ליכוד לאומי על כל קומדיה או טרגדיה.”

● הנ"ל, על שר־התחבורה, חיים קורפו: „לא עבר בינינו שום חתול, כי לחתולים אין לוחיות־זיהוי כמו למכוניות.”

● השופט יוסף חריש: „הנה אנו חושבים ששמואל פלאטו־שרון הוא גביר מופלג. ומה מסתבר? שאין לו כסף, והוא אפילו גר אצל אמא.”

● החוקר הפרטי מאיר פלבסקי, על הודעת ח"כ מוטה גור, שהוא רואה עצמו מועמד להנהגת המיפלגה: „הוא תינוק פוליטי. לי הוא מזכיר את אידי אמין.”

● השחקן שלמה בר־שביט, על הנ"ל: „בדמוקרטיה יש פלוס אחד גדול, שכל אחד רשאי לראות עצמו מועמד. גם אני רואה את עצמי כמועמד לראשות־הממשלה. מאחר שהתחלתי מאוחר, החלטתי לצאת מהמירוץ, ואת זה אני יכול להציע לאחרים.”

חשוון

● הפירסומאי אורי סלע: „דיין ביקש בצוואתו שלא ישדדו את קיברו.”

● שמואל רכטמן לח"כים החדשים: „שח"כים עצמאיים יתפנו לעבודה השוטפת בכנסת, ושלא יקדישו את כל זמנם לעיסקיהם הפרטיים.”

● אליעזר רונן, ח"כ מפ"ם לשעבר: „שהכנסת לא תהיה חותמת־גומי של הממשלה, ולא התוספתן שלה.”

● ח"כ יוסי שריד, על אופרת־הרוק גולדה, שהוא כתב ביחד עם אמנון דנקנר: „כל השנים אמרתי שגולדה עוד תרקוד אצלי. והנה היא רוקדת.”

● המשורר יבי: „במשך שנות קיומה היתה ישראל הפרוצה המכובדת של ארצות־הברית. היום היא השורסר שאף אחת לא רוצה להתמסר לו. אם ארצות־הברית היא האחות שלנו, אז אני הממזר מחפש יחוס מישפחתי טוב יותר.”

● עורך־הדין חיים מישגב, על נירה לידסקי:

בן דיין
שליש מחצי

„את נירה לא צריך לחמם. היא כל הזמן בנקודת רתיחה.”

● ח"כ הליברלים, יהודה פרח, על שוחד מיני: „זו חולשה של הגבר: אדם רציני לא יקבל הצעת שכזאת.”

● הפירסומאי עמוס טל־שיר: „חאלאס עם דאלאס.”

● דובר ההסתדרות, שמואל סולר, על ג'ון־אר יואינג: „הוא איש יהיר. לא מהימן. לא דמות חינוכית. מוכן לדרוס הכל בגלל בצע כסף.”

כסלו

● ראש־הממשלה מנחם בגין לח"כ בני שליט: „בני, למה לי לא הציעו אף פעם שוחד מיני?”

● הבימאי אברהם הפנר: „אני לא צריך לעבוד. אני משקיע בבורסה.”

● בגין: „כל זמן ישיבת הממשלה היתה לי בחילה נוראה.”

● הבדרן דודו דותן, על מגיפת הכינמת: „כל המדינה מתגרדת וזה לא חיש־גד.”

● ד"ר יוסף בורג על פרישת מנכ"ל מישרד־הדתות: „צריך מצפון נקי, לב חזק וקצת שכל כדי לחסל את הפרשה ושלושתם יש לי.”

● השחקן גדליה בסר: „איזה אוניברסיטה גמר אריק שרון? את אוניברסיטת ביר זית!”

● שר־הביטחון אריק שרון, על איומי השביתה של עובדי מישרדו: „אקרא לוועד־העובדים, אכניס אותם לחדר־הישיבות, אעשה בום והם יבהלו.”

● אריה גנגר, המיועד לתפקיד עוזר לשרון: „מעולם לא נכשלתי בשום דבר שקיבלתי על עצמי.”

● מנכ"ל מוסיאון „הארץ”, רחבעם „גנדי” זאבי, על המסע שניהלו נגדו שני ח"כים: „אחד מהם שקרן, רמאי, עריק מצה"ל, שברח ממילחמת יום־הכיפורים והשני הוא סתם קריפל.”

● הנ"ל: „אני שומר שבת כבר חצי שנה. אתם לא יודעים איזה תענוג זה לשמור שבת. נרות, חלות. הנה, יש לי כיפה בכיס.”

● יושב־ראש הכנסת, מנחם סבידור, בעת מיבצע התרמת־דם במישכן: „נראה שהיום תהיה ישיבת כנסת חיוורת.”

● ח"כ המערך מיכאל („מיקי”) בר־זוהר, באותו מעמד: „האם מקבלים פה דם כחול?”

● ראש מועצת גדולי התורה, הרב ש"ך: „אם בגין יכול להעביר בלילה אחד בשלוש קריאות את החוק שהוא רוצה — מדוע את כל החוקים הדתיים הוא לא מעביר במהירות כזאת.”

● הסופר יצחק בן־נר:

סגנית־שר גלזר־תעסה
ערווה מתנדנדת

„הגיע הזמן להחיל את החוק הישראלי בישראל.”

טבת

● מנחם בגין, לשגריר ארצות־הברית בישראל, סם לואיס: „האם אנו רפובליקת בננות?”

● יוסי שריד, על בגין: „ההתפתחויות האחרונות מחייבות לחבר אותו לאינפוזיה של שפיות.”

● אריה גנגר: „אם למישהו יש עירעור לגבי הציונות של שרון, אז מוטב שילך לפסיכיאטור.”

● מפכ"ל המישטרה אריה איבצן: „להאשים את המישטרה בפשע זה כמו להאשים את הפיניקים באינפלציה משום שהם המציאו את הכסף.”

● שר־התיקשורת מרדכי ציפורי, לפועלים ערבים הבונים את התנחלות עטרת: „יהיה לכם מקום בגן־עדן.”

● ח"כ חד"ש צ'ארלי ביטון, למנחם סבידור: „אתה מנהל את הכנסת כמו שמנהלים רכבת.”

● איש אגודת־ישראל חיים שאולזון: „אגודת־ישראל קמה כדי להילחם בציונות, אך בעוד שהעדה החרדית מסתגרת, אגודת־ישראל נלחמת על כך בתוך הממשלה.”

● הזמר אריק לביא: „ארצה עלינו טעות עשינו. הרצל עבד עלינו!”

● הרב מנחם הכהן: „את תפקידו כשר־הביטחון ממלא אריק שרון כבימיו הסורבים בצה"ל. לא במאה אחוז אלא במאה ואחד.”

● ח"כ המערך אריק נחמקין: „אני בעד מסורת, אם כי איני מתמצא בה, בגלל החינוך הסוציאליסטי שקיבלתי ואשר מביא להפקרות במדינת ישראל.”

● השר יצחק מודעי, על ח"כ המערך יהודה חשאי: „נבל ברשות החסינות הפרלמנטרית. שקרן מועד.”

● הנ"ל: „רצחו אותי. הרגשתי פיסית שדמי ניגר ויוצא מתוך גופי.”

● ח"כ חשאי, על איומי מודעי: „גם אמא שלי בוכה. כולם בוכים אצלי אחרי ששמעו את האיומים שלו כלפי. בניתי מיקלט חדש כדי להתגונן.”

● השר יצחק ברמן, על מודעי: „הוא חולה, אבל אני מקווה שירפאו אותו. איני מומחה ואיני יודע כיצד, אך יש מומחים לכך. בקדנציה הקודמת התגלו אצלו סימפטומים כאלה. יש לו התקפות כאלה. היתה לו תקופה ארוכה של שקט. אחר־כך זה עובר וחוזר... זה לא כל הזמן.”

● העיתונאי שלום רוזנפלד: „אם הפוליטיקה הישראלית היא ג'ונגל, המיפלגה הליברלית מספקת לו את הזאבים.”

● סגנית שר־החינוך מרים גלזר־תעסה, על ההצגה יסורי איוב: „האם מדינת ישראל צריכה לממן תיאטרון שבו גבר עירום תלוי עשרים דקות, וכל ערוותו מתנודדת, ולידו אשה במצב דומה?”

● הנ"ל: „אני לא רוצה

פרופסור כשר
מפסיכופט לפסיכיאטור

לצנזר. רק שלא יהיה עירום גברי על הבימה.”

● ח"כ מפ"ם אלעזר גרנות: „את הבעיות האישיות שלך עם עירום גברי אל תגררי למליאת הכנסת.”

● מנחם בגין, כשמינה את השר דויד לוי לממלא מקום: „זהו יום יפה בתולדותיה של ישראל, יום שבו נתמנה כממלא־מקום ראש־הממשלה מי שהיה בעבר תושב מעברה.”

● מפקד הסיירת הירוקה אלון גלילי, על הח"כים: „דעתם לא חשובה כלל.”

שבט

● יושב־ראש ועד הישובים החקלאיים בפיתחת־רפיח, יצחק רגב: „אני לא מתרגש מדעת־הקהל כי לא את דעת־הקהל צריכים לפנות.”

● אחד מיועצי השר יעקב מרידור: „השר בודק אפשרות לבטל את כיתה י"ב. אין סיבה שילדים יהודיים לא יצליחו לסיים את לימודיהם ב־11 שנות לימוד.”

● ח"כ גד יעקובי, על הנ"ל: „מרידור ירד מהפסים, והשלב הבא יהיה שהוא יציע לקצר את השנה לעשרה חודשים, ואת השבוע לשלושה ימים, כי הפועל היהודי יוכל להספיק עבודתו בחצי שבוע.”

● שר־התיירות אברהם שריר, על מיפלגתו: „יש אצלנו אנשים שמוכנים להוציא לעצמם שתי עיניים ובלבד שיוכלו להוציא עין אחת לזולת.”

● ח"כ המערך לשעבר, עמוס הדר: „מי אתה יוסי שריד? כל חייך רק דיברת. מעולם לא עשית דבר.”

● ח"כ הליברלים, יצחק זייגר, על הערכות השמאים במושב נאות־סיני: „שומו השמאים!”

● הרב מנחם הכהן: „איזהו גיבור? הכובס את יצרו!”

● העיתונאי שלום רוזנפלד: „החלק היעיל ביותר במכבסה של נאות־סיני הוא המסחטה.”

● הנ"ל: „מיפלגת העבודה ניצלה השבוע. הצעת אי־האימון שלה נכשלה בכנסת.”

● סגן שר־הדתות חיים דרוקמן: „לא אתפטר גם אם יעקר חבל ארץ שלם!”

● השגריר האמריקאי המיוחד סול לינוביץ: „אחרי השיחות עם בגין בעניין ההתנחלויות קיבלתי צרבת.”

● ח"כ תל"ם מרדכי בן־פורת, לסגן ראש־הממשלה דויד לוי: „אני רוצה לדבר אליך, כהגדרת אהינו האשכנזים, כפרענק אל פרענק.”

● דויד לוי: „אתם, היושבים על ספסלי המערך, עשיתם מעשה כעומרי, ואתם מבקשים שכר כפנחס.”

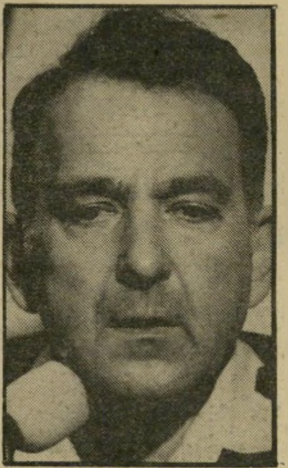

מפכ"ל איבצן
אינפלציה ופניקיה

● השר יצחק מודעי, על איומי הפרישה של הצעירים: „זה כמו שידית הספל אומרת לספל — נפרד!”

● סגן־השר בן־ציון רובין: „דני עזריאל מתאים לתפקיד מנכ"ל הביטוח הלאומי. הוא גדל במעברה.”

● הד"ר סמי סמוכה: „לאיש המיזרח פרוטקציה אצל מחלק התה. לאשכנזי אצל המנכ"ל.”

● פנינה רוזנבלום, על הגבר הישראלי: „הם בסדר גמור. רק חסר להם ליטוש.”

אדר

● השר אריק שרון, בדיון בממשלה: „דיברתי על מומחים ואני לא מבין מדוע מתערב שר־התיקשורת.”

זה על זה וזה על זה בשנה שחלפה

● **מרדכי ציפורי**, על הנ"ל: „מומחים בדרגת שר־הביטחון יש רבים."

● **העיתונאי חיים חפר**, על יוסי שריד: „כאשר אתה מדבר איתו, ולוא בארבע עיניים — אתה משוחח עם כל העיר."

● **דויד לוי**: „אינני נוהג להתייעץ. אני מחליט ועושה."

● **סגנית שר־החינוך, מרים גלזר־תעסה**, על חנוך לוין: „בחור נחמד עם סיבוכים ותסביכים... נמאס מחנוך לוין, שאצלו נפש האדם היא רק אברי־מין ואברי־הפרשה וגזים מתפוגגים."

● **איש הטלוויזיה יעקב אחימאיר**: אהרון פאפו הפך את עצמו לבדיחה."

● **הסאטיריקן מיכאל („ב. מיכאל") בריזן**: „למדינת ישראל יש כיום ממשלה ביולוגית. מדוע? כי היא לא הומאנית ולא ריאלית."

● **ח"כ התחיה חנן פורת**: „קירעו את הסכם השלום, שיברו את הכלים ולא משחקים."

● **ח"כ התחיה יובל נאמן**: „צריך להבדיל בין השופך לנשפך או זה שאצלו משפיכים."

● **הנ"ל** על מתנגדי הנסיגה בסיני: „הם עושים צרכיהם בחוץ, תסלחו לי, כל זה כדי לחסום את הנסיגה בגרפס."

● **השר יעקב מרידור**, על המצאת האנרגיה: „אם זה יעבוד יתכן שלא נצטרך פחם, ואני אחד מאלה המבקשים להוביל את הפחם לארץ."

● **הנ"ל**: „המדען הראשי של הפרוייקט הוא אדם דתי, אשר שאב את רעיונות הפיתוח שלו מן המישנה, בסוגיה הנוגעת להבאת העומר."

● **הנ"ל**: „תוך שנים אחדות לא רק שנרוויח את לחמנו, אלא שנחיה בשפע."

● **הנ"ל**: „תוך עשר שנים יתבטאו עיסוקיו של העובד הישראלי בפיקוח על הרובוטים."

● **הנ"ל**: „צריך רק להיזהר מכל האווירונים, ואני משוכנע שכל האווירונים מלאים כבר עם סוכנים, עם מרגלים תעשייתיים, עם מרגלים של חברות הנפט וכן הלאה."

● **הנ"ל**: „נשחרר את העולם המערבי מתלות בנפט מצד אחד והאטום מצד שני."

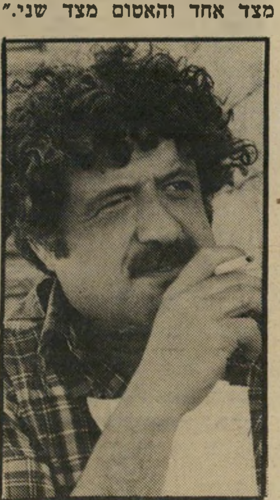

משורר יבי
אתנח ואתנן

● **העיתונאי חיים חפר**: „אני מחליט מח"ל: מרידור חכם לאללה."

● **סגן ראש־הממשלה, שימחה ארליך**, על העוצר ביישובי הדרוזים בגולן: „אם זה יקח עוד שבועיים זה לא אסון. האוכלוסיה לא סובלת; אם היא סובלת — היא סובלת בהתנדבות."

● **הממונה על מחוז הצפון, ישראל קניג**: „הטלת שילטון צבאי על רמת־הגולן היתה צעד הכרחי שנבע מחוסר־הבנתם של הדרוזים למהות הדמוקרטיה."

● **הנ"ל**: „יתכן שישנו חוסר־חינוך לדמוקרטיה אצלם, ויש לנצל את פרק הזמן הקצר של השילטון הצבאי, כדי להחדיר בהם שמירה על החוק והבנת הדמוקרטיה."

ניסן

● **נשיא מצריים, חוסני מובארכ**: „יש איזה מלון, שבונה קבלן ישראלי, רפי נלסון. אינני מצליח להבין מה היא הבעיה הקשורה במלון הזה. הם נסוגים מכל סיני, אבל עושים בעיות בגלל הדבר תרות."

● **ראש־עיריית שכם המודח, בסאם אל־שכעה**: „אני איבדתי את רגלי ואתה את דעתך."

● **העיתונאי עמוס קינן**: „שתום־העין לפחות ראה נכוחה בעין אחת. גנרל אריק שרון עיוור בשתי עיניו."

● **העיתונאי־סופר יגאל גלאי**, על המתנחלים הפותחים באש: „אנשים יורי שמיים."

● **מנחם בגין**: „שמעון פרס הוא חולה מרכבה."

● **ח"כ אברהם שפירא**: „אני יושב בפינה פיתאום אני קם ו...בום — חוק מיהו יהודי יעבור."

● **יושב־ראש הכנסת, מנחם סבידור**, לשלמה לורנץ, שהאריך בדיבור: „געוואלד, געוואלד, תגמור כבר."

● **ח"כ המערך, דב בן־מאיר**: „אולי נקרא בינתיים כמה פרקי תהילים."

● **ח"כ המערך ז'אק**

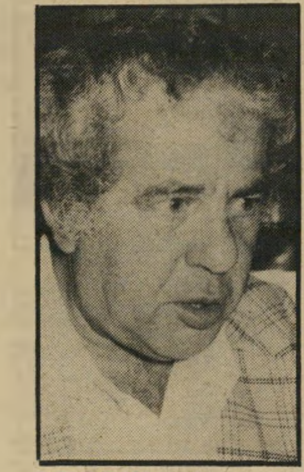

עיתונאי קינן
שני פרעושים

אמיר, למזכירת סיעת המערך בכנסת: „כל פקיד מושתן אומר לי היום מה לעשות."

● **הנ"ל**, באיגרת אישית לכל בית־אב בדימונה: „כל מי שרוצה להעריך מדריך טלפון חייב להתעמק בו, חייב לעבור ביסודיות אות־אות, שם־שם."

● **המשורר יבי**: „מצב המדינה הוא לא רענן ולא נאור."

● **הרב הראשי האשכנזי, שלמה גורן**, אחרי ששב משיחה בת 15 דקות עם רונלד רגן: „אעשה הכל שיוזמן גם הרב עובדיה יוסף לבית הלבן. אצל האמריקנים יש יחס של כבוד לאנשי הדת, לא כמו אצלנו."

● **השחקן שימעון כהן**: „מי רצח את (חיים) ארלוזורוב? האין כניסה של (מאיר) דיזנגוף."

● **אנט דולצ'ין**, על ראש־הממשלה: „כשמדברים איתי עליו אני שוכחת את העברית שלי."

● **עזר וייצמן**, לאבי טולידאנו שזכה בתחרות הקדם־ארוויזיון: „אכלתי את אצבעותי כדי שתזכה. זה שלנו. אני איתך עד הסוף. גרמת אושר רב לי ולמישפחתי"

● **שימחה ארליך**: „אין תפקיד יותר זמני מאשר להיות שר בממשלה."

● **הסופר דן בן־אמוץ**: „נמאס לי מליל הסדר. ההגדה כבר משעממת אותי, ורק בשביל הארוחה לא כדאי לצאת מהבית. אבל את הדלת, כמצווה, אני משאיר פתוחה. אולי תכנס דרכה הנביאה."

● **ראש עיריית אל־בירה המודח, איברהים אל־טוויל**: „אם זוהי דמוקרטיה, אז מהי דיקטטורה?"

● **יושב־ראש הכנסת מנחם סבידור**: „אינני חושב שהכנסת צריכה להתנהג כמו מינזר השתקנים."

● **המחזאי יהושע סובול**: „מיהו יהודי? כל מי שהתגייר כהלכה או נולד לאם 16."

● **ח"כ יוסי שריד**, אחרי שחזה בזונה הגדולה מבבל: „מה שחמור זה לא

עיתונאית יריב
תורמי הליביתרום

ששוחטים ילד על הבימה, מבשלים אותו, אוכלים אותו ואחר־כך אף פולטים אותו. מה שחמור הוא שכל זה קורה וזה לא מזיז לי כלל."

● **מנחם בגין**, על שידורי הטלוויזיה: „מדוע צריך בכל מיקרה ובכל מחיר להראות את השלילי? אין אצלנו דברים חיוביים? אין בנייה אדירה? למשל, בירושלים הקים דויד לוי חמש שכונות חדשות."

● **השופט העליון בדימוס, חיים כהן**, על החוק המופעל בכפרי הדרוזים ברמת הגולן: „זהו חוק של ברברים."

● **השר יעקב מרידור**: „הגליל יוכל בעתיד להיות בטוח יותר. האיזור יראה יותר צבא ויותר כלי־צבא."

● **הנ"ל**, על עבודת־שיפוץ בשדה התעופה במחניים: „בשלב ראשון יגודר השדה, כדי למנוע מבעלי־חיים להפתיע את האווירונים הנוחתים, ולמנוע כתוצאה מכך התנגשויות מיו־ העלוב הזה."

● **ח"כ מפ"ם, ויקטור שם־טוב**: „בחברה הישראלית קיימים כל מרכיבי הפאשיזם. אריק שרון מסמל את המגף, הרב משה לווינגר את הקנאות הדתית, גאולה כהן את הרומנטיקה הלאומית ונעמי שמר את הליווי המוסיקאלי."

● **העיתונאי עמוס קינן**: „אל תירא עבדי יעקב, ירה!"

אייר

● **מזכיר־הממשלה לשעבר, אריה נאור**, לתובע במישפטו: „אתה לא תפסיק אותי בעניין הזה. זוהי נשמתי. במשך שנה ורבע שופכים את דמי. איש לא יפסיק אותי. ואם יפסיקו אותי, איש לא ידבר כאן!"

● **מנחם בגין**, על היכולת הטכנולוגית של ישראל: „המוח של עם ישראל הוא תמצית המחשבה של 120 דורות של הוגי־דעות, של מחפשי אלוהים ומוצא. כוח ההמצאה של מוח זה — גדול האוצרות הטיבעיים — הוא בלתי־מוגבל."

● **המשורר דויד אבידן**:

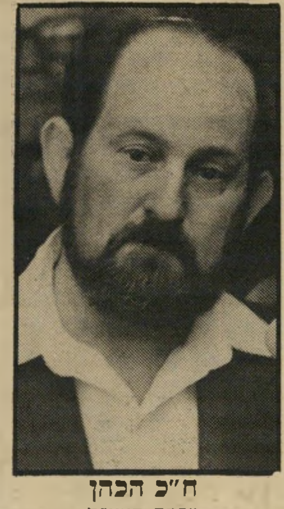

ח"כ הכהן
מפקד האצ"ל

„ימית לא פונתה בדם אבל פונתה במכות יבשות וגם נשפך שם קצף. מה שלא הספיק להישפך שם, נשפך הפעם מקצוות פיו של ראש־הממשלה."

● **הרב מנחם הכהן**: „על השלמת הנסיגה במועד ועל פינוי החליטו ראש־הממשלה ושר־הביטחון של מדינת ישראל. על הרס העיר והישובים החליטו מפקד האצ"ל ואריק שרון."

● **העיתונאי עמוס קינן**: „יש לעקור את אריק שרון מחיינו, בטרם ניעקר כולנו."

● **ד"ר גד יציב**: „ימית נולדה בחטא, נוסדה על עוול וגוועה בבריונות."

● **האלוף (מיל') שלמה גזית**, ראש אמ"ן לשעבר: „בעבור סיני קיבלנו מילחמה, ובעבור סיני קיבלנו שלום. הבחירה בידינו."

● **ח"כ הליכוד אמנון לין**, על תקופת שירותו בצבא בחוליית חבלה: „הייתי טרוריסט קטן."

● **השר מרדכי ציפורי**, בשיחת טלפון הראשונה ממרכזת הטלפונים החדשה במעלה שומרון: „הלו? אפשר לשוחח עם ראש־הממשלה?"

● **בגין**: „שלום ידידי. אני שומע אותך כאילו דיברת מהחדר השני."

● **ציפורי**: „אנו נמצאים על הר נישא, צחיח."

● **בגין**: „אני זוכר את המקום. יש לו חשיבות אסטרטגית ממעלה ראשונה."

● **ציפורי**: „אין כאן שום ישוב ערבי. המקום ממש מחכה למתיישבים יהודים."

● **ח"כ הליברלים, בני שליטא**: „יש לי כבר שני טלפונים בבית, אבל אחד מהם מקוקל תמיד, מפני שזה הי־הג באיזור שבו אני מתגורר."

● **ח"כ המערך ירוחם משל**: „התקנת טלפון שני בבית של ח"כ היא שטות גדולה.

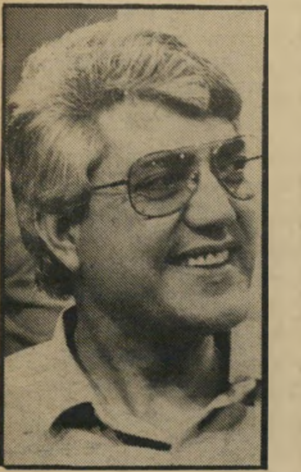

שר לוי
מכות קלות

בשביל האשה לא צריך טלפון מיוחד. אולי מי שיש לו שתי נשים זקוק לטלפון כזה."

● **ח"כ המערך, רענן נעים**: „אינני אומר שאני מתאים להיות ראש־ממשלה אך אינני יכול לומר שאינני רוצה להיות. לאור העובדה שלא תמיד נבחרו המתאימים ביותר לתפקיד, יש לי סיכוי."

● **שר־האוצר יורם ארידור**: „שר־האוצר יכול להדפיס כסף, אך לא זמן. זמן אין לי אף פעם."

● **ח"כ המפד"ל אברהם מלמד**, על המתרחש בשטחים הכבושים: „הללוב היינו, הלאוגנדה דמינו?"

● **הנ"ל**, על קבורת העצמות בנחל חבר: „מה הבדואים מתלוננים שמדינת ישראל לא מתייחסת אליהם יפה? שיראו איזו הלווייה עשינו לשלדים שלהם!"

● **העיתונאי שלום רוזנפלד**: „הארכיאולוגים מוטרדים בבעיות ההווה, הפוליטיקאים מחטטים בעבר, וההיסטוריונים מודאגים מן העתיד."

● **העיתונאית זיווה יריב**: „אל תאמר להרוג. אמור לחרוג."

● **מנדי רייס־דייוויס**, על תקופת שהייתה בארץ: „קיבלתי מעמד של נכס לאומי. כל עיתונאי שבא לכתוב על ישראל נשלח לראיין את משה דיין, ואחר־כך את מנדי־רייס־דייוויס. אחר־כך את גולדה מאיר ושוב את מנדי־רייס־דייוויס.

● **המשורר יהונתן גפן**: „לאנגלים יש פאב, לצרפתים ביסטרו ולנו כספומט."

סיון

● **ח"כ אמנון לין**, כשעבר מהליכוד למערך: „אני שב הביתה."

● **ח"כ יצחק פרץ**, כשהסביר מדוע נקט בצעד דומה: „בליכוד לא הצלחתי במשך תשע שנים שאני נמצא בו, לשתות קפה עם מישהו."

● **העיתונאי עמוס קינן**, על מעשי השניים: „שני פרעושים יוצאים מהצגת קולנוע. אומר פרעוש אחד לפרעוש רעהו: נלך הביתה ברגל או נתפוס כלב? אמנון לין ויצחק פרץ אף פעם לא הלכו ברגל. אבל השבוע הם החליפו כלב."

הפסוקים של תשמ"ב: מה הם אמרו

● ח"כ אגודת ישראל, אברהם שפירא, בכנסת: אם אני אספר הכל על ההקצבות לאגודה, איש לא יפתח כאן את הפה בעניין זה."

● אודי דיין על אביו: „רדיפת הממון העבירה אותך על דעתך. אפילו בעת שחייך היו על סף דעיכה, תירגמת את הטיפול בגופך לכסף. בטרם עזבת את חדר־ההתאוששות, אחרי ניתוח הגידול הסרטני. כאשר סם ההרדמה עדיין מתמוסס בדמך, מכרת

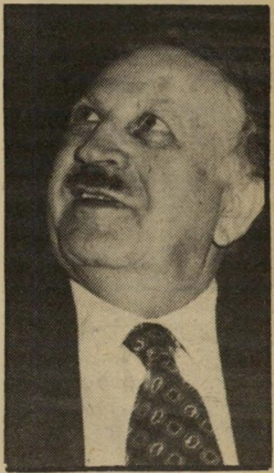

שר־על מרידור
סוכנים באווירונים

לעיתון את חוויותיך הקליניות. אילו יכולת, היית מוכר אף את מעיך לפי מטר רץ."

● הנ"ל: „עם אותו מיר־סר שהלכת למיטה הלכת גם לחדרי־המילחמה."

● הנ"ל: „בעוד ימים ספורים ייערך טקס גילוי המצבה עם צלמים וכל השאר. אבל אותי מצבתו של משה דיין לא תסנוור! אני אכבד את האירוע בנוכחותי רק תמורת שליש מחצי עזבונך! בכל זאת ירשתי משהו מתכונותיך."

● יעל דיין על אחיה: „זוהי אהבת בן לאב שלא באה על סיפוקה."

● העיתונאי חיים חפר: „ג'ייאר הוא ילד טוב ירושלמים לעומת ג'ייאריק (שיין)."

● ח"כ אברהם שפירא: „פרס רוצה בחירות כמו שאני רוצה שהעולם יתהפך. אנחנו נלך עם בגין. הוא קנה את ליבי כאשר הוא דיבר על השבת. אני מוכן אפילו להיות השמש שלו."

● ח"כ רוני מילוא: „צריך לבטל את הקיזוז ואז שום עכוז לא יזוז."

● ח"כ צ'רלי ביטון, שאיים לפרוש מחד"ש: „איני קומוניסט ואיני מארכסיסט. אני חש קירבה יותר גדולה למנחם בגין ולדויד לוי."

● העיתונאי אמנון דנקנר, על הנ"ל: „מסתבר שחנטרישים אינם מתים, הם רק עושים הפסקה."

● אורי פורת, יועץ ראש־הממשלה לענייני תקשורת: „המסמר בעצם גורם יסורים רבים לראש־הממשלה, ואין הוא יכול לשבת בישיבות יותר משעתיים."

● המחזאי יהושע סובול: „לא ישא גוי אל גוי חרב אלא טיל גבריאל."

● מנחם בגין: „דמנו נשפך. אלפים ישבו במיקלטים יומם ולילה, ובקיץ קשה מאוד לשבת במיקלט. הייתי שם כמה שעות."

● המחזאי יהושע סובול: „יש קונסנזוס: מילחמה לא מילחמה — העיקר שהבורסה עובדת."

תמוז

● ראש־הממשלה מנחם בגין: „מיבצע שלום־הגליל הקנה שני הישגים — הוא ריפא את העם מטראומה של מילחמת יום־הכיפורים, והוכיח כי חוזה השלום עם מצריים תקיף ועומד."

● הנ"ל, על מנהיג אש"ף: „זהו אדם שוויצר גדול, מסתובב בעולם, מתאכסן במלונות־פאר. זהו איש זוועה ומרצח מקצועי. הוא קיבל כסף ללא גבול שבוזבז על מועדוני־לילה."

● הנ"ל, אחרי שיצא מהביקור אצל פצועים קשה: „הרופאים הבטיחו שיש להם כיכוי לעבור את המחלה הקשה."

● אריק שרון, על מילחמת־הלבנון: „מיום כניסתי לתפקיד אני עוסק בתיכנון המיבצע הזה."

● העיתונאי אמנון אברמוביץ: „אנחנו לא מגש הכסף, שעליו ניתן השילטון לאליאס סרקיס או ל־

עיתונאי רוזנפלד
מילחמות וסכינים

באשיר ג'מייל. ההולכים למוות לא מברכים אותך, מפקד המיליציות הנוצריות."

● הכתב הצבאי של „ידיעות אחרונות", איתן הבר: „ביירות היא באמת עיר מיוחדת במינה. הפרברים שלה נמתחים עד כמעט למרכזה."

● העיתונאי־סופר יגאל גלאי: „אם יש אלוהים הוא בוודאי דילג מעל לצור ולצידון."

● המשורר יבי: „מפציצים בלבנון, מעלים המחירים. מעלים המחירים, מפציצים בלבנון וחוזר חלילה."

● שימחה ארליך: „תמיד אומרים על שרון שהוא בא עם מפות לישיבות הממשלה. עכשיו הוא בא עם גלובוס."

● מנחם בגין: „רגן עמד על כך שאקרא לו בשמו הפרטי. לי לא היה נוח לעשות זאת, אך הוא עמד על כך."

● הנ"ל, על יחס כלפיו ברחוב האמריקאי: „הנה למסה במלון יש ועידה של רואי־חשבון. בכל פעם שאני עובר הם מוחאים לי כף."

● העיתונאי אמנון אברמוביץ: „מיבצע שלום הגליל — מישג"ל נסוג."

● הסופר יזהר סמילנסקי: „יותר ויותר מתברר שהפיתרון אינו בביירות. הפיתרון הוא בשכם."

● מנחם בגין, על המוח היהודי: „זה דבר מיוחד מאוד. המוח עבד במשך דורות. יהיה עובד עד היום. לכל הנכדים שלי יש את העיניים שלי. לא צריך להיות גזעני אבל המוח היהודי זה דבר מיוחד. ההמצאה של המוח הזה היא מהפכנית. זה יביא לשינוי בהערכות שבין כוחות נאט"ו ובין כוחות ברית־וארשה."

● הנ"ל, על שרון: „היא גאון אסטרטגי. הרעיון לעקוף את הסורים הוא שלו. בשטח הזה אין דומה לו. הוא אסטרטג עולמי."

● הנ"ל, אחרי שיצא מבית הנשיא: „מאז שאני שברתי רגל אני לא נותן ראיונות אלא רעיונות."

● ראש המינהל האזרחי, מנחם מילסון: „זרבים מיהודה ושומרון באו אלינו ואמרו: הכו במחבלים בלבנון עד שתכלו אותם."

● השר ציפורי, על הפלסטינים: „הם בשלים לקבל חוקן."

● העיתונאי לוי (מורו) מורב: „מילחמת שלום־הגליל הופכת למילחמת סדר־פסח בלבנון."

● ח"כ חרות מיכאל קליינר, על מילחמת הירושה בחרות: „כולנו מקווים שבגין ישבור שיאים. גם את השיא של דויד בן־גוריון, ויהיה הכי הרבה זמן ראש־ממשלה."

אב

● ראש־הממשלה, מנחם בגין, לשחקן־זמר סמי דיי־

נערת־זוהר רוזנבלום
חסרי ליטוש

וויס: „אתה גאון. אתה גאון. אני מכיר אותך מהקולנוע. פעם הייתי הולך כל שבוע עם אשתי. אבל עכשיו אני מסתכל בטלוויזיה. אתה גאון."

● שר־הביטחון, כשנשאל אם הוא בדיאטה: „דיאטה? מה זה? אני אוכל הרבה דיאטה. אני אוהב מנות־קרב של החיילים. זו דיאטה מצויינת. במילחמה הזו אני זולל מנות קרב וזו התוצאה."

● הח"כ שלמה הלל: „קודם ניקינו את צור, אחר־כך את צידון. אנו עומדים לנקות את ביירות. ובסוף נהפוך לחברת־נקיון בערבון בלתי־מוגבל."

● רחל דיין: „איזו חגיגה לערבים! עכשיו יהיה להם מה לספר לנכדים — הם הרסו את ביתו של משה דיין."

● יגאל גלאי: „אחרי מותו של דיין אין כבר מי שיישב על הגדר. מה פלא שהורסים את גדר ביתו?"

● הזמרת מירי אלוני שהסכימה להתפשט בסרט הדש: „החלטתי שאני מוכרחה לקחת את התואר השדיים של המדינה מפנינה רוזנבלום."

● עורך־הדין אהרון פאפו, על כתבי ישראל: „שמור עלינו אלי, מפני כתבינו. מן הכתבים הזרים נדע להישמר בעצמנו."

● אבא אבן, אחרי הפגנת הממשלה בעד המילחמה: „ידוע שאזרחים מפגינים נגד ממשלה. אולם ממשלה נגד אזרחים?"

● השר יוסף בורג, על ההפגנה: „היה לי הנאום הטוב ביותר. הבעיה היא שאף אחד לא הקשיב."

● העיתונאי נחום ברנע: „נדמה שהדבר היחיד המפריד עכשיו בין (ח"כ אמרי רון) ו(אריק) שרון הוא האות שי"ן."

● המחזאי יהושע סובול: „עם אחד! צבא אחד! מנהיג אחד! סוף אחד!"

● הנ"ל: „השמש זרחה, השיטה פרחה, ופצצת המיצרר צנחה."

● שר־המדע יובל נאמן, על העבירות שעבר בהחזקת מטבע זר: „החוקים לא נתפרו טוב למיקרה שלי."

● עמוס קינן: „יפי־הנפש הם הדבר הכי מגעיל שבעולם. הם גרועים מהערבים. הם יהודים."

● העיתונאי נתן רענן, על השר נאמן: „שר המדע הבידיוני."

● מאיר פעיל: „אריק שרון מהווה תרכובת של נבוכדנצאר וסיטוס מודרני."

● העיתונאי נחום ברנע: „תנו לגבר בירה. הוא כל־כך רוצה. בירת הלבנון קודם, ואחר־כך ירושלים."

● פנינה רוזנבלום, אחרי הופעה בגן־יבנה: „גם להם מגיע שאגיע אליהם. למעשה, אלה הם הבוחרים שלי."

● מנחם בגין לנשיא ארצות־הברית: „אני חש כראש־ממשלה המוסמך להורות לצבא אמיץ העומד מול פני

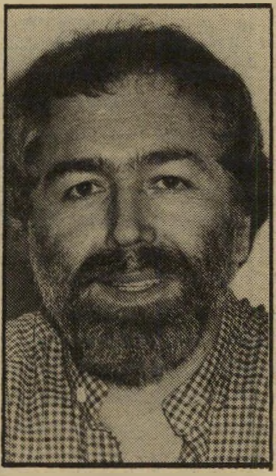

מחזאי סובול
סוף אחד

ברלין, שם מסתתרים בין אזרחים חפים מפשע היטלר ומרעיו, בבונקר עמוק מתחת לאדמה."

● העיתונאי שלום רוזנפלד: „צה"ל שיפר עמדותיו במערב־ביירות. הודעה על כך נמסרה לשרים."

● עזר וייצמן: „אני לא אומר כרגע מילה על שום דבר בארץ־ישראל."

● המשורר יבי: „זוהי מדינה שרואה את האדם דרך כוונת האתנח והאתנן."

● המשורר־זמר יעקב רוטבליט: „לחברה הישראלית אין תחליף פוסט ציוני. הבעיה היא, שכל תנועות המחאה הולכות בתור לשגרירות האמראקאית לקבל ויזה."

● אריק שרון לשר־הפנים, שתקף אותו על התקפות חיל־האוויר בלבנון: „אתה מתרשם מהדיווחים שאתה מקבל מבני־מישפחתך ומהחותנת שלך."

אלול

● העיתונאית זיווה יריב: „מקורות באקדמיה השוודית חוזרים ומאשרים שאכן הם שוקלים הענקת פרס נוסף לראש־הממשלה: פרס יובל לשלום הגליל."

● הסופר עמוס עוז: „הפעם הראשונה שאנו יוצאים למילחמה כמו לבורסה. ניצול שעת כושר, השקעה הגיונית, מחיר סביר, דיווידנדים עצומים."

● העיתונאי שלום רוזנפלד: „מיבצע שלום־הגליל הוא המילחמה הראשונה שישראל מנהלת כשגבה אל הסכינים ופניה מול מצלמות הטלוויזיה."

● הפרופסור אסא כשר: „בגין תיגבר את ממשלת־המיעוט שלו בשני אידים עשנים של (משה) דיין, ואחר־כך קיבל רוב עם הפלאנגות של התחיה."

● הנ"ל: „בגין מסביר כי לצרפתים יש רגשי נחיתות בגלל אף־אל־אן האלג'ירי. ימים טובים — הפסיכופט הופך לפסיכיאטר."

● דויד לוי, אחרי שנפצע קלות בתאונת־דרכים: „קיבלתי מכות בכתפיים, בצלעות ובראש. וייש כאבים, אבל אני מכיר את הכאבים. נפלתי מפיגומים בעבודתי, וגם אז היו לי כאבים."

● אורי דן יועצו לענייני תיקשורת של אריק שרון, כשהסביר מדוע השר לא ייפגש עם נציגי אגודת־העיתונאים שחקרה בפרשת גלי־צה"ל: „עזבו את השטויות האלה. ליהידה המכבי אין זמן לכך, ואסור להפריע לו כשהוא נמצא במעלה ההר עם שטויות כאלה."

● ח"כ הליברלים, דן תיכון, שלא הצביע נגד סגירת אל־על בשבתות: „ניתן לומר שלא נאבקתי על זכותי להצביע נגד מה שאני חושב."

● ח"כ הליברלים, יצחק זייגר, לאנשי אל־על שתבעו שהליברלים לא יצביעו

סופר־עיתונאי גלאי
יורי שמיים

בעד סגירת החברה בשבת: „תביאו 200 אלף חתימות שתצביעו בעד הליברלים, וכל העניין יסודר."

● אריק שרון, בראיון לעיתונאית אוריאנה פלאצ'י: „אילו הייתי משוכנע שיש להיכנס לביירות — איש בעולם לא היה מונע זאת."

● הנ"ל: „דמוקרטיה או לא דמוקרטיה — הייתי נכנס אפילו אילו הממשלה לא היתה רוצה בכך."

סיגריה מעולה.
הרעננות באה כתוספת.
MENTHOL
Montana
filter
BLENDED FROM CHOICEST TOBACCOS
SUPER KING SIZE
Montana
מונטנה
מונטנה תשנה את דעתך על סיגרית מנטול.

כ"ו אלול תשמ"ב 15.9.1982 מיספר 2350 שנה 47 המחיר: 40 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

שושי שליט
בדרך לצה"ל